

A ROMÁNIAI ÍRÓK SZÖVETSÉGE
ÉS A MAROS MEGYEI TANÁCS
SZÉPIRODALMI FOLYÓIRATA

Főszerkesztők:

MARKÓ BÉLA

(1989. december – 2005.)

GÁLFALVI GYÖRGY

(2005. december – 2007.)

Főszerkesztő:

Szerkesztők:

KOVÁCS ANDRÁS FERENC

DEMÉNY PÉTER

LÁNG ZSOLT

SZABÓ RÓBERT CSABA

VARGA LÁSZLÓ EDGÁR

VIDA GÁBOR

Tördelőszerkesztő:

MOLNÁR ROZÁLIA

Korrektor:

SZÓCS KATALIN

Tipográfia:

BIRTALAN KÖLÖK ZSOLT

IRSAI ZSOLT

TARTALOM

ILMA RAKUSA:

Pártánc (Partitúra öt színészre; Láng Orsolya fordítása) ■ 5

DÖBRENTEI SAROLTA:

Egyszervolt lányok (Egyfelvonásos dráma) ■ 41

VARGA GÁBOR:

Az el nem hangzott szó (Szomorú családi krónika
huszonegy képben) ■ 75

KINCSES ELEMÉR:

Shakespeare-temető ■ 103

KÖTŐ ÁRON:

Az ablak ■ 120

GIANINA CĂRBUNARIU:

Szolitaritás (Patkó Éva fordítása) ■ 150

SZALTIKOV-SCSEDRIN:

Egy város története (Honti Rezső fordítása alapján
rádióra/tévére/színpadra alkalmazta Mesterházi Márton) ■ 187

NÉVJEGY

KINCSES ELEMÉR ■ 223

WWW.LATO.RO

archívum / szerzők / hírek / Látó Színpad – képek / linkek /
szemle / Látó-repertórium

Ilma Rakusa

PÁRTÁNC

PARTITÚRA ÖT SZÍNÉSZRE

SZEMÉLYEK:

ANNA
JAN
PEGGY
ÖREGEMBER
IDEGEN

I.

ANNA (*egyedül, takarékosan berendezett térben*) Talán már a kezdet is ismétlés. Felkelek, megigazítom a párnákat, a ruhát, elkezdek számolni, abbahagyom a számolást. Kinézek az ablakon, a felhő hattyúra hasonlít. Helikopterzúgást hallok. Hallom, ahogy abbamarad. Most lépéseket hallok a fejem fölött. Hallom, amint lehúznak egy WC-t. Stop. Hallom magam, amint azt kérdelem: What's up? Hallom magam tagoltan ejteni: What's next? Telefonálhatnék. Megbeszélhetnék egy találkozót. Felvehetném a piros cipőket. Hagyhatnám őket a biobolt és a posta közé befutni. Nem hallok semmit. Csak a fülzúgást. A közép-európai idő kilenc óra. Még mindig nem hallok semmit. Felteszem a teafőzőt. Hallok egy hangot átmenni az udvaron. Énekel. Nem ismerős. Hallom, amint elhalkul. Hallom, amint eltűnik. Nincs több hang. Várok. Egy női hang. Egy szerencsés női hang. Egy hang, amely üdvözlí a napot. Hol maradsz, hang? What's next? A teafőző oda van téve. Hallom, ahogy a víz betölti a kannát. Hallom zubogni. Az a hang jobb volt. Egy világos hang. Hallom magam, amint várok rá. Nincs több hattyú az égen. Az ég felhőtlen. Semmi sem mozdul az udvaron. A víz. Hallom forni. Hallom sisteregni. Teavíz. Tea után felhúzni a piros cipőt és ki-

felé. Futni. Hallom a csészét a tányéron, hallom a porcelánt. Hallom a kanalat kavarni. Fémek. Hallok három lassú fordulatot. Egyedül vagyok. Hallom magam nyelni. Hallom magam. Nem hallok gyerekzsivajt. Ma nem. Hallom a negyedik fordulatot. Hallom csörömpölni. Can't wait to see you. Hogyan? Hallom magam. Hallom őt. Magamőt. Hallom az ujjaimat az asztallapon, idegesen. Hallom magam várni. Menni fogok.

II.

(ANNA piros cipőben és kapucnis ruhában lassan átmegy a színpadon. Időről időre a cipőire néz. Aztán megáll, felemeli a jobb lábát, és groteszk mozdulattal kifelé fordítja. Kisvártatva ugyanígy tesz a ballal is. Aztán úgy tűnik, mintha keresne valamit. Falnak támaszkodik, fülét rátapasztja, hallgatózik. Ehhez felemeli az egyik lábát. Aztán pár lépést tesz egy fa felé, átka-rolja a törzset, mintha fel akarna mászni rá, és sokáig hallgatja. A háttér-ből egy férfi körvonalai bukkannak elő. Ó JAN.)

III.

ANNA You can't wait, can't you?

(Szünet)

JAN Ez egyszer volt.

ANNA De te itt vagy.

JAN Itt vagyok.

ANNA És?

JAN *(ANNA piros cipőjére mutat)* Ezek tőlem vannak.

ANNA Na és?

JAN Jól állnak neked.

ANNA Jól állnak nekem és szorítanak.

JAN Akkor add őket Peggy-nek.

ANNA Nem ajándékozom el őket. Bejáratom.

(Szünet)

JAN El akartam neked mesélni, miért mentem Ausztráliába.

ANNA Már elmesélted. Már tizenegyszer elmesélted.

JAN Hallgasd csak. Azt mondták, meghalt. Nem azt mondták, hogy egy seggfej. Hanem azt mondták, hogy halott. Érted? A nemzóm halott.

Anya és nagyanya egész idő alatt hazudtak. A hazugságaikkal kötöttek röghöz. Amíg anya meg nem halt. Ezt már tudod. Morfium-túladago-

lásban. Akkor kiderült az igazság. Nagyanya: az apád él. Hogyan? Él? És hol? Ő: Ausztráliában. Valahol Ausztráliában. És ezt csak most monddod? Ő hallgatott. Három nappal később bepakoltam. El kellett indulnom. Soha még olyan messzire. Apát megkeresni. Egy cédulával, amelyen számok voltak. Ennyi. A pénz elég volt a repülőre. Sydney. Már a repülőn dörzsöltem a szemem. Ausztrália tűző napja alatt aztán könnyezni kezdett. Így rohantam át a városon. *(Rövid szünet)* Forróság volt. A diákszálláson feltűnést keltettem. A szemeim. A bankban barátságosan fogadtak. Kikérdeztek. A negyedik nap adtak egy címet. Your father's address. He is informed. Amikor ajtót nyitott, lemondó arccal néztem szembe, mögötte egy másik, egy nőé. My wife, Dorothy. Másodpercekig folytak a könnyeim. Nem volt meleg fogadtatás. Nem kérdezősködött, csak megpödörte a bajuszát. A hűvös pedáns. Don't disturb my circles. Egyetlen megjegyzést sem tett a szememmel kapcsolatban. *(Szünet)* Lassan hozzászoktam az ausztrál naphoz. Fürödtem a tengerben. Egyedül voltam. Átgondoltam, hogy mi lesz. Gazdag akartam lenni. A csalódásból akartam meggazdagodni. Ahogy ezt a döntést meghoztam, megszűnt a szemfájásom.

ANNA Elérted a célod.

JAN A célok megelőzik önmagukat.

ANNA Nem tudom. Én nem vagyok gazdag.

JAN Van apád és van anyád.

ANNA *(csendesen)* Az apám halott.

JAN Álomban anyám felvarrja a gombjaimat. De a morfium az morfium.

ANNA Még nem múlt el?

JAN Elfogyott.

ANNA Már megint.

JAN Mi az, hogy már megint.

ANNA Nem akarsz megbocsájtani.

JAN Nem akarok. Nem tudok.

ANNA Joga volt hozzá.

JAN Egyszerűen lelépni?

ANNA Egyszerűen lelépni.

JAN *(szünet után)* Neked fogalmad sincs.

ANNA Fogalmam sincs, miről?

JAN Semmiről. Milyen gyakran kell még elmesélnem Ausztráliát.

ANNA Ennyi elég. *(Rövid szünet után)* A sivatagról még sosem meséltél.

JAN You're fucking perverted.

ANNA Elég!
JAN Húzd le a cipőt!
ANNA Ez meg mi?
JAN Húzd le a cipőt!
ANNA Az utcán? Ez meg mi?
JAN Többé nem akarom látni. Nem a te lábadon.
ANNA Tőled kaptam.
JAN Valóban.
ANNA El akarod venni tőlem?
JAN Így van.

(JAN megpróbálja ANNÁT kilökni a cipőből. A következő szópárbaj szóduett, eleinte hangosan, majd egyre halkabban.)

JAN	ANNA
Ez a félelem, valamit elveszíteni.	Ez a mohóság, mindig valamit nyerni.
Szorítani, de nem megtartani.	Megértésre sóvárogni.
Nulla empátia.	Mindig ugyanazok a történetek.
Meddig mehet ez még így.	Meddig mehet ez még így.
Nem hallgatsz meg engem.	Nem bírom tovább.
Csak magaddal foglalkozol.	Tényleg nem bírom tovább.
A homeopátiás életbölcsségeddel.	Ausztrália a kezelés része.
Migrének, magvak, csicseriborsó.	Jogos.
És zongora.	Hosszú távú kezelés.
Valamit terveztem veled.	Hogy segíthetnék neked.
Helyet kaptál az életemben.	Nem vagyok az anyád.
Helyet, hallod?	Hagyd meg nekem a cipőt.
Ezt kevesen mondhatják el magukról.	Ne légy ennyire gyerekes.
A bőröndökből semmi sem lett.	Nem futok az erdőbe.
Add ide a kezed!	Nem futok az erdőbe.
Add ide a kezed!	
<i>(Szünet)</i>	
Olyan jól kezdődött.	Jól kezdődött.
Jól kezdődött.	Úgy csókolnál, mint egy fiatal kutya.
Olyan telt ajkad volt.	

Tápláló.
Az idő csendben állt.
Lexotanil nélkül működött.
Énekeltem: I just call to say.
Táncoltunk.
Sétáltunk az esőben.
A fűben feküdtünk.
Álmokat meséltünk egymásnak.
Négykezeseket főztünk.
Egymásra éhezünk.
A nevetésed széttép.
(Rövid szünet)
Vesztettem a tőzsdén.
Többet akartam.
Egyedül az esőben.
Lélegzet nélkül.
Lélegzet nélkül.
(Csend)
Add ide a kezéd!
(Kinyújtja a kezét ANNA felé.)
Add ide a kezéd!
(Kisvártatva)
Ha nem, hát nem.
(Megfordul. Elmegy.)

IV.

ANNA *(kezében az egyik cipővel, zümmög)* Ha nem, hát nem. Hanemhát-
nemhanemhátnemhanemhátnemhanem.
(A közönség felé fordulva, komolyan)
Volt egyszer egy fül, hallotta még
volt egyszer egy hang, szívemhez ért
volt egyszer egy koffer, ideje elég
volt egyszer egy kabát, felrepítette az ég
volt egyszer egy álom, örök együttlét
volt egyszer egy dal, mindig veled tart
volt egyszer egy kíváncsi, hatalmas óriás

Erőtéljes.
A kötelességek eltörölve.
Te voltál az egyetlen irány.
A horizontom.
Táncoltunk.
Bújócskát játszottunk.
A fűben feküdtünk.
A nyulak közt.
Kettesben hallgattunk.
Kíváncsiak voltunk egymásra.
A nevetésed mindent összeölt.

Eltörtem a lábam.
Nemet mondtam.
Egyedül a réten.
Lélegzet nélkül.
Lélegzet nélkül.

volt egyszer egy csók, nagy rakás
volt egyszer a nap, a tiszta boldogság.¹

V.

PEGGY egy parki padon

ÖREGEMBER Szabad? (*Leül Peggy mellé a padra*) Ért valamit a genomokból?

PEGGY Sem a genomokból, sem a Starbucksból, sem Tom Cruiséből.

ÖREGEMBER Csak gondoltam. (*Szünet. Majd halkán, zümmögve*) Nek te-
ku reke nek teku reke nek teku reke nek teku reke nek teku reke.

PEGGY Hogyan, kérem?

ÖREGEMBER Egy régi emlék.

PEGGY Értem.

ÖREGEMBER Az anyanyelvemen azt jelenti: A folyóknak folyniuk kell a
folyóknak folyniuk kell folyniuk kell. Nagyon egyértelmű ebben a gu-
bancos világban.

PEGGY Ebben az elfuserált világban. Szabad tudnom, melyik az anyanyelve?

ÖREGEMBER A szerb. Amit a Duna és a Száva között beszélnek.

PEGGY Nek reku teke neke reke tek. Igen?

ÖREGEMBER Nem igazán. Hallgassa csak: Nek teku reke. Nek teku reke.
Nek teku reke.

PEGGY Úgy hangzik, mint egy nyelvtörő. (*Ismétli*) Nek teku reke. Nek te-
ku reke. Nek teku reke.

ÖREGEMBER Most helyes. Érzi, ahogy a folyó magával ragadja?

PEGGY Könnyű húzást érzek. Egy egészen könnyű húzást.

ÖREGEMBER Így kell lennie.

PEGGY Amikor jött, éppen az égre gondoltam. Az egek mindig szépek.
Vannak korallvörösek, tengerkékek és szélfűtták, kantinehangosak, body-
színűek, rezesek. A szemünk előtt elúszik egy kéz, elhessenti. (*Rövid
szünet*) Dél van. Forró, mint a gyerekkorban. (*Rövid szünet*) Gyerek-
kor. A kígyó a kő alatt aludt. A szobában feküdtem. Álmatlanul. Hal-
lottam anyát tenni-venni. Néztam a vibráló fény-nyulakat. Izzadtam. A
bicikli kívülről támasztotta az ajtót. (*Rövid szünet*) Most nyomban ten-
gerre szállni. Rablómenyasszonnyá válni. Felfedezni azt a titkos palotát,
amelyben a királyi gyerekek egymásra találnak. Mint a nyúl, ugrálni.

¹ Ilma Rakusa: *Love after love*. Fordította: Kiss Noémi. (Budapest, Mag-
vető Kiadó, 2016)

Gnómként csusszanni minden repedésbe. Az időt visszafordítani, mindig csak vissza. Végignézni, ahogy az emberek csecsemőkké zsugorodnak. Ahogy minden a földön nyüzsög. A szemhéjak mögött nyüzsög a világ. Szürkén, homályosan, mikrobiálisan. Így jött az alvás. Mindig megérkezett. *(Szünet)* Az egek szépek. A hőség szép. A szemed előtt elúszik egy kéz, és elhessenti.

ÖREGEMBER Hol volt ekkora meleg?

PEGGY Ausztráliában.

ÖREGEMBER Ausztráliában. A mi hőségünk a tetőkhöz és a falakhoz lapult. A kakasok elbújtak. Az emberek a folyóba menekültek.

PEGGY Nálunk az ember a házba menekült. A szörnyű nap elől. Fény-nyulakat számoltam a csempén.

ÖREGEMBER Én a csapásokat számoltam, amelyeket megtettem a Duna egyik partjától a másikig.

PEGGY Gyors úszó volt?

ÖREGEMBER Nekem úgy tűnt. De tévedtem. Egyszer majdnem belebuktam. Hirtelen sötét lett a fejemben. A karok és a lábaim még mozognak. De ez a sötétség. Azt hiszem, kiabáltam. Azt hiszem, a halottak voltak.

PEGGY A halottak?

ÖREGEMBER A halottak, akiket télen a Dunába lőttek. A Duna jege alá. Negyvenkettő telén. Százakat lőttek bele a Dunába. Zsidókat, szerbeket, cigányokat. Bele a Dunába. A magyarok lelőtték őket, és bele a Dunába. Nem tudtam elfelejteni. Úsztam és éreztem, hogy ott vannak. A halottak. Ott voltak. Évekkel később. Ott. *(Szünet)* Freud úr agya ott hevert a hóban. Megfagyva, kocsonyásan, teljesen épen. Úgy hevert ott, mint valami kis sziget a hóban, két lábnyom között. A kapillárisok hálózatával. Mint egy dió. A Miletić utca sarkán. Freud úr, a főorvos agya. A súlyos csizmák talpától széttaposott hóban.

(Szünet)

PEGGY *(balkan)* Amit csak úgy elmesél.

ÖREGEMBER Amit csak úgy elmesélek. Éppen magának. *(Leül. Szünet után)* Amikor a víz fölött havazik, a fehér áldás nyomtalanul eltűnik. Havazik és nem marad semmi. Egy hely sem. Havazik, mindhiába. Ettől mindig elszomorodtam. Télen, a folyóparton.

PEGGY Az én gyerekkoromban nem volt hó. Csak ez a szörnyű hőség. Az is értelmetlen. Értelmetlen.

ÖREGEMBER Hagyjuk ezt. *(Szünet)* Az apám csak kétszer párolt pálinkát ivott. De azért gyengébbekkel is elbírt. Az anyám, egy szépség, mézes

sütőtök-befőttet készített. A könyveket károsnak ítélte. A nagybátyám verseket írt az asztalfióknak. Tuberkulózisban halt meg. A bátyám partizánként esett el. Engem nem tartott meg semmi, még a vörös zászló sem. *(Szünet)* Kimentem az állomásra, integettem egy darabig, aztán leléptem. Így. Nem mondtam, hogy örökre. Búcsúzóul integettem, ahogy kell. Jó ideig álmomban is integettem. Aztán az is abbamaradt. Régi-ségkereskedő lettem.

PEGGY Peggy Cooknak hívnak. Sydney közelében töltöttem a gyerekkoromat. Az apám farmer volt. Biciklivel jártam iskolába. Amikor tízéves voltam, anyám szklerózis multiplexben megbetegedett. Rohamosan öregedett. A végén már úgy ettettem, mint egy gyereket. Mint egy gyereket. Meghalt. És én leléptem. Európába. Színésznő akartam lenni. Színésznő lettem.

ÖREGEMBER Az ember azzá válik, ami, nem igaz? A folyó magában hordja a tengert.

PEGGY Nek teku reke. Nek teku reke. Nek teku reke.

ÖREGEMBER Nek teku reke.

(Hosszú szünet)

PEGGY Elkalandozott.

ÖREGEMBER Amit mondani akartam: a szerelem kóros állapot. Teljes elmezavar. Egyszerre élsz meg félelmet, bizalmatlanságot, kétségbeesést, boldogságpillanatokat. De ez a boldogság örjögő. Tiszta örület. A nyugalom oda.

PEGGY Nyugalmam oda,
Szívem nehéz,
Nyugalmam örökre
Odavész.²

ÖREGEMBER Szívesen táncolnék magával.

PEGGY Táncolni?

ÖREGEMBER *(lendületből emelkedik fel, ritmikusan forogni kezd)*

PEGGY Akkor hát.

(Az ÖREGEMBER felé közeledik, hozzá igazítja lépéseit. Ritmikusan táncolnak, először lassan, aztán egyre gyorsabban.)

VI.

PEGGY (*egyedül a parki padon. Lábfejével köröket rajzol a homokba*)

Csend: egy fa: engedd ma

Hang: egy láng: bajt hoz ránk

Fény: egy hegy: érzlek

Úr: egy lap: elhagylak

Hirtelen ez. Nek teku reke. Hirtelen valaki, aki érti. Aki a vizet érti. Az emléket. A havat. Aki lát. Aki, amikor egy ablakot lát, többet lát, mint egy ablakot. Egy árnyék, egy körvonal – ez ő! Aki a csípőben ring. Aki a porrongyot kirázza. Látja azt, amit gondol. Látja, hogy az ablak a ház legérzékenyebb része. Átjáró kint és bent között. Nek teku reke. Nek teku reke. Nek teku reke. Ő lát. És miközben lát, az megtörténik. (*Fel-emelkedik a padról*) Így történnek meg a dolgok. Csak így. Állsz az ablak előtt, bent egy fehérén megterített asztal, gyertyafény. Az étkezés már megtörtént, az ünnep. Maradékok. Egy kéz tesz-vesz, egy női kéz. Eltűnik. Ezek a gesztusok, ezek az ünnep utáni önfeledt gesztusok megérintenek. Nézel, szeretnéd még egyszer látni. Ugyanúgy. Még egyszer. Ebben a pillanatban vágyódní kezdész. A kéz után. Egy női kéz után. Ebben a pillanatban. Vágyódní. És tudod, hogy hiányzik valami. Ebben a pillanatban. Valami fontos. És nézel, és látod az asztalt. És kiegészítéd a kézzel. És akkor ott megtörténik. (*Csend*) Megtörtént benned, menthetetlenül. (*Lassan körbejár a színpadon*) Vannak az álmodozók és vannak a többiek. Az álmodozók és a többiek. Mondd meg, melyik vagy, és én megmondom, hogy mi ketten ugyanabba a családba tartozunk-e. (*Szünet*) Nek teku reke. Nek teku reke. Nek teku reke. (*Szünet*) A csávóm teljesen hülyének tart. Te örült vagy! You live in your dreams! It's all in your head! A tettek embere. Csináld, first. Gondolkozz, second. Érezz, never. Mindig *up*. A legkisebb kétség nélkül. A világ fekete-fehér, mint egy sakktábla. A figurákat te magad mozgatod. Saját ízlésed szerint. És persze, semmi habozás. Mert a rokonszenv hátráltat. A tettek embere pedig továbblép. Egy vezérkari tiszt. Érzések csak a filmvásznon léteznek. Ó! De közeledik, ó, a pánikos rémület. A kontroll elvesztése. A saját szakadékunkba való belezuhanás. Érezni. Igen, érezni. És mivel érezni fájdalmas, visszamenekül az érzésmentes irányításba. I want it my way. Pont. (*Szünet*) Mi csak a függöny vagyunk a háttérben, ami előtt ezek a figurák feltűnnek, amíg a bábszínház tart. Az egész lármas előadás. De én nem vagyok függöny. Nem akarok az lenni. No,

my dear. I'm an actress. I came all way long. All way long. And I met this man, this old man from the river. Who knows more about life than you ever did and will know. And I love him already. Believe it or not, I love him already. We danced. We shall dance. We shall. (*Meggyorsítja a lépteit, szaladni kezd, egyre gyorsabban, körbe-körbe*) Nek teku reke. Nek teku reke. Nek teku reke. Nek teku reke.

VII.

JAN Peggy?

PEGGY (*a háttérből*) Itt vagyok.

JAN Mutasd magad, Peggy. Beszélnem kell veled.

PEGGY (*elváltoztatott hangon, játékosan*) Rollónak hívnak. Kati-kati vagyok.

JAN (*zavartan*) Az mit jelent, hogy Kati-kati vagy.

PEGGY Szeretem a gumis nadrágokat.

JAN Az mit jelent, hogy szereted a gumis nadrágokat?

PEGGY Többet nem engedem strapálni magam.

JAN Az mit jelent, hogy többet nem engeded strapálni magad?

PEGGY Elkerülöm ezt a szakadékot.

JAN Az mit jelent, hogy elkerülsz ezt a szakadékot?

PEGGY Kirobogok a térre.

JAN Az mit jelent, hogy kirobogsz a térre?

PEGGY Én vagyok Kati-kati.

JAN Shit! Nonsense!

PEGGY (*csúfondárosan, táncoló medve mozdulataival, a kezeivel szarvakat formáz*) Kati-kati. Vuuh!

JAN Találj ki valami jobbat, kislány.

PEGGY (*más hangon, recitálva*) Kibomlott gyapjúöv, a lélek önmagában nem létezik. A nagyszabású tájak bizonyára másnapra valók, és mi már leléltük életünket. A szakadatlan beszéd kudarcba fulladt. Ki gondolta volna, hogy ilyen az élet.

JAN Peggy. Kérlek. Ez az örökös színészkedés az agyamra megy.

PEGGY Ez is egy pragmatikus. Mindegyik pragmatikus. Kivéve egyet.

JAN De én nem vagyok pragmatikus. Vagy nem csak.

PEGGY Akarni. Tenni. Tenni. Akarni. Ismerem ezt. Éppen eléggé ismerem. Tervezni a nap huszonnégy órájában. Minden lépés fellépés. Minden gesztus erőfitogtatás. És a közbenső hangokról halványlila elképzelés sincs.

JAN Kiről beszélsz?
PEGGY Na, kiről. Rólad, például.
JAN Mi történt veled, Peggy?
PEGGY Megszállt a szentlélek. Ma különleges nap van. Ma egy nagyon különleges nap van.
JAN Ezt honnan kéne tudnom?
PEGGY (*komolyan*) A humor nem az erősséged. De hagyjuk ezt. What's up?
JAN The old movie. She is mad.
PEGGY Így is mondhatjuk.
JAN Nem hiszel nekem?
PEGGY Mondjuk félig.
JAN Bad, very bad. (*Rövid szünet*) Meséltem neki Ausztráliáról. Az egész történetet. Kifordítottam a legbelsőmet. Hogy jobban megértsen. Azt, ahol fáj. Hogy is nevezik, a tájfun szeme. A bensőséges középpont.
PEGGY (*recitálva*) Befordítod a szemem a lélek legbelsejébe,
Ahol meglátom a mély, fekete foltokat,
Amelyek nem fakulnak el sosem.
JAN Felőlem. Csakhogy ő nem lát semmit. Mert semmit nem akar látni. Mert semmit sem akar érteni. Mert az a szilárd meggyőződése, hogy mindent csak kitaláltam. Hogy érdeklődést csikarjak ki belőle. Komolyan. Életrajzhamisítás, érdeklődés kicsikarására.
PEGGY (*ironikus felhanggal*)
Ez az ön agyának hamispénz-gyártása.
Ilyen testetlen teremtésben
Leleményes a lázas elme.
JAN Egy követ fújsz vele. No chance to get through to you.
PEGGY I know Australia. I know it well. Nem akartam ott tönkremenni.
És te sem akartál. That's it.
JAN Léteznek olyan megaláztatások, amelyek felcserélik a kontinenseket.
Az átok mélyen ül.
PEGGY És ki gondolja azt, hogy a szerelem ki tudja belőle kezelni?
JAN Ezt sosem állítottam. Sosem gondoltam.
PEGGY Ne ejtsd át magad.
JAN Csak meg akarom érteni. Megérteni, jó? Engem semmi nem tart az érzések előszobájában.
PEGGY Néztél be valaha egy ablakon? (*Szünet*) Egy megterített asztalon az ünnepi étel maradékai, gyertyafény, és egy kéz, amely fáradtan tesz-vesz. Egy fáradt női kéz. Csak ennyi.

JAN Nagyon békülékenyen hangzik.

PEGGY Benéztél valaha egy ablakon, amelyben felismerted a saját körvo-
nalaid? Egy kis fekete kutyával és egy magányosan lobogó függönnyel?

JAN Csak egy csukott ablak van, és odakint az egész világ.

PEGGY What can I say. Poor boy. Poor little boy. Lonely little boy. Poor
little lonely boy. *(Szünet)* And fucking Australia. Fucking fucking fucking
Australia.

VIII.

JAN

Kamikaze
Kamra
Kanális
Katasztrófa
Kataszter
Kassza
Karrier
Kampány
Karambol
Kapitalista
Karfa
Kártya
Kastély
Katedra
Karóra
Kapitalizmus
Károgás
Karkötő
Katlan
Kalitka
Káprázat
Karéj
Kaland
Kárhozat
Kati-kati
(Szünet)

A kreativitás, az valami más. Kreativitás. Szívesen volnék ott, ahol kreativitás van. A kreativitásban. *(Szünet)* Kreativitás. Kisgyerekkor. Igen. *(Szünet)* Gazdag akartam lenni. Kapitalista, persze. Minél nagyobb. Vásárolni akartam. Feleséget, házat, autót. Lehetőségeket vásárolni. Vágyakat. Életet. Az életet. *(Szünet)* Ez beteges. Gondolom én. Mondja Anna. *(Szünet)* Anna nem engedte magát megvásárolni. *(Szünet)* Kreativitás? Mi az? Van valami köze a kreativitásnak az ablakhoz? Anna azt mondja, ő nem tud nélküle. De én bezzeg. Idiótaság.

IX.

ÖREGEMBER *(a parki padon, zümmögve)*

JAN Szabad? *(Leül az ÖREGEMBER mellé a padra.)*

ÖREGEMBER Tessék, csak tessék. Nem bérlöm a padot, bár sok időt töltök itt.

JAN Sok idő, jól hangzik. Amikor az embernek van ideje.

ÖREGEMBER Amikor az ember előtt áll, akkor kevés. Amikor az ember mögött van, akkor dosztig elég.

JAN Nekem sosincs időm. És mégis unatkozom.

ÖREGEMBER A férfiak unatkoznak, a nők epekednek. Mindkettő mögött ürességérzet áll. *(Szünet)* Mivel foglalkozik?

JAN Van egy kisvállalkozásom. Üzleti tanácsadás.

ÖREGEMBER Aha. Önálló. Gondoltam. Maga akar lenni a főnök, igaz?

JAN *(nevet)* Pontosan.

ÖREGEMBER És a pénznek folynia kell, igaz?

JAN Pontosan.

ÖREGEMBER Gondoltam. Ahol üresség van, oda pénz kell. Valamivel ki kell tölteni.

JAN Csak a szerelemről ne kérdezzen.

ÖREGEMBER Kár. Az lett volna a következő kérdésem. *(Szünet)* Akkor mesélek magának valamit. Egy régi történetet. Egy ősrégi mesét. Volt egyszer egy kereskedő, akit Világkereskedőnek neveztek. Volt egy felesége, akit Örömasszonynak hívtak. Szép és boldog pár voltak. Egy nap a Világkereskedő hosszú üzleti útra ment. Sokféle tájon és országon át vezetett az útja. A nap sütötte, az ég siratta, de ő csak ment, ment tovább. Útközben furcsa, csábító nőkkal találkozott. Üzletelni akarunk veled, fuvoltak a nők. De ő tudta, hogy szirénekkal van dolga, és ellenállt nekik. Még csak egy hónapra sem leszek a szeretőtök! Még csak egyetlen

napra sem leszek a szeretőtök! Akkor a szirének az emberevő óriásnőhöz könyörögtek, hogy bosszút álljanak a Világkereskedőn. Az emberevő óriásnő incselkedett vele és csábította, de mindhiába. A Világkereskedő nem akart vele üzletet kötni. Csak egy kis darab kenyeret adott neki. És abban a pillanatban eltűnt a föld színéről. Az emberevő óriásnő levitette az alvilágba a vizek szellemeivel. Örömasszony megálmolta, hogy a Világkereskedővel történt valami. Felkészült az útra. A bal kezébe egy fekete tükröt vett, a jobb kezébe egy fehérét. Csak ment és ment, amíg egy tenger partján meg nem pillantott egy kutyát. Ott megállt, és azt kiáltotta: kereskedő, kereskedő, látsz egy élő asszonyt? Kereskedő, kereskedő, tizenhárom gyermeket adott nekünk a sors! Kereskedő, kereskedő, nem náluk van a te szíved, s nem nálam? Megmozgatta a fehér, majd a fekete tükröt, és a tenger azon nyomban kőszivattá változott. Ott sírtak a szirének, és szabadon eresztették a Világkereskedőt.

(Szünet)

JAN Maga jó mesemondó.

ÖREGEMBER Hát igen. Az embernek szeretnie kell a meséket. Sok igazság rejlik bennük. *(Szünet)* Ne feledje ezt a nővel!

X.

(Sötét. Csak JAN és ANNA éles reflektorfényben. Egymás mellett állnak, a közönséggel szemben.)

JAN Nincs időm.

ANNA Sosincs.

JAN Badarság.

ANNA Aludd ki magad!

JAN Még ez is.

ANNA Vegyél ki szabadságot! Menj, menj! A hegyi fenyvesekbe.

JAN De most már elég.

ANNA Jössz moziba?

JAN Nem. Vagy lehet. Holnap.

ANNA De a mozi nem vár.

JAN Akkor menj egyedül!

*(Szünet. JAN és ANNA többször megfordulnak a saját tengelyük körül, mario-
nett-szerűen. Újra a közönség felé)*

ANNA Ő azt mondja: legyen egy decibel türelmed.

JAN Ő azt mondja: már megint.

ANNA Ő azt mondja: ne verd a szavakat a számba!
JAN Ő azt mondja: vesztesek!
ANNA Ő azt mondja: mi is a bűn?
JAN Ő azt mondja: tűnj el!
ANNA Ő azt mondja: tessék!
JAN Ő nem reagál. *(Szünet)* Ő azt mondja: a te fáradt melankóliád.
ANNA Ő azt mondja: már megint.
JAN Ő azt mondja: háború van.
ANNA Ő azt mondja: csak vesztesek.
JAN Ő azt feleli: You're wrong.
ANNA Ő azt mondja: tűnj el!
JAN He is gone.
(ANNA és JAN villámgyorsan fehér maszkot öltenek.)
ANNA Ő azt mondja: legyen egy decibel türelmed!
JAN Ő azt mondja: már megint.
ANNA Ő azt mondja: ne verd a szavakat a számba!
JAN Ő azt mondja: vesztesek!
ANNA Ő azt mondja: mi is a bűn?
JAN Ő azt mondja: tűnj el!
ANNA Ő azt mondja: tessék.
JAN Ő nem reagál. *(Szünet)* Ő azt mondja: a te fáradt melankóliád.
ANNA Ő azt mondja: már megint.
JAN Ő azt mondja: háború van.
ANNA Ő azt mondja: csak vesztesek.
JAN Ő azt mondja: You're wrong.
ANNA Ő azt mondja: tűnj el!
JAN He is gone.

XI.

(A színpadon ANNA, JAN, PEGGY és az ÖREGEMBER. ANNA maszkban felalá járkal, piros cipőit nézegetve. JAN a maszkkal vesződik, majd letépi az arcáról, és elkezd körözni, az „apa” szót fújtatva-sziszegve maga elé. PEGGY a rivaldán áll, lassú mozgásokat végezve, mintha jelbeszéddel kommunikálna. A suttogva mondogatott „Ausztália” szó hallatszik. Az ÖREGEMBER egy pontra mutat a földön, és fejét ingatva dörmögi: „Nek teku reke. Nek teku reke. Nek teku reke.”)

ANNA Kőd

Egy fa tagadása. Ami végül olvasható:
a semmi. Siess, maradj: egyremegy. Csend
permetez. Egy barna földdarab nedvesen
világít. Kőris a tiszafák között. Hiányközők.
Nem egyesül senki. Egy sorozat kötetei,
éjszakai pászta, különös: a távolság szereti
a közelséget, a mulandó örök marad. A levegőbe-
ugrás (egy szélrohamtól) – kisiklott.
(*JAN és PEGGY el. ANNA és az ÖREGEMBER a színpadon marad.*)

XII.

ÖREGEMBER (*a parki padon. Újságot olvas*) Újvidéken nemsokára eltakarítják a bombákat a Dunából... Azt mondják, a három lerombolt híd romjai körül vélhetően még vagy tíz bombát fognak kivenni... A bombákat kiemelésük után megsemmisítik. (*Szünet*) Nek teku reke nek teku reke nek teku reke.

ANNA (*mosolyogva közeledik az ÖREGEMBERHEZ*) Nincs szerencsém.

ÖREGEMBER Hogy érti ezt?

ANNA Nincs szerencsém, egyszerűen. A szerelemmel. Lehet, hogy nincs hozzá tehetségem.

ÖREGEMBER Ne hagyja magát efelől meggyőzni.

ANNA Nézze, én nem szeretem a sportokat, nem szeretem azt a szót, hogy „mi”, szabadságra van szükségem, minden hatalmi harcot gyűlölök.

ÖREGEMBER Csak így simán.

ANNA Nemrég valami furcsa történt velem. Rómában vagyok, a repülőtéren, éppen becsekkoltam a visszaútra, várok. Öt férfire leszek figyelmes, akik eltűnnek a mosdóban, és sokáig nem jönnek ki onnan. Amelyikük utolsónak jön ki, nagy és sötét bőrű. Idegesen járkal fel-alá, mintha valami bizonyost keresne. Egy darabig követem a tekintetemmel, aztán feladom. A repülőről felfedezem, hat sorral előrébb. A mosdó felé el kell haladnia mellettem. Kétszer megy ki. Harmadszorra megáll mellettem. Beszél hozzám. Angolul. Az anyja halála óta feleséget keres. Amikor meglátott engem a váróteremben, egyből tudta, hogy én vagyok az igazi. Az, akire mindig is várt. Már az előző élete óta. Megfogja a jobb kezem, és a magáé mellé helyezi. A tenyér vonalai teljesen azonosak. Az Igazi, ismétli meg, és elkéri a címem. Azt mondom, ez nem fog működ-

ni. Nem hagyja magát elriasztani. Legalább a telefonszámát, hogy ne tévesszem teljesen szem elől. Még akkor is, ha csak a következő életünkben találkozánk legközelebb. *(Szünet)* Felhívott. Megkérdezte, hogy hiszek-e Istenben. Nem tudtam, mit válaszoljak. Azt mondta, én vagyok az Igazi, mindig is szeretett, látni akar. Azt mondtam, ez nem működik. Ő: újra fel fogom hívni. Újra felhívott. Csak azt mondtam: ez nem működik, értse már meg. A vonal végén rövid hallgatás. Teljes némaság. És aztán: találkozunk a következő életben. Good-bye. *(Szünet)* Ezután két hétig beteg voltam.

ÖREGEMBER Tudni akarja, mit gondolok erről? Van ilyen. Ez nem vicc.

ANNA Ez már miszticizmus. Mintha az ember úgy tudná váltogatni az életeit, mint egy pár cipőt.

ÖREGEMBER Megpróbálhatta volna.

ANNA Hogyan?

ÖREGEMBER A találkozások a levegőben nem nélkülözik. Nem nélkülözik a jelentést.

ANNA Beteg lettem. Nem tudtam elviselni.

ÖREGEMBER És ha a maga embere megjelenik a sarkon?

ANNA Milyen emberem?

ÖREGEMBER A sziklaszilárd Meggyőződés.

ANNA Nem tudom. Talán elszaladnék. Vagy ledermednék a boldogságtól.

ÖREGEMBER Szereti a pirosat.

ANNA Hogy érti ezt?

ÖREGEMBER Piros cipőt hord.

ANNA Piros cipőt, igen.

ÖREGEMBER Piros cipő – nagy hajcihő. Bizony az. Magát addig kellene táncoltatni, amíg az érzései elmúlnak. *(Nevet)*

XIII.

ANNA

Bolond, aki búsul, bolond, aki sír,

az, aki boldog, célba ér.

Rövid az élet, hosszú a sír,

s az, aki boldog, az steril.

(Lehúzza mindkét cipőjét, és feldobálja őket a levegőbe, mint a zsonglőr labdát, elkapja, megismétli a folyamatot, egyre gyorsabb tempóban, előbb állva, majd járás közben, aztán futva. Végül magához szorítja a cipőket, és úgy

marad) Sóvárgok. Sóvárgok. Milyen szó ez? Sóvárgok. Só és vár. Az én sóm az én váram. Az én váram az én sóm. Van nekem, amim nincs. Sóvárgás. Várakozás. Van, amit nem lehet megragadni. És amit megfogok, az nem az, amit akartam. Amim van, az nincs. Ez hajt engem. Tovább. Tovább. Belőlem ered. Ez vezet. Lehetne rosszabb is. Sóvárgás. Egy olyan erő, amit nem ismerek, nem tudom, hova tart. De tart. És tart és tart. Sóvárgás és egyensúlytalanság. Lehetne rosszabb is. De már így is elég rossz. Elég. *(Hosszú szünet. Aztán lassan)*

A lámpa még ott van,
az asztal is ott van,
és ott vagyok én is a szobában,
és a sóvárgásom, jaj,
sóhajtozik, mint általában.
Ott vagy még, félelem?
Hazugság is odabenn?
Hallok egy sötét igen-t:
balszerencse is jelen,
s én is ott benn, a szobában,
mint általában.³

XIV.

(ANNA és PEGGY egy nagy tükör előtt. Kimaszkirozzák magukat az arcukra kent fehér alapozókrémmel. Csak a szemek és a száj helyét hagyják ki.)

PEGGY Találkoztam egy öregemberrel. Egy padon, a parkban. Ott ült és mesélt. És hallgatott. És mesélt. Azt gondoltam, ez érti az életet. Ez mindenben benne lenne. Ha fiatalabb lett volna, egy pillanatig sem habozok. Fellobogózva repülök felé.

ANNA Találkoztam egy öregemberrel. Egy padon, a parkban. Újságot olvasott. Elkezdtem a szerelemről beszélni. Nem kérdezett semmit. Nem tudom, hogy meséltem el neki az egészet. Ott ült, és idegenek voltunk. És egyszer csak nem voltunk idegenek. Még sosem bíztam meg valakiben ilyen gyorsan.

PEGGY Ha fiatalabb lett volna

ANNA egyetlen pillanatig sem habozok.

PEGGY Fellobogózva

³ Az eredeti vers: Robert Walser: *Die Lampe ist noch da.*

ANNA repülök felé.
PEGGY Egy nőbolondító.
ANNA Egy csodadoktor.
PEGGY Egy gondolatolvasó.
ANNA Egy szerencsehozó.
PEGGY A sors követe.
ANNA Egy véletlen.
PEGGY És minden mozgásban van. Nek teku reke nek teku reke nek teku reke.
ANNA (*suttogva*) Nek teku reke nek teku reke nek teku reke nek teku reke.
PEGGY Jön. Jön. Csak türelem.
ANNA Mi jön?
PEGGY Az új. A szerencse.
ANNA Kivel akarod ezt elhitetni?
PEGGY Whatever. Jön.
ANNA De Jan lehetetlen.
PEGGY Hogy jön ide ő? Kiről beszélsz?
ANNA Janról beszélek.
PEGGY Még nem léptél túl rajta?
ANNA Az nem megy olyan gyorsan.
PEGGY Hagyd őt! Hagyni és vitorlákat a szélbe. (*Teátrális pátosszal, egy szerepet utánozva*) A szerelem halál, Anna.
ANNA A szerelem halál, és a halál szűzies. Ezért mondom Periklésszel: „A gyilkosság olyan közel van a váglyhoz, mint a füst a lánghoz.”
PEGGY Te, aki sosem voltál bosszúvágyó, most az vagy.
ANNA Nem bosszúvágyó, hanem valami egészen más.
PEGGY Ugorjunk át a dühön. Tegyük így. Irány Ostendébe, Monte Carlóba, Brightonba, a Lidóra, Palm Beachre, Breisgau-ba, Carcassonne-ba.
ANNA Semmi szökőkút, semmi zene. És többé semmi gavallér.
PEGGY Aztán Longchamp, Ascot, Aintree, Epson! Regatták és bazárok, lóverseny a Corsón. (*Anna lábáról lehúzza a cipőt, belecsúszik, és feladja rá a sajátját*) A szerelem kinyújtóztatja a lábát. Gyere operába!
ANNA A szerelem kinyújtóztatja a lábát, mégpedig az én cipőmben.
PEGGY Látod! Visszakaptam a csinos kezeimet és lábaimat. Lehetnék toszkán? Vagy török?
ANNA Nem.

PEGGY Akkor készülj fel, én vagyok Josephine császárnő, egy Napóleon méheivel teli kalapban. Vagy a haute noblesse vezető kokottja. Aki egy pohár sörbetét szürcsöl, miközben várja Akárhoz fáradt hercegét.

ANNA Te, a halogatás és várakozás állapotában!

PEGGY Száz évet aludtam? Elraboltak? Perzsa stílusra váltottam? Madár-lánccal a csuklómon?

ANNA Túl sok élet van benned.

PEGGY Ne szúrd el a jövőm!

ANNA Ne hőzöngj már ilyen hangosan a színpadon! Légy csendben!

PEGGY Nem fogod nekem még egyszer megmondani, ki vagy mi vagy.

ANNA Egyáltalán nem.

PEGGY Igaz, hogy neked negyven szeretőd volt?

ANNA Azt mondják, hogy aki a szerelem mélyét kutatja, az felhossa a legfényesebben égő szénét. Ne légy a saját patetikus tévedésed.

PEGGY Egy férfi sem halt meg érted?

ANNA Egy híres ember és egy férfi sem.

PEGGY Pfúj a szerelem romjaira! Pfúj!

ANNA Pfúj az anyámra, aki engem is számbavett, mint bolond a szarát, és mindegy volt, hogy mekkora a számla.

PEGGY Ne kavarj akkora port, ne játszd meg magad ennyire!

ANNA Ha kedved van az értelmetlenséghez, és szereted a megátalkodott humort, engedd, hogy elmondjam, hogy egy Atlaszból származó berber száz lovat hagyott rám.

PEGGY Van istálló?

ANNA Nincs istálló. Csak egy lyuk a sivárságban, amelyen át egy szerető éppen befér.

(ANNA és PEGGY megkerülik egymást.)

PEGGY Te szarka! Melyik zsebedben van az identitásom?

ANNA Identitás, identitás. Elnyútt akkord.

PEGGY Jó, legyen. Míd van neked?

ANNA A veszteség.

PEGGY Akkor a nők sem lesznek megváltva.

ANNA Megváltva!

PEGGY Hagyj! Azt mondtam, hagyj!

ANNA Miért olyan sietős? Maradj velem!

PEGGY Maradni? Micsoda? Egy ilyen helyen?

ANNA Várj, később kedvesebb leszek.

PEGGY *(zihálva)* Szóval az anyád. Elárultad. Az anyád az oka.

XV.

(Biliárdasztal. ANNA és JAN karambol-biliárdot játszanak. Csak az egymásnak ütköző golyók hangját hallani. Aztán, ahogy a játékosok mind jobban és jobban belelendülnek a játékba, a golyókoccanások közé kurta kiáltások is vegyülnek. Majd, mint heves harc után, minden elcsendesül. A játékosok mozdulatlanul állnak a dációikkal.)

XVI.

ANNA *(egyedül, hátton fekszik a földön)*

Elégikus
elégikus
mi az, hogy elégikus
ki az elégikus
elégikus hajfonat
elégikus vagyok
nem, én kimerült vagyok
elégikusnak lenni nem tartozás
egy nemszó
nyomorult elégikus
zöld elégia
temetőelégia és -szín
nem vagyok leleményes
a lábak jámborak
nem, tovább az egyedüllétben
egyszer egy
van egyedül van elégikus
van hal víz nélkül
van
fázom

hempergünk, mint az állatok
a sárban
állatok
és nem rúgom magam fenéken
kitekerem a nyakam szépen
a pácban

(Felül)

honnan jön a méltóság
nyakkendőtllenül
honnan jön a nyugalom
honnan jön a nyugalom
honnan jön a sóvárgás
honnan jön a tolulás
itt van belül
honnan jön a várakozás
a várakozás
honnan jön a vesztegelés
honnan jön a hétfő
a kedd és a többi
honnan jön a habozás
honnan jön a gyász
honnan jön a bátorság
honnan jön az este
a reggel bennem a fájdalom
honnan

(Felemelkedik. Elkezd idegesen jönni-menni.)

Azt mondom neki: I'd rather not.

Azt mondom neki: I'm not interested.

I'm not interested. That's the truth.

Azt mondom neki: Life is rough,

Sorry. It's a tough case. Mondom majd neki.

Not interested. Rough. Tough.

Ebben a sorrendben.

Not interested. Any more.

Not.

Nem, nem. Semmi sírás, semmi rívás, semmi szívás.

Semmi ruhakölcsönzés a jegyespárnák.

Semmi közös perspektíva.

A családi kanapét megveszem magamnak.

A kanapé.

Más?

Hálósák. Szabadban alvás hálósákban.

(Szünet)

Fázom.
I'm not interested.
Mint az állatok a sárban.
Mint.
Pont.
(Szünet)
Pont.
Szabadban alvás hálósákban.

XVII.

ÖREGEMBER *(a parki padon. Csendben ANNA-hoz lép, aki karba tett kézzel ül a földön)* Nema problema. Nema problema.
ANNA Tessék?
ÖREGEMBER Semmi baj. Semmi baj.
ANNA Nagy a baj. Nagy a baj.
ÖREGEMBER Szép lassan, lépésről lépésre.
ANNA Tudom. És pont eszerint. Lépésről lépésre belegyalogoltam minden csapdába.
ÖREGEMBER Oh-oh-oh-oh-oh. A folyók folynak, kisasszony. Ne nézzen mindent olyan tragikus szemmel. Szép lassan előre. Higgyen nekem.
ANNA Minden csak hozzáállás kérdése, igaz?
ÖREGEMBER Nema problema.
ANNA Maga varázsló. Ki tud magának ellenállni?
ÖREGEMBER Jöjjön! Talpra fel, és előre! Mindig csak előre. Kisasszony.
ANNA Olvasott, amikor utoljára magához léptem. Nagyon komoly arca volt.
ÖREGEMBER Komoly arcom volt, igen. Vannak dolgok, amik nem jó dolgokból vannak. A háború a folyón, például. És a folyón kívül. Meg úgy egyáltalán.
ANNA Csak tudná az ember, hol kezdődik.
ÖREGEMBER A fejekben. *(Szünet)* A székeken. *(Szünet)* A merevségből keménység lesz. A keménységből háború.
ANNA Valamit eszembe juttatott. Egy március közepi vasárnap reggelen havazni kezdett. Sűrűn havazott, mint télen. A krókuszokra és a primolákra, a virágzó aranyesőkre és szilvafákra. Láttam, ahogy a hó lassan befedi a réteket. De ahogy alaposabban megnéztem, a nagy fehérség fölött látszott a kankalinok sárga feje. Valahogy hajlékonyan nyújtóz-

kodtak. Valami kecses megingathatatlansággal. Ott volt mindkettő: a hó és a virágok. Összhangban.

ÖREGEMBER Együtt.

ANNA Együtt. Márciusban.

ÖREGEMBER Ki mondja, hogy mindig kell lenni győzteseknek és legyőzötteknek.

ANNA Néha azt gondolom, megőrülök.

ÖREGEMBER Én ezen már túl vagyok.

ANNA Megőrülök és kész.

ÖREGEMBER Gondoljon a folyókra.

ANNA Hulladék, bombák, mérég. A maga Dunája.

ÖREGEMBER Folyik. Ami számít, az a mozgás.

ANNA (*durcásan*) Ami számít, az a mozgás. Ezt nem egy kínai mondta? Vagy maga talán kínai?

ÖREGEMBER Ugyan már. És maga, maga nem fog megőrülni.

ANNA De a félelem.

ÖREGEMBER Alaptalan.

ANNA Megkeményedek. Én már háború vagyok. Legbelül.

ÖREGEMBER Gondoljon a kankalinokra a hóban.

ANNA Kínaiul néztek ki. Mellesleg.

ÖREGEMBER Sárga pöttyök fehéren.

ANNA Halványsárga. Leheletnyi.

ÖREGEMBER Támaszkodjon a megérzéseire! (*Szünet*) Támaszkodjon a megérzéseire!

ANNA Háborúban vagyok.

ÖREGEMBER Hol az ellenség?

ANNA Itt. (*Szünet*) Bennem. Minden illúziómat elvesztettem.

ÖREGEMBER De nem minden reményt. Nem úgy néz ki.

ANNA Hát hogy nézek ki?

ÖREGEMBER Elszántan törekeny, hogy a hóval szembenézzen.
(*Elindulnak egymással ellenkező irányba.*)

XVIII.

(*ANNA, PEGGY és JAN egy terített asztal mellett ülnek hallgatagon, és húsvéti csokoládényulakat esznek.*)

ANNA Tehát.
PEGGY Ez az én kezdeményezésem volt.

ANNA Micsoda?
PEGGY Ez a felállítás.
ANNA Mármint?
PEGGY Mármint? Kerekasztal-beszélgetés.
ANNA A fő, hogy kerek, mi?
PEGGY A fő, hogy itt vagytok, és egymásra néztek.
JAN (*maga elé nézve*) Kösz, Peggy.
ANNA (*a plafont nézve*) Nekem ez nem tetszik.
PEGGY Húsvét van, srácok. Nyuszi- és feltámadásszezon. Csak lazán.
JAN Ausztrália már nem téma. Ezt már megoldottam. Az apaügyet, mármint. Ez ne okozzon gondot.
ANNA Már megint.
PEGGY Csak téged akar megnyugtatni.
ANNA Nem tetszik ez nekem.
JAN Anna.
ANNA Tudom, milyen cipőt hordtál akkoriban. A cipőre emlékszem. Szolid angol cipő, mogyoróbarna.
JAN (*kinyújtja a jobb lábát, megszeppelve*) Ja.
ANNA (*szenvtelenül*) Nem tudom, mit láttam benne. De így kezdődött. Az érdeklődésem.
JAN Melléd ültem. A buszon.
ANNA Néztem a cipődet.
JAN Öt megállót mentünk.
ANNA Egyszerre szálltunk le.
JAN Ugyanabba az irányba indultunk. Én mögötted. Aztán megszólítottalak.
ANNA Megismertem a cipőd. Azt hiszem, nevettem.
JAN Nagyon szépen neveltél. Hívogatóan.
ANNA A meghívás részedről jött. Én csak azt követtem.
JAN Altman, Short Cuts.
ANNA Egyetértettünk.
PEGGY Egyetértettetek.
JAN Egy ragyogó film.
ANNA És ragyogó társaság.
JAN Köszönöm.
ANNA A bejáratom előtt angolosan megfordultál.
JAN Nem elsietni. Ez volt a mottóm.
ANNA Semmiképpen. Amíg telefonon el nem kezdődött.

JAN Temperamentumos vagyok.
 ANNA Akaratos vagy.
 JAN Nem akartalak homályban hagyni.
 ANNA Naponta ötször csavartad el a fejem.
 JAN Viszonzásra találtam. Azt hittem.
 ANNA Nyomás alatt.
 PEGGY Húsvét van, srácok. Come on.
 ANNA Mit érdekel engem a húsvét! Csődbe mentem.
 JAN Ne méricskélj, Anna! Ne számolj, ne számíts! Kérlek.
 ANNA És ezt épp te mondod, a Főkönyvelő, aki még álmában is mérleget készít.
 JAN Az érzésekhez más a viszonyom.
 ANNA Erre számítottam.
 PEGGY Come on, Guys. Mi ez az ingerültség?
 JAN Jól kezdődött, Anna. I just called to say
 ANNA I love you. Tudom. Reggeltől estig: I love you. Tudom. *(Szünet)* És mi lett belőle? A csillogásból? Eltompult kés.
 JAN Te elfelejtetted, hogy mi történt valójában.
 ANNA Valóban?
 JAN Sokat voltunk külön, mert te így akartad. De volt a sziget. A strandunk, a tengerünk. A sziklák, a szaró sirályok. Te voltál a nyaram. Én voltam a nyarad.
 ANNA *(szó nélkül feláll az asztaltól, párat lép oldalra, letérdel, és megcsinálja a fejenállást. Ebben a pózban marad végig)* Mesélj!
 JAN Mit meséljek neked, amit még nem tudsz.
 ANNA Mesélj!
 JAN Megkentem a reggelidet. Megmostam a hajad. Kihúztam egy tuskét a lábadból. Elringattalak. Gyalogoltunk a szélben. Fürödtünk. Táncoltunk. Néztük a felhőket. Megetettünk egy beteg macskát. Gyertyákat gyújtottunk a kápolnában. Szeretkeztünk. Halat sütöttünk. Szaladtunk a homokban. Felolvastunk egymásnak. Ültünk a kikötőben. Nevettünk. Nem kérdeztük a jövőt. Te meg én. Elegek voltunk egymásnak.
 ANNA Zavartalak, amikor aludtál.
 JAN Az szép volt.
 ANNA Egy ujjal sem nyúltam a konyhához.
 JAN Nem is kellett.
 ANNA Kiráncigáltalak a napra.
 JAN Rám fért.

ANNA Megijesztettek a hullámokban.
JAN Az nem volt rossz.
ANNA Zaklattalak az anyámmal.
JAN Keveset.
ANNA Migrénem volt.
JAN Az nem nekem fájt.
ANNA Megtiltottam, hogy más nőkről beszélj.
JAN Ez hidegen hagyott.
ANNA Minden naplementekor sírtam.
JAN Ez megérintett.
ANNA Próbára tettelek.
JAN *(bizonytalanul)* Próbára? A szigeten?
ANNA Igen.
JAN Kiálltuk. Te meg én.
ANNA *(lassan változtat a pozícióján, leereszkedik a lábára)* Jó volt a szigeten.
Azt hittem, nem hiányzik semmi. De a sziget nem a hétköznapiok. Nem
közönséges és kötekedő. Elvakultak voltunk.
JAN *(felemelkedik az asztaltól)* Több sziget volt.
ANNA Az ismétlődéstől egyre kisebbé váltak, míg el nem tűntek.
JAN Nekem nem.
ANNA Akkor nem.
JAN Hova siklottunk ki?
ANNA Két vágányon haladunk.
JAN És ha mondom, hogy szükségem van rád.
ANNA Kérlek, ne.
JAN És ha mondom, hogy mindent megtennék érted.
ANNA Ne.
PEGGY Mióta hajtogatod ilyen következetesen a nem-et, Anna?
ANNA Maradj csendben, Peggy! Aki csődöt jelentett, annak tiszta nem-re
van szüksége.
JAN Csődöt jelentett. Undorító.
PEGGY He is right. It's disgusting.
ANNA Felőlem. *(Szünet)* Most megyek. Az asztal kerek, de a kör szögletes.
JAN Nem hallgattál végig.
PEGGY Holt lóra patkó. Így érti.
ANNA A sziget túl messze van. És egyáltalán. A cipő még mindig tetszik.
JAN A cipő. *(Szünet)* Betegszabadságot veszek ki.

PEGGY Mekkora üresjárat. Az ember legszívesebben megöntözné a feje-
tek, hogy végre valami kihajtszon belőle.
ANNA (*JANhoz*) Mit akarsz tulajdonképpen?
JAN Téged.
ANNA De hogyan?
JAN (*odamegy ANNAhoz, és a karjaiba zárja*)
ANNA (*kiszabadítja magát az ölelésből*) Már minden megtörtént. Ez és más
is. Vigyázatok magatokra, mindketten.

XIX.

PEGGY Hát, ennyi. (*Bekapcsolja a rádiót, halkan.*)
JAN (*némán körbejárja az asztalt, egyszer, kétszer, háromszor. Hirtelen meg-
áll egy helyben*) Ennyi.
PEGGY Tehát ennyi.
JAN Tehát ennyi. (*Szünet*) Van itt neked valami. (*Kotorászik a zakózsebében*)
Bal vagy jobb?
PEGGY Bal.
JAN (*óvatosan előhúzza a zsebéből egy kékre festett tojást*) Kívánnod kell valamit.
PEGGY És mi a jobb?
JAN (*óvatosan előhúzza a zsebéből egy fehér tojást*)
PEGGY What's the difference?
JAN A kék tovább vezet. Kívánj valamit!
PEGGY (*vidáman*) Szeretnék medvén lovagolni.
JAN Come on.
(*PEGGY lovaglósülésbe helyezkedik rajta, és elkezdődik a vágta az asztal kö-
rül. JAN hirtelen leveti a terhét.*)
PEGGY (*a földön fekve*) Come on.
JAN Még egy kívánság? (*Felhevülten PEGGYre fekszik. Csak mondattöredékek
hallatszanak: Régóta... Mennyi ideje?... Nagyon régóta... Tudom már...
Fucking Australia. Fucking fucking Australia.*)

XX.

ANNA (*az ÖREGEMBER mellett a parki padon*) Egy méregkeverő. Összeke-
verte a porokat, a sarlóformájú hüvelykujjával anyagokat készített. Az
anyám. Az én öreg, gyógyszeréken élő anyám. Félttem tőle. Félttem a
kezeitől. Még mindig félek a kezeitől. Ő a húgomat kedvelte. A húgom

beteg volt. Jó mentség. Vadóc voltam, azt mondta. Meséket olvasott nekem. De a másikat szerette. A szelídet. Álmaimban lopakodik az éjszakában. A valóságban kicsapta az ajtókat, és berobbant a szobámba. Mintha a tulajdona lettem volna. Be akarta göndöríteni a hajam. Meg akart hajlítani és törni. Azt akarta, aki nem voltam.

ÖREGEMBER Nyugodjon meg!

ANNA Rossz néven vette, hogy apámmal megértettük egymást. Túlharsogta az egyetértésünket a lármájával. Harcot akart. Annyira makacs volt, mint egy elkényeztetett gyerek. Hirtelen haragú. Az én anyám hirtelen haragú. *(Szünet)* De most már öreg.

ÖREGEMBER *(recitáló hangon)* De ritkán tűnsz fel a családi ház küszöbén.

ANNA Látogatom, amikor tudom. Figyelem, ahogy tesz-vesz a sarlóformájú hüvelykujjával. Ámulok az élniakarásán. Erős, mint a kötél.

ÖREGEMBER Mi a makacsság oka?

ANNA *(megköszörüli a torkát, felemelkedik a padról, pár lépést tesz előre, aztán vissza)*

IDEGEN *(közeledik, leül melléjük a padra)*

ANNA Amikor minden fáj, akkor ott is fáj. Egyik anya elátkozza a másikat, így a sor folytatódik.

ÖREGEMBER Nek teku reke. Nek teku reke. Nek teku reke. Madmuazel.

IDEGEN *(érdeklődéssel pillant az ÖREGEMBERre)*

ANNA Jönni fognak jobb idők. Krk szigetére fogok utazni, és kiszellőztetem a fejemet. *(Szünet)* Amikor az apám meghalt, azt gondoltam: az örök vadászmezőkön van. Arra gondoltam: kétszer büntetett meg. Először, amikor kielégítettem magam. És másodszor, amikor egy házas emberbe lettem szerelmes. Nem tudta, ő mit tett velem. *(Szünet)* A szülők: gond és gürcölés.

ÖREGEMBER Nek teku reke nek teku reke nek teku reke.

IDEGEN *(felemelkedik a padról)* Do vidjenja!

ANNA *(egy idő után)*

Az ég egy rothadó

Az ég egy robogó

rohanó hajcihő

Az ég defektet kapott

A fékpofa elkopott

Az ég egy pár cipő

XXI.

(ANNA egy bárban, a pultnak támaszkodva. Piros cipőt visel. Az IDEGEN belép, megáll ANNA mellett.)

IDEGEN Ismerjük egymást a parkból. Emlékszik?

ANNA Igen, tényleg.

IDEGEN Szerbiából származom, Újvidékről. Aranyműves vagyok. És maga?

ANNA Én írok.

IDEGEN Aha. *(Szünet)* Érdekes.

(Hosszú szünet)

ANNA Tehát a Duna partjáról származik.

IDEGEN Milyen jól tájékozódik.

ANNA És Németország?

IDEGEN Ne kérdezze!

ANNA És miért?

IDEGEN Túl komplikált. Senki sem tudja, hova tartozik és hova vágyik.

ANNA Talán maga.

IDEGEN Az anyám hiányzik. *(Szünet)* Az apámat kevésbé ismertem.

ANNA Aha.

IDEGEN Ne nézzon úgy rám, mintha vadászmeséket mondanék.

ANNA Csak gondolkoztam.

IDEGEN Szép hosszú lábai vannak.

ANNA Köszönöm.

(Szünet)

IDEGEN Mondja, ki az az idős úr, akivel a padon ült a parkban?

ANNA Véletlen ismeretség.

IDEGEN Aha.

XXII.

(Az ÖREGEMBER megszokott helyén ül a parki padon. Az IDEGEN közeledik.)

IDEGEN Ismerős mondatokat hallottam. A folyókról, melyek folynak.

ÖREGEMBER És mit szeretne tudni?

IDEGEN Hogy melyik folyó jelenik meg a szeme előtt.

ÖREGEMBER A szemem. Kérdezze inkább a fülemet.

IDEGEN Duna vagy Száva?

ÖREGEMBER Duna.

IDEGEN Aha. *(Szünet)* A strand felé vettem az utam. A végtagjaim elme-
revedtek. Megfagytam. Azelőtt belepisiltem a nadrágomba. Nem volt
strandidő. Egyedül akartam lenni. Meg akartam mosni a fenekem. Sen-
kinek sem akartam a terhére lenni. A halászok nem zavartak. *(Szünet)*
A víz szürke volt, szürke, mint egy bálnahát. *(Szünet)* Ahogy kigom-
boltam a nadrágom, a hideg megcsapta a fenekem. Határozatlanul áll-
tam ott. Hát egyszer látom, hogy az ár valamit hoz. Pontosan oda, ahol
a farpofáimat akartam megmosni. Egy nő felpuffedt holtteste volt az.
Csak bámultam, majd megfordultam és ordítva menekültem onnan. A
jobb mellbimbója kék volt. Ahogy az egész arca is.

ÖREGEMBER *(egyhangúan)* A folyók halottai. Háborús halottak.

IDEGEN Háborús halottak. A folyók halottai.

ÖREGEMBER Negyvenkettő januárjában a strandra üzték, lelőtték és a jég
alá gyömöszölték őket.

IDEGEN Zsidókat, szerbeket, cigányokat. *(Szünet)* Elég!

ÖREGEMBER *(halkan)* Nek teku reke. Nek teku reke. Nek teku reke.

*(Az IDEGEN némán hallgatja. Majd egy fotót húz ki lassan a zsebéből, és az
ÖREGEMBER elé tartja. Az ÖREGEMBER alaposan megnézi, és megrázza a
fejét. Mire az IDEGEN feláll, és köszönés nélkül távozik.)*

XXIII.

ANNA Csüggedtnek látszik.

ÖREGEMBER Semmi különös.

ANNA Sajnálom. *(Rövid szünet után, vidáman)* Csodálatosat táncoltam.

Egy fél éjszakán át táncoltam, de ne kérdezze, hogy hívják. Boldog va-
gyok. Majdnem. *(Szünet)* A gondolatok szabadok. És az idő nem fako-
pácsként kattog. Megtanult repülni.

ÖREGEMBER *(szótlanul bólint)*

ANNA Szórakozott.

ÖREGEMBER *(szótlanul bólint)*

ANNA Kár. Formában vagyok. Nek teku *(Habozik)* reke. Reke. Reke. *(Szü-
net után)* A gyengeséget legyűri a szerelem. Ma olvastam.

*(ANNA indulni készül, amikor hirtelen megjelenik az IDEGEN. Az ÖREG-
EMBER feláll. Ő és az IDEGEN némán állnak egymással szemben.)*

ÖREGEMBER Tudom.

*(Mintha csak erre várt volna, az IDEGEN fogja magát, és pofon vágja az
ÖREGEMBER t. Az ÖREGEMBER meginog és leroskad a padra.)*

ÖREGEMBER Tudom.

*(ANNA rá akarja vetni magát az IDEGENre, de az ÖREGEMBER vissza-
tartja.)*

IDEGEN Meg akartad úszni, az utolsó percig. Amíg a hazugság megóv. A gyávaságod. Nagy bölcsen fecsegsz itt összevissza, fiatal nőknek csavarod el a fejét. Az öreg bölcslet játszod, a nagy utazót. A Duna-Balkán egzotikus madarát. És közben cserbenhagytál mindnyájunkat. Cserben, te disznó! Seggfej! Áruló! Egyszerűen felszívódní. Felültetni anyát, gyereket. A sohaviszontlátásig lelépni. Híradás nélkül. Köszönés nélkül. Életjel nélkül. Csak a kibaszott pénz jött néha. Kibeszélted magad a kibaszott pénzzel. Az alamizsnával, valami Németországból. Hősies, gondoltad. Jó ember, gondoltad. Míg anya teljesen satnya lett. Súlyt vezett. És életörömöt. A saját árnyékává vált. Egy beteg anyával nőttem fel. Én is beteg lettem. *(Szünet)* Bezárkóztam a szobámba. Csak a kutyával beszéltem. A tyúkokkal. Megtagadtam az ételt. Kirúgtak az iskolából. Órák hosszat ültem a Duna-parton. Bámultam a zavaros vizet. Elvagyódtam. Anya tartott vissza. És te segg, külföldön szórakoztál. Elfelejtettél, te disznó, te dög! És beszélsz itt nagy bölcsen összevissza a folyókról, melyek folynak.

ÖREGEMBER *(halkan)* Tudom.

IDEGEN Egy életet döntöttél romba, te segg! Anya egy romhalmaz. Ehhez mit szólsz? És ahhoz, hogy én a magam erejéből lettem valaki? Az aranyművességből lettem, te segg! A te Németországodban. Mert keresetek, kurvára kerestelek, te disznó! Mert egy fiú meg akarja ismerni az apját. Mert joga van megismerni az apját.

ÖREGEMBER Tudom.

IDEGEN Egyszerűen mindent elfelejteni. Egyszerűen mindent törölni az emlékezetedből. A folyóról fecsegsz, de a saját kisfiadat elfelejtetted. Te rohadék! A nyomodban voltam. Durván a nyomodban voltam. Nem lépsz meg előlem ilyen könnyen. Vén dög!

ÖREGEMBER *(mehúzva magát)* Tudom.

IDEGEN Mit tudsz te. Tudod is, mit jelent sárban tengődni. Apasárban. Kegyetlenül szégyellni magad. Ennyi gyávaság és árulás miatt. Hazudozó! Folyórém! Történethamisító! Minden bűnödöt a képedbe törlöm, te segg! Nem lépsz meg előlem.

ÖREGEMBER Tudom.

(ANNA zokogni kezd. Ez azzal végződik, hogy az IDEGEN és az ÖREGEMBER őt vigasztalják.)

IDEGEN Tehát beismered.
ÖREGEMBER Beismerem.
IDEGEN És érzel valamit?
ÖREGEMBER Erre az órára vártam.
IDEGEN Vén disznó! Te csak ne sajnáld magad!
ANNA Kérem. Elég volt.
IDEGEN Élted az átkozott életed, mintha minden a legnagyobb rendben lett volna. *(Szünet)* Egy szörnyeteg vagy.
ÖREGEMBER Ez nem volt ilyen egyszerű, Marko. Voltak idők, amikor odáig voltam –
IDEGEN Visszatérni?
ÖREGEMBER Visszatérni. Hozzád és Irenához.
IDEGEN De a bátorságod elhagyott.
ÖREGEMBER A bátorságom elhagyott. *(Szünet)* Az ember nem tud kétszer ugyanabba a folyóba lépni.
IDEGEN Hagyd már abba a folyózást!
ÖREGEMBER Most itt vagy.
IDEGEN Most itt vagyok. *(Szünet. Majd ismét dühvel)* De ő, ő még mindig vár. Nem unta meg a várakozást. Évekig stoppolta a régi cuccaidat. A fagombával. Mint egy megszállott. Ült ott és stoppolt. És várt. Nem akart más férfit a fejébe venni. *(Szünet)* Romba döntötted. Teljesen.
ÖREGEMBER Küldtem neki pénzt.
IDEGEN Szép kárpótlás. *(Szünet)* Pénz. Pénz. Ez volt, ami téged elragadott? Pénz, lódítás. Nők. Ezzel aláztad meg. És mennyire hogy megaláztad. *(Szünet)* Nem kérek magyarázatot. *(Szünet)* Leromboltad, kész.
ÖREGEMBER Még mindig szőke?
IDEGEN Hófehér. A parlagon hagyott pináján is.
ÖREGEMBER *(összerándul)* Irena. Irena, a szelíd.
IDEGEN *(parancsoló hangon)* Fejezd be a folyókról való fantáziálást! Vedd a nyakadba a lábad! Hozzá. Ha még nincs túl késő.
ÖREGEMBER Tudom.
IDEGEN Miből élsz egyáltalán? Vagy a papa egész áldott nap a parkban ül egy padon, és fiatal nőket szórakoztat?
ANNA Maga közönséges.
ÖREGEMBER Régiségkereskedés. *(Szünet)* Nem túl jövedelmező, de ennyi elég. *(Szünet)* Itt a parkban megnyugszom. A madarak már ismernek.
IDEGEN Akarod mondani, a fiatal nők.
ANNA Közönséges!

ÖREGEMBER Aki erre jár, az jön.

ANNA *(talpra áll, lendületesen szaval)*

Atyám, kísérje jó szerencse lépteid,
Ennél nincsen számomra semmi fontosabb.
Fiúnak atyja boldogságánál van-é
Nagyobb öröm, s ennek, ha boldogul fia?
Engedj a jó tanácsnak, és másíts a szón.⁴

ÖREGEMBER *(halkan sírni kezd)*

IDEGEN *(leül az ÖREGEMBER mellé a padra, és a vállára teszi a kezét)* Lehetnénk barátok. *(Szünet)* Érzem, hogy lehetnénk barátok. *(Szünet)* Együtt ezen a padon. Minden nap ezen a padon. *(Szünet)* Elmesélheted az életed. *(Szünet)* Elmesélhetem az életem. *(Szünet)* Ezen a padon. *(Szünet)* Madarak nem zavarnak. A nők. *(Nevet)* A napok hosszabbodnak, a napok rövidülnek. *(Szünet)* Csak meg kell ígéred, hogy visszajössz.

ÖREGEMBER *(felemeli a fejét, és az IDEGEN szemébe néz)* Megegyeztünk.

ANNA *(bólint és távozik)*

XXIV.

JAN *(menés közben, nagy táskával a vállán)* Amikor tízéves voltam, egy színesznőről álmodtam. Nagy mellei voltak és kis feneke. Virágos ruhát viselt és a hajában masnit. Vidám volt. Magával ragadott a vidámsága. Amikor majd nagy leszek, gondoltam, és együtt leszünk nagyon vidámak, építetek neki egy házat. Egy világos házat a tengerparton. A léghuzatban fogom csiklandozni a melleit, gondoltam. És amikor már eleget csiklandoztuk egymást, ugrás a tengerbe. Megszámoljuk majd a naplementéket, gondoltam, a vöröseket és a többit. Sosem fogunk unatkozni. És amikor beköszönt a tél, gondoltam, a hideg tél, ő majd a kandallótűznél szórakoztat. Mindent eljátszik nekem. Egy lesz, gondoltam, mégis több. Ő lesz az én egyetlenem, Hófehérke, az anya, a nővér, a királynő, a boszorkány, Hamupipőke és a hölgy az egyszarvúval. Vigyázni fogok rá, gondoltam. Majd masnit kötök neki, és ágyba viszem, amikor fáradt. Ő lesz az én kincsem. *(Szünet)* Jan, nyisd ki a szemed! Amikor eljön az idő. Itt az idő? Állj két lábbal a földön, fiú! És ne akarj többet! *(Szünet. Zümmögve)* When dreams come true. Tru-u-u-e. *(Hintázó léptekkel átvág a színpadon.)*

⁴ Szophoklész: *Antigoné*. Fordította: Trencsényi-Waldapfel Imre

XXV.

(ANNA és az IDEGEN ismét találkoznak a bárban. Egy majdnem néma jelenet következik a biliárdasztalnál. Csak a golyók ütközéseit hallani, néhány kiáltást. A játék után az IDEGEN győztesként lép elő.)

ANNA Örvendek. Hogy ez lett a kimenetele.

IDEGEN Igazán?

ANNA Nem a játékra gondolok. Hanem az apjával kapcsolatos dolgokra.

IDEGEN Ki tudja.

ANNA Meg fogják érteni egymást. Minden félreértést felszámolnak majd.

Ő nem egy hétköznapi ember.

IDEGEN Maga nem egy hétköznapi ember.

ANNA Honnan tudhatná ezt.

IDEGEN Mi meg fogjuk érteni egymást. Ne mondjon nemet.

ANNA *(zavartan)* A mi súlyos szó. Én leszoktam róla.

IDEGEN *(élesen)* Nem a szó számít. Bízzon bennem!

ANNA Kiabált. Maga rákiabált. Megpofozta, ócsárolta. Szükségem van egy kis időre. *(Szünet)* Egy kis időre.

IDEGEN *(gyengéden megcsókolja ANNÁT)* Nema problema, gospodjica.

ANNA *(lazán, majdnem derűsen)* Van még valami. Hogy is mondhatnám el ezt? De nem bírom tovább. Szemrehányásokból és reményekből folytatást barkácsolni. Tehát valamikor mindig vége lesz. Csak úgy, maga ezt már érti. Te már érted. Ez néha padlóra tesz. És nem tudom, merre tovább. *(Az IDEGEN arcon csókolja ANNÁT)* Egyszer odajött hozzám egy férfi, és abban a helyben feleségül akart venni. *(Névet)* A repülőn. Rám nézett, és komoly képpel azt mondta, mi egymásnak lettünk teremtve.

IDEGEN Annak az embernek volt tudása és akarata. *(Szünet)* Nekem van tudásom és akaratom.

ANNA Ártani nem árt.

IDEGEN És ha azt mondom, ez a sziklaszilárd meggyőződésed?

ANNA Ártani nem árt.

IDEGEN *(megcsókolja ANNÁT a másik arcán)* Akarunk táncolni?

ANNA Mondd meg, ki vagy!

IDEGEN Nem ma. Ma táncidő van.

ANNA Ma az van, amit mi mondunk.

IDEGEN Tehát mi. Akarunk mi?

ANNA Mi akarunk. *(Szünet)* Vagy nem.

IDEGEN Nincs vagy, Gospodjica.

ANNA Mi akarunk.

(Hosszasan táncolnak. Amikor PEGGY és JAN megjelenik, a két pár kvartetté formálódik. ANNA kiszakad közülük. A zárókép ANNA piros cipőit mutatja az üres színpadon.)

IDEGEN *(kilép balra, a reflektorfénybe)* A szegénynek is lehet szerencséje.
Anyá, köszönöm a csillagod.

LÁNG ORSOLYA fordítása

Döbrentei Sarolta

EGYSZERVOLT LÁNYOK

EGYFELVONÁSOS DRÁMA

SZEREPLŐK:

TÖRÖK SZOFI – Babits Mihály özvegye, 49 éves

BÖHM ARANKA – Karinthy Frigyes özvegye, 51 éves

HARMOS ILONA – Kosztolányi Dezső özvegye, 58 éves

NYORTAI ADOLF – az ötvenes éveiben járó férfi

1. JELENET – BABITSÉK HÁZA – SZALON

Az esztergomi Babits-villában vagyunk. Babits Mihály Esti kérdés című verse szól gramofonról. Maga a költő előadásában. Aranka odamegy a gramofonhoz és lekapcsolja. Török Szofi visszakapcsolja a készüléket. Egy idő után Kosztolányiné is megelégedi, leveszi a tűt a lemeztől. A szerkezet elé áll. Török Szofi fennhangon folytatja a verset.

BABITS MIHÁLY *(felvételről)*

Midőn az est, e lágyan takaró
fekete, síma bársonytakaró,
melyet terít egy óriási dajka,
a féltett földet lassan eltakarja
s oly óvatossan, hogy minden fűszál
lágý leple alatt egyenessen áll
és nem kap a virágok szirma ráncot
s a hímes lepke kényes, dupla szárnyán
nem veszti a szívárványos zománcot
és úgy pihennek e lepelnek árnyán,
e könnyü, síma, bársonyos lepelnek,

hogyan nem is érzik e lepelt tehernek:
olyankor bárhol járj a nagyvilágban,
vagy otthon ülhetsz barna, bús szobádban,
vagy kávéházban bámészan vigyázd,
hogyan gyujtják sorban a napfényü gázt;
vagy fáradtan, domb oldalán, ebekkel
nézzed a lombon át a lusta holdat;
vagy országuton, melyet por lepelt el,
álmos kocsisod bóbiskolva hajthat;
vagy a hajónak ingó padlatán
szédülj, vagy a vonatnak pamlagán;
vagy idegen várost bolygván keresztül
állj meg a sarkokon csodálni restül
a távol utcák hosszú fonalát,
az utcalángok kettős vonalát;
vagy épp a vízi városban, a Riván
hol lángot apróz matt opáltükör,
merengj a messze multba visszaríván,
melynek emléke édesen gyötör,
elmúlt korodba, mely miként a bűvös
lámpának képe van is már, de nincs is,
melynek emléke sohse lehet hűvös,
melynek emléke teher is, de kincs is:

TÖRÖK SZOFI

ott emlékektől terhes fejedet
a márványföldnek elcsüggesztheted:
csupa szépség közt és gyönyörben járván
mégis csak arra fogsz gondolni gyáván:
ez a sok szépség mind mire való?
mégis arra fogsz gondolni árván:
minek a selymes víz, a tarka márvány?
minek az est, e szárnyas takaró?
miért a dombok és miért a lombok
s a tenger, melybe nem vet magvető?
minek az árok, minek az apályok
s a felhők, e bús Danaida-lányok
s a nap, ez égő szizifuszi kő?
miért az emlékek, miért a multak?

miért a lámpák és miért a holdak?
miért a végét nem lelő idő?
vagy vedd példának a piciny fűszálat:
miért nő a fű, hogyha majd leszárad?
miért szárad le, hogyha újra nő?

A szalonban egy asztal áll, körülötte székek. A szalonban található egy könyvesszekrény, egy íróasztal, egy heverő, egy tálalószekrény és egy fotel. Az ajtó és egy nagy ablak a teraszra nyílik, ahonnan ráláthatunk az esztergomi bazilikára. Fülledt nyáreste van.

TÖRÖK SZOFI Tudom, nehéz megszólalni, de most ti jöttök.

Kínos csend. Aranka levesz magáról egy ruhadarabot. Kosztolányiné tüntetőleg hallgat.

TÖRÖK SZOFI Egyébként volt egy olyan érzésem, hogy bejönnek és meghallgatják, hogyan szavalom Babits versét.

KOSZTOLÁNYINÉ Bejönnek? Ki jönne be, drága Szofi?

TÖRÖK SZOFI Mihály meg a többiek.

BÖHM ARANKA Már megint ugyanaz a nóta.

KOSZTOLÁNYINÉ Se Mihály, se a többiek nem fognak bejönni.

TÖRÖK SZOFI Igazad van, Ilona. Én is ismerem a férjemet. Nyilván azért marad kint a teraszon, mert szemérmes.

BÖHM ARANKA Mindhárman tudjuk, hogy más oka van a távolmaradásának.

TÖRÖK SZOFI Szerinted is neheztel rám? Bizonyára nem tartja illendőnek, hogy háziasszonyi teendőim helyett produkálom magam.

BÖHM ARANKA Ha már a háziasszonyi teendőknél tartunk, mindjárt szomjan halok.

TÖRÖK SZOFI Bocsáss meg. Máris hozom a poharakat. De, ugye van olyan lelki szomjúság, melyre csak a költészet nyújt gyógyírt?

Vizespoharakat és egy kancsó vizet tesz az asztalra. Tölt mindhármuknak.

TÖRÖK SZOFI Azért Kosztolányi és Karinthy igazán bejöhettek volna. Már csak az illendőség kedvéért is.

Aranka még egy ruhadarabot levesz magáról.

KOSZTOLÁNYINÉ Arankát az illendőség hidegen hagyja. Nem akarsz mindjárt meztelenre vetkőzni?

BÖHM ARANKA Ilona, még a te prüdséged miatt sem vagyok hajlandó megsülni.

TÖRÖK SZOFI Rátok sem ismerek. Miért nem ugrotok nekem, és véditek meg Dezsőt és Fricit? Illetlennek neveztem őket. Tessék ordibálni!

KOSZTOLÁNYINÉ Ne erőltessük ezt tovább! Szofi, nézd... Én annyira örültem a levelednek. Nem is jöttem, szinte repültem hozzád. De ez a szépsz, vagy mi... egyre kínosabb. Nem is értem.

TÖRÖK SZOFI Milyen levél? Milyen repülés?

KOSZTOLÁNYINÉ Na jó! Ez már tényleg...

BÖHM ARANKA Hogyhogy milyen levél?

Aranka a levelet keresgéli a táskájában.

BÖHM ARANKA Levél, amelyben idehívtál, és azt ígérted, hogy átadod.

TÖRÖK SZOFI Mit?

Böhm Aranka megtalálja a levelet.

BÖHM ARANKA A Karinthy által írt, eddig meg nem jelent művet.

KOSZTOLÁNYINÉ Mutasd! Én is szakasztott ilyen levelet kaptam. Jöjjen ide az esztergomi házba... Babits titkos fiókjából előkerült Kosztolányi-kézirat... ünnepélyes átadás... ésatöbbit...

TÖRÖK SZOFI (*nevet*) Jó! De jó ez! (*Nevet*) Jaj, ez csak egy tréfa volt.

BÖHM ARANKA Te megőrültél?

KOSZTOLÁNYINÉ Tréfa?! Méghogy miféle tréfa?

BÖHM ARANKA Egy órája bohóckodom itt. Fogytán a türelmem.

TÖRÖK SZOFI Babitsnak nincs is titkos fiókja. Milyen regényes képzelgés.

Én ilyen ugyan nem írtam. Lehet, Mihály akart ugratni titeket lányok.

KOSZTOLÁNYINÉ Pontosan tudjuk, hogy a levelet te írtad.

BÖHM ARANKA Ügyetlenül majmolva Babits írását.

TÖRÖK SZOFI Na, ezt kikérem magamnak! Én sosem másoltam Mihályt.

Soha!

KOSZTOLÁNYINÉ Léteznek egyáltalán azok a kéziratok? Vagy csak a boldnját járatod velünk?

TÖRÖK SZOFI Hogyne! Ott lapulnak a könyvszekrényben.

BÖHM ARANKA Akkor mire várunk? Én az életemet kockáztatom éppen.

TÖRÖK SZOFI De, ti még nem is szavaltatok.

BÖHM ARANKA Elég volt a sületlenségből!

KOSZTOLÁNYINÉ Köszönjük a meghívást, de most mennünk kell.

TÖRÖK SZOFI Meghívást? Kicsit pirulok, hogy kikényszerítetek belőlem, de én nem titeket hívtalak meg. Tudjátok, hogy Babits és én mindig vendégszerető emberek voltunk. Hogy őszinte legyek, én csak Karinthyt és Kosztolányit akartam meghívni. De, Mihály meggyőzött, hogy nem sérthetjük meg a kedves feleségeket, meg hogy milyen jó móka lesz. Jó móka? Megbocsássatok, de szívesebben lennék most az ő társaságukban. Gondoltam, ha már így magunkra maradtunk, feldobhatnánk az

estét egy kis verseléssel. Figyeljétek meg, hogy előbb-utóbb becsalogatjuk őket.

KOSZTOLÁNYINÉ Szofi, nem tudod őket becsalogni.

TÖRÖK SZOFI Egyedül nem, de segíthetnétek.

BÖHM ARANKA Mi ez? Játék vagy téboly? Mindegy is. Nekem a kézirat kell. Engedély nélkül jöttem ide.

TÖRÖK SZOFI Vegyetek egy kis pogácsát.

BÖHM ARANKA Vetrik hadnagy hozott fel Zalaegerszegről. Ne nézz így rám, Ilona, igen, kitaláltad. A szeretóm.

KOSZTOLÁNYINÉ Engem egyáltalán nem érdekel, kicsoda, micsoda az a... Vetrik...

BÖHM ARANKA Ő garantálja néhány órára biztonságomat. De reggelre ott kell lennem a kórházban.

Kintről köhögés hallatszik.

TÖRÖK SZOFI Jaj, Mihály. Nem lenne szabad kint pöfékelni a teraszon. De Dezső és Frici beleviszi a rosszba.

KOSZTOLÁNYINÉ Nyilván Vetrik hadnagy érkezett meg Arankáért.

BÖHM ARANKA Nem. Az lehetetlen.

TÖRÖK SZOFI Szegény Frici, remélem nem sejtí, hogy az a Vetrik vagy kicsoda a szeretőd.

BÖHM ARANKA Na jó, öntsünk tiszta vizet a pohárba.

TÖRÖK SZOFI Még csak az kéne! Hozok egy kis szekszárdit. Babits csak azt issza meg.

Török Szofi elindul a konyha felé, de az ajtóból visszafordul.

TÖRÖK SZOFI Ja, és még valami, Aranka. Ha kérhetem, ne ólálkodj a könyvszekrény körül.

2. JELENET – BABITSÉK HÁZA – SZALON – ESTE

Kosztolányiné odamegy az ablakhoz, és kikémlél.

KOSZTOLÁNYINÉ Az előbb tényleg köhögött valaki odakinn.

Böhm Aranka a könyvszekrényt próbálja kinyitni, de az zárva van.

BÖHM ARANKA Gondolom, a szomszéd volt az. Hol lehet a kulcs?

KOSZTOLÁNYINÉ Nyilván magánál tartja.

BÖHM ARANKA Azt hiszi, szórakozhat velünk. Zsarolás.

KOSZTOLÁNYINÉ Meglehet. Bár rebesgetik, hogy hónapokig kezelték valami idegstanatóriumban. Végül is, te vagy a pszichiáter. De az is elképzelhető, hogy valóban hisz abban, amit mond.

BÖHM ARANKA Ebben az esetben mihamarabb szembesíteni kell.
KOSZTOLÁNYINÉ De miért pont nekünk? Miért pont most? Akkor nem fogja odaadni a kéziratokat.
BÖHM ARANKA Megalkuvás. Képmutatás. Nem is tudom, miért csodálkozom rajtad.
KOSZTOLÁNYINÉ El kell fogadnunk a játékszabályokat. Ha beadjuk a derekunkat, előbb szabadulunk.
A távolból mennydörgés hallatszik.
KOSZTOLÁNYINÉ Mi ez? Robbanás vagy dörög az ég? Ádám egyedül van otthon.
BÖHM ARANKA Hány éves is a kicsike? Huszonöt? Harminc?
KOSZTOLÁNYINÉ Tudod, hogy beteg.
BÖHM ARANKA A fiaim a fronton vannak. Te meg csak azon aggódsz, hogy kettő vagy öt gint iszik meg ma este. Rátelepedsz, mint Dezsőre.
KOSZTOLÁNYINÉ Igazán hálás lennék, ha te, pont te nem szólnál bele, hogy milyen anya legyek.
BÖHM ARANKA Ilona, ugye nem kell engedélyt kérnem, hogy elmondjam a véleményemet. Az a baj, hogy nem hagyod felnőni.
TÖRÖK SZOFI *(hat poharat hoz tálcán és egy üvegben vörösbort)*
TÖRÖK SZOFI Nem mondom, hogy királyi lesz a vacsoránk, de a mai időkben... Amíg az öreg tyúk megpuhul a fazékban, koccintunk, és örömmünket leljük a költeményekben.
BÖHM ARANKA Nem azért jöttünk ide, hogy szavalgassunk.
TÖRÖK SZOFI Aranka, ne ronts el mindent! Mondd el Frici egyik versét!
BÖHM ARANKA Én ugyan nem.
TÖRÖK SZOFI Ne keresd magad! Lehet, hogy Frici csipkelődni fog, de a lelke mélyén büszke lesz rád.
Török Szofi kiszól az ablakon.
TÖRÖK SZOFI Kedves urak! Gyertek be koccintani! Még egy kis műsorral is készültünk.
BÖHM ARANKA Minek ez a komédia?
TÖRÖK SZOFI Tudom, hogy feszegetted a könyvesszekrény ajtaját.
BÖHM ARANKA Add ide a jogos tulajdonomat!
TÖRÖK SZOFI Megkapod. Úgy hiszem, igazán nem kérek sokat cserébe.
BÖHM ARANKA Miféle üzlet ez?
TÖRÖK SZOFI Semmilyen. Én csak szeretném, hogy együtt legyünk. Mindannyian. De te csak kapni akarsz. Gyorsan, nagyon gyorsan, különben elfogy Aranka türelme, és akkor baj lesz.

BÖHM ARANKA Igen. Türelmetlen vagyok. Mert sürgősen kell a pénz. Fogadok, hogy egy kiadatlan Karinthy még ma is megéri az árát. Sőt!

KOSZTOLÁNYINÉ Téged mindig csak a pénz érdekelt. Hogy minél több bőrt lehúzhass Friciről.

BÖHM ARANKA Legalább most ne moralizálj! A régi szeretőm javasolta, hogy hagyjam el Pestet, mert a deportálás ott fog kezdődni. A pénz most a szabadságot és életet jelenti. Azt hiszem, ezzel nem mondok semmi újat. Pedig ezek a mocskok vidéken kezdik. *(Kosztolányinének)* Megkérdezhetem, hogy te miért nem hordod a sárga csillagot?

KOSZTOLÁNYINÉ Miért, te hordod?

BÖHM ARANKA Én nem. De én önkéntes munkaszolgálatra jelentkeztem mint segédorvos... Tudják, hogy nem vagyok evangélikus. Zalaegerszegen szorul a hurok.

KOSZTOLÁNYINÉ Nézd, Aranka. Körülöttem is szorul a hurok. Az, hogy harminc éve megtértem...

BÖHM ARANKA Megtértem!!!

KOSZTOLÁNYINÉ Áttértem, ha úgy tetszik, és ez egyre kevésbé érdekel bárkit is. Lehet, hogy holnaptól hordanom kell nekem is. Így jobb?

BÖHM ARANKA De Jézus, a megváltód megsegített! Jól mondom? Mindig tudtál helyezkedni. Templomba sose jártál, de az üdvösséget, köszönőd szépen, zsebre vágta. De mindegy, nem is akarok erről beszélni.

KOSZTOLÁNYINÉ Ha szabad, annyit azért szeretnék reagálni, hogy én tényleg megtapasztaltam Jézus erejét az életemben.

BÖHM ARANKA Na persze, persze, persze...

TÖRÖK SZOFI Fejezzétek már be! A végén még elijesztitek őket. Nem tűnik fel, hogy ránk sem hederítenek? Még koccintani sem jöttek be. Ez annyira szomorú, lányok. Úgy vártalak titeket. Hogy újra együtt leszünk. Mennyi emlék... Miért nem tudjuk jól érezni magukat, mint ők. Gyertek ide az ablakhoz! Itt diskurálnak a teraszon. Még Mihály is vidám. Magához képest.

BÖHM ARANKA Hát jó. Legyen. Diskurálnak. Vajon miről?

TÖRÖK SZOFI Karinthy le-föl járka. Talán anekdotázik. Dezső pukkadozik.

KOSZTOLÁNYINÉ Nem. Frici bizonyára elpanaszolja, hogy a hisztéria egy olyan betegség, amit csak nők kapnak el, de csak férfiak halnak bele.

BÖHM ARANKA Szóval így? Akkor Dezső meg a Holdat nézi, vagy panaszkodik.

KOSZTOLÁNYINÉ Aranka!

TÖRÖK SZOFI Nem, nem... Dezső valami buta szerepjátékba kezdett. Megint... És Frici kontrázik rá. Minek mindig marhászkodni. Jaj ne! Ezt utálok. Miért kell Mihályt ignorálni?

BÖHM ARANKA Csak nem elkomorult szegény Babits?

TÖRÖK SZOFI Ez nem vicc. Most miért kell brekegni? Ebbe az infantilitásba nem tudja követni őket. Miért kell kiszorítani? Hát ezeknek mindig demonstrálni kell, hogy ők ketten? Jaj, teljesen magába fordult. Tudom, mi jár magányos lelkében... *(Szaval)*

Nekem nem volt barátom...

Tőlem mindenki fut...

BÖHM ARANKA Kímélj meg! Én nem vagyok hajlandó még egy verset végighallgatni.

TÖRÖK SZOFI *(szaval)*

Társaim elkerültek

Mint idegen fiút

Idegent, megvetettet

Ki mindig mostoha

Kit senki sem szerethet

Nem is szeret soha...

KOSZTOLÁNYINÉ Huh... Ez, úgy tűnik, balul sült el. Akkor talán fejezzük is be.

TÖRÖK SZOFI Még csak az kéne! Szóljatok nekik!

KOSZTOLÁNYINÉ De mit mondhatnánk?

TÖRÖK SZOFI Valamit... Hogy figyeljenek Mihályra is. Hogy nem kéne visszaélni a vendégjoggal. Vagy ilyesmi. *(Kinyitja az ablakot)* Gyerünk!

KOSZTOLÁNYINÉ Dezső drágám! Kérlek, ne kuruttyolj ily hangosan! Nem, én ezt... Én nem!

BÖHM ARANKA *(kikiabál az ablakon)* Frici, maga nevetlen kamasz! Most azonnal hagyja abba a kukorékolást! Nőjön fel végre!

Böhm Aranka bevágja az ablakot.

BÖHM ARANKA Na most jobb?! Mindhárman savanyú képpel merednek maguk elé.

TÖRÖK SZOFI Tovább, tovább! Mi lesz már?

BÖHM ARANKA Akkor tovább! Dezső, máris rákezdett. Mint kisgyermek, vagy mint bús férfi, az neki mindegy is. A lényeg, hogy ő mily sokat kapott az élettől, de valami mégis hiányzik. Jaj, igen! Elvesztette a polgárját a mennyben! Bruhaha! Bruhahaha!

KOSZTOLÁNYINÉ Most a *Vidám szomorú dalt* gúnyolod? Hogy tudsz ilyen lelketlen lenni?

BÖHM ARANKA Én lelketlen? Lélek... Szentlélek... Polgárjog a mennyben... És? Nézz körül! Könyörgöm! Gyilkosok! Gyilkosok!

Török Szofi kifelé figyel.

TÖRÖK SZOFI Csss! Most végre ráfigyelnek!

KOSZTOLÁNYINÉ Az ami most van, az ellentétes Jézus akaratával. Érted, Aranka?

BÖHM ARANKA Fúj!

TÖRÖK SZOFI Nem fogom hagyni, hogy elriasszátok őket. Kiviszem nekik a bort. Ti addig terítsetek meg, ha kérhetem.

Az ablakon át látjuk Török Szofit.

TÖRÖK SZOFI Szép kis dolog a hölgyeket így magukra hagyni, mondhatom! Méghogy én? (*Nevet*) Mongolul? (*Nevet*) Szét fogom kürtölni... Bizony, bizony! Holnap bemegyek a Nyugat szerkesztőségébe és szétkürtölöm! (*Nevet*) Szerinted félti ázsióját? Talán mégsem kéne Arisztotelészt gúnyolni.

Kosztolányiné teríteni kezd, Aranka bort tölt magának.

BÖHM ARANKA Micsoda cirkusz! Ennek nem lesz jó vége.

KOSZTOLÁNYINÉ Nem hallottad? Terítsünk meg!

BÖHM ARANKA Miért nem mész haza?

KOSZTOLÁNYINÉ Az lesz a legjobb, ha hat személyre terítünk.

BÖHM ARANKA Minek neked egy titkos Kosztolányi-mű?

KOSZTOLÁNYINÉ Szépen kérlek, ne kötözködj Szofival!

BÖHM ARANKA Valld be, hogy neked is a pénz kell.

KOSZTOLÁNYINÉ Nem vagyunk egyformák, Aranka.

BÖHM ARANKA Erre igyunk!

KOSZTOLÁNYINÉ Dezső és az ő művei felbecsülhetetlenül értékesek számomra. Letennéd végre a poharat és segítenél?

Böhm Aranka kényszeredetten segíteni kezd.

KOSZTOLÁNYINÉ Az életemet abba akartam önteni, hogy ő kiteljesedjen.

BÖHM ARANKA Miért, szerinted a te erőfeszítéseid nélkül... Ugyan, Kosztolányi életműve, az ő életműve. Tökéletesen független tőled. Valljuk be, elárultad önmagad, Ilona. Pedig mennyit piszkáltalak, hogy menj vissza a színházba. Járd a saját utadat.

KOSZTOLÁNYINÉ Én úgy gondolom, hogy nem árultam el önmagam. Dezső előtt az önmegvalósítás volt a legfontosabb a számomra. Sőt, az önmegvalósítás volt az én bálványom. De a szerelem... A család meg-

változtatta a prioritásokat. Érted? Ez is egy szakasz volt. Az önátadás periódusa. És én Dezsőnek az alkotótársa voltam.

BÖHM ARANKA Tudod, ez olyasmi, amit az ember nem mondhat önmagáról.

KOSZTOLÁNYINÉ Mi együtt találtuk ki a történeteket. A karaktereket. Mi több... Sokszor én magam... Dezső meg tökéletesen papírra vetette.

BÖHM ARANKA Ezt neki kellett volna a világ tudomására hozni. De, ő hallgatott. Kosztolányi mondhatta volna: Gyerekek, az Édes Anna karakterét a feleségem találta ki. Ez van. De az, hogy te lenyilatkozod, most, hogy már nem él a férjed, hogy te, te, te, mi mindent ki nem találtál, egyszerűen kinevetnek.

KOSZTOLÁNYINÉ Mindegy is, ki mit gondol, az, hogy te mit gondolsz, végképp nem érdekel.

BÖHM ARANKA Az identitásodat illúziókból építed fel, az, ahogy fontoskods, az nevetséges... szájalmas.

KOSZTOLÁNYINÉ Nyolc éve halott. Sajnos az életem már nem az önátadásról szól. Hanem az önmagam meghaladásáról. Ahogy élek, amin nap nap után átmegyek... nem is tudom... csak Istennel lehet végigcsinálni. Szeretném túlélni ezt az egész szörnyűséget úgy, hogy közben nem törődöm azzal, ki vagyok, csak arra fókuszálok, kié vagyok.

BÖHM ARANKA Íme, Ilona, Isten gyermeke. Hagyd a dajkameséket! Mikor köszönhetlek végre a felnőttek világában?

Török Szofi vidáman bejön a teraszról.

TÖRÖK SZOFI Jaj, de fülledt ez a szoba. Kint sokkal kellemesebb.

BÖHM ARANKA Tudod mit? Kimegyek. Legjobb lesz, ha én is kimegyek.

TÖRÖK SZOFI Bár a szél feltámadt.

BÖHM ARANKA Nem baj. Vágyom a férfitársaságra.

TÖRÖK SZOFI Az a baj, hogy túl sok a szűnyog.

Böhm Aranka kilép a teraszajtón.

BÖHM ARANKA Uraim, remélem, engem is megnevettek ma este.

Böhm Aranka az ablakból visszaszól.

BÖHM ARANKA Nocsak, nocsak, de hisz itt nincs senki. Szofi! Hogy lehet ez? Mintha a föld nyelte volna el szellemes társaságodat.

TÖRÖK SZOFI A fiúk hoznak egy kis meggyet. Hurrá, lesz desszert is. A szomszédnak csodás meggyeskertje van.

BÖHM ARANKA A köhögős szomszédnak?

TÖRÖK SZOFI Köhögős? Nem. Andrejev. *(Kosztolányinének)* Baj van? Mi ez a gyászos hangulat? Ne féljeteK, hamar megjárják. Addig is mutatok

nektek valamit. *(Török Szofi a tálalószekrény tetejéről egy ládikót vesz le)*
Ettől, garantálom, fel fogtok dobódni. Van itt nekem egy ládikóm. Egy kincsesbányám. Itt őrzök néhány relikviát.

Török Szofi kivész valamit, és a háta mögé rejti.

TÖRÖK SZOFI Ki találja ki, hogy mi van a kezemben?

BÖHM ARANKA Remélem, a kéziratok.

Török Szofi egy régi bűgőcsigát vesz elő a háta mögül.

BÖHM ARANKA Egy vacak bűgőcsiga? Mi jöhet még?

TÖRÖK SZOFI Ha Karinthy nálunk volt, ezt bizony mindig a kezébe vette. Nézegette, forgatta, pörgette.

Török Szofi leül az asztalhoz, és működésbe hozza a bűgőcsigát. A bűgőcsiga BÚGÓ hangját hallgatják, míg az egyre lassabban pörög, és végül megáll.

TÖRÖK SZOFI Nincs kedvetek kipróbálni?

Nem kap választ.

TÖRÖK SZOFI Nincs. Nem baj. Van itt más is. Hová is tettem? 1928 körül készülhetett. Csiribí csiribá... kép a nyugatos lányokról.

Egy fényképet vesz elő a dobozból. Senki nem mozdul, hogy megnézzze a képet.

TÖRÖK SZOFI Hahó! Senkit nem érdekel boldogult ifjúsága?

Török Szofi nem adja fel, lelkesen folytatja.

TÖRÖK SZOFI Tökéletesen emlékszem arra az estére, amikor ez a fénykép készült. Igen. Itt álltunk az ablaknál. Aranka közepen. Így! Itt ült Mihály... nem is itt, hanem ezen az oldalon. Vele szemben Dezső. Épp felolvasott... A gyerekek a kertben voltak. Zsiványkodtak. Frici lencsevégre akarta kapni őket. Látom magam előtt, ahogy belépett, kezében a fényképezőgéppel. Emlékeztek, hogy szerette a modern műszaki újdonságokat? De nem is ez a lényeg... Belépett és azt mondta... Aranka, mi legyen? A maga gyereke meg az én gyerekem veri a mi gyerekünket. Jaj, hogy neveltünk.

BÖHM ARANKA Én nem nevettem.

KOSZTOLÁNYINÉ Ez igaz.

TÖRÖK SZOFI Sosem felejttem el... Mi legyen? Mi legyen? – ismételted gúnyosan. Csináljon már egy képet rólunk, maga marha! Nézzétek, itt a kép.

BÖHM ARANKA Ő meg mondta, hogy nem. Leült Dezső mellé, és ezt az átkozott bűgőcsigát forgatta...

KOSZTOLÁNYINÉ De te addig nyúztad, amíg végül csak elkészült a fénykép. Mutasd!

Kosztolányiné felveszi a szemüvegét. Mindhárman a képet nézik.

TÖRÖK SZOFI Látod, Aranka, milyen jól áll neked, ha mosolyogsz? Ilona, milyen fenséges vagy ebben a kalapban.

BÖHM ARANKA Milyen elégedettek voltunk.

KOSZTOLÁNYINÉ Dehogy! Dehogy voltunk elégedettek. Szenvedtünk és a változásban bízunk, hogy jön valami, ami igazán boldoggá tesz. Ám az idő a végtelen gyötrelmet hozta el.

BÖHM ARANKA De legalább nem vagy olyan kövér, mint akkoriban. Jó a diétád.

KOSZTOLÁNYINÉ Aranka! 1944-ben ez több, mint ízléstelen. Nem gondolod?

TÖRÖK SZOFI Lányok, lányok, nehéz veletek szárnyalni. Ilona, segíts! Már csak egy vers menthet meg minket.

KOSZTOLÁNYINÉ *(szaval)*

Még ég a lámpa is,
még bort is töltenek,
még meleg a szoba,
de én már elmennék.
Derék mulatság volt,
vér folyt és könny is folyt,
édes vér és sós könny,
s most csak ismétlődnék.
Kit csókoltam meg itt,
kire haragudtam?
Mindent elborít most
cigarettafüstje.
Ismerem az ízét,
a színét, a szagát,
a sok tapasztalás
gazdag koldussá tett.
A tavasz: zöld festék.
A nyár: forró higany.
Az ősz: esőköpeny.
A tél: fagy és fűtés.
Nem mondom, nem lenne
unalmas se talán.
De minek maradjak,
hisz láttam a javát?

Bocsássatok meg ti,
kik még tartóztatok.
Nekem már elég volt,
lassan hazamennék.

Böhm Aranka elgondolkodva forgatja kezében a bűgőcsigát.

TÖRÖK SZOFI Miért kellett éppen ezt a verset választanod?

KOSZTOLÁNYINÉ Ádám már biztosan aggódik. Szofi, igazán hálásak vagyunk neked, hogy összehoztad ezt a találkozózt, és átadod a műveket. Ezekben a vészterhes időkben, a mi idegeink is...

TÖRÖK SZOFI Nem. Ti mindig is utáltatok engem. Csak érdekből... De, mindegy.

KOSZTOLÁNYINÉ Ugyan már...

TÖRÖK SZOFI Pontosan tudom, hogy kibeszéltetek a hátam mögött. Miszerint csak érdekből mentem Babitshoz, hogy befurakodjak az irodalmi életbe. Micsoda koholmány. Valójában nem a centrumba, hanem a perifériára kerültem.

KOSZTOLÁNYINÉ Jól van. Jól van.

TÖRÖK SZOFI Nincs jól. Én annyira szeretem Babitsot, hogy elviselem az árnyékot, amit rám vet, csak hogy a közelében lehessenek.

BÖHM ARANKA Kár hőzöngeni. Sokkal ritkábban kerültél szóba, mint gondolod.

Aranka sokatmondóan mosolyog.

KOSZTOLÁNYINÉ Megindító, hogy itt minden olyan, mint régen. A szoba, a kert...

TÖRÖK SZOFI Mindig is gyűlöltetek nálunk lenni. Feszengtetek. Megfuladok.

Török Szofi megtántorodik. Böhm Aranka és Kosztolányiné a segítségére sietnek.

KOSZTOLÁNYINÉ Szofi, jól vagy? Várj! Segítek!

TÖRÖK SZOFI Mindjárt visszaérnek, ugye? Ez az üresség bennem... körülöttem...

BÖHM ARANKA Igyál egy kis bort.

TÖRÖK SZOFI Olyan megalázó erőltetni, hogy maradjatok. A kulcs Babits fiókjában van. Mindjárt odaadom. Szerettem volna, ha megadjuk a módját. Úgy mégis ünnepélyesebb lett volna. De nincs jelentősége. Aranka, ott a bal oldalon, húzd csak ki a fiókot!

Böhm Aranka megpróbálja kihúzni a fiókot.

BÖHM ARANKA Ez nem nyílik.

TÖRÖK SZOFI Dehogynem! Na, várj, majd én. Szédülök.

Török Szofi a bútorokba kapaszkodva az asztalhoz támolyog.

BÖHM ARANKA Frici, remélem, valami vicces, vérbő színdarabot írt. Rög-
tön lenne rá vevőm.

Török Szofi megpróbálja kinyitni a fiókot.

TÖRÖK SZOFI Nem. Nem vicces színdarab, hanem egy kisregény. A címe:
Aknarab.

KOSZTOLÁNYINÉ Aknarab... Aknarab... És miről szól? Olvastad?

TÖRÖK SZOFI Igazság szerint a bé előtt van egy pont. Egy pontocska.

KOSZTOLÁNYINÉ Ez nem egy anagramma? bé...a...ara... Bé Aranka...

BÖHM Aranka...

BÖHM ARANKA Micsoda?

TÖRÖK SZOFI Igen, rólad írt. A kézirat címe: bé pont Aranka.

BÖHM ARANKA Micsoda arcátlanság! Szóval kiteregeti a szennyest a gaz-
ember. Mindegy, nem érdekel. Jelenjen csak meg. Hidegen hagy, ha
gyűlölnék. De a pénz, az meglesz.

TÖRÖK SZOFI Tessék, itt a kulcs.

Török Szofi egy kulcsot nyújt Böhm Arankának.

BÖHM ARANKA Nem lenne egyszerűbb, ha te adnád oda azt a dossziét?

TÖRÖK SZOFI Egyszerűbb lenne, de én azt szeretném, hogy te keresd meg.

Böhm Aranka elveszi a kulcsot Török Szofitól, és kinyitja a könyvszekrényt.

BÖHM ARANKA Persze, játsszál csak az idegeimmel...

Böhm Aranka vadul keresgélni kezd a könyvszekrényben.

BÖHM ARANKA Ez mi? Ez nem az..

TÖRÖK SZOFI Nem az idegeidet akarom borzolni. Csak reménykedem...

BÖHM ARANKA Arany János, Tolsztoj... Byron...

TÖRÖK SZOFI E műalkotásokat érintve bárcsak belátnád...

BÖHM ARANKA Horatius... Thomas Mann... Van itt minden... Csak amit
én keresek...

TÖRÖK SZOFI Bárcsak belátnád, hogy a művészet, amit mindig is becsmé-
reltél... életet menthet.

BÖHM ARANKA Én nem becsméreltem.

TÖRÖK SZOFI Miért mondasz olyat, amit magad is csak szemlesütve mersz
kiejteni a szádon?

BÖHM ARANKA Most tényleg pakoljam ki az egész könyvszekrényt?

TÖRÖK SZOFI Hányszor kellett végighallgatnom gőgös eszmefuttatáso-
dat, mely szerint elképzelhető, hogy egy műalkotás befogadása hatást

gyakorol a befogadóra, de érdemi változás nem történik a személyiségében.

Böhm Aranka egyre szenvedélyesebb pakolja ki a könyveket a könyvesszékérenyből.

KOSZTOLÁNYINÉ (*Böhm Arankának*) Finomabban! Ez túlzás! Még a végén...

TÖRÖK SZOFI Én próbáltam elegáns maradni és hallgatni, de belül mindig fájt, ahogy minket és hivatásunkat leértékelve ecseteled, hogy a lélektan sokkal hatékonyabb.

BÖHM ARANKA Pontosan! Mélyre ás. Segít elvégezni egyfajta belső munkát... legbelül, hogy az ember képes legyen valóban formálódni.

TÖRÖK SZOFI De hol marad a magasság? A szabadon szárnyaló emberi szellem?

BÖHM ARANKA Nagyon ajánlom, hogy megtaláljam...

KOSZTOLÁNYINÉ Isten nélkül lehetetlen újjászületni.

TÖRÖK SZOFI A művészet az embert nemcsak testnek és léleknek tekinti, hanem szellemi lénynek is, a teljes ember próbálja megszólítani. És erre képes is.

BÖHM ARANKA Ha valóban így gondolod, akkor hajrá, dolgozz, csináld! Nem volt még elég a bölcselkedésből? Egyszer, mikor még nemcsak okoskodtál, azt mondtad nekem, hogy a vers, mint egy sikoly, egy szavakba strukturált sikoly tör elő belőled. Hát már sikoltani sem tudsz? Te voltál a reménységem, hogy te majd megmutatod. Bárcsak lettél volna jobb költő, mint Babits. Bárcsak megmutattad volna minden nő nevében. De még nem késő! Szedd össze magad! Sikíts! Sikíts!

Aranka sikítózik.

KOSZTOLÁNYINÉ Aranka, megint eluralkodik rajtad a hisztéria. Korunk népbetegsége.

BÖHM ARANKA Csodálkozol? Én tudom, hogy mi az a hisztéria. Freudnak hála. (*Gúnyosan*) Freud és az ő korszakalkotó diagnózisa. Szerinte morálisan is alacsonyabb rendűek vagyunk, mint a férfiak. A világot hímnemű egyedek irányítják. A világunkat, ami épp porig ég. Erre tellett a felsőbbrendű férfierkölciségből? Ahelyett, hogy fellázadnánk, egyesek alakoskodnak, mint te is, Szofi. Nézz magadra! Mindig is fiúnak öltöztél. Fiúként mozogtál és gesztikuláltál. „Én nem is nő vagyok, ez csak egy tévedés” – mórirkáltad magad. Csak fogadjanak be az urak. Valójában leereszkedően fölényeskedtek veled is. Magasröptű filozofálásod közben is csak kékharisnyának gondoltak.

KOSZTOLÁNYINÉ Aranka, nem is tudtam, hogy felcsaptál feminista agitátornak.

BÖHM ARANKA Miért kell felcímkézni mindenkit? Inkább értsd meg, hogy tényleg rohamot kapok attól, ha bárki felvázol egy gúnyrajzot rólam, majd fekte tussal kihúzza a kontúrt.

Az ablakon át a távolból fényeket látunk meg. Böhm Aranka és Kosztolányiné a könyvek között keresgél.

TÖRÖK SZOFI Nézzétek! Fények a kert végében. Jönnek! Jönnek! Ugye megmondtam, ha jók leszünk, akkor hamarosan visszatérnek hozzánk. Behozom a levest. Aranka, most össze kell szedned magad. Nehogy kiabálj, vagy ilyesmi.

Az üres levestáliból a merőkanállal a levegőt szervírozza fel a tányérokba.

TÖRÖK SZOFI Kellemes, meghitt milió. Szelíd, emelkedett társalgás. Ilonám, kérsz egy kis zellert? Gyertek, ülünk asztalhoz!

Böhm Aranka odarohan Török Szofihoz, és elkezd rázni az asszonyt.

BÖHM ARANKA Torkig vagyok! Érted? Ne játszd itt az idiotát! Pontosan tudod, hogy meghaltak.

TÖRÖK SZOFI Mihály, gyere be! Aranka képtelen disztिंगválni.

BÖHM ARANKA De nem jön be, mert meghalt! Három éve meghalt.

TÖRÖK SZOFI Miről beszélsz? Megbolondultál?

BÖHM ARANKA Arról beszélek, hogy örült vagy!

KOSZTOLÁNYINÉ Meghaltak! Szofi, mind meghaltak!

Török Szofi kitépi magát Böhm Aranka karjaiból.

TÖRÖK SZOFI Dezsó! Frici! Gyertek már be! Kihül a leves! Mihály! Kérlek! Könyörgöm, én ezt nem bírom! Babits Mihály! Nem... ez lehetetlen. Miért kellett...

Török Szofi leveti magát a heverőre és sír. Kosztolányiné Török Szofihoz lép, és megpróbálja megnyugtatni az asszonyt.

KOSZTOLÁNYINÉ Jól van. Tudom. Ssss! Minden rendben lesz.

BÖHM ARANKA Igen, a gyászmunka fájdalmas, de szükségszerű.

TÖRÖK SZOFI Átkozott boszorkányok! Mindent tönkretettetek. Hagyjatok békén!

Kosztolányiné elkezd visszapakolni az étkészletet a tálalóba. Böhm Aranka tovább keresgél a könyvesszekrényben.

TÖRÖK SZOFI Pedig én mindent megpróbáltam. Teljes szívemből hittem benne. De ti egy kicsit sem segítettetek.

BÖHM ARANKA Jobb lett volna, ha nyílt lapokkal játszol.

TÖRÖK SZOFI Azt hittem, ha itt lesztek... Így együtt mi hárman... A versekkel... Az emlékekkel visszacsalogathatjuk őket... Cserbenhagyatok. Ennyi!

KOSZTOLÁNYINÉ Nem kényszeríthetsz arra, hogy okkult praktikákhoz aszisztáljunk.

BÖHM ARANKA Ugyan már, ne légy babonás. Se praktika, se rimánkodás nem hozza vissza őket.

TÖRÖK SZOFI (*Böhm Arankának*) Te még egy verset sem voltál hajlandó elmondani.

BÖHM ARANKA Ha lenne értelme, én táncolnék, zsonglörködnék neked. De, ha a fejem tetejére állok, akkor sem tudom megváltoztatni a megváltoztathatatlant.

TÖRÖK SZOFI Te az első perctől... Az első pillanattól kezdve csak gáncsoskodtál. Neked minden. Nekem semmi.

BÖHM ARANKA Jó, tessék! Akkor szavalok. Tessék!

TÖRÖK SZOFI Nem! Késő!

BÖHM ARANKA Eszperente eszmecsere.

KOSZTOLÁNYINÉ Micsoda?

BÖHM ARANKA E remekbe szedett versem
Mely elevenen evez nyelvem erezete felett
Ej, de elegendem lett
Belem renyhe
Megyek, eszem elvesztettem
Engedjete, engedjete!

KOSZTOLÁNYINÉ Te, te megátalkodott gúnyolódó! Ilyen pocsek verset Frici sosem írt volna.

BÖHM ARANKA Török Szofi. Görög Ilona. Van itt minden... Perzsa Aranka nem költhet verset?

TÖRÖK SZOFI Perzsa Aranka. Felőlem...
Török Szofi az asztalhoz lép, és megpörgeti a bűgőcsigát.

BÖHM ARANKA Ha én nem vagyok elég jó költő, akkor... Kosztolányi Dezső: ...
Kosztolányiné közbevág.

KOSZTOLÁNYINÉ Te csak ne szavalj Kosztolányit! Te csak hagyd békén Dezsőt!

BÖHM ARANKA Gyerekes és szájalmas, hogy mindenki a férje versét szavalja. Nem tudok ilyen kicsinyes lenni.

KOSZTOLÁNYINÉ Semmi közöd Kosztolányihoz.

BÖHM ARANKA A verseit nem neked írta. Még csak nem is hozzád írta.
*Böhm Aranka feláll az asztal tetejére, és patetikusán részleteket szaval
 Kosztolányi Dezső Röpima című verséből.*

BÖHM ARANKA (szaval) Ó a sebes, fényes láng. Mária
 Engem szeret a földön. Mária...

KOSZTOLÁNYINÉ Azonnal fogd be a szádat!

BÖHM ARANKA ...gyerekkorom ábrándja. Mária
 az ifjúságom láza. Mária
 az ötven évem díja. Mária
 dicsőségem babérja. Mária
 ...anyám, leányom, húgom. Mária
 múltam, jövőm együtt. Mária...

KOSZTOLÁNYINÉ Ezt egy percig sem tűröm!

BÖHM ARANKA ...a lelkem felesége. Mária
 áldott a földi nők közt. Mária

KOSZTOLÁNYINÉ Tudom, miért kínzol! Mert irigyelsz!

BÖHM ARANKA ...lásd, vége sincs e versnek. Mária
 mert mindig újra kezdem, Mária,
 oly hosszú már ez ének, Mária,
 mint végtelen szerelmem, Mária.

KOSZTOLÁNYINÉ Irigyelsz Kosztolányiért, aki a játszótársam volt. A szövetségesem. Ez fáj, ugye?
Kosztolányiné sírva fakad.

BÖHM ARANKA Hűséges voltál, és mi lett a hála? Büszkén jártál, és fenn hordtad az orrodát. Ó, a ti híres, tökéletes házasságotok! Émelyítő cukormázzal leöntve.

KOSZTOLÁNYINÉ Megbotlott. Elbukott.

BÖHM ARANKA Az egész cifra poklot leleplezte, lehányta.

KOSZTOLÁNYINÉ Haldoklott. Nem volt beszámítható.

BÖHM ARANKA Ha lett volna ereje, egy cseppnyi ereje, nyomban elvált volna tőled. Mégis őt magasztalod. Önérzet? Semmi! Miért is? Mert te nem vagy önálló entitás.

KOSZTOLÁNYINÉ Te nyomorult! Gonosz vagy! Gonosz... Frici évtizedekig eltartott. Kilógott a bele, annyit dolgozott, hogy te minden új szezonban a legcifrább ruhákban grasszálhass Pesten és Budán. Temérdek pénzért taníttatott. Még Bécsben is, hogy büszkélkedhess doktori címeddel. Magánpraxist is nyíttatott neked. Persze megalázó kölcsönökből, ahová senki sem járt.

TÖRÖK SZOFI Kicsinyes perszónák!
BÖHM ARANKA Igenis, voltak pácienseim.
KOSZTOLÁNYINÉ Remélem, a kezeléseidbe senki sem halt bele.
TÖRÖK SZOFI A vendégségnek vége!
KOSZTOLÁNYINÉ Elviselte a nyílt hűtlenkedéseidet és az állandó megaláz-
tatást.
BÖHM ARANKA Bárcsak betoppanna Frici. Frici! Fogja pártomat most az
egyszer!
TÖRÖK SZOFI Halott. Meghalt.
BÖHM ARANKA Mondja meg ezeknek, hogy sosem tudott rám unni. Dör-
gölje az orruk alá, hogy büszke volt rám. A szépségemre. A bujasá-
gomra.
TÖRÖK SZOFI Azonnal hagyd abba! Elszalasztottad a pillanatot.
BÖHM ARANKA Védjen meg! Még hogy a feleségem csak grasszált. Hisz
három nyelven beszél. Felnőtt fejjel, három gyerek mellett visszaült az
iskolapadba, és lám, pszichiáter lett. Az én kis Arankám csak megpró-
bált hiteles életet élni. Ne bántsák!
KOSZTOLÁNYINÉ Csakhogy valaki súlyos árat fizetett a te hiteles életedért.
BÖHM ARANKA Bűn az, hogy nem tudott kielégíteni, hogy Karinthy
Frigyes felesége legyek és mamuska? Mert ez számomra az öngyilkos-
sággal ért volna fel.
TÖRÖK SZOFI Mindegy, engem nem érdekel, azt csináltok, amit akartok.
KOSZTOLÁNYINÉ Pont az lenne a lényeg, hogy belepusztulj. Hogy haljon
meg az egőd, és így képes legyél szeretni. A földbe vetett magnak is el
kell halni, hogy sok gyümölcsöt teremjen.
BÖHM ARANKA Ne fárassz a bibliázásoddal. Léteznek még saját gondola-
taid? Mint egy papagáj rikácsolod a betanult szöveget.
KOSZTOLÁNYINÉ Az a te bajod, hogy reménytelenül szerelmes vagy ön-
magadba. Szegény gyerekeid!
BÖHM ARANKA Hagyjuk már ezt a ki-miért rossz anya témát. Rousseau óta
ez van. A gyerek, mint tabula rasa, a tökéletes, hibátlan lény, akit mi,
anyák így vagy úgy megsebzünk. Csinálhatsz te bármit, valamivel úgyis
elbaszod! Jaj, én egy kanál vízben meg tudnám fojtani ezt a Rousseau-t!
Ha a gyerek szorongó, én vagyok a hibás. Ha a gyerek agresszív, én va-
gyok az oka. Ha teljesítmény-kényszeres, én vagyok a bűnös. Ha élv-
hajhász léhűtő, az én vétkem, ha szenvedélybeteg, mea culpa, mea culpa.
Mea maxima culpa.

TÖRÖK SZOFI Elég! Elég! *(Török Szofi ledobja az asztalra a két dossziét)*
Nesze! Nesze! Meneküljete markotokban a zsákmánnyal! Csak legyen már vége ennek az ócska kabarénak.

Csengetnek.

KOSZTOLÁNYINÉ Ki az?

TÖRÖK SZOFI Sejtelmünk sincs.

A teraszon ég egy lámpa. Kosztolányiné kitekint az ablakon. Egy férfi sziluettjét látjuk.

KOSZTOLÁNYINÉ *(Böhm Arankának)* A szeretőd.

BÖHM ARANKA Nem. Ez nem ő.

Újra csengetnek.

NYORTAI ADOLF *(kintről)* Kérem, nyissa ki az ajtót!

A nők döbbenetesen néznek egymásra.

NYORTAI ADOLF Csendőrség!

TÖRÖK SZOFI Nézze, most nem igazán alkalmas. Már lefekvéshez készülődöm.

NYORTAI ADOLF Bocsásson meg, asszonyom, csak egy röpké látogatásról lenne szó.

TÖRÖK SZOFI Már bevettem az altatóimat. Nem tudna esetleg holnap... vagy ...

Nyortai kintről a szavába vág.

NYORTAI ADOLF Hivatalos ügyben keresem. Szégyellem, hogy ezt kell mondjam, de ez parancs. Engedjen be!

A fenti párbeszéd alatt Aranka és Kosztolányiné elrejtőzik kezükben a dossziékkal. Aranka a szobában, Kosztolányiné kimegy egy másik helyiségbe. Török Szofi kinyitja az ajtót, és belép Nyortai Adolf (55) a katonai egyenruhás, nyilas karszalagban. Elfogódottan és tisztelettel néz körül, szinte szívja magába a látványt.

TÖRÖK SZOFI Nos, minek köszönhetem ezt a késő esti látogatást?

NYORTAI ADOLF Engedje meg, hogy bemutatkozzam. Nyortai Adolf őrmester bocsánatáért esedezik, drága művésznő.

TÖRÖK SZOFI El sem tudom képzelni, mi lehet ily halaszthatatlan.

NYORTAI ADOLF Valóság ez? Vagy csak álmodom? Micsoda milió! Micsoda atmoszféra! És ez az alkotói szétszórtság is mily bájos és megkapó.

TÖRÖK SZOFI Miben segíthetek?

NYORTAI ADOLF Rösteltem viselkedésemet, csak tudja, én... itt... itt maguknál... nahát igazán... látom, tényleg rosszkor jöttem. Rá is térek látogatásom céljára. Csak tudja, annyira meg vagyok hatódva. Mint ki

szentélybe lépett. A legszívesebben lerogynék ide a szőnyegre, és zokognék...

TÖRÖK SZOFI Kérem... kérem...

NYORTAI ADOLF Ujjong a szívem, mert nekem a maga férje, Babits Mihály...
jaj, hogy is mondjam... a példaképem.

TÖRÖK SZOFI A példaképe?

NYORTAI ADOLF Mint ember, és mint költő. Mert tudja, művész, egykor én is... de miért is lódtok éppen magának... hisz úgymond tudja... önök ilyenek... a veséjébe látnak a másoknak...

TÖRÖK SZOFI Nem igazán értem, mire céloz.

NYORTAI ADOLF A vers, a konok vers nem akar jobbik eszemre hallgatni, és csak buggyan és buggyan kifelé belőlem.

TÖRÖK SZOFI Ön költő? Mi is a neve?

NYORTAI ADOLF Pantallói Trisztán a költői álnevem. Ismerős?

TÖRÖK SZOFI Pantallói Trisztán? Nem.

NYORTAI ADOLF Pedig én bolond, mennyi verset küldtem Babitsnak. Furdal a kíváncsiság, miért nem tetszett neki egyik sem.

TÖRÖK SZOFI Sosem említette a nevét.

NYORTAI ADOLF Nehogy azt higgye rólam, hogy sértődékeny vagyok. Sőt! Szomjazva várom az építő kritikát.

TÖRÖK SZOFI Ez lenne a hivatalos ügy? Ezért zaklat késő éjszaka?

NYORTAI ADOLF Én a világért sem akarom zaklatni önt. Bocsásson meg, hogy egoista módon magamról kezdtem beszélni, mint egy önző gyermek. De, tudja, valahogy mintha ez ünnepélyes percekben újra zseni ifjú volnék.

TÖRÖK SZOFI Kérem, térjen a tárgyra!

NYORTAI ADOLF Te jó ég! Egész tisztán beugrott most egy régi emlék! Nagyapámtól kaptam egy tetemes összeget... hogy miért? Az már kissé zavaros... Egy összeget, amiből egy csokoládés mignonra telt. Ott ácsorgok a cukrászda előtt, hol számtalanszor ácsorogtam azelőtt is. A megindultságtól alig tudom átlépni a mennyei hely küszöbét. De, végül bent vagyok hát. Nem kívülálló többé. Megtörtént a csoda. Megérkeztem.

TÖRÖK SZOFI Nézze, én nagyon fáradt vagyok.

NYORTAI ADOLF Valahogy így érzem most magam. Itt vagyok az esztergomi Babits-villában, és önnel beszélgethetek.

TÖRÖK SZOFI Mit akar tőlem?

NYORTAI ADOLF Micsoda nyári vihar... Úgy hallottam, önnél ma este valamiféle szeánsz... egy izgalmas kis összejövetel lesz... reméltem, ha sietek, én is bekapcsolódhatom.

TÖRÖK SZOFI Az ön értesülései tévesnek bizonyultak.

NYORTAI ADOLF Tudomásom szerint, illusztris társaság gyűlt ma egybe itt. Meg is lepett, hogy egyedül találom.

TÖRÖK SZOFI Hiába fáradt, őrmester úr.

NYORTAI ADOLF No azért nem hiába. Sosem reméltem, hogy az ön személyes aurájába léphetek. Én tökéletesen elégedett vagyok, csak már úgy beleéltem magam. Azt mondták, itt lesz Karinthyné, Kosztolányiné... lesz, aki szaval, de lehet táncolni is. Hogy önök ma este megidézik a férjeiket, nemzetünk dalnokainak emlékét... És ha már egy buta hivatali ügy miatt úgylis felkaptattam ide, hát szívesen fejest ugrottam volna az önök házi multságába.

TÖRÖK SZOFI Hogy magának milyen ravasz a tekintete! Beavatna abba a kis hivatali ügybe, ha kérhetem.

NYORTAI ADOLF Na igen, a szemeim. Jaj, mennyi kellemetlenség ért miatuk már gyerekkoromban is. Sokat kaptam más helyett. Hiába voltam én ártatlan, mint a ma született bárány, a ludas vígan megúszta a csínytevést, én meg... én meg... és mindez a szemeim miatt.

TÖRÖK SZOFI Ez a pátosz kissé irritáló. Maga szerint a költők így beszélnek?

NYORTAI ADOLF Ne lásson ellenséget bennem. Ugye csak a külsín teszi. De, kénytelen voltam egyenruhában jönni. Ha lett volna egy kis időm, higgye el, a legszebb öltönyömben jelentem volna meg. Kérem, kérem... tiszteljen meg azzal, hogy szóba áll velem.

TÖRÖK SZOFI Nem tudom, hogy mit mondhatnék.

NYORTAI ADOLF Az ajtón kívüli világ oly lehangoló... Kis híján elpusztítja a bennem élő igaz embert. Könyörgöm, adjon egy esélyt, hogy ebben a házban, ebben a gyógyító térben új erőre kapjak.

TÖRÖK SZOFI Hogyan?

NYORTAI ADOLF Bevallom önnek kissé szégyenkezve, hogy nem tudok szabadulni a vágytól, hogy csak egy percre is, leülhessek ide az íróasztalhoz, a székbe, melyben Babits ült, ha jól sejtem. Ugye, megengedi?

TÖRÖK SZOFI Ne gyötörjön tovább!

Nyortai megcsókolja az asztalt. Felemel egy tollat.

NYORTAI ADOLF Csak ez oltárt, hadd érintsem meg!

TÖRÖK SZOFI Hogy merészeli? Tegye le!

NYORTAI ADOLF Hát nekem semmit sem szabad. Csalódott vagyok kisé. Egy bohóc áldozata lettem, aki azt ígérte, hogy a nyugatos lányokra bukkanok itt ma este. De reményem meghiúsult. Magácska azt sem engedi, hogy leüljek. Tudom, telhetetlennek tűnök, de sóvárgom a lelki eledelre. Ön egy versével megvigasztalhatna.

TÖRÖK SZOFI Gyűlölöm a verseimet.

Nyortai együttérzőn bólogat.

NYORTAI ADOLF Mindig is kíméletlenül őszinte sorokat írt.

TÖRÖK SZOFI Képtelen vagyok alkotni. A régi verseimet is legszívesebben megtagadnám.

NYORTAI ADOLF Köszönöm, hogy ezt megosztotta velem. De, hiszem, tudom, ez az aszályos időszak véget ér. Ha szembe mer nézni a múlttal, az segít. S mi lehet alkalmasabb, mint egy saját vers?! Szavaljon, kérem!

TÖRÖK SZOFI Tudja mit? Megteszem, amit kér, ha utána magamra hagy.

NYORTAI ADOLF Van más választásom?

TÖRÖK SZOFI Ígérje meg!

NYORTAI ADOLF Ígérem, föltöltekezve és hálásan távozom e szent helyről.

TÖRÖK SZOFI

Mint napos mezőn kóborlót követi
árnyéka, így követnek engem félelmeim.

Futok: velem futnak. Megállok – ők is
megállnak sarkamba hullva.

Senki sem lehet közelebb hozzám,
ha szeretet hajol felém – körülállnak
s eltakarnak előle.

Aki megérint engem
félelmeimet érinti.

Azelőtt tüztől félttem és sülyedő
hajótól, rablóktól félttem, leskelődő
gyilkos kezeiktől. Azóta kusza lettem
és komplikált. Már csak magamtól félek.

Testemnek minden pórusa ellenségem.

Etetem és altatom és ápolom őt,
s ezer ötlettel támad ellenem naponta,
hogy felvacogtassa éjszakáimat.

Innyem már nem tudja a jót,
füleim a szépet és szemem az enyhítőt.

Keserüt eszem és rémeket látok, s fülemben
szívem szorongó félelme zakatol.
Testem a gyönyörre emlékezni is elfelejtett.
Fájdalom vagyok és félelem vagyok.
S míg eszem és alszom
süket erőim hizlalják
növelik egyre nagyobbra bennem
a szörnyeteget.

Nyortai megtapsolja Török Szofit.

NYORTAI ADOLF Bravó! Bravó!

TÖRÖK SZOFI Kérem, menjen el!

NYORTAI ADOLF Legyen irgalmas hozzám! Ne zavarjon ki a viharos nyári éjszakába!

TÖRÖK SZOFI Takarodjon!

NYORTAI ADOLF Szofi, az ön idegei tényleg kimerültek. Aggódok magáért, drága hölgy. Talán felelőtlenség lenne egyedül hagyni. Félek, összemlik az önre nehezedő magánytól.

TÖRÖK SZOFI Maga ne aggódjon értem, hanem hagyja el a házamat!

NYORTAI ADOLF Tudom, hogy nehezen valljuk be magunknak, hogy segítségre van szükségünk. Hogy a krízisből egyedül nem tudunk kilábalni. Pedig a mai felvilágosult korban nem szégyen, ha néhány hétre, hónapra elvonulunk a világtól. Oly sokféle terápiás lehetőség adódik. S nem feltétlenül az elektrosokra gondolok... A világért sem akarom rábeszélni, de kedves, jó barátom, Asztólaki doktor remek szakember, ha felhatalmaz, most azonnal telefonozok neki. Akár holnapra tud beutalót szerezni.

TÖRÖK SZOFI Csak nem fenyegetni merészel?

NYORTAI ADOLF Fatális félreértés.

TÖRÖK SZOFI Na jó, figyeljen rám. Maga azt parancsolta, hogy engedjem be a házamba.

NYORTAI ADOLF Én nem parancsoltam.

TÖRÖK SZOFI De igen. Azt mondta: szégyelli, de parancs. Ha azt hiszi, Nyortai, félre tud vezetni, akkor nagyon téved. Valaki bogarat ültetett a fülébe, hogy itt lesz ma Aranka és Ilona, igaz? Mint látja, egyedül vagyok. De bevallom, tényleg volt itt ma egy kis szeánsz. Egyszemélyes. Igen, szerepeket játszom időnként. Elváltoztatott hangon is képes vagyok... Sőt önmagammal tusakodom. Ez egyfajta terápia, tudja? Nagyon modern.

NYORTAI ADOLF Lenyűgöző! El vagyok képedve!
TÖRÖK SZOFI A gyász felőrlötte az idegeimet. Elvesztettem a realitásér-
zékeimet. Legjobb lesz, ha most azonnal bevisz a tébolyultak házába.
NYORTAI ADOLF Ön vagy tényleg őrült, vagy zseni.
TÖRÖK SZOFI Inkább őrült, vigyen ki innen, mielőtt meggondolom magam.
NYORTAI ADOLF Nem, ön zseni.
TÖRÖK SZOFI Nem, mentsen meg önmagamtól! Induljunk!
NYORTAI ADOLF Az ön terápiáját muszáj kipróbálnom. Vegyen be, vegyen
be, kérem, a játékába!
TÖRÖK SZOFI Jöjjön már! Remélem, autóval érkezett.
NYORTAI ADOLF Nézze, most én leülök ide, maga meg ott áll. Én vagyok
Babits, ön meg a feleségem.
TÖRÖK SZOFI Soha!
NYORTAI ADOLF Cogito ergo sum. Alea iacta est. Látja, már latinul is be-
szélek.
TÖRÖK SZOFI Tessék viselkedni!
NYORTAI ADOLF Elszaladtál, de sejtém, hogy visszajössz. Tudod, ahogy ma
délelőtt átnéztem a postámat, megint egy gyöngyszemre bukkantam.
Pantallói Trisztán új verse egészen kiváló. *(Lefekszik a díványra)* Nem
is. Inkább ide fekszem. Mert ugye, én mint Babits, nyugodtan leheve-
redhetek ide, így ni. Ó, mily otthonos. Tudod, már sokat meséltem ne-
ked Pantallóiról. Ez a Trisztán mily eredeti. Tartalom és forma nála úgy-
szintén remek.
Nyortai felpattan az ágyról.
NYORTAI ADOLF Most Török Szofi vagyok! Menjen egy kicsit arrébb!
(Szofiként) Miért kell mindig Pantallói Trisztánt méltatnod? Félek, a
rajongója lettél. *(Babitsként)* Az ő költeményei bemutatására szentelem
a Nyugat következő számát. Ismerje meg az egész nagyvilág. *(Szofiként)*
Miért kell neked mindenkit felfedezni? *(Babitsként)* Nekem ez küldeté-
sem, kérem. *(Szofiként)* Nem, erről szó sem lehet. Mihály, eszedbe ne
jusson! Túl sok a remek költő mostanság.
TÖRÖK SZOFI Mit képzelsz magáról? Én sose mondanék ilyet.
NYORTAI ADOLF *(Babitsként)* Ne légy féltékeny! Inkább figyelj és tanulj!
Pantallói Trisztán. Zerge.
Zergelábakon futnék tova
de fogva tart a föld e mostoha
A föld, mely forog, pörög
Mint fejemben rút ördögök

Lehúz a makacs gravitáció
Szűk határt szab a ráció
Húznám-vonnám én kis patámat
Hisz nyomomban egy vadállat
Mindjárt rámront, szétmarcangol
Nem segít se gall, se angol.

(Szofinak Babitsként magyaráz a vers végén) Hallja ezt a lüktetést? De ne keseredjen el. Gyakorlás a tudás anyja. Repetitio mater est studiorum. Jöjjön, gyakoroljunk egy kis verstant. Jót fog tenni. Tempó, ritmus, hogy meglegyen a mű dinamikája.

TÖRÖK SZOFI Higgadjon le!

Nyortai megfogja a nő kezét, és az ágy felé húzná.

NYORTAI ADOLF Jöjj kedvesem oly sötét az éj

Kapaszkodjunk össze, éltesük a fényt
Te vagy a vigaszom a fekete világba
Csókolj meg, hadd haljak beléd.

Belép Kosztolányiné.

KOSZTOLÁNYINÉ Maga utolsó kegyeletsértő féreg! Hát magának semmi sem szent? Meddig kell még túrnunk ocsmány mesterkedését?

NYORTAI ADOLF Kosztolányiné... Csak nem ön? El vagyok...

KOSZTOLÁNYINÉ Ne fárassza magát, őrmester! Pontosan tudom, ki maga.

NYORTAI ADOLF Túllőttem a célon. A legszívesebben a föld alá süllyednék szégyenemben. Miért is vesztettem el a fejemet? Egyik szemem sír, a másik meg nevet. Ha-ha-ha! Jól megtréfáltak, úgyszólván! Magácskák lóvá tettek engem! Köszönöm... Köszönöm... Két angyali lény, a maguk önfeledtsége elkápráztat. Ebben a feje tetejére állt világban is képesek hancúrozni, bújócskázni... Aranka! Tudom, hogy maga is itt van! De nehogy előbújjon! Ne rontsa el a játékomat! Most én leszek a hunyó! Erre csörög a dió, arra meg a mogyoró! Nos, erre! Talán itt lapul az asztal alatt? Kukucs! Jaj, adjanak már egy kendőt, kössék már be a szemem!

A két asszony nem mozdul.

NYORTAI ADOLF Nincs? Nem baj!

Nyortai leveszi a karjáról a nyilas karszalagot, és a fejére húzza, hogy az-zal takarja el a szemét. Vakon tapogatózva körbejár.

NYORTAI ADOLF Erre csörög a dió, arra meg a mogyoró! Jaj, siessenek már a segítségemre! Hideg vagy meleg? Itt kucorog a kis huncut?

KOSZTOLÁNYINÉ Aranka nincs itt. Hallja? Nincs itt! Vártuk, de nem jött el.

Nyortai leveszi a fejéről a nyilas karszalagot.

NYORTAI ADOLF Ó, ne! A mennyből a pokolba zuhantam. Mily sokszor figyeltem őt távolról, tátott szájjal. Oly vonzó volt, mint a mágnes. De sose vettem a bátorságot, hogy a közelébe menjek. Vagy uram bocsá', bemutatkozzam. Hogy is mertem volna? Mint egy pondró a porból csodáltam őt.

KOSZTOLÁNYINÉ Szóval Arankára fáj a fogá?

NYORTAI ADOLF Milyen udvariatlan és tapintatlan vagyok a hölgyekkel, hogy Arankát méltatom.

KOSZTOLÁNYINÉ Mi ez a ripacszkodás? Ez a nyilasok új módszere?

NYORTAI ADOLF Hová gondol? Én csak mint magánember... Hisz, minden férfi...

KOSZTOLÁNYINÉ Sintérhálójával lopakodik utánam hónapok óta. De, fogja fel, hiába. 1914 óta katolikus vagyok.

NYORTAI ADOLF Igazságtalan velem, asszonyom! Én csupán védelmezni próbálok bosszúszomjas rosszakaróitól. Tekintsen rám, mint az őrangyalára!

KOSZTOLÁNYINÉ Nekem olyan őrangyal nem kell, aki képes csatlakozni egy barbár csürhéhez, aminek ön is tagja.

NYORTAI ADOLF De hisz pont ez a misszióm. Én megértem a kételkedést. Ahogy Osváthtól megtanultuk: „Mindig jobb, ha az igazságban kételkednek, mintha a hazugságban hisznek.” Talán az én személyes küldetésem ellenszenvet szül. De, bizony sokan hálásak nekem. Nap mint nap borzalmaknak vagyok a szem- és fültanúja, és tűrök, összeszorítom a számat, mert azzal, hogy bent vagyok e szervezetben, titokban életeket mentek, és enyhítem a szenvedést.

TÖRÖK SZOFI Ez igaz? Hihetünk magának?

NYORTAI ADOLF Hígyenek nekem és szárnyakat kapok. Hogy rászorgáljak bizalmukra, elárulom, Ilona, nagy változások jönnek. Tudom, a legfelsőbb körök pillanatnyilag szavatolják a biztonságát. De gyengül a befolyásuk.

KOSZTOLÁNYINÉ Nekem olyan magas szinten vannak kapcsolataim, amit ön felfogni képtelen.

NYORTAI ADOLF Akkor jó. Akkor kevésbé aggódok. Bár bevallom, én hit-hű ateista vagyok. Az emberi jóság és nemesség az én eszményem. Ide is azért jöttem, hogy segítsék.

TÖRÖK SZOFI Kinek?

NYORTAI ADOLF Arankának. Holnap reggel indul a zalaegerszegi deportálás. Sokan idegesek, kutatnak utána. Gondoltam, megelőzőm őket.

Sajnálom, hogy nem jártam sikerrel. De köszönöm a szép estét. Ég áldja önöket!

Nyortai elindul kifelé.

TÖRÖK SZOFI Várjon! Várjon! Nézze, az az igazság, hogy... hogy is mondjam...

KOSZTOLÁNYINÉ Egy szót se többet! Hová siet, Nyortai? A meséje egy kicsit gyanús, őrmester. Mondja csak el, miből gondolta, hogy Aranka épp itt van.

NYORTAI ADOLF Hát mégis marasztalnak? Én erre örökké emlékezni fogok. Esküszöm! Szívem mélyébe rejtem e becses szavakat: „Várjon! Hová siet, Nyortai?” E szavakat őrizni fogom, míg élek.

KOSZTOLÁNYINÉ Hagyjuk az ömlengést! Fárasztó és felesleges.

NYORTAI ADOLF Ne legyen kegyetlen! Szívesen önök elé tárom, hogy kerültem ebbe a komplikált históriába. Ma délelőtt telefonáltak az egerszegi kórházból, hogy Böhm Aranka munkaszolgálatos orvos eltűnt. A hivatalos körözés keretében a pesti kollégák erősítését kérték. Áramütésként járt át a felismerés, hogy eljött az én nagy pillanatom. Lovag lehetek végre, aki megmenti úrnőjét. De persze erről mélyen hallgattam. Noha akkor nekem eszembe jutott egy ambíciózus fiatalember, jóvágású, jó modorú, tudják, aki fut a nők után, ha az ideje engedi, lábjegyzetben megjegyzem, nem a kishalakra fáj a foga, szereti a kihívásokat...

TÖRÖK SZOFI A lényeket... könyörgöm!

NYORTAI ADOLF Ez az úr, név szerint Vetrik hadnagy már vagy két hónapja a látóterembe került, és nem volt nehéz kinyomoznom, hogy mikor merre jár. Mint kiderült, néhány nap szabadságot kért halaszthatatlan családi ügyekre hivatkozva. Az egész napomat arra szántam, hogy megtaláljam őt, és estére rá is bukkantam. Hát ennyi...

KOSZTOLÁNYINÉ Hogyhogy ennyi? Semmit nem értek.

NYORTAI ADOLF Vetrik volt a tréfamester, aki azt mondta, hogy Böhm Aranka késő délután itt, az esztergomi Babits-villánál szállt ki az autójából.

KOSZTOLÁNYINÉ Beismerem, maga remek nyomozó őrmester. Mert fülön csípett minket, ez az igazság. Valóban itt járt Aranka ma este. Egy kedves emléket kapott Szofitól, majd sietősen távozott. Egy másik... Egy régi szeretőjével robogott el...

NYORTAI ADOLF Micsoda malőr! Nem elég, hogy rossz költő vagyok, de még nyomozónak is pocsek. Kár. De még jobban fáj, hogy megaláznak.

Miért az előítéletük győzedelmeskedik a szívük felett? Én a maguk kedvéért órákig brekegtem, kuruttoltam, kukorékoltam volna.

TÖRÖK SZOFI Szóval ön végig itt volt és hallgatózott?

NYORTAI ADOLF Amint világossá vált számomra, hogy a csendőrségénél a Babits-villa is felmerült mint lehetséges helyszín, elsőként jelentkeztem, vállalva, hogy Pestről idejövök, és ellenőrzöm ezt a helyet. Így akartam Aranka nagyságos asszonyt megszőktetni és egy védett házba juttatni, ahol biztonságban lehet.

Böhm Aranka előmászik a rejtkehelyéről. Visszafojtott, de eksztatikus állapotban, méltóságteljesen vonul a színpad közepére.

TÖRÖK SZOFI Aranka!

KOSZTOLÁNYINÉ Aranka!

NYORTAI ADOLF Aranka, a zsidó hercegnő!

Böhm Aranka szavalni kezd.

BÖHM ARANKA Karinthy Frigyes: Előszó

Nem mondhatom el senkinek,
Elmondom hát mindenkinek.
Próbáltam süggni, szájon és fülön,
Mindnyájatoknak, egyenként, külön.
A titkot, ami úgyis egyre megy
S amit nem tudhat más, csak egy meg egy.
A titkot, amiért egykor titokban
Világrajöttem vérben és mocsokban,
A szót, a titkot, a piciny csodát,
Hogy megkeressem azt a másikat
S fülébe súgjam: add tovább.
Nem mondhatom el senkinek,
Elmondom hát mindenkinek.
Mert félig már ki is bukott, tudom
De mindig megrekedt a féluton.
Az egyik forró és piros lett tőle,
Ő is süggni akart: csók lett belőle.
A másik jéggé dermedt, megfagyott,
Elment a sírba, itthagytott.
Nem mondhatom el senkinek,
Elmondom hát mindenkinek.
A harmadik csak rámnézett hitetlen,
Nevetni kezdett és én is nevettem.

Gyermekkoromban elszántam magam,
Hogy szólok istennek, ha van.
De nékem ő égő csipkefenyérben
Meg nem jelent, se borban és kenyérben,
Hiába vártam sóvár-irigyen,
Nem méltatott reá, hogy őt higgyem.
Nem mondhatom el senkinek,
Elmondom hát mindenkinek.
Hogy fájt, mikor csúfoltak és kínoztak
És sokszor jobb lett volna lenni rossznak,
Mert álom a bűn és álom a jóság,
De minden álomnál több a valóság,
Hogy itt vagyok már és még itt vagyok
S tanuskodom a napról, hogy ragyog.
Én isten nem vagyok s nem egy világ,
Se északfény, se áloévirág.
Nem voltam jobb, se rosszabb senkinél,
Mégis a legtöbb: ember, aki él,
Mindenkinek rokona, ismerőse,
Mindenkinek utódja, őse,
Nem mondhatom el senkinek,
Elmondom hát mindenkinek.
Elmondom én, elmondanám,
De béna a kezem s dadog a szám.
Elmondanám, az út hová vezet,
Segítsetek hát, nyujtsatok kezét.
Emeljetek fel, szólni, látni, élni,
Itt lent a porban nem tudok beszélni.
A csörgőt eldobtam és nincs harangom,
Itt lent a porban rossz a hangom.
Egy láb mellemre lépett, eltaposta,
Emeljetek fel a magosba.
Egy szószéket a sok közül kibérlek,
Engedjete fel lépcsőjére, kérlek.
Még nem tudom, mit mondok majd, nem én,
De úgy sejtem, örömhírt hoztam én.
Örömhírt, jó hírt, titkot és szivárványt
Nektek, kiket szerettem,

Állván tátott szemmel, csodára várván.
Amit nem mondhatok el senkinek,
Amit majd elmondok mindenkinek.
Zavarodott csönd.

BÖHM ARANKA (*Nyortainak*) Én a legnagyobb magyar író özvegye vagyok.
Érti?

Böhm Aranka Nyortaihoz lép és felpofozza.

KOSZTOLÁNYINÉ Te jó ég! Úrjézus segíts!

Török Szofi sikít.

NYORTAI ADOLF Mit el nem kell túrnöm! Maga mindent elrontott, tönkretett.

Böhm Aranka szeretettel, de szomorúan korholja a két nőt.

BÖHM ARANKA Ó ti drága, drága lányok. Butuska barátnőim. Édes ellenségeim. Hát nem látjátok, ki ez? Azt hiszitek, meg akar menteni? Ez egy náci. Ez engem meg akar ölni. Mily hősiessen küzdöttetek, gyenge harcosaim. Köszönöm, de vége.

NYORTAI ADOLF Aranka, maga tényleg Budapest királynője! Nemcsak vonzó, de bosszantóan okos is. Tele vagyok keserőséggel, hogy belerondított a játékomba. Hát nem megmondtam magának, hogy ne bújjon elő! Még annyi móka várt volna ránk, igaz?

BÖHM ARANKA Azt is mókásnak találta, amikor a kínvallatás hatására Vetric elárult engem? Az is mókás volt?

NYORTAI ADOLF Behozathatnám a legényeimmel Vetricet véresen, törött orral, letépett füllel.

BÖHM ARANKA Szadista állat.

NYORTAI ADOLF Élve vagy halva... Vagy ha ezt nem is, de átadhatnék egy kedves, véres kis csomagot a kivert fogaival... de... egy haja szála sem görbült... jól fésültebb, mint valaha... Okos fiú ez a Vetric, rendkívül gyorsan felismeri az erőviszonyokat. Úgy tűnik, nem volt kedve egy aprócska kellemetlenséget sem vállalni magáért. Megzavart minket, Aranka. Épp eljutottunk volna oda, hogy felajánlják a kéziratokat, igaz, tündérkéim? Én meg önérzetesen szabódhattam volna. Kérettem volna magam. Szerintem előbb-utóbb rimánkodtak és könyörögtek volna nekem, hát na, lett volna benne valami izgatónak. De maga megfosztott ettől is. Szabotázs! Miért is kellett magának előkecmeregnie, hisz már oly közel jutottunk a csúcshoz, ugye lányok? A katartikus pillanathoz, amikor kibökik, és végre elárulják önt, asszonyom. Irgum-burgum, Böhm Aranka, a monotonia poklára kárhoztatott. Így mi marad nekem, mit tehetek? Lássuk csak.

Nyortai előveszi a revolverét. Ráfogja Török Szofira.

NYORTAI ADOLF Most előveszem a fegyveremet, így ni. Adja ide a kéziratokat!

Török Szofi átadja a kéziratokat.

NYORTAI ADOLF És már meg is kaptam. Látják, milyen unalmas? Hop-pá! Most ideállok a revolveremmel az ajtóba, és elkiáltom magam: „Fel a kezekkel! Zsidók bújtatása miatt letartóztatom! Gyerünk, fiúk, kussassátok át a házat! Vége!” És ezt kell csinálnom álló nap. Egyhangú. Halálra untat. De azt szeretem magamban a legjobban, hogy képes vagyok meglátni az élet napos oldalát. Hogy őszinte legyek, már egy icurka-picurkát elkezdtem unatkozni. Azt hittem, méltó ellenfelek lesznek. Izgalmas, nemes, éles elméjű, sőt, varázslatos nőknek képzeltem magukat. De nem. Pont olyanok, mint a többi. Felejthetők. A világ is éppoly gyorsan fogja elfelejteni magukat, mint jómagam. Induljunk! Mert magának elevenen vagy holtan hajnalra Zalaegerszezen kell lennie.

Török Szofi egy vázával megpróbálja leütni Nyortait, de sikertelen a támadás. Nyortai a hajánál fogva ragadja meg Böhm Arankát, és az ajtó felé vési határozottan. A másik két nő az őrmesterre támad.

TÖRÖK SZOFI Eressze el!

KOSZTOLÁNYINÉ Azonnal engedje el!

TÖRÖK SZOFI Ezt nem teheti! Ő a legnagyobb magyar író özvegye!

NYORTAI ADOLF Velem akar? Velem?

KOSZTOLÁNYINÉ Aranka!

BÖHM ARANKA Segítség! Valaki segítsen!

Böhm Aranka sikít.

NYORTAI ADOLF Gyerünk! Mi lesz már? Mit vonszoltatja magát! Miért kell ezt?

Kosztolányiné üti-vágja Nyortait, aki fel sem veszi a nő támadását. A dulakodás közben meglökik a gramofont. Megszólal. Karinthy Frigyes hangját halljuk. Senki nem figyel rá. A megakadt tű miatt ugyanazt a mondatot ismételve.

KOSZTOLÁNYINÉ Tessék! Nesze! Nesze!

TÖRÖK SZOFI Ezt nem teheti!

NYORTAI ADOLF (*Böhm Arankának*) Lódulj, ha mondom!

KOSZTOLÁNYINÉ Aranka a legnagyobb magyar író özvegye!

A dulakodás közben Nyortai kibiztosítja a fegyverét.

NYORTAI ADOLF Kit érdekel? Most azonnal lelövöm!

KOSZTOLÁNYINÉ Ne! Ne tegye!

TÖRÖK SZOFI Könyörgöm...

NYORTAI ADOLF Lelövöm, ha nem hagyják abba. Takarodjanak vissza a házba!

TÖRÖK SZOFI Aranka!

KOSZTOLÁNYINÉ Aranka!

Nyortai kirángatja a zokogó Arankát a házból, Kosztolányiné és Török Szofi kétségbeesetten követi őket. Az üres színpadon recsegve szól a gramofon. Megakadt a lemez. Kattogva halljuk Karinthy eredeti hangján háromszor-négyszer a szöveget, amit eddig a szereplők hangja miatt nem értettünk:

KARINTHY FRIGYES *(csak hangban)* Hallo, itt Karinthy Frigyes költő a huszadik századból! Hallo, itt Karinthy Frigyes költő a huszadik századból! Hallo, itt Karinthy Frigyes költő a huszadik századból!

A lemez még kattog, majd leáll.

A sötét színpadon egy féjgép fényében feltűnik Török Szofi, és elszavalja Kosztolányi Dezső Halotti beszéd című versét.

TÖRÖK SZOFI

Látjátok feleim, egyszerre meghalt
és itt hagyott minket magunkra. Megcsalt.
Ismertük őt. Nem volt nagy és kiváló,
csak szív, a mi szívünkhöz közel álló.
De nincs már.
Akár a föld.
Jaj, összedőlt
a kincstár.

Okuljátok mindannyian e példán.
Ilyen az ember. Egyedüli példány.
Nem élt belőle több és most sem él,
s mint fán se nő egyforma két levél,
a nagy időn se lesz hozzá hasonló.
Nézzétek e főt, ez összeomló,
kedves szemet. Nézzétek, itt e kéz,
mely a kimondhatatlan ködbe vész
kővé meredve,
mint egy ereklye,
s rá ékírással van karcolva ritka,
egyetlen életének ősi titka.

Akárki is volt ő, de fény, de hó volt.
Mindenki tudta és hirdette: ő volt.
Ahogy szerette ezt vagy azt az ételt,
s szólt ajka, melyet mostan lepecsételt
a csönd, s ahogy zengett fülünkbe hangja,
mint vízbe süllyedt templomok harangja
a mélybe lenn, s ahogy azt mondta nemrég:
„Édes fiacskám, egy kis sajtot ennék”,
vagy bort ivott és boldogan meredt a
kezében égő, olcsó cigaretta
füstjére, és futott, telefonált,
és szőtte álmát, mint színes fonált:
homlokán feltündökölt a jegy,
hogy milliók közt az egyetlenegy.

Keresheted őt, nem leled, hiába,
se itt, se Fokföldön, se Ázsiába,
a múltba sem és a gazdag jövőben
akárki megszülethet már, csak ő nem.
Többé soha
nem gyúl ki halvány-furcsa mosolya.
Szegény a forgandó, tündér szerencse,
hogyan e csodát újjólag megteremtse.

Édes barátaim, olyan ez éppen,
mint az az ember ottan a mesében.
Az élet egyszer csak őrája gondolt,
mi meg mesélni kezdtünk róla: „Hol volt...”,
majd rázuhant a mázsás, szörnyü mennybolt,
s mi ezt meséljük róla sírva: „Nem volt...”
Úgy fekszik ő, ki küzdve tört a jobbra,
mint önmagának dermedt-néma szobra.
Nem kelti föl se könny, se szó, se vegyszer.
Hol volt, hol nem volt a világon egyszer.

Vége

Varga Gábor

AZ EL NEM HANGZOTT SZÓ

SZOMORÚ CSALÁDI KRÓNICA HUSZONEGY KÉPBEN

SZEREPLŐK:

ADRIAN NOVAC (született Novák Adorján), a jogtudományok doktora, pillanatnyilag a megye főjegyzője, később megtűrt jogtanácsos
ELLA (született Kemény Gabriella), Adrian felesége, családanya
ZOLTÁN, Adrian és Ella legidősebb gyermeke, orvostanhallgató, később katonaorvos

JÁNOS, Adrián és Ella középső gyermeke, érettségire készülő középiskolás diák, később önkéntes magyar honvéd

SÁNDOR, Adrian és Ella legkisebb gyermeke, gimnazista, később önkéntes katona a román hadseregben

EMMA, Ella nővére, vénkisasszony, vegyészmérnök

EMIL (dr. Weisz Emil), okleveles gyógyszerész, Novákék idős szomszédja

BETEGEK, DIÁKOK, KATONÁK

TÖMEG

Történiik:

Valahol Kies-Erdélyország peremén, a Nagy-Omlás alatti város területén, valamikor 1936 és 1944 között

I. FELVONÁS

1. KÉP

(Zenei bevezetőként fuvolán felhangzanak Bartók Béla: Bihari román táncok gyűjtésének legelső akkordjai. Majd Novákék nappali szobája: sok-sok könyv, néhány festmény. A sarokban nagy díszkályba. Adrián és Ella)

ADRIAN Ella, beszélnem kell magával!

ELLA Hallgatom, Adorján! Történt valami?

ADRIAN Sürgősen át kell íratnunk román iskolába a gyermekeinket.

ELLA Tessék!?

ADRIAN Ma délelőtt, mielőtt a karácsonyi kolindálók megérkeztek volna, behívtak a prefektushoz, és közölték velem, hogy vége a türelmüknek, s hogy az eljövendő esztendőben nem tudnak szemet hunyni tovább a magatartásom felett. Mert olyan nincs, hogy a megye főjegyzője az ellenség iskolájába járassa továbbra is a gyermekeit. Ez mostantól fogva számukra egyszerűen elképzelhetetlen.

ELLA Komolyan beszél?

ADRIAN A legkomolyabban! Közölték velem egyértelműen: vagy a főjegyzői állás vagy a magyar iskola... Tertium non datur!

ELLA De Adorján!

ADRIAN Semmi Adorján! Megkértem magát már nem egyszer, hogy ne mind Adorjánozzon! Még el találja szólni magát a nyilvánosság előtt és akkor aztán majd magyarázkodhatok a „jóakaróim” előtt! Jegyezze már meg végre, hogy én Adrian vagyok. Adrian Novac, ennek az istenverte megyének a főjegyzője.

ELLA Lehet. De én magát, kedvesem, húszvalahány évvel ezelőtt még Adorjánként ismertem meg, és másfél év múlva Novák Adorjánnak lettem a hites felesége...

ADRIAN Ez igaz. De én akkor sem titkoltam maga előtt a származásomat... Sem azt, hogy görögkeleti vallású vagyok...

ELLA Az édesapja után... Mert az édesanyja révén ugyancsak hitbuzgó római katolikus volt. Böjtölt, gyónt, áldozott rendszeresen...

ADRIAN Mert akkor, húsz évvel ezelőtt azt várta el tőlem a társadalom... Hogy jó katolikus legyek. S én, mint a jogakadémia szépreményű jurátusa, igyekeztem is az lenni... De azóta megváltozott körülöttünk a világ, Ella kedves. Mások lettek irányomban is a társadalmi elvárások. Vagy nem így van talán?

ELLA De így van, Adrian, így van.

ADRIAN Különben nehogy azt higgye, hogy én akkoriban is nem nyitot-
tam be legalább egyszer hetente a Holdas-templomba, hogy megálljak
egy kis időre az ikonosztáz előtt! Csak éppen annak idején ezt nem ver-
tem nagydobra! Ezt nem kötöttem senkinek sem az orrára!

ELLA Még az enyémmre se...

ADRIAN Még a magáéra sem! Ez kizárólagosan az én egyéni magánügyem
volt... S különben is, mi rossz volt abban, hogy egyazon napon két temp-
lomba is bementem? Itt is, ott is nem ugyanahhoz az Istenhez imád-
koztak talán? A „Doamne miluiește!” és az „Uram, irgalmazz!” nem
ugyanahhoz a Fennvalóhoz szól?

ELLA De igen! Ugyanahhoz a mindenható Atyaúristenhez. Nem is volt
soha semmi nézetkülönbség köztünk ebben a kérdésben. Még akkor
sem, amikor egyik napról a másikra Novákról Novacra módosította a
családnevét. Nem örültem neki, de elfogadtam, mert úgymond „megvál-
toztak körülöttünk a körülmények”...

ADRIAN Nagyon jól tudja, csak így kaphattam meg a főjegyzői kinevezé-
semet...

ELLA Tudom. Tökéletesen tisztában vagyok vele. S azzal is, hogy meny-
nyire szerette volna megkapni ezt az állást... De a gyerekeink iskolázta-
tása eddig nem szúrta senkinek a szemét. Mindenki tudta, hogy milyen
iskolába járnak. Nem titkoltuk el soha senki előtt! S akkor most egyik
napról a másikra, erőnek erejével, ha akarják, ha nem, románosítsuk el
őket végérvényesen, mert a nagyérdemű prefektus úr felébredt az álmai-
ból, és mindenáron bizonyítani szeretné ország-világ előtt, hogy ő mi-
lyen jó román hazafi. Zoltán különben is már fenn van Kolozsváron az
orvosin, ott amúgy is mindent csak az állam nyelvén tanul...

ADRIAN Vele nincs is semmi baj. De a másik kettő...

ELLA János jövő tavasszal végez a premontreieknél. Őt hova akarja most
kimozdítani – alig öt hónappal az érettségi előtt?

ADRIAN Jó, talán őt is ki tudom majd magyarázni a megyeházi urak előtt
valahogy. De a legkisebbik...

ELLA Sanyikám? De hát ő meg egy beteges, sovány, túlérzékeny kisgyerek.
Már a tavalyelőtt is egy évet kellett halasztania a tüdőbetegsége miatt.
El tudja képzelni, milyen lelki törést okozna szegénynek, ha most, év kö-
zepén, egyik napról a másikra ott kellene hagynia a régi barátait!?

ADRIAN Majd szerez újakat magának. Ahogy én is szereztem annak ide-
jén, amikor Diósvölgyből bekerültem éppen ide, a premontreiekhez...

Nekem sem volt könnyű, de valahogy csak túléltem. Az élethez, kedvesem, alkalmazkodni kell.

2. KÉP

(Ugyanott, két hét múlva. Emma és Ella)

EMMA És te ezt szó nélkül eltúrted? Szó nélkül elfogadtad?

ELLA Mit tehettem? Akármennyire is tiltakoztam volna, úgymint keresztül-vitte volna az akaratát...

EMMA Megáll az eszem! Nem ismerek reád. Te, aki annyira büszke voltál mindig is a mi ősi famíliánkra. Te, taktakenézi és nagykereki Kemény Gabriella, te most egyetlen szó nélkül meghajolsz egy Diósvölgyből ide betolakodott bocskoros senkiházi akaratát előtt!?

ELLA Csakhogy ez a „Diósvölgyből betolakodott bocskoros senkiházi” immár huszonegy esztendeje az én hites férjem-uram. Érted? Huszonegy éve.

EMMA Annál inkább! Ez a huszonegy esztendő igazán feljogosíthatott volna arra, hogy kinyisd tisztességesen a szád. Hogy minden erőddel tiltakozzál a gyermeked tudatos megnyomorítása ellen. Még jó, hogy nem élte meg ezt a pillanatot szegény édesapánk. Biztos szörnyethalt volna a szégyenében, ha meghallotta volna, hogy mi történik a legkisebb, legszeretettebb unokájával. S a fiad mit szólt az egészhez?

ELLA Napok óta csak hallgat... Az apja beszélt vele...

EMMA Aha! Kibújt a szög a zsákból.

ELLA Te nehogyan az hidd, hogy a férjem magától találta ki ezt az egészet. Ezt az egész sületlenséget... Nem olyan ember ő, megismerhetted már te magad is. Nem volt neki eddig semmi kifogása a gyermekek iskoláztatása ellen. Sőt! Mindig a legelismertebb szavakkal beszélt a premontreiekről. Valamikor, ugye, ő is ott tanult... Csak hát, tudod, a mostani körülmények. A karrier, a hivatal, a kollégák, a megyeháza...

EMMA Nem tudom, nővérem, és nem is akarom megérteni. Én csak azt érdekelem, hogy ti most rossz, nagyon rossz dolgot cselekedtetek. Hidd el nekem: nagyon-nagyon rossz dolgot. Majd nézd meg, néhány hónap, legtöbb egy-két év múlva mi történik a Sanyikáddal – s akkor majd gondoldj egy kicsit rám! Akkor majd emlékezz a testvéred figyelmeztetésére. Csak akkor már késő lesz.

3. KÉP

(Négy hónap múlva. A Novák fiúk tanulószobája. Az asztal két oldalán János és Sándor ül, jó néhány füzet és tankönyv mindegyik előtt. Hátul közepén, utcai kabátban Zoltán érkezik, egy kisebb utazótáskát szorongatva a kezében.)

JÁNOS Megjöttél, Zoltán!?

ZOLTÁN *(leteszi a táskáját, és leveszi a kabátját)* Meg... Úgy döntöttem, hogy a húsvéti ünnepekre hazaugrom egy kicsit...

JÁNOS Jól tetted! Legalább néhány napig együtt lesz a család...

ZOLTÁN S nektek hogy megy az iskola?

JÁNOS Három hét múlva kezdődik az érettségi... Őszintén izgulok, nehogy már valami félresiklás történjen velem.

ZOLTÁN Nyugi, nyugi! Ahogy én téged ismerlek, simán veszed majd az egészset. Amennyire láttam, hogy milyen lelkiismeretesen tanultál ezekben a hónapokban, igazán feleslegesen izgatod magad...

JÁNOS Igen, de tudod, egy gikszer mindig közbejöhet...

ZOLTÁN *(legyint és Sándorra néz)* És te, öcskös?

SÁNDOR *(sokáig maga elé nézve hallgat, hogy aztán megvonja a vállát)* Aşa şi aşa.

ZOLTÁN Azaz hogy?

SÁNDOR Nici prea bine, nici foarte rău...

JÁNOS Már vagy három hete ezt csinálja: mindig csak románul akar velünk beszélni...

ZOLTÁN Mi ütött beléd?

SÁNDOR *(hosszas hallgatás után felemeli tekintetét, és szembenéz a bátyjával)* Az iskolában azt mondták, hogy azért rossz az akcentusom, mert még mindig túl sokat beszélek magyarul. A tanáraim azt tanácsolták, hogy próbáljak meg minél többet idehaza is románul beszélni...

ZOLTÁN Marhaság! Egyetlen nyelvet sem lehet úgy megtanulni, hogy az egy másik nyelvnek a rovására történjen. Ezek alapján én az egyetemen odafenn ki se volna szabad nyissam magyarul a szám sem a kurzusok, sem pedig a szemináriumok szüneteiben. A bonctani gyakorlatok élményeiről nem is beszélve...

JÁNOS Na látod, Zoltán is ezt mondja!

ZOLTÁN Bántottak?

SÁNDOR Nem... Csak nem akarnak szóba állni velem sem az órákezdes előtt, sem pedig a szünetekben... Vagy ha nagy ritkán mégis megteszik, mindig gúnyosan a szemembe nevetnek...

ZOLTÁN Majd leszoknak róla!

SÁNDOR Le, ha le! Egyelőre eszük ágában sincs! Egyelőre csak azt látom, hogy módszeresen kiközösítenek... Ezért is mondták azt a tanáraink, hogy próbáljak meg minden körülmények között minél többet románul és minél kevesebbet magyarul beszélni. Mert minél többet beszélek románul, annál jobban megtanulok majd románul érezni és gondolkodni... S akkor majd biztos befogadnak...

JÁNOS Hogy oda ne rohanjak a tanáraidhoz!

ZOLTÁN Emlékszel, öcsém, mit írt nekem annak idején a *Cimbora* fejléces levelében Elek apó? Akkor többször is felolvastam nektek azt a Kisbancból jött levelet... Emlékszel, mit kötött a lelkünkre a nagy mesemondó? „Az állam nyelvét meg kell tanuljátok, de édesanyátok nyelvét soha el ne felejtétek!” Érted, öcsém!? „De édesanyátok nyelvét soha el ne felejtétek!” Hát ehhez tartsd ezután, testvérem, te is magad!

4. KÉP

(Weisz Emil gyógyszerháza. Az eladóasztal polcain gyógyszeres dobozok, fiolák, téglék. Az előtérben Adrian utcai nagykabátban és Emil fehér köpenyben)

EMIL Mindenekelőtt, méltóságos uram, beszélhetünk-e magyarul?

ADRIAN Természetesen! Nem vagyunk a megyeházán...

EMIL Igen, de tudja, hogy van... Annyi mindent beszélnek mostanában az emberek! Hogy így nem illik, úgy nem szabad nyilvános helyen a főjegyző úr előtt magyarul megszólalni... S én pedig nem akarok kellemetlenséget okozni senkinek... Se a méltóságos úrnak, sem pedig magamnak...

ADRIAN Weisz úr, én most ide magánemberként tértem be és nem hivatalos minőségemben... Most nem ír senki jelentést rólam, hogy kivel, miről és milyen nyelven beszélgetek...

EMIL *(két kis papírzacskót nyújt át Adriannak)* Hát akkor, méltóságos uram, ugyanúgy, ahogy máskor is megszoktuk: szíveskedjen bevenni még ma este, a vacsora után egy-egy pirulát ezekből a gyógyszerekből, s majd holnap is egyet-egyet, reggel, délben és este, étkezés után... Hétfőre, meglátja, nem lesz semmi baja.

ADRIAN Nagyon hálásan köszönöm a szívélyes hozzáállását, kedves Weisz úr. Igazán restellem, hogy megzavartam, de amikor a megyeházáról hazafelé menet benn a patikában világosságot látva benyitottam, láthatta, milyen állapotban voltam... Meg sem fordult a fejemben, hogy éppen Weisz urat fogom itt találni... Szombat délután!

EMIL Nagyságos uram, az én gyógyszeráramban szombaton is, vasárnap is állandó nappali ügyeletet tartunk. *(Két beteg jön be és csoszog oda a pult-hoz)* A betegeket, mint láthatja, nem lehet az utcán megvárakoztatni... Az pedig, hogy ma szolgálatos a segédem, a tegnap este hirtelen megbetegedett, kizárólag az én személyes balszerencsém... Az én pechem. Nem volt kivel helyettesítem, de a patikát sem zárhattam be...
(Újabb betegek érkeznek)

ADRIAN Na jó, de a mózesi törvénnyel mi lesz? A „megemlékezzél a szombat napról és megszenteljed azt!” parancsolatával?

EMIL Én nem dolgozom ma, nagyságos uram, én ma csupán segíteni próbálok a hozzám forduló betegeken... A segítségnyújtás nem munka. A rászorulóknak szenvedésének enyhítését nem tilthatja meg semmiféle egyházi kánon. A betegség nem ismeri a hetedik nap tilalmát.

ADRIAN Igazán nemes gondolkodás!

EMIL Nézze, nagyságos uram, amikor harmincöt esztendővel ezelőtt letettem a nagyesküt a bécsi egyetemen, én is megfogadtam, hogy a segítség-re szoruló embertársaimnak mindig, minden körülmények között segíteni fogok. S ha nem is tudtam mindig csodákat tenni az életem folyamán, de azt nyugodt lélekkel elmondhatom, hogy ezt a hajdani fogadalma-mat megpróbáltam mindvégig megtartani... Itt nincs szombat és nincs vasárnap, nincs Hanuka és nincs Karácsony, itt csak segítségre szoruló beteg ember van, akin nekem kutya kötelességem segíteni... „Saluti et solatia aegrorum.” Érti, méltóságos uram? „Aegrorum”, azaz mindenkinek.

5. KÉP

(Novákék nappali szobája. Az asztal mögött az egyik polcon a család legújabb szerzeménye, egy sötétbarna színű Orion rádió)

SÁNDOR *(az egyik karosszéknél ülve behunyt szemmel, átszellemült arccal hallgatja a rádióból Ciprian Porumbescu Balladáját)*

JÁNOS *(belép a szobába, rövid ideig hallgatja ő is a zenét, majd határozott léptekkel a készülékhez megy, és eltekeri a keresőgombot)* Na, elég volt ebből a

nagyromán mélybúslakodásból! Hallgassunk már valami mást, valami vidámabbat is.

(A Klapka-induló pattogó akkordjai harsognak a rádió hangszórójából.)

SÁNDOR *(felordít)* Ce ai făcut? Mit csináltál? Vidd vissza! Azonnal vidd vissza! Omule, nu auzi? Chiar nu vrei să pricepi? Vidd vissza azonnal, azt mondtam!

JÁNOS Eszem ágában sincs!

SÁNDOR Du-l înapoi imediat! Vidd vissza azonnal! Du-l înapoi, până nu mă enervez!

JÁNOS De hát mi ütött beléd? Ce te-a apucat?

SÁNDOR Nem akarom Pestet hallgatni!

JÁNOS És miért nem?

SÁNDOR *(feláll a karosszékéből)* Csak! Mert nem akarom! Chiar nu vreau, nu pricepi odată!? Chiar nu vreau!

JÁNOS Na képzeld el, én pedig éppen ezt akarom hallgatni...

SÁNDOR De hát értsd már meg egyszer, hogy nem szabad! Hogy nu e bine. Că nu este recomandat! Ba chiar este interzis! Igen, tilos! Mi-au spus profesorii.

JÁNOS Să mă pupe undeva profesorii tăi. Csókolják meg a tanáraid! Idiótta seggfejek!

(Dulakodni kezdenek a keresőgomb birtoklásáért, először csak módjával, egymás kezét leszorítva, majd mind durvábban és durvábban, míg végül a rádió éles csattanással le nem zuhan a polcról a földre. A robaj hangjára Ella és Adrián rohan be a szobába.)

ELLA Mi volt ez!? Mi történt!? Atyaúristen, az új rádiónk!

ADRIAN Mit csináltatok, ti szerencsétlenek!? Megőrültetek!? Elment teljesen a józan eszetek!? Van fogalmatok arról, hogy egy ilyen Orion készülék mennyibe kerül? Most kivel fogom ezt ebben a városban megcsináltatni?

JÁNOS Sándor miatt történt. Ő az oka az egésznek. Ő nem akarta engedni, hogy Pestet hallgassam.

SÁNDOR Nem igaz! Hazudik! Minte cu nerușinare! Lui i-sa făcut scârbă de Balada lui Porumbescu. Neki lett elege Porumbescuból.

ADRIAN Na ne mondd! Tényleg így volt, Jancsikám?

JÁNOS Én csak bele akartam hallgatni, hogy máshol mit sugároznak... Akkor kezdett el ordítani, hogy vegyem tudomásul, márpedig ő Pestet ezután nem akarja hallgatni!

ADRIAN És miért nem akarod, Sanyikám?

SÁNDOR În primul rând, nu mai sunt Sanyikám. Mai ales pentru tine. Sunt Sandu! Sandu Novac...

ADRIAN Chiar!? Nu mai spune!

SÁNDOR Da, sunt Alexandru Novac, știi și tu foarte bine.

ADRIAN Știu, fiul meu, știi foarte bine.

SÁNDOR Nu așa sunt trecut în toate actele mele oficiale? Începând cu certificatul meu de naștere, și terminând cu catalogul școlar, Peste tot sunt înregistrat cu numele de Alexandru. Nu-i așa?

ELLA (*Adrianhoz*) Gratulálok, kedvesem! Beérett a vetése. Büszke lehet a csemetéjére.

ADRIAN Ba da, dragul meu, așa este. Exact cum ai spus. De ettől még nyugodtan meghallgathatod a pesti rádió adásait is...

JÁNOS Azt üvöltözte, hogy megtiltották a tanárai.

ADRIAN Megtiltották? A tanárai? És miért tiltották meg?

SÁNDOR Pentru că e vocea inamicului. Este emisiunea de propagandă ai dușmanilor noștri!

ELLA Atyaúristen! Hova jutottunk!?

JÁNOS Tehát te a magyarokat a tulajdon ellenségeidnek tekinted.

ADRIAN Ne feszítsd már te is még jobban a húrt!

JÁNOS Miért? Lehet még ennél is feszesebb talán? Süllyedhetünk még ennél mélyebbre is?

ADRIAN Auzi, fiule! Ești dispus să primești un sfat bun de la tatăl tău? De la un om, care a avut întotdeauna suficientă afinitate pentru aceste ambele culturi? Care a avut tatăl român, odihnească-se în pace, și mama unguroaică? Ea încă mai trăiește.

SÁNDOR Știu foarte bine, că mai trăiește. Nu luna trecută am fost în vizită la ea acasă?

ADRIAN Atunci, dacă nu din respect față de părinții tăi, față de maica ta și față de mine, măcar pentru memoria bunicilor voștrii reține, fiule, te rog, sfatul meu... Chiar dacă „pădure fără uscătură nu există”, totuși undeva în adâncul, „sufletul fiecărui popor este frumos”. Ai înțeles? Érted, fiam? Valahol a mélyben „minden népnek szép a lelke”. Azt kell mindig keresni, és nem a percemberek hőbörgéseit, a „nemzetmentők” hordószóoklatát. Érted? Mindig a szépséget és az igazságot, és soha nem a rútságot és a gázságot. Chiar nu este un sfat nepotrivit pentru tine. Caută întotdeauna frumusețea și nu mârșăvia umană. Înălțarea sufletului și nu jосnicia instinctului.

6. KÉP

(Másnap valahol Novákék otthonában. Emma és Ella)

EMMA Mire ő?

ELLA Hosszasan reánk nézett, majd hirtelen vállat vonva hátat fordított nekünk, és tüntetően kivonult a szobából...

EMMA És az urad?

ELLA Utána akart rohanni, de én nem engedtem... Még csak az hiányzott volna, hogy megpofozza.

EMMA S akkor most?

ELLA Most? Most csend van a lakásban: senki nem beszél senkivel. Se mi a gyerekekkel, se azok egymás között. Ha tudnád, milyen szörnyű megélni nekem ezt a némaságot.

EMMA El tudom képzelni, Ella. Nagyon is el tudom... Nálatok mindig zengett a ház a gyermekkacagástól...

ELLA A legpokolibb az egészben az, ahogyan ez a két fiú méregeti azóta egymást! Ha a tekintet gyilkolni tudna, már rég halottak kéne legyenek mind a ketten! Mintha nem is édestestvérek volnának, hanem valami ősi, időtlen időkből származó, zsigeri gyűlölet állítaná őket szembe egymással... Mintha született ellenségei volnának egymásnak, és nem az én drága gyermekeim! Mintha nem is az én szememfényei volnának, hanem valami valahonnan idepottyant vadidegen emberek.

7. KÉP

(Utcarészlet. Hímzett román parasztingbe öltözött fiatalok vonulnak fel nagy magabiztosan minden irányból a színpadra, teli torokból énekelve Ioan Nenişescu Voinţa neamului című, 1887-ben írt indulóját. A vonulók közt ott van Sándor is.)

TÖMEG *(énekel)* „În țara noastră românească vrem înşine stăpâni să fim, / Şi stăpânirea ţării noastre cu nimenea n-o împărţim. / Şi nu vrem noi, români fruntea-n veci la nimeni s-o plecăm, / Şi din moşie nici o palmă, o unghie să n-o lăsăm.”

I., II., III., IV. DIÁK Nici o brazdă! Nici o brazdă! Nici o brazdă! Nici o brazdă!

TÖMEG *(ismét énekelni kezd)* „Nu vrem să închinăm popoare sub mândrul scepru românesc, / Ci să trăim din viaţa noastră şi din dreptul nostru strămoşesc. / Nici la răpire nu ne zboară dorul, dar vai aceluia ce va în-

drăzni, / știrbiri moșiei a ne face el cu viața va plăti! / Căci pe moșia cea străbună vrem înșine stăpâni să fim, / și stăpânirea ei cu nimeni nu cugetăm să împărțim!”

I., II., III., IV. DIÁK Moarte dușmanilor! Moarte! Moarte! Moarte dușmanilor! Moarte! Moarte! Moarte!

TÖMEG (*átvált a Vasile Alecsandri 1859-ben írt* Hora unirii *strófáira*) „Iarba rea din holde piară / Piară dușmanii din țară, / Între noi să nu mai fie / decât flori și omenie!”

I., II., III., IV. DIÁK Afară, afară cu dușmanii din țară! Afară, afară cu dușmanii din țară! Afară! Afară...

I. DIÁK (*énekelni kezd*) De la Nistru până-n Tisa / Ungurii să-și ia valiza. / C-asta-i țara românească, / Nimeni altfel să nu vorbească...”

II., III., IV. DIÁK Afară, afară cu unгурii din țară! Afară, afară cu bozgorii din țară!

I. DIÁK Cu toții împreună! Să răsune strada!

TÖMEG (*Sándor kivételével*) Afară, afară, cu unгурii din țară! Afară, afară cu bozgorii din țară! Afară, afară...

I. DIÁK (*Sándorhoz lép*) Tu de ce taci? Te doare gura, sau nu-ți place sloganul nostru?

II. DIÁK Sau este chiar agentul lor...

I. DIÁK Ești agentul unгурilor?

SÁNDOR Nu! Nu sunt agentul nimănu! Mai ales ale unгурilor!

I. DIÁK Atunci strigă! Strigă și tu cu voce tare! Ori te belim!

SÁNDOR (*rekedtes hangon*) Afară, afară cu unгурii din țară!

I. DIÁK Mai tare!

SÁNDOR (*hangosabban*) Afară, afară cu unгурii din țară!

I. DIÁK (*elégedetten megveregeti Sándor vállát*) Bravo, băiete! Vezi că poți dacă vrei! (*A többiekhez fordul*) Cu toții, împreună!

TÖMEG (*skandalva lassan kiüríti a színpadot*) Afară, afară cu unгурii din țară! Afară, afară cu bozgorii din țară! Afară! Afară...

8. KÉP

(Weisz Emil patikája. Az eladópultnál néhány beteg öregasszony álldogál. Jobb és bal oldalon a patikába betódult Diákok és a Tömeg egy része. A pult előtt, a középben fehér köpenyben Emil fogadja a betolakodókat.)

EMIL Mivel szolgálhatok az uraknak? Cu ce vă pot servi la domnii?

I. DIÁK Așa, așa! Vorbește și tu românește! Numai românește! Că trăiești în România!

EMIL Mă străduiesc!

I. DIÁK Auzi, omule, dă-ne nouă ceva otravă pentru șobolani! Am aflat, venind aici, că în acest oraș prea s-au înmulțit bozgorii și jidanii...

EMIL Noi vindecăm, domnilor, și nu otrăvim. Mi gyógyítunk, uraim, és nem mérgezünk. Mi az életet szolgáljuk és nem a halált...

II. DIÁK Auzi, asta ne ia la mișto! Vorbește, mă, românește!

I. DIÁK Chiar nu vrei să ne dai o leacă de otravă?

EMIL Nu pot. Nem tehetem. Nu permite legea.

II. DIÁK Nu permite? Chiar? Dar pentru dușmanii neamului cum dai medicamente?

EMIL Kérem, nekem kötelességem kivétel nélkül minden beteget kiszolgálni, aki az én gyógyszertáramba bejön. Eu servesc pe fiecare bolnav, care vine la farmacia mea.

I. DIÁK Măi, Weiss, tu ce ești de fapt: neamț, ungar sau evreu? Că român nu ești, asta se vede de la distanță...

EMIL Kérem tisztelettel, én egy magyar zsidó vagyok. Eu sunt un evreu maghiar.

II. DIÁK Colosal! Și bozgor și ovreu. Mai bine nici nu se potrivea pentru misiunea noastră. Parcă am fi venit la comandă.

I. DIÁK Tocmai pentru că ești ungar și evreu, dă ne otrava ce am cerut adineaori. Servește-ne imediat, sau te belim! Ai înțeles? Mișcare!

EMIL Cu părere de rău, dar nu pot. Legea nu-mi permite. Végtelenül sajnálom, de a törvény ezt számomra nem engedi meg. Azt pedig nekem kötelességem betartani! Legea interzice, iar eu trebuie să respect...

I. DIÁK Nu mai spune! (*Hirtelen gyomorszájon üti Emilt, majd társai reárohannak, a földre teperik és összerugdossák. A többiek időközben kifosztják a patikát.*)

DIÁKOK Afară, afară cu ovreii din țară! Afară! Afară!

TÖMEG (*elkezdi Nicolae Furdui-Iancu strófáit énekelni, majd skandalásba vált át*) „Noi suntem români, noi suntem români, / Noi suntem aici pe veci stăpâni! / Noi suntem români, noi suntem romani, / Noi suntem urmașii lui Traian!” Afară, afară cu ovreii din țară! Afară, afară cu ungurii din țară! Afară!

(*A tömeg elvonul. A véresre vert Weisz Emilt a patikában rekedt öregasszonyok próbálják feléleszteni.*)

9. KÉP

(Novákék ebédlője. Ella, Adrian, Sándor)

ADRIAN Nu ți-e rușine!? Nem sül le a pofádról a bőr? Most hogy tudjak az öreg Weisz szemébe nézni? Spune-mi: cum să mă uit de acum încolo la acest om? Ez az ember az égvilágon soha senkinek nem ártott! Ez mindenkin segített, akin csak tudott. Ez meggyógyított minden hozzáfordulót. S ti most ezt az embert vertétek agyba-főbe.

SÁNDOR Dar eu nici nu am fost înăuntru. Én nem is voltam odabent...

ADRIAN Dar ai fost afară și ai auzit totul. Ott álltál kint te is, és hallhatad nagyon jól, hogy mi történik odabenn...

SÁNDOR Igen, hallottam...

ADRIAN Tocmai de aceea ar fi trebuit să intervii. Pont ezért kellett volna közbelépjél. Măcar pentru lecurile sale miraculoase, cu care bătrânul te-a tratat, când erai grav bolnav... A csodagyógyszereiért! Pentru prafurile sale de vindecare. Most kihez fogunk futni, ha betegek leszünk?

SÁNDOR Dar acolo nimeni nu mă mai asculta. Toată lumea era pornită să facă scandal. Ott mindenki csak cirkuszt akart!

ADRIAN És akkor te mi az ördögöt kerestél köztük? Tu ce dracu ai căutat printre ei?

ELLA *(bosszas hallgatás után Sándorhoz fordul)* És hallom, ki akartok űzni bennünket ebből az országból. Ki akarjátok űzni innen a magyarokat...

SÁNDOR Despre tine nu era vorba. Nagyon jól tudod, nem rólad volt szó... Neked különben is román férjed van... Soțul tău este român. Cum românii suntem și noi, copii tăi...

ELLA Már aki közületek annak tartja magát... Mert János bátyád például épp egy jó órával ezelőtt közölte velem, hogy még ma éjjel átszökik a határon, mert elege van ebből az országból, ahol őt a maga magyarsága miatt csak gyűlölik és megalázzák. De hát, az Isten szerelmére, nemcsak ő, de én is magyar vagyok. Az apám is magyar volt, az anyám is magyar! Mi több, még az apád édesanyja is magyar! Akkor most nekünk mind el kell innen kotródni? Nekünk most már nincs jogunk itt élni? Ez a város mostantól fogva már nem a mi városunk?

ADRIAN De, Ella kedves, ne vegye ennyire a lelkére néhány tucat messziről ideutaztatott fiatal felelőtlen üvöltözését. Senki normális ember őket itt, ebben a városban komolyan nem veszi...

ELLA Csakhogy ezek között a felelőtlenül üvöltöző fiatalok közt ott volt a mi szeretett fiacskánk is! Az én legkisebb gyermekem!

ADRIAN Nem gondolta azt ő sem komolyan... Beláthatja ezt, Ella, maga is... Kiabált, mert a többiek is kiabáltak...

ELLA Vajon? *(Sándorhoz fordul)* Na, mondd csak szépen az édesanyád szemébe, mit is ordítottál ma délután odakint! Közöld már, légy szíves, ezzel a nyomorult asszonnyal is, aki annak idején téged a világra hozott, mit skandáltak, ország-világ füle hallatára, szeretett szülővárosod főutcáján! Mondd csak el szépen nekem is!

SÁNDOR De hát már elmondtam, hogy nem rólad van szó...

ELLA Hanem kíról? A váci püspökről? Na halljam, mit ordibáltak?!

ADRIAN De Ella kedves...

ELLA Kiabáltál te is, vagy nem kiabáltál? Ha kiabáltál, szeretném hallani én is a tulajdon füleimmel. Na mi van? Inadba szállt a bátorságod egy-szeriben? Eddig tartott a nagy hősiességed?

SÁNDOR Annyira ragaszkodsz hozzá?

ELLA Annyira! Meghalok a kíváncsiságtól...

SÁNDOR Hát akkor... Afařă, afařă cu ungurii din țară!

ELLA Hangosabban!

SÁNDOR Afařă, afařă cu ungurii din țară!

ELLA Még hangosabban!

SÁNDOR *(ordítva)* Afařă, afařă cu ungurii din țară!

ELLA *(ő is sikoltva)* Afařă, afařă cu maica ta din țară! Afařă, afařă cu bunica ta din țară! Ki az egykori játszótársaiddal! Ki a valamikori barátaiddal! Ki a szomszédaiiddal! Ki a testvéreiddel! De legfőképpen: ki velem innen! Ki az anyáddal ebből az országból! Ki az anyáddal! Ki a nagyanyáddal! Kifelé velük! Kifelé mindenkivel! Afařă! Afařă!

(Zokogva térdre borul. A színpad lassan elsötétül. A háttérből felhangzanak fuvolán a Bihari román táncok záróakkordjai.)

II. FELVONÁS

10. KÉP

(A város főtere. Az alkalmi emelvényen összezsúfolódnak a Tömeg, a háttérből felhangzó katonazenekar kíséretében, teli torokból éneklő az Erdély-indulót. Előttük díszlépcsőben honvédek vonulnak el. Köztük van János is.)

TÖMEG „Felhangzott a szó, zeng az induló, / Győztesek megint régi zászlaink. / Nézd a rút határt, széttiporva már, / Várnak újra mind ősi bér-

ceink. / Édes Erdély, itt vagyunk, / Érted élünk és halunk, / Győz a szittyá fergeteg, / A rohanó sereg. // Lépteink nyomán, fenn a Hargitán, / Völgyeinkben lenn büszke nóta cseng. / Már semerre nincs az átkozott bilincs, / Hát énekeljétek, völgyek és hegyek! / Édes Erdély, itt vagyunk, / Árted élünk és halunk, / Győz a szittyá fergeteg, / A rohanó sereg...”

EMIL (*fekete ünnepi ruhában, egy aranypatkót tartva a kezében*) Végezetül, Kegyelmes Uram, kérem, engedje meg, hogy a hivatalos köszöntő beszédek végén ezzel a szimbolikusan a Kegyelmes Úr lovának szánt aranypatkóval is egyértelmű tanúbizonysággal szolgáljunk azon büszkén vállalt elkötelezettségünkben, amellyel az ebben a városban élő, a maga magyarságához, a maga magyar anyanyelvéhez és a maga magyar kultúrájához tíz körömmel, szíve minden dobbanásával, minden lélegzetvételével ragaszkodó hitközségünk valamennyi tagja az elmúlt huszonegy esztendő folyamán mindig is Nyugat felé, csak Nyugat felé fordította a tekintetét, mindig is onnan óhajtotta, leste, várta, hogy mikor jön már el végre a szabadulás pillanata... Hogy mikor léptet már be hozzánk, ebbe az ősi magyar városba is a legendákbéli fehér lován a történelmi igazságszolgáltatás. Mert tudtuk, mert mindvégig meg voltunk róla győződve, hogy az igazság órájának el kell jönnie. Hogy ennek a jóvátételnek előbb vagy utóbb meg kell történnie! És íme, életünk egyik legnagyobb elégtételére, a várva várt pillanat bekövetkezett. Kormányzó Urunk, Kelet visszatért!

DIÁKOK (*ezúttal alföldi magyar népviseletbe, fehér ingbe és fekete nadrágba és mellénybe öltözve*) Vissza! Vissza! Mindent vissza! Vissza! Vissza! Mindent vissza! Vissza! Vissza! Mindent vissza!

TÖMEG (*a katonazenekar kísérettel tovább énekel*) „Huszonegy, huszonkettő, huszonhárom, / Magyar baka áll már ismét a határon. / Ha kimegy, ha kimegy a határra, / A Jóisten mosolyogva néz le reája. / Ha még egyszer riadó lesz minálunk, / Bukarestben olyan rendet csinálunk, / Titulescu, Antonescu, Tolvajeszku, Zsivönescu, / Valamennyit bocsorostól kivágjuk!”

DIÁKOK Vissza! Vissza! Mindent vissza! Vissza! Vissza! Mindent vissza! Horthy, Csányi, Teleki! / Nem határ a Feleki! / Arad, Brassó, Temesvár, / Erdély nekünk visszajár! Vissza! Vissza! Mindent vissza! Vissza! Vissza! Mindent vissza!

TÖMEG (*immár zenekari kíséret nélkül énekel*) „Ott, ahol zúg az a négy folyó, / Ott, ahol szenvedni jó, / Ott, ahol kiomlott annyi drága vér, / Egy

ezredévről zúg regét a szél. / Zeng a kürt az ősi vár fokán, / Honvéd áll a Hargitán, / Erdély szent bércére odaszáll, / Visszaszáll a magyar turulmadár.”

11. KÉP

(Novákék nappali szobája. Kívülről a Radeczky-induló foszlányai szűrődnek be. Adrian és Ella)

ADRIAN Most boldog, Ella?

ELLA Boldog? Túl pontatlan ez a kifejezés most számomra. Örülök, Adrian, tagadhatatlanul örülök, hogy vége egy rémálomnak, hogy senki sem fog belém kötni ezután, ha az utcán vagy a boltokban majd magyarul beszélek. Van, tagadhatatlanul van elégtételérzésem, de boldog ettől még egyáltalán nem vagyok.

ADRIAN Majd jön most „bocskorozás”, az „oláhozás”, a „szőröstalpozás” új-jáéledése... Az „Itt csak magyarul beszélünk!” feliratok korszaka.

ELLA Merem remélni, hogy nem! Hogy a józan ész győzni fog az elemi indulatok felett. Hogy az újonnan hatalomba került uraságok be fogják látni, hogy megaláztató megszorításra nem szabad másik megaláztató megszorítással válaszolni. Hogy ebben a városban igenis mindannyiunknak joga van, joga kell legyen ahhoz, hogy a saját anyanyelvét szabadon, mindenféle megkötöttség nélkül használhassa.

ADRIAN Szép gondolat, csak az a baj, kedvesem, hogy kevesen gondolkoznak úgy, mint maga... Hogy most ismét az ösztönös indulatok, a sértett önérzetek, a bosszúállások korszaka következik majd be reánk...

ELLA Tudja, mikor lennék igazán boldog, Adorján? Ha most itt lenne körülöttem mind a három gyermekem. Ha itt lenne váratlanul a valahol a Fekete-tenger partján katonaeorvoskodó Zoltán, ha betoppanna hirtelen a mindjárt három éve innen kiszökött Jánoskánk, s ha Sanyikánk is, aki épp az imént jelentette be, hogy márpedig ő elmegy ebből a városból, az utolsó pillanatban meggondolná magát... Akkor, de csak akkor én is boldog édesanya lennék valóban.

ADRIAN Látja, épp erről akartam én is magával beszélgetni...

ELLA Miről, Adrian?

ADRIAN Hát arról, hogy ebben az új helyzetben nem volna-e jó, ha mi is elköltöznénk innen? Nem volna biztonságosabb?

ELLA Én nem megyek innen sehová! Ez az én szülővárosom! Itt születtem, itt nevelkedtem, itt mentem magához feleségül, itt szültem meg mind

a három gyermekemet, s ide várom mind a hármat haza. Nekem ez a hazám! „A nagyvilágon e kívül nincsen számomra hely...”

ADRIAN Megértettem! Nekem viszont igencsak egészséges volna eltűnnöm innen! Már csak a származásom miatt...

EMMA Melegen ajánlom, hogy ezt verje ki a fejéből, kedvesem! Ötvenvalahány évesen hova akar menni? Maga talán nem e város környékén született? Nem itt nevelkedett a premontrieknél? Nem itt vannak eltemetve a maga szülei, nagyszülei is? Most bizonytalan kegyelemkenyér ígéretéért mindent itt akar hagyni?

ADRIAN De hát mindenki tudja rólam, hogy román vagyok...

EMMA Na és!? Épp azért! Legalább személyesen is jó példával szolgálna az elbizonytalanodott nyelvtestvérei előtt! Emlékszik még az édesapja egykori intelmeire, Adrian? Emlékszik, mit mondott az öregúr idestova huszonnyolc évvel ezelőtt, amikor megismerkedtem vele? „Vatra stămoșescă nu se părăsește niciodată!” Nem így mondta talán? De bizony így! Hát akkor fogadja is ezt meg, kedvesem! A tulajdon édesapja hajdani pályaindító jó tanácsát és semmi más egyebet.

(Hirtelen kivágódik az ajtó, és berohan rajta János, honvéd egyenruhában és Zoltán utazóköpenyben, egy kisebb ruhásbőrönddel a kezében.)

JÁNOS Hahó! Hahó! Édesanyám! Édesapám! Megjöttünk! Itt vagyunk! Képzeljétek, Zoltánnal épp a ház előtt futottunk össze. Hazaküldték őt is Balcicból.

(Sorra összeölelkeznek, összecsókolóznak.)

JÁNOS Megígértem annak idején, édesanyám, hogy visszajövök? Hát visszajöttem. És visszajött Zoltán is. Újra együtt a család.

ELLA Igen, majdnem mindenki itt van... Majdnem mindenki...

12. KÉP

(Két hét múlva ugyanott. Ella és Emma)

EMMA Akkor tehát legalább a férjedet sikerült lebeszélned az elköltözésről... Ő most hol van?

ELLA A sörgyárban. Kapott egy jogtanácsosi állásajánlatot a Dréhertől. Most tölti a próbaidejét... Azt mondja, egész elviselhető...

EMMA Hát biztos nem a megyeháza!

ELLA Nem, biztos nem az. De legalább itt senkinek nem szúrja a szemét, senki nem kutakodik a ki fia-borjasága felől.

EMMA Azt te csak hiszed, kedvesem! Azt te csak hiszed! Vannak, akik nagyon is számontartják a főjegyző úr minden lépését, minden elszólását! Az emberi rosszindulat határtalan... De ha meg tudja húzni magát, és bele tudja dolgozni magát az új feladatkörébe, talán van esélye a megkapaszkodáshoz... Ha... De ez legfőképpen rajta múlik... A fiúk?

ELLA A fiúk? János itt katonáskodik valamelyik városszéli kaszárnyában, vasárnapi kimenőjével már kétszer is volt itthon... Zoltán jelentkezett mind a városi, mind a katonakórháznál, járja azóta is a hivatalokat, remélem, valahova csak felveszik... Sándor? Nos, a mi kis Sándorkánk úgy döntött, hogy nem várja meg, amíg agyonverik a magyarok, és továbbállt. Az égvilágon semmit nem tudok róla...

EMMA Emlékszel, mit jóoltam neked annak idején? Emlékszel még rá, Ella? Megjövendöltem, hogy nagyon rossz vége lesz annak, hogy olyan könnyen beadtad annak idején a derekad... Hát az is lett!

13. KÉP

(Weisz Emil gyógyszerértára. Adrian, Emil)

ADRIAN Hogy én vegyem át a maga patikáját? Ezt hogy gondolja, Weisz úr?

EMIL Nagyon egyszerűen, méltóságos uram!

ADRIAN *(közbeváág)* Nem vagyok méltóságos úr. Nem töltök be semmiféle közméltósági tisztséget. Idestova nyolc hónapja csak éppenhogy megtúrt jogtanácsos vagyok a szőlősi sörgyárban, semmi több...

EMIL Lehet, de a titulus ebben a városban, méltóságos uram, az soha nem a funkciónak szólt, hanem mindig az embernek. Jelen esetben annak az embernek, akinek annak idején, a maga magas közhivatalnoksága esztendeiben sem szállt a fejébe a dicsőség, nem nézte le a honfitársait, pedig milyen könnyen megtehetette volna, mindig, minden körülmények között, emberként viselkedett velük. Ezt mi azért nem felejtettük el. Épp ezért a méltóságos úr számunkra mindig méltóságos úr marad...

ADRIAN Ezek igazán kedves, jóleső szavak, Weisz úr, de az én jelenlegi státusomon mit sem változtatnak. Én most egy senki vagyok. S ezt maga is nagyon jól tudja. Úgyhogy ezzel a gyógyszerértáruddal rossz helyen kopogtat... De mi történt valójában?

EMIL Tegnapelőtt behívtak a polgármesteri hivatalba, és közölték velem, hogy bevonják a működési engedélyemet. Merthogy zsidó vagyok!

ADRIAN Igen, hallottam róla én is. Beszélnek a városban... Szégyenletes és a végletekig aljas döntésnek tartom! Ezért igazán kár volt aranypatkót adományozni kormányzó urunk fehér lovának!

EMIL Ugyanakkor bizalmasan közölték velem, hogy ha záros határidőn belül találok egy keresztény vállalkozót, aki hajlandó átvenni a cégemet, s akinek a nevére átfestենék természetesen a cégtáblát is, akkor komoly esélyeink volnának a működési engedély újrakibocsájtására... Számomra pedig ez volna a legfontosabb: hogy ez a patika zavartalanul működjön tovább! Hogy tulajdonosként vagy csak egyszerű alkalmazottként legyen hova bejöjjen minden reggel dolgozni... Láthatja, méltóságos uram, a gyógyszeres dobozok, a szirupos üvegek, a kenőcsös téglék, még minden ott van a régi megszokott helyén. Nem nyúltam semmihez. Számomra egyszerűen elképzelhetetlen, hogy ez a gyógyszertár ne működjön tovább. Nekem ez az életem! Ezért is gondoltam megoldásként a méltóságos úrra.

ADRIAN De azzal számolt-e, Weisz úr, hogy én is román vagyok? S ezt mindenki tudja rólam ebben a városban...

EMIL Erről nem szólt a fáma a városházán. Ott csak azt súgták meg nekem konfidenciálisan, hogy az új tulajdonos lehetőleg legyen tiszta, valódi keresztény, mentes mindenféle sémita beütésektől... Legjobb tudomásom szerint a méltóságos úr családfája megfelel ezeknek a feltételeknek...

ADRIAN De hát én nem értek semmit a gyógyszerekhez. Az égvilágon semmit! Én jogakadémiát végeztem és nem orvostudományi egyetemem...

EMIL Érték én, méltóságos uram, érték én! Megtanított rá nemcsak a bécsi tudományegyetem, hanem az azóta eltelt csaknem három és fél évtized is... Az élet a jó patikus legfontosabb iskolamestere... Minden betegséget tudok gyógyítani, már ami egyáltalán a mi korunkban gyógyítható... Úgyhogy, méltóságos uram, nyugodtan megbízhat bennem. Megbízhat az öreg Weisz szaktudásában, Higgye el, nem fogja megbánni.

14. KÉP

(Egy év múlva. Az utcáról menetelő honvédok éneke hallatszik be.)

KÓRUS *(hátról a sötétből énekel)* „Meghozták a behívólevelem, édesanyám lelkem, / Ne sirasson olyan keservesen, amiért el kell mennem. / Százados úr gondot visel reám, / Horthy Miklós lesz az édesapám. / Horthy Miklós katonája vagyok, legszebb katonája. // Horthy Miklós katonája vagyok, / Büszke vagyok reája. / Ezért lettem szép Magyarországnak

/ vitéz katonája. / Háromszínű zászlaját kibontom, / Életemet érte ki is ontom. / Horthy Miklós katonája vagyok, / Legszebb katonája...”
(*Novákék nappalija. Középen, honvédtiszti egyenruhában János áll. Két oldalán Adrian és Zoltán. Ella az asztalnál ül.*)

ELLA S már mész is azonnal vissza?

JÁNOS Igen, sietnem kell. Épp csak annyi időre kértem rendkívüli kimenőt a parancsnok úrtól, hogy elbúcsúzhassak édesanyámtól és édesapámtól... Meg persze Zoltántól is, de őt, a sok kórházi ügyelete miatt igazán nem reméltem, hogy idehaza találom... Rohannom kell, mert hét órára be van rendelve menetfelszerelésben az egész zászlóalj. Akkor kapjuk meg a holnap reggeli indulásra vonatkozó valamennyi végső eligazítást...

ZOLTÁN S tudod-e már egyáltalán, hogy hova visznek benneteket?

JÁNOS Valahova az orosz frontra. Egyelőre csak ennyit közöltek velünk... De majd megírom, ha odaérkeztünk. Persze: „Muszkaföldön lassan jár a posta”...

ELLA Te Atyaúristen! Te Atyaúristen! Miért büntetsz engem? Miért viszed el mellőlem a második fiamat is?

JÁNOS Itt marad Zoltán. Ő majd vigyázni fog édesanyámékra... A katonakórházat biztos nem fogják elköltöztetni ebből a városból...

ZOLTÁN Legalábbis kicsi a valószínűsége...

JÁNOS Na ugye! Úgyhogy az egyik gyermekük csak itt lesz mindvégig édesanyámék mellett...

ELLA De veled, veletek, fiam, mi lesz?

JÁNOS Velünk? Majd csak gondot visel reánk az Úristen! Reám is, meg a ki tudja hol tengődő Sándorra is...

ELLA (*feláll az asztaltól, és átöleli Jánost*) Minden nap minden órájában imádkozni fogok értetek! Érted is, meg Sándorért is! Kérni fogom az Úristent, hogy vigyázzon nagyon reátok! Hogy őrizzen meg benneteket minden rossztól és minden veszedelemtől, és hozzon vissza benneteket mihozzánk minél hamarabb, épen és egészségesen...

JÁNOS Úgy legyen, édesanyám, úgy legyen!

ZOLTÁN Vigyázz nagyon magadra! A fronton pedig nem kell túlságosan hősiekedni! Ha nagyon lónének a ruszkik, a legokosabb dolog jól elbújni a buta golyók elől... Mindig arra gondoldjál ilyenkor, öcsém, hogy idehaza téged várnak. Visszavárnak!

ADRIAN Én mit mondhatnék neked, fiam? Csak azt, hogy nagyon vigyázz magadra! Légy mindig nagyon óvatos és nagyon-nagyon körültekintő minden körülmények között! Ne kockáztasd feleslegesen az életedet!

Az Úristen irányítsa minden lépésedet és minden cselekedetedet! Ahogy szegény jó nagyapád, az én megboldogult édesapám mondaná: „Dumnezeul Cel Atotputernic să te ocrotească!”

JÁNOS Úgy legyen, édesapám! Așa să fie, tată! Domnul să mă ocrotească!
A magasságos Atyaúristen legyen mindvégig mivelünk! És maradjon magukkal is, édesapám, édesanyám!

15. KÉP

(Újabb egy év múlva. Katonai sáttortábor valahol a hegyoldalban. A tábor-tűz körül román katonaruhás Diákok ülnek, előttük áll Sándor, civil ruhában.)

DIÁKOK *(énekelnek)* „Doamne nu uita de noi, / Suntem săraci, plin de noi. / Doamne, ocrotește-i pe români! / Suntem săraci și plin cu amar, / Plânsu-i nostru în zadar, / Doamne, ocrotește-i pe români! // Săraca țara bogată, / Mult ai trăit supărată. / Doamne, ocrotește-i pe români! / Ne-a umplut amarul crud, / Plânsul nostru tot mai surd. / Doamne, ocrotește-i pe români! // Transilvania mea sfântă, / De mult ai fost tu dorită. / Doamne, ocrotește-i pe români! / De-aia nostr Ardealu-i sfânt, / De când suntem pe pământ.

I. DIÁK *(kapitányi egyenruhában)* Pleci deja, locotenente Novac?

SÁNDOR Da, domnule comandant! Știți bine, mâine în zori trebuie să trec dincolo... Sper să ajung la timp în oraș, la destinația mea...

I. DIÁK Ai grijă de tine, locotenente! Vezi cu cine stai de vorbă acolo! Și să nu ai încredere în nimeni! Oamenii sunt lași și răi. În orice caz, Dumnezeul să te ocrotească!

SÁNDOR Așa să fie, domnule comandant, așa să fie! Chiar am nevoie de grija Lui. Rămâneți cu bine!

KÓRUS *(a sötét háttérből)* „De-aia nostr' Ardealu-i sfânt, / De când suntem pe pământ. / Doamne ocrotește-i pe români!

16. KÉP

(Másnap délután. Novákék nappali szobája. Adrian, Ella, Sándor)

ELLA Sanyikám! Hogy megemberesedtél az alatt a három év alatt, amióta nem láttalak! Miért nem jelezted, hogy jössz? Sütöttem volna neked valami finomat. Valamit, amit valaha csak te szeretted...

SÁNDOR Nu m-am gândit că o să te găsec acasă. Te știam astăzi de serviciu la spitalul militar... La secția lui Zoltán...

ELLA Hát te már azt is tudod, hogy beálltam kedvesnővérekedni Zoltán bátyád kérésére a katonakórházba?

SÁNDOR Am și eu informatorii mei!

ELLA Mindjárt gondoltam. Micsoda fontos emberek lettünk megint. De megkérhetlek valamire? Beszélj velem magyarul! Mégiscsak az anyanyelvedről van szó, és ugye, mégiscsak én volnék az édesanyád. Nem hiszem, hogy annyira elfelejtetted volna ezek alatt az évek alatt.

SÁNDOR Jó, legyen. De csak a te kedvéért. És csak veled! Apámmal ugyanis továbbra is csak románul akarok beszélni.

ELLA Ha annyira ragaszkodsz hozzá. Pedig, tudd meg, ő sem felejtette el az édesanyja nyelvét.

ADRIAN Igaz, az édesapját sem. De a kettő nagyon jól megvan egymással, ceea ce ți-aș recomanda și ție... Dar tu de unde ai apărut deodată? Honnan kerültél elő? És hol voltál ez ideig?

SÁNDOR Compania noastră a fost mutatã de vreo trei luni la Holod...

ADRIAN Aici lângă noi? O întreagă companie? I-auzi! Deci avem onoarea să discutăm cu un militar activ al armatei române.

ELLA Micsoda világ! De az a fő, hogy végre-valahára itt vagy velünk!

ADRIAN Bănuiesc că ești în permisie, și ai trecut fraudulos frontiera.

SÁNDOR Nu. Am fost trimis...

ADRIAN Cum adică?

SÁNDOR S-au căutat cercetași care să identifice noile fortificații militare, construite de unguri, de la marginea orașului. Eu m-am oferit voluntar...

ELLA Téged kémkedni küldtek ide? A tulajdon szülővárosodba? Az én fiamat? Megáll az eszem!

SÁNDOR Eu servesc doar patria mea. Și în această misiune am nevoie, tată, de ajutorul tău.

ADRIAN De ajutorul meu? Vorbești serios?

SÁNDOR Foarte serios... Tu trebuie să știi, unde au fost construcții militare în ultimii trei ani la marginea orașului... Chiar dacă probabil au fost camuflate bine de tot de ochiul lumii...

ADRIAN Uite că nu știu! Nu sunt așa de bine informat! Dar chiar dacă aș ști, nu ți-aș spune! Nu ți-aș spune, pentru că eu la această învrăjbire româno-maghiară chiar nu vreau să particip! Tocmai din cauza părinților mei! Și nu în ultimul rând, dragul meu, din cauza familiei mele...

SÁNDOR Deci nu mai consideri român? Nu mai putem conta pe tine? Nu mai aparții acestei națiuni?

ADRIAN Ba da, dragul meu, sunt român. Sunt un bun român... Numai că, ținând cont de maica mea și de maica ta, aș dori să fiu concomitent și un bun ungar... Așa cum declarase cândva concitadinul nostru Emanoil Gojdu, la fel vreau și eu să fiu deopotrivă un bun patriot român și un bun patriot maghiar... Mai ții minte de cuvintele sale? Ți-am citit de câteva ori, cât timp erai acasă... Mai aduci aminte? Emlékszel? „Kinyilatkoztatom az egész világ előtt, hogy az egész földgolyón nem létezik különb román és különb magyar hazafi, mint amilyen én vagyok.” Așa a zis? Így mondta?

SÁNDOR Utopie, tată, utopie...

ADRIAN Și nu tot el a declarat că: „Az a román, aki a román nemzetet folytonos ellenségeskedésre ingerli a magyarok ellen, az a legnagyobb ellensége a román nemzetnek. Mert az egymás közti állandó súrlódások csak mindkettő életét rövidítik meg, s ha ma elvész a magyar, holnap a román fog elveszni...” Vagy nem ezt írta talán?

SÁNDOR De igen, pontosan ezt írta. Csakhogy ez, apukám, akkor volt! Nyolcvan, kilencven esztendővel ezelőtt! Majdnem száz éve... Iar de atunci s-a schimbat lumea. Acum alta este întrebarea. Știi și tu foarte bine. Trebuie să decidem a cui e acest blestemat pământ. Al nostru sau al lor? Noi sau ei? Asta-i întrebarea!

ADRIAN Chiar ești convins de aceasta, fiule?

SÁNDOR Da, tata, sunt ferm convins. Ori ei, ori noi. A treia variantă nu există.

(Hirtelen kivágódik az ajtó, és egyik kezével Zoltánba kapaszkodva, a másikkal pedig egy mankóra támaszkodva János biceg be a szobába.)

JÁNOS Édesanyám! Édesapám! Nem hiába imádkoztak annyit értem. Nem hiába. Visszajöttem a pokolból, láthatják. Ha sebesülten is, de mégis visszajöttem.

17. KÉP

(Ugyanott két nap múlva. Ella, Emma)

EMMA És akkor?

ELLA És akkor ahelyett, hogy egymás nyakába borulva, egymást átölelve örvendztünk volna egész este, hogy hat év teltével újra együtt van az egész család, újra itt lehetünk egymás mellett, elkezdődött egy iszonya-

tos cirkusz: a két fiú szinte összeverekedett, kölcsönösen lehazaárulózták egymást, minden szemetet egymás fejéhez vagdostak, majd hogy ki nem vájták egymás szemét. Úgy üvöltöztek egymásra, mint a fába szorult féreg. Ami rusnyaság csak van a világon, mind ráhúzták egymásra Szörnyű volt őket hallgatni! Egyáltalán nem érdekelte őket, hogy mi is ott vagyunk mellettük: csak ömlött, ömlött belőlünk a gyűlölet és a szenny. S hiába próbálta őket akár az apjuk, akár Zoltán lecsillapítani, nem hallgattak az égvilágon senkire...

EMMA Hogy aztán?

ELLA Hogy aztán egyszer csak Sándor felpattanjon, és egy „Rămâneți cu bine!”-vel bevágja maga mögött az ajtót, rá se nézve a testvéereire... János és Zoltán pedig sötétedés után, lógó orral és szomorú arccal visszasantikáltak a katonakórházba.

EMMA És ti?

ELLA Mi pedig órákon át ültünk a sötétben egymással szemben, és egy szó nem sok, annyit sem szóltunk egymáshoz... Csak ültünk ott a sötétségben, és hallgattunk... S közben persze mindkettőnknek csorgott a könnye. Szabályosan végigsírtuk az éjszakát...

18. KÉP

(1944 április közepe, késő este. Novák Adorján gyógyszerháza – azaz Weisz Emil egykori patikája. Adrian és Emil. Az utcán járőröző katonák)

EMIL Jól értettem, méltóságos uram? Hogy még ma éjjel, a sötétség leple alatt hurcolkodom át egy bőrönddel magukhoz, és húzzam meg magam a méltóságos úrék pincéjében?

ADRIAN Pontosan. Éjfél után kutya sem jár már az utcákon, senki nem lesz majd szemtanúja annak, hogy Weisz úr áthurcolkodott hozzánk... Így aztán, ha majd jönnek holnap a csendőrök, mi nyugodtan vonogathatjuk majd a vállunkat, hogy nem tudunk semmit arról, mi történt a szomszédunkban. Hogy hova tűnhetett el Weisz úr...

EMIL Mialatt én, mint egy patkány, a méltóságos úrék pincéjében lapítanék...

ADRIAN Nem lapítana, hanem rejtőzködne, s nem mint egy patkány, hanem mint egy életét mentő, menedékre szoruló embertársunk. Akinek mi, feleségemmel együtt, a nekünk adott számtalan segítségért örök időre adósai vagyunk. S akinek jó szívvel felajánljuk, hogy néhány hétig, amíg ezt az agyalágyult rendelkezést vissza nem vonják, húzza meg ná-

lunk a pincénk hátsó kis kamrájában magát... Már be is készítettünk egy ágyat és egy takarót...

EMIL Méltóságos uram, ne áltassa magát! Ezt a rendelkezést egyhamar senki nem fogja visszavonni. Aki hatálytalaníthatta volna, az a Kegyelmes Úr lett volna, de mint láthatja, neki esze ágában sincs ezt megtennie... Így aztán az állam a rendelkezésére álló minden eszközével azt maradéktalanul végre is fogja hajtani...

ADRIAN Tudja, hányan tiltakoztak ez ellen a kreténség ellen csak itt nálunk, csak a mai nap folyamán? Lemondott a főispán, a polgármester... Pedig ők igazán a hatalom emberei voltak. Mégse vállalták a közösséget ezzel a rendelkezéssel...

EMIL Derék dolog volt tőlük! Váljék a becsületükre! De látja, méltóságos uram, még ennek a két alapembernek a tiltakozása sem állított le semmit. A gyűlölet gépezete zavartalanul működik tovább...

ADRIAN Még egy ideig, Weisz úr, még egy ideig. Egyszer véget ér majd ez is. Csak nem fogunk visszatérni a sötét középkorba... Úgyhogy menjen haza, csomagoljon be, és éjfél után jöjjön át hozzánk! Nálunk biztonságban lesz...

EMIL A pincében...

ADRIAN Nappal, amikor bárki benyithat hozzánk... Mert éjjel természetesen rendelkezésére áll a konyha és a fürdőszoba is...

EMIL Köszönöm az emberséges ajánlatát, méltóságos úr, igazán jólesik, de nem fogadhatom el! Én nem vonhatom ki magam a hittársaim közül! A sorsunk elől nem bújhatok el! Ha az a nemzet, amelyhez mi tíz körrömmel, minden idegszálunkkal és minden zsigerünkkel ragaszkodtunk, valami miatt úgy döntött, hogy végérvényesen kivet bennünket a maga soraiból, akkor azt a döntést nekünk, bármennyire is fáj, tudomásul kell vennünk és el kell fogadnunk... Ez a kegyetlen valóság! Itt nincs helye semmiféle szépítgetésnek. Úgyhogy, szíves engedelmével most valóban hazamegyek, becsomagolok, és holnap reggel a társaimmal együtt bevonulok én is a gettóba... S a magasságos Úristen, Ábrahámnak és Izsáknak, Jákóbnak és Józsefnek, Dávidnak és Salamonnak az Istene legyen és maradjon mivelünk!

(A sötétből egy tárogatón felhangzik a Szól a kakas már virágének dallama.)

19. KÉP

(Másfél hónap múlva, május végén. Hajnalodik. Novákék hálószobája. Ella pongyolában az ablak előtt áll. Odakinn egymás után szólnak meg a harangok.)

ELLA Harangoznak, Adorján, hallja? Minden templomtoronyban meghúzták a harangokat, mindenütt, ahol szemernyi emberség még létezik. Most indulnak az első szerelvények... Vajon hová? Vajon merre, merre viszi a végzet ezeket a szerencsétleneket? A mi szomszédainkat, barátainkat, ismerőseinket... Simonékat, Glattneréket, Kupferéket, Fuxékat... Meg az öreg Weisz Emil bácsit... A Nagy-Omlás alatti város most búcsúzik tőlük... Búcsúzik a város múltjától, a jelenétől és a jövőjétől. Búcsúzik a félbeszakadt énekektől, a párnába fojtott sóhajtásoktól, a temetők letiltott sírjaira mégiscsak odacsempészett emlékkavicsoktól, a ki tudja, hova hurcolt kisgyerekek önfeladt kacagásától. Igen, búcsúzik az eddig velünk jóban-rosszban mindvégig sorsközösséget vállaló honfitársaink áldozatvállalásától, kitartásától és hűségétől... Búcsúzik a belváros látványépületeitől, a Stern-, az Ullman-, a Weiszlovics-, a Markovics-, a Moszkovits-palotáktól, a hívők nélkül maradt Sion-zsinagóga mór kupolájától, a Japport, a Szedosz, a Mülleráj zsibongó hangulatától, a Sonnenfeld-nyomda éjszakai zakatolásától, Brüll Adél házától... Búcsúzik azoktól, akik valaha újraépítették, akik naggyá, híressé, nevezetessé tettek, akik pezsgővé, vonzóvá, élhetővé változtatták egykoron ennek a valamikori eldugott vidéki kisvárosnak az áporodott, nyomasztó világát... Most öreztük szól a harang. Most értük imádkozhatunk.
(A harangzúgás körkörösén felerősödik, majd lassan elhalkul.)

20. KÉP

(A város központi hídjának déli hídfője. A távolból egyre erősödő ágyúlövések hangja hallatszik. Adrian és néhány idősebb társa, honvéd népfelkelő egyenruhába öltözve a színpad közepén tiltakozik.)

ADRIAN Herr Oberst, verzeichen Sie bitte, aber wir können von hier, von diese unsere Platz nicht weitergehen... Wissen Sie: diese Brücke ist unsere Brücke! Sie gehört zu unseren Stadt! Darum können wir nicht verlassen dieses Brücke, darum ist unmöglich für uns dieses Kunzart zerstören lassen... Verstanden Sie das? Ezek vagy süketek, vagy szándékosan nem akarnak tudni hirtelen németül: Mintha az üres falaknak beszélnék!

Herr Oberst, Sie müssen verstanden, das Sie machen jezt eine grosse, sehr grosse Misunderstündigung mit diese alte Brücke. Es ist ganz unmöglich für uns, für die Einwohnern von dieser Stadt was Sie wollen mit dieser Brücke zu machen... Beszélj nekik! Csakazértis továbbviszik a kábeleiket, odatelepítik a robbanószerkeiket. Mintha mi itt sem volnánk. Mintha mi nem is léteznénk a számukra. Bitte nicht diese Brücke zerstörren! Bitte, herr Oberst! Verstanden Sie einmal, es ist eine grosse Fährle, eine ganz grosse Misunderstündigung. Ezek megőrültek! Ezeknek az Úristen teljesen elvette a maradék eszköket is. Ahogy szegény apám mondaná: au innébunit de tot. Nu mai sunt întregi la minte. A Sátán telepetett a fejükbe. Herr Oberst, entschuldigung, hören Sie uns? Verstünden Sie unsere Wörter? Herr Oberst, die Brücke! Bitte, die Brücke! Unsere Brücke! Bitte nicht zerstören! Emberek! Ezek megőrültek! Ezeknek semmi sem szent. Ezek mindjárt levegőbe akarják repíteni a hidat. A mi hidunkat! Unsere Brücke! Podul nostru! Bitte Kamaraden, nicht zerstörren Sie unsere Brücke. Nicht zerstörren! Ne hagyjuk, emberek! Ne hagyjuk a hidunkat elpusztítani! Ezt a hidat apáink, nagyapáink építették fel. Ez volt annak idején a város ékessége. Ez a mi örökségünk! Hogyan nézünk majd a gyermekeink szemébe, ha ezt most hagyjuk levegőbe repíteni? Most nem lehetünk gyávák, emberek! Most nem lapíthatunk! Unsere Brücke! A mi hidunk! Podul nostru!

(Rohanni kezdenek előre, de két-három lépés után egy géppuskasorozat a földre teríti valamennyiüket.)

21. KÉP

(Halottak napja a városi temetőben. Novákék sírján három új, más és más faragású sírkereszt. Ella fekete ruhában gyertyákat gyújt a keresztek előtt.)

ELLA Hát hazajöttetek ti is, drága gyermekeim! Itt nyugosztok mind a ketten apátok mellett... Ha már egyazon napon mentetek el, illik ugyanabban a sírban is megpihennetek. Apátokat ugye a főtéren gépfegyverezték le a németek, téged, Sanyikám, Szőlős határában öltek meg azok a gyilkos magyarok, míg téged, Jánoskám, épp a város másik végében, Réten pusztítottak el azok a vérszomjas románok. Egyazon napon, egyazon helységben, szinte-szinte egyazon időben. Mindhármatokat. Csak tudnám, miért? Miért átkozott el engem ennyire, ilyen engesztelhetetlenül az Úristen? Mit vétettem én, mit vétettünk mi, mit vétett az én családom olyan megbocsájthatatlanul nagyot ellene, hogy egyszerre ve-

gye el az uramat és a gyerekeimet? Miért hívta el az életem társát? Miért szólította magához a fiaimat? Miért hagyott itt ebben a sötét, gonosz árnyékvilágban, végérvényesen egymagamban, megkeseredve és vigasztalhatatlanul? Miért cselekedted ezt velem, Uram? Miért ölted meg a lelkemben a maradék reményt? Miért pusztítottad el a jövőbe vetett hitet? Mit mondjak most az enyéimnek? Mit üzenjek nekik a síron is túl? Azt, hogy Adrián, vigyázz nagyon a fiainkra, ne engedd őket nagyon elcsellengni a csillagösvényeken, s ha látod, hogy valami miatt megint bakalódni akarnak egymással, állj azonnal közjük, és ne engedd soha többé veszekedni őket! S ti pedig, drága gyermekeim ott lenn a hideg földben, forduljatok egymás felé végre, fogjátok meg egymás kezét és ne eresszétek el többé soha! És mondjátok egymásnak százszor és ezerszer: „testvér!”, „testvérem!”, „én édes testvérem!”. És hangozzék már fel végre köztetek az ez idáig általatok el nem mondott, a mi házunkban annak idején soha el nem hangzott szó: szeretet... Hogy ti igenis szerettétek és még most, ott a túlvilágon is szeretitek egymást. Szeretitek, mert testvérek, édes testvérek vagytok! Kihűlt szíveitekbe leheljen újra életet a „Szeretet Himnusza”! Az apostoli prófécia, hogy „a szeretet hosszútűrő, kegyes, a szeretet nem irigykedik, a szeretet nem kérkedik, nem fuvalkodik föl, nem örül a hamisságnak, de együtt örül az igazsággal, mindent elfedez, mindent hiszen, mindent remél, mindent eltűr...” Mert ugye a szeretet mindent legyőz! Hát szeressétek egymást, drága gyermekeim, ha már a földi életetekben nem volt elég türelmetek egymás elviselésére, legalább ott, a síron túl szeressétek egymást! Legalább ott tanuljátok meg azt, hogy „a szeretet soha el nem fogy”.

(A sötétből felhangzik Bartók Este a székelyeknél zongorajátékának első négy taktusa.)

Kincses Elemér

SHAKESPEARE- TEMETŐ

SZEREPLŐK:

LEAR – BOLOND

(Sötét a színpad, középen egyetlen fény-ösvény, a Bolond nagy, piros orral az arcán előrejön, körülnéz.)

BOLOND Királyom! Lear! Merre vagy?! Nagyidő közeleg. Hallga! *(Dörög)* Dörög bizony. Amikor átkeltünk a patakon, kicsit lemaradtál. Amikor visszamentem érted, már nem találtalak. Ha nyulat, rókát, nyestet, esetleg fehérnépet láttál, se szó, se beszéd, indultál utána. Még így, öregen is... Hahó, Lear, Lear! Itt vagyok! *(Csend)* Hoppá! Dalolok. Olyankor mindig előkerül, néha énekel velem. Vagy csak brummog, mint egy cirkuszi medve.

(Zene, Bolond énekel.)

Merre vagy, királyom? Északra, Délre?

Elindultál az erősödő szélbe?

Vissza kell jönnöd, Lear! Hallod?!

Veszélyek lesnek, és vár a Bolondod.

Barangolunk örökkévalóságig,

Cipőnk elkopott, ruhánk rongyos,

Csak az agyam fénylik, a kolontos.

Gyere már, Lear! Nem hallod?

Királyom, mondom, jó az éj,

Amitől jót Te ne remélj.

Felosztott ország, megosztott emberek.

A borzalmaktól biz' hangom bereked.

S ha az országot valaki komolyan veszi,
Bolondnak nézik, bár jól teszi.

Gyere hát, királyom, mentsük, mi menthető
Itt belül. Egy-két dalt, ami még érhető.

Utánozzuk néha madarak dalát,
Énekekkel győzzük le a Halált
Mi ketten. Ne hagyj egyedül,
Ha nem vagy mellettem, szívem kihűl.
Hol vagy, Lear? Királyom, tűrésben mesterem. Félek a sötétben.
(Elindul hátrafelé, visszafordul, nincs rajta a piros orr. Már Lear király)

LEAR

Fújj, szél, szakadj meg, fújj, dühöngj! Vihar,
Felhő, omoljatok le, míg a tornyot
S a szélvitorlát elsüllyesztitek!
Ti, gondolatnál gyorsabb kéntüzek, hamvasszátok el
Ez ősz fejet! Világot rengető
Villám, rombold le a természet műhelyét, s egyszerre
Fojts meg minden csírát, miből a háládatlan ember keletkezik!
(Előrejön, mennydörög tovább, zúg a szél)
Bőgj, ahogy bírsz, hullj, zápor, tűz, okádj!
Tűz, zápor, szél nem leányaim.
Titeket én nem vádollok, elemek,
Kegyetlenséggel. Én nektek soha nem adtam országot,
Nem hívtalak leányaimnak, nem tartoztok szót fogadni,
Teljék hát be borzasztó kedvetek!
(Dörög, villámlik, aztán távolodnak a vihar hangjai)
Itt állok, rabszolgátokul, szegény,
Kór, gyenge, megvetett öreg.
(Feltesz egy piros orrot. Derűs lesz egyetlen pillanat alatt.)

BOLOND Jó komám, eredj, s kérd leányaid áldását! Itt olyan éj van, mely
nem könyörül sem a bölcs embereken, sem a bolondon.

(Zene. A Bolond dalol)

Ez év nem kedvez a bolondnak,
Mert most a bölcs is dőre,
Nem bír eszével, s a majommal
Komázik nyakra-főre.
(Pillanat alatt leveszi a piros orrot. Már újra Lear)

104

LEAR Mióta vagy oly tele dallal, fickó?
(Orr vissza)

BOLOND Mióta leányaidat anyáiddá tetted, komám, mert midőn a vesszőt kezükbe adtad, s a bugyogódat letoltad...

(Zene, a Bolond énekel)

Szilaj gyönyörtől sírtak ők,
Én dallék a bánat miatt,
Hogy ily király bolondok között
Bújócskát játszogat.

(Leveszi a piros orrot. Lear. A vihar elül.)

LEAR *(egészen közel jön a nézőkhöz, egyszerűen szólal meg)*

Alattam föld. Felettem Isten,

E kettő közt lebegek,

Köröttem tátognak angyalok. Nem hallom.

Bizisten tátognak, mint halak a parton, s nem hallatszik sem tenger,
Sem zene. Most távolodnak. Utaznak haza. Csillaghonba.

Valóban én bohókás, gyarló öreg vagyok. Nyolcvanéves legalább, és félek, őszintén szólva, hogy nem vagyok teljesen épelméjű. *(Hátramegy, erősödik a fény, Lear körülnéz, csodálkozik)*

Nini, egy temető. Megannyi kereszt... Nincs két egyforma. *(Sétál a sírok között, nézelődik, füttyöreszve. Megáll, tovább megy, újra megáll)* Menynyi ismerős, mennyi rokon, ha a neveket nézem a sírokon... Hoppá! Itt nyugszik Hamlet. Jó reggelt, öcsém. Hogy aludtál?

Ennek örülök. Az egészség fontos... Gondolom, a szomszédok nem szeretik, ha hangosan köhögsz.

Hát én is fázom, bizisten. Betakarnálak... Csak hogy jutna gúnyám a föld alá? Itt maradnék pucéron... Így is egész Britannia engem röhög... Tudod, a lányaim, a felosztott ország... S könnyűléptű Cordéliám... Ő is itt nyugszik valahol. És ni, ott a vívótőr melletted. Rozsdásodni kezdett, pedig spanyol mester kalapálta... De nem számolt az Idővel. Még Fortinbras tette kezébe a koporsóba, nyelére kulcsolva már hideg, már merev ujjaid. Időbe telt.

Igen... Mindent, ami történt s történik... Néha robban szét ősz fejem...

Hát persze, a tied is.

A sírokba is belelátok. Csak a lányaim fejébe nem. Hittem nekik... hazudik nekem a világ, mióta megszülettem. Csak anyám nem... A többiek, mind. S én hittem. Azért voltak, történtek dolgok, átéltem igaz perceket is. Beleégték az agyamba örökre... Könnyű születés, futkározás gyerekként a királyi kertben, az első csók egy fagyalbokorban, az első ölelés, egy kurtizán fogadott forró ölébe suhancként... Tetszett neki, hogy

nem volt borostás a képem, nem vette el az aranyat. Annának hívták...
Azóta is dobban egyet a szívem, ha Annát látok.

Tudom, Oféliát.

Királyként már nem tudtak mindig megcsalni, becsapni a főurak. Ha velük tárgyaltam, eldugtam törpémet az asztal alá. Csak azt kellett figyelnie, hogy melyik nemes melyik nemesnek rugdossa a lábát, amikor felelniük kellett arra, amit kérdezek.

Igen. De ártatlan ember véréét soha.

Tudom, persze, nem kell mondanod. Hamlet öcsém... Tanácsokat adhattam volna... Vagy te nekem... Cseberből vederbe. Ki tudja? Önmagunknak rossz tanácsosai voltunk. Nem is rosszak... Gyalázatosak... Te lent nyugszol, én fent nyugtalankodom... Öcsém, a világot titokzatos rugók lökdösik előre, pattintják hátra... Ki tudja, ki ismeri? A Teremtő talán... De mit tehet az ember ott, ahol Isten tehetetlen? Ez itt a kérdés. A sátán ellen mit sem ér az angyali ének. Tudja őket kívülről. Jön ki a könyökén... Tán a szentek? Ők fogták le a tört szorító kezéd?

Ostobaság... Ilyen hogy volna, nincs. Ha leszúrtam volna? Felejtsd el... Van, ami megtörtént, s van, ami történik... Volna?! Amikor nem sújtott le a tört szorító kezéd, a volnát megölted. S önmagad. Ezt akarod? Hát akkor idesüss!

Esik az eső a föld alatt,
A virágok villámlanak.
Kutya eteti gazdiját,
Fiókája csípi a madarat,
Báránka üldöz farkasokat.

Kék égből hull eső, hull, zuhog,
Nem bőg a tehén, hanem huhog.
Tűz oltja a vizet, víz áraszt földeket,
Agyamban könnyez emlékezet.

Te nem vagy az apám, ez nem az anyám,
Ez nem az az ország,
Ez nem az a fény, az a fenyér,
S ez nem kenyér, ez nem kenyér.

S legvégül ki kell mondani:

Semmi sem az, ami.

Könnyezel? Ugyan minek? Ha a fejemre állok, valónak látom a világot... Ne sírj, kérlek, uramecsém... Téged szeretett Isten... Felajánlotta neked az igazság pillanatát... Maga a sátán térdelt előtted, háttal. S nem sújtott le kezed... Mégis azt mondom, a Teremtőd szeret téged... (*Felteszi a bohócorrot.*)

BOLOND Hallga! (*Énekel*)

Esik az eső az ég alól,

Virágok kihajtanak,

Farkasok zabálnak kicsi bárányt,

Fiókat etető madáranyát.

A tehén tejet ad, s bög szelíden.

Szivárvány boltoz kék egen.

Fehér kenyeret eszik a paraszt,

Minden nap ás, legalább egy araszt.

A pacsirta trillázik, dalol,

Csak az eszem veszett el valahol.

A többire nem emlékszem... Ugye megbocsátod, Hamlet, dán királyfi?

Ez az én gazdám, ez a Lear, hát ez egy született pesszimista... Nézőpont kérdése ez az egész kurva világ.

(*Leveszi a bohócorrot.*)

LEAR (*nézelődik*) Megbocsáss, uramöcsém... Nem tudod, Cordéliám merre nyugszik? Arra van észak. Köszönöm... Megyek. (*Elindul*) Könnyes a szemed. Nem kell. (*Téblábol, megáll egy sír előtt*) Hát ez nem is Cordélia...

Sőt, Regan és Goneril. Egymás mellett?! Hát ez a Hamlet... Soha nem volt praktikus elme. Jó reggelt, jó napot, jó estét... Leányaim. Nos?

Tudom, tudom, jót akartatok, a másik a hibás.

Hagyjuk... Köpdöstétek egymást az urak előtt. Regan meg akart karmolni, Goneril!

Hát persze... A legényeimet kiebrudaltátok, engem kilöktetek a legnagyobb viharba, szélbe. Csoda, hogy nem kaptam tüdőgyulladást!

Persze. Jók a doktoraim. Itt vagyok... még itt. Ebben az egyre torzuló Britanniában... S ti, végre megbékéltetek? Idefent csak csipkedtétek egymást, mint a vércsék. Odalent?

Ennek örülök... Vége. Te, Regan, olyan voltál, mint egy kisfiú... Beleköptél a királyi díszkert kútjába. Jelentették. Hívattalak... Dacosan any-

nyit mondtál: Meg akartam mérni, milyen mély. Hat szempillantás alatt ért le, amit kiköptem... Aztán kiszámítottam, hogy milyen gyors lehet a köpöm... Azt tudtam, mert kipróbáltam, hogy lefelé gyorsabban megy, mint felfelé... Ugyan miért? Húsz láb mély a kút! Megmértem... Anynyi volt. Mindig megtanultad, amit a mágiszter másnapra kiadott... Aztán, úgy tizennégy éves korodban beleszerettél a lovaglásba... Lovagoltál reggeltől estig. Csak az a bibi, hogy tíz nap után nem a lovat, hanem a lovászt lovagoltad meg...

Legalább onnan lentről ne tagadd! Milyen fehér a kezed, ahogy nemet próbál inteni... Szegény fiút száműznöm kellett...

Igen, Skóciába, messze északra a tenger mellé, jól tudod... Minden leveleteket hozzám hozták, a válaszokkal együtt. Örültem, hogy tudsz szeretni. S a fiút életben hagytam... Családja van Skóciában, él, mint hal a vízben... Pontosabban, él a halakból, melyeket kifog a vízből. A kisebbik lányának a te nevedet adta.

Hát azért te sem voltál templomajtó, Goneril... Félek, még kerítés sem... Kerítő, az igen... Nem panaszkodtak udvarhölgyeid... Szerettek is... Néha, téli éjszakákon a tűz fénye mellett lehetetükkel melegítették lábujjaidat... Aztán férjhez mentél egy tutyi-mutyihoz... Aki most hadvezérnek képzelgi magát. De már nem képzeleg ő sem. Az akaratodat a nyaka köré, a combjaidat a dereka köré fontad.

De igaz.

Mindig irigyelted a testvéredet. Egyszer az arcába vágta a labdát, úgy tízévesen... Azt mondtad, kicsúszott a kezedből, pedig nem is abban az irányban volt. Ha a térdemre ültettem, lelökted, nem fogadtad el a másik térdemet... Altatás alatt, amikor Regan már rég aludt, te kis fehér pendelyben, mezítláb boldogan húzogattad a dajkád haját... S neki hallgatnia kellett, sőt halkán énekelni. S te énekeltél vele. Húztad a haját, s énekeltetted. Aztán azt mondtad: kifelé! S a dajka kimenekült. Lefeküdtél. Ha tél volt, magadra húztad az egész takarót... Csillogó szemmel hallgattad kicsit később, ahogy a testvéred álmában vacog.

Miért? Te szeretted?

Ugyan... Féltékenyek voltatok egymásra. Soha nem szerettétek egymást. Fájt. Az udvar is észrevette... Persze megbékültetek, ahogy Cordélia felcseperedett.

Mind ezt mondjátok. Én egyformán szerettelek.

Olyan voltál, Goneril, olyan volt a tested, mint egy kút. Hordták belőled a vizet, egyre hordták. Boldog, boldogtalan...

Én is. Majdnem könnyezem. Végző soron, olyanok vagytok, amilyenek. De az enyéim...

Goneril, ne sírj... Te nem szoktál...

Azért valami nem hagy nyugodni... Mi van akkor, leányaim, ha nektek volt igazatok? Minden csatában van győztes és van vesztes. A győztes diadallal hirdeti igazát, de nincs olyan csata, háború, vita hadak, emberek, országok között, amikor a legyőzöttek semmiben sem volna igazza. Térden állva, legyőzve, vérző szívvel a legyőzöttek is van igazza. Bár egy mákszemnyi. A csatát elvesztette, az igazát nem. S én?! Húztam a határokat Britannia térképén kárminvörös festékkel. Nem kellett volna? Ki tudja? Megyek, legyetek jó kislányok... Béke legyen veletek... Béke. *(Elindul, meg néhány lépést hátrafelé. Visszafordul, felteszi az orrot.)*

BOLOND Ez az én uram... Siratja a kígyókat. Forduljak fel, ha nem könnyes a szeme. *(Énekel)*

Lányaid, barátom, kígyók voltak nyakad körül,

S te aranyláncnak nézted őket,

Öltögették ronda nyelvüket,

S te dalnak hallottad a sziszegést.

Szi-szi-szi-szúúúúú...

Az a bor már nem aszú.

Agyagból sütöttek neked kenyeret,

Viháncolva nézték, ahogy eszed.

Földet is adtak volna fel,

Ha kiteszik eléd lelküket.

Hát a brit föld bizony finom,

Nem látszik rajta lábnyomom.

(Lépeget néhányat a szikkadt, sziklás földön)

Egyik kobra, másik vipera... Kettőjük között az én öregem, ősen, szelíden, mint egy öreg nyúl. Két gyilkos villanás, nyulam megugrik, azok meg egymásba gabalyodva marják, szúrják egymást. Nyuszim meg vágat, ahogy csak bír, de félrever a szív, robban a fej, ég a tarkó. De rohan. Árkon, bokron át. Nem néz csak előre. Jobbra és balra: kobrák és vipe-rák. Na, mi ez, ha nem heppiend?

(Leveszi az orrot. Lear újra megáll egy nagyobbacska sír előtt.)

LEAR Falstaff! Hékás! Te nem fogtál semmit! Ejnye-bejnye. Pedig háromszor is vágta eret rajtad tudós doktorok.

Hogy? Itt is szabad káromkodni? Tudok egy jó fogyókúrát... Céklalé, meggy, s minden, ami zöld...

Füvet?! Füvet, azt nem... Bölcs, vidám, iszákos, becsapott gyerek... Látom, testvér, hiába dobtak a Temzébe, te ugyanaz maradtál vizesen is, mint szárazon. Vidám, részeges, bölcs, becsapott gyerek. S bár ismered őket... S mégis, hogy kibabráltak veled. Be a Temzébe, zsupsz! S ők kacarászva el...

Falstaff, ez itt temető, tudom... De mégis hány cemende, ringyó, hercegkisasszony, szüzike simogatta hatalmas pocakod... S nem csak.

Mennyi? Úristen... S a feleséged?

A szomszéd fia?

S te belehaltál, drága boroshordóm, te.

Lelkiismeret? A szomszéd fia furdalja, nem a lekiismeret! Lelkiismeret-furdalás.

Először is kellene lélek. Hiánycikk. Fűrő... Hát az van rogyásig. S ember is, aki fűrővel fűr... Vagy anélkül...

S amit mondtál... Ha belegondolok, amit mondtál, nem is olyan nagy szám.

Mennyi?! Nééééégy? Egyetlen napon?! Gondolom, nem kellett ringatni azon az estén.

A szultánnak negyven felesége van Sztambulban, elárulta a követük, öt kupa vörösbor után. Neked akkor miért ne járna négy egyetlen napra, éjszakára? Na, mondjuk, három... Ekkora hassal, ekkora... Majd ki mondtam, Szűzmáriám.

S szabadidődben mire gondolsz?

Énekeltek? Énekkari próba, nap mint nap? S mire készültök?

Hogyhogy, tudsz valamit? A feltámadás... Már ilyen közel?

Nem mindegy, hogy két avagy háromezer év múlva... Én halandó vagyok, barátom. Várj csak... Tippelek... Hát Ofélia, ő biztosan szoprán, Hamlet tenor, Othellót én basszusnak tenném...

Micsoda? Othello tenor? Ki csinálta a szereposztást?

Bocsánat... Elképzelhető tenornak is... Attól függ, milyen a koncepció?

Szép lehet egy ilyen kórus... S ki a dirigens?

Személyesen? Megáll az eszem... Nem tudod barátom, könnyűléptű Cordéliám

merre találok? Szeretném megtalálni még napnyugta előtt... Hát vigyázz magadra, vén kópé...

Köszönöm. A fogyókúrát ne feledd... Céklalé és... Hát nem elfelejtettem?!

(Felteszi a bohócorrot.)

BOHÓC *(énekel)*

Hát feküdj s énekelj, jó barát,
Híred bejárta Britanniát.
Hordóhasú, nagyszájú,
Nagyivó, nagyhazudó,
Ki nők után meg volt veszve,
Otthonról jól eleresztve.

Bolondja mindennek, ami jó,
Nagy éneklő, nagy káromkodó
Fittyet hányva az Időnek,
S ha éneked nem jut az égig,
Földed, sírod virágok védik.

Rózsa, vigyázz a szívedre,
Gyermekláncfű, a nyakadra,
Liliom, az ágyékodra,
S szűz kórus, az árnyékodra!
Hát ez egy kicsit szomorúra sikerült... Azt magyarázd meg, Lear, hogy egy ilyen alakot hogyan lehet szeretni? Jobban szeretem barátilag, mint te az összes angyalodat. Hoppá! Dalolok barátságomat kimutatandó, hű, be nehéz szó, dalolok csak néki egy epilógust. *(Énekel újra)*
Énekelj, dalolj szépen,
Bár idefent nem hallik,
Idefent zaj van, szélvihar.
Nemes urak üvöltenek a tanácsban,
Messzire menekül innen a dal.

Én csak penge, penge.

De hát bolondra ki figyel?
Röhögnek rajtam, csontokkal dobálnak
Önmaguk helyett. Kész röhej!
Mindjárt sírok. Nem kell.

Nálunk Lear a sírós, én a nevetős. Néha megfordul. Ritkán, bizony.
(*Leveszi az orrot.*)

LEAR Jó estét, éccakát, Richard... „a harmadik”. Rossz bőrben vagy, rossz-kedvűnek látszol... S az arcodon... úgy látom, könny csorog... Még mindig? Örökre? Nem áll el soha?

Szomorú... Tudod mit? Mondok neked egy viccet... Ilyen úgysem volt, mióta a világ világ... John, a remete egyedül él a hegyekben, a fenyvesek között. Tavasszal lemegy a faluba, s bé a kocsmába. Jim, a kocsmáros örömmel fogadja... John leül... Kérek ételt, italt s fehérnépet! Jim válaszol... Hát kedves John, étel-ital van dögivel, fehérnép nincs... De esetleg ajánlanám Fredet... Micsoda? Én nem vagyok... olyan – mondja, s elrohan. Legközelebb ősszel jön... Leül... Ételt, italt, fehérnépet! – mondja újra... Étél-ital van, fehérnép nincs, már mondtam... Esetleg újfent ajánlanám Fredet. John újra elrohan. Tavasszal jön le legközelebb... Ételt, italt... S hát nem bánom, jöhet az a Fred... De Jim! Teljes diszkreciót várok! Hát az meglesz... Nem fogja tudni csak Fred, te, én s még hat ember a faluból... Hát ők minek? – kérdi John... Hát, hogy lefogják Fredet... Mer ő sem olyan... (*Habotázik, néz lefelé*) El sem mosolyodtál... Pedig jó vicc... Drága Bolondom kedvenc vicce! Semmi? Semmi... Súlyos eset vagy... De miért sírsz állandóan? Öltél, megölték, passz. Minimum döntetlen.

Hallom, híres orvost hozattál Frankhomból, javítani arcod vonásait. Műtétileg. S ő legyintett: reménytelen. Még aznap hazaküldted. Dover felé egy erdőben a lova lábát törte. Ő meg a nyakát.

Igaz... Te többeket öltél... Ők meg egyedül téged... Nincs többszörös halál, se élet. Igen, szó, ami szó, nálad billeg a mérleg... Esetleg felborul... S a nők, akiket átöleltél, megszereztél, mind, mind halott. Hát ez nem szép, Richard... S a szóke gyerekek...

Nem, nem ítéllek el, ez nem céloim... Érteni szeretném, amit csináltál! Felfogni ésszel!

Érteni a hatalmat, azt hiszem, csalfa vágy... A rugókat ismerni, ami mozgatta kezed, agyad? Hatalom, hatalom, hatalom, ezt őrlötte neked minden malom. Csoda, hogy nem bomlott meg az eszed... De csatatéren estél el... Elestél téves csatatéren... Volt, van, lesz ilyen... Részed volt, vágytad az egészszet... Uralkodni igazán csak egészen lehet. Ha részen uralkodol? Mit csinál addig a többi? Mind egészszet akar... Támadásra készül, támad, vagy támadni fog. Te lépni akartál ellenük... Nem válogattál eszközökben, ez, sajnos, így igaz. Vágtattál, szembe a sorssal, így

igaz. Leverték a lóról, mocsokba, vérbe, sárba. Karddal a kezekben estél el, előtte lóért üvöltöttél... Nem jött semmilyen ló. Jött véres acélpengék örök csendet adó csillogó éle. Felkoncoltak, összevissza vagdalták arcod, tested, végtagjaid... S lám, milyen szépen összerakott a Teremtő, s úgy kerültél ide, föld alá... Nem biztos, hogy a Teremtő... Úgy hiszem, tudós anatómusok...

Igen, tudom... Te nők ölébe ölted nem létező szépségedet... Richárd, ég veled! Próbálj végre megnyugodni. Ez van... *(Felteszi a bohócorrot.)*

BOLOND Én nem is tudom. Olyan egyformák ezek a csupasz hantok, de nagyon. Azt hiszem, itt a környéken ugyanazzal az építésszel dolgoztat mindenki... A házak egyformák, a sírok egyformák... Nem is beszélve a fűszálakról. *(Énekel)*

Akinek a hátsó évszáma kisebb,

Mint az elülső, hát az bizony meg sem született.

Madár lett, sólyom vagy kakukk.

Minő csoda, Szent Habakuk!

Ő járt-e jobban, vagy mi, földiek,

A kérdést ki válaszolja meg?

Madár leszek, sólyom vagy pacsirta,

E véres életverseket vajh ki írta?

A Teremtő? Tán a Sátán?

Vagy ők együtt négykezeset játszanak

Az emberiség hátán,

Agyamat azért rágja egy gondolat, eszi.

A Teremtő sugallja a jót.

A Sátán a rosszat meg teszi.

Teremtőm néz, néha legyint,

Sátán cselekszik megint, s megint.

Igen-nem, fekete-fehér,

Az ember esze meddig ér?

Úgy hívott az ország, hogy Ricsi... Orra nagy, fütyköse kicsi... Ezt nem én mondom... Nincs ilyen jellegű tapasztalatom, Istenuccse... A gyerkőcök skandálták utcaszerte... S hogy nem jó veled menni vadászatra...

Hajtónak... Mert, hogy rálőttél mindenre, ami mozog... Előre, hátra,

jobbra, balra... Ide-oda toltattak kísérőid. Volt olyan vadászat, hogy lőt-

tél nyulat, rókát, kecskét, kétfajta disznót, vadat és házit, kakast, egy darab hajtót és egy nemesurat. Azt seggbe, mint az ármány...

Na, nyugodjál békében, Ricsi... A harmadik... (*Leveszi a bohócorrot.*)

LEAR (*megy néhány lépést, aztán hirtelen megáll, római köszöntésre emeli karját*) Üdv, Cézár! Morituri te salutant! Ni, még ott az arany tiara a fejed. Csak kicsit véres. Nem hallgattál március idusán a madárjósra! Pedig mondta, hogy hajnalban a galamb nem burukkolt, hanem vijjogott. S rátámadt a vércsére, meg is vérezte. S előző nap, a tömegből a Capitolium előtt egy hang azt ordította: Óvakodj, császár, március idusától! Katonákat küldtél, hogy hozzák eléd. Hiába. Lehet az égből szólt alá valamelyik Isten. A feleséged is mondta, hogy ülj aznap a fenekeden. De te nem, te nem. Fel a szenátusba! Rendet, békét teremteni, meggyőzni az ellenzék szenátorait... No hisz, idefigyelj, ahány szenátor ott ült, az mind császár akart lenni. Csak idő kérdése volt, hogy mikor állnak össze, ketten, hárman, húszan. S köztük Brutus, a „fiad”. Testeden több tucat szúrás volt, vagy hetven legalább... Egyesek szerint csak harmincöt... Csak... Már rég halott voltál, s még mindig jöttek, szúrtak, vágta, bizonyítandó lojalitásukat... Egy testet három férfi már közre tud venni. Ergo, volt, aki többször szúrt. Köztük Brutus... Azt hiszem, aznap este, miután kimosták a szenátor urak ruháját, a mosónők vörös vizet loccsintottak ki, hátul, a kert leghátsó részén. S odabent vacsoráztak, ünnepeltek, reménykedtek... Java részük egy év múlva már nem élt. Örölni kezdett a triumvirátus-malom... Káosz. Mi lenne? Beözönlöttek a barbárok százezrei... Latinul egyikük sem tudott egy kukkot sem... S az asszonyaik szülnek, nyakra-főre... Hát az asszonyokra te sem panaszkodhatsz... Mindet megkaptad, akin csak megakadt a szemed... Előszeretettel sámfáztad ki a szenátoraid feleségeit... Azután a férjet engedted fennebb csúszni a ranglétrán... Mondják, cnidiumot szedtél? Az mi?

Hát persze, afrodisziákum... Meg azt is mondják, valami undorító görög diéta szerint éltél, hogy ne essék baja a phalloszodnak... Phalloszod, pallosod is győzelemre segített ezerszer, legalább. Jó... Legyen hétszáz... Nem semmi... Egyszer kopott fel csak az állad nászágyi csatamezőn... Mondják, valahonnan keletről hoztak egy gyereklányt. Amikor behozták a túlfűtött fürdőbe, kizavartad a többi hetet, egyedül maradtatok a gyertyák, fáklyák fényében... A lányka levetkőzött, s elindult a túlsó parton, hogy hozzád kanyarodjon. Aranyból volt a bőre, mintha színaranyba mártották volna... A két aranybőrű lány haladt feléd... Egyik a víz

színén, a másik a parton... Elállt a lélegzeted, eléje mentél, s két marék arannyal kijelölted a hozzád vezető utat. Nem nézett az aranyakra. Beleszédültél a karosszékedbe, ő meg letérdelt eléd, a térdedre fektette a fejét... Ennyit lestek meg a szolgáid.

Hiába... Egynek sem esett bántódása... Egy hétig maradtál a lánykával a fürdőben... Néha ettetek, ittatok. Kihallatszott, ahogy halkán énekel neked soha nem hallott dalokat.

Tudom... Megszökött egy arab zenésszel... Hiába küldtél utána szinte egy egész kohorszot, nem találták sehol, pedig a te kohorszaid...

Igen, igen, olvastam... De bello Gallico... Egyetlen hadjáratban meghódítottál nyolcszáz várost, leigáztál háromszáz törzset, s magad után hagytál hárommillió halottat... S ezt a hatalmas számsort nullázza le egyetlen késdőfés, s majd a többi tucát? Most már tudok megoldásokat ajánlani. Innen könnyű. Először is, amikor a Juliánus-naptárt készítetted a tudósaiddal, ki kellett volna hagyni márciust. S akkor nem történt volna semmi, úgy hiszem... Tudod, ha madárjós madárjóssal találkozik, mit csinálnak? Összeröhögnek... De neked ott, akkor hinni kellett volna a madárjósoknak... Tudja a csuda... De a madárjósoknak hinni kell! Ave.

(Felteszi a bohócorrot.)

BOLOND *(énekel)*

Madár leszek, döntöttem,
Felszállok kék egekbe.
Felülről látok minden
Várost, erdőt, titeket.

Leúszom most közibetek,
Körülzaglászom egy lány nyakát,
Szárnyam érinti clitorisát,
Elnyíló ajakkal lép tovább.

Én menekülök, fel az égbe, fel,
Bolond nem szerethet,
Bolond énekel.

Bolond nem szerethet?!
Bolond énekel, csak énekel?
S ha elhallgat majd az ének,
Élni lehet. De mi a fenének?!

Ha a bolond szeret, akkor kétszeresen bolond. Akkor már örült... Akkor ketrecbe zárják. Vízet kap ebédre vasárnap. *(Egyet csap a kezével, mintha madár volna)* Huss, leszálltam... Itt vagyok... S most koncert! *(A zsebéből apró tárgyakat vesz elő, sípot, kicsi furulyát. A furulyán eljátszik néhány hangot. Majd nekifog és ugyanazt madárhangon utánozza. Füttyög, turbékol, kelepel, trillázik, kakukkol, vijjog stb. Befejezi. Meghajol. Leveszi a bobócorrot.)*

LEAR *(megy balra néhány lépést, mosolyog, kitárja karjait)* Prospero! Drága Prospero! Végre láthatlak... S Ariel? A gyönyörű énekű, néked mindent megtevő, égi lány...

Hogyhogy? Lény?! Nem lány? Hát azért engem nehéz becsapni... Meg tudom különböztetni egy lány énekét egy férfi brummogásától... Istenem, ha nekem lenne egy Arielem... Nekem csak a Bolond jutott... Rendes fickó, sokszor megnevettet, néha megrikat... S botladozik a verslábak között... S túl sokat énekel. Néha már rekedt, de fújja, csak fújja... Az anyéim is szerették a zenét... Főleg Cordélia... Egyéves ha volt, kicsi fehér pendelyben odatipegett a hárfához, s megpendített egy húrt, majd kettőt. Nevetgélt, tapsikolt örömében... Amikor nagyobb lett, tanárt adtam mellé... Azt nem szerette, túl szigorú, túl sokat kell gyakorolni, mondta... Aztán egy nap feldöntötte a hárfát, tanárostul. Sokáig visszhangzott a széttört hárfa búcsúakkordja... Ahogy összetört a márványon. Mit mondjak... Disszonáns volt. Őt nem láttuk... De mi lett Mirandával, gyönyörű lányoddal?

Aha... Nem rossz parti... S egyébként egy jó házasság nem rossz. Csak nemigen gyakori...

Hát persze Ariel... Kicsit fiatal volt hozzád... Majd elfelejtettem. Nem lány, lény. Most már megjegyeztem... Mondják, az összetört varázspálcádat megkapta Kalibán... Nyállal összeragasztotta, kiállt a legmagasabb sziklára, s elkezdett vezényelni... Üvöltött is valami indulót... A sziget, az általad álmodott gyönyörű sziget, fogta magát és elsüllyedt. Kalibán felett már összecsapott a hullám, de még mindig csapkodott a varázspálcával... Képzeld el egy Kalibán által vezetett szigetet... No hisz idefent ez most divat... Terjed, mint a pestis. Látom, ott fekszik melletted. Jó helyen van... Odavarázsolta Ariel... Mondják, amikor elsüllyedt a sziget, napokig lebegett feletted, könnyáztatta arccal... Aztán kivarázsolt a víz alól, s eltemetett. Ide.

Te is énekelsz? S ki itt a dirigens... Tudom, tudom, már hallottam. Miért nem kérvényezted, hogy a lányod kerüljön ide, melléd? Hát azért

kétszáz év alatt vehettek volna maguknak annyi erőt a legfelső szervek, hogy válaszoljanak. Lélekben itt van veled... Mint ahogy velem fáj Cordéliám. Jön majd ő, akit a legjobban vársz, barátom.

Lebeg, énekel, Ariel. *(Felteszi a bohócorrot.)*

BOLOND Hát ha az én kezembe egy hasonló gyártmányú varázspálca kerülne... Hát... Lássuk csak... Idevarázsolnék egy mejjes-faras fehérrépet, egy rőf kolbászt, egy ötliteres edényt telis-tele félszáraz fehérborral, s egy jó vastag lópokrócot.

Nem szeretem, ha kisebesedik a térdem... A templomban is... Hol állva, hol térdepelve imádkozunk... Ha térden imádkozunk, néhány hüvelykkel messzebb kerülünk a Fennvalóhoz... Ez nem ütött senkinek szöget a fejibe? Majd megkérdem az apáturunkat... S az én szigetemen a gazdagok lagnának téglaházban, a szegények meg palotában. Bár egy ideig... Hogy lássák, milyen. És évente egyszer cserélnének... Békében... Egyébként tilos minden cserebere. A templomban összevissza ültetném őket. Miért lássa az Úr hamarabb a gazdagot? Hisz a szegényt szólítja hamarabb magához! *(Énekel)*

Ha az ember templomban énekel,
Nem néz balra, nem néz jobbra,
Egyre fel, csak egyre fel,
Mutatja arcát égieknek.

Ha felmászok egy hegyre,
Számíthatok-e a kegyre?
S ha szakadék alján fekszem,
Már-már a pokolban melegszen.

Én pedig bolondul hiszem,
Bennem lakik én Istenem,
Valahol a szívem körül.
Hova tűnik, ha szívem kihűl?

Na, ezt válaszolja meg valaki... De csak optimista válaszokat kérünk postázni, ha lehetséges... Agyó! Dolgom van. Vár Habakuk... *(Leveszi a bohócorrot.)*

LEAR *(elsétál bal oldalra. Aránylag kisebb sírhant előtt áll meg. A sírhantot ellepik a virágok)* Hát itt vagy! Hát megvagy, gyönyörűm! Nem változtál, eltűnt arcodról a halál pecsétje. Szép vagy, gyönyörűm! Hogy megye sorod? A szomszédokkal rendben minden? S az ének?

Koloratúr szóló? A kedvedért, a hangodért? Nézd csak, a te sírodból sarjad virág... Mezei virág. Gondolom, tiszta szíved virágzik ily csodákat. Tudom, tudom... Borotvát nem látott rég a szakállam... Majd keresek egy falusi borbélyt... Nyavalyát! Bocsáss meg! Nem megyek sehova. Ideláncol minden. Atyai szeretetem, édes Cordéliám, s e büszke, véráztatta föld... S mi, ami megtörtént, mi, ami történni fog? *(Előveszi a bohócorrot, messze tartja magától, nézi)* S a szegény kis bolondomat megfojtották... Nincs, ó, nincs már benne élet. Miért kellene élnie patkány-nak, ebnek, lónak, ha neked lélegzeted nincsen. *(Kezében lóg a piros orr, előrejön, nagyon egyszerűen szólal meg)* Valóban én egy nagyon gyarló öregember vagyok, nyolcvanéves legalább, és félek, őszintén szólva, hogy nem vagyok teljesen épelméjű... Jövök, Cordéliám... *(Mosolyog)* Társbérlek leszünk, csillagom. *(Hátramegy, lefekszik a sírhant mellé)* Milyen meleg melletted a föld... Alvó szívedtől, ugye tudod? Lefekszem én is, s tán alszom is, mint rossz vadász túl hosszú lesen... *(Két kezéből keresztet formál, maga fölött tartja egy ideig. A bohócorrot felakasztja a kéz-keresztre. Csend)* Nini... Reszket a kereszt.

(Csend. Szélzúgás. Lear felül. Nézelődik.)

Bocsáss meg, gyönyörűm! Még nem talál a Halál engem, vagy nem vagyok benne a mai tervében? *(Integet)*

Hahó! Halál úr! Erre, erre! *(Csend)* Tovább kell mennem. Úznek, hívnak az utak, de visszatérek. A szívedig mindig tudtam az utat... Immár tudom a sírodig is. Indulok. *(Feláll)* Megyek, majd ide-oda csavargok... De a Bolondomat is viszem magammal. Legbelül. S téged, Cordélia. Esőket hallgatok, szelet, madarakat. Embert soha. Sötétedik. Ember nem lát a sötétben. A vadállat, denevér igen. Kikerülnek mindent. Az ember nem.

Nekimegy fűnek, fának, állatnak, országnak. S öl. Nemcsak sötétben. Sok csata után, vakító napsütésben nézik az elesettek még vérző sebeiket. Méreg, tör, kard, csata, Britannia. Az emberek vakok. Az ebben a temetőben nyugvók között alig halt valaki természetes halált. Indulok.

(Lassan átmegy recitatívóba, zene)

Amerre nézek, sötétlő sík mező,

Milliom ösvényt rejteget,

Megtalálom, ami idevezet.

S indulok vissza, tán Dél felé,

Útra kelek hát, vén Bolondtalan,

Csavargó király.

Egyetlen kérdés tolakszik elé,
Melyik út vezet az ég felé?
*(Lassan kimegy hátra, eltűnik a sötétben, enyhe fény marad a kereszteken,
sötétség, a darab elejéről ismert fényösvényben ott áll a piros orrú Bolond,
zene, a Bolond énekel. Felzeng a blues.)*
Csavargó, Hobo, az vagyok,
S ha majd a pokol tüze éget,
Akkor is dalolok, ameddig égek.

Áténekeltem az életem,
Jót, rosszat, hisz mindent megéltem.
S amikor énekeltem, sohasem féltem.
Bátor bolond, mondták, igazat beszél.

Dalaim cifrázta a kósza szél,
A tenger diktálta dobok ritmusát,
A csillagok a fényt, a technikát,
Áténekeltem az Óperenciát.

Vigyétek, halljátok, adjátok tovább,
Bluestól viduljon e kurva világ.
Bluestól virágoznak a pipacsok,
A blues örök. Mert Én vagyok.

S ha majd jön a Feltámadás,
Nekem blues zengjen, ne Harsonás.
S a föld, a sár ha mégis lehúz,
Egekbe röpít örökre a blues.
(Sötétség. Bolond eltűnik. Gyenge fény a kereszteken. Majd az is kialszik.)

Vége

Kötő Áron

AZ ABLAK

SZEREPLŐK:

EGYIK
MÁSİK
NŐ
HALLGATAG
DUMÁS
MŰVEZETŐ
MACSKAARCÚ

(Elemlámpa fénye a sötétben, Egyik, Másik érkezik)

EGYIK Nem látni semmit.

MÁSİK Az nem fontos.

EGYIK Beverem az orrom.

MÁSİK Egy ideig nehéz. De majd alkalmazkods.

EGYIK Mihez?

MÁSİK Mihez, mihez... Ehhez itt, ni!

EGYIK A sötétséghez?

MÁSİK Három hete kérvényeztünk villanykörtéket. Azt mondják, nincs rá keret.

EGYIK És akkor mit csináljunk?

MÁSİK Amit ilyenkor szokás. Dolgozunk!

EGYIK Mégis, mit?

MÁSİK Jól jegyezd meg, édes fiam, itt nem szeretik a kérdezősködést! Megfizetnek, vagy nem fizetnek meg?

EGYIK Hát... Megfizetnek.

MÁSİK Na, ugye! Ilyenkor gondoldj azokra, akik ugyanezt éhbérért teszik. Irigylésre méltó helyzetben vagy, fiam, irigylésre méltó!

EGYIK Mintha lassan körvonalazódna...

MÁSİK Mondtam én, hogy majd hozzászoks.

EGYIK Csak világosodik...

MÁSİK Az ugyanaz! Na, dolgozzunk serényen!

EGYIK (*bizonytalanul*) De nincsenek körülmények...

MÁSİK El lehet innen menni! Tessék, ki lehet szállni! Százan jönnének a helyedre!

EGYIK Igaz... Végül is, én engedtem a csábításnak, és helyeztettem át magam ide. Kreatív szerettem volna lenni. Kezdeni valamit az életemmel, maradandót alkotni. Mert, ahonnan én jövök, ott sematikus volt. Unalmas, viszont tiszta és világos. Mindent egyszerűen át lehetett látni. Rendezett bútorok, azok a szép, hatalmas ablakok...

MÁSİK Ne higgy a csillogásnak, az mind illúzió. Illúzió! A valóság itt van, ni! Ez még csak az első napod minálunk. Bele fogsz rázódni! Hamarosan! Mindenki belerázódik.

EGYIK És én miért lennék más, ugye?

MÁSİK Mindenki lelkesen jött ide. Túl lelkesen. Aztán beletörődtek.

EGYIK Pedig kívülről ez is olyan hely, ahova érdemes bejutni. Mint egy úrsikló, komp az ígéret földjére, ahol álmainknak semmi és senki nem szab határt, a cégér messziről hívogat...

MÁSİK Illúzió, illúzió...

EGYIK (*nem figyel rá*) ...szabad akaratunk és kiteljesedésünk laboratóriuma!

MÁSİK Étye-petye...

EGYIK (*egyre erőteljesebben*) ...milliókat szólíthatunk meg a józanság és a ráció hangján!

MÁSİK Csendesebben... még meghallják...

EGYIK (*tüzesen*) Hadd hallják! (*Kissé elgondolkozva*) Miért ne hallhatnák?

MÁSİK (*majdnem suttogva*) Mert dolgozunk... Elvonod a figyelmünket.

EGYIK Itt... Mások is dolgoznak?

MÁSİK (*ugyanúgy*) Igen, majd megismered őket.

EGYIK És zavarok.

MÁSİK Kezded kapiskálni. MI csendben dolgozunk. Nagyon csendben. Álljunk neki!

EGYIK Álljunk.

MÁSİK (*leül*) Így.

EGYIK Te mit csinálsz?

MÁSİK (*már nagyon halkan*) Dolgozom.

EGYIK Úgy?

MÁSİK Úgy. (*Szünet*) Ülj ide mellém! Ülj ide, csak bátran.

EGYIK Jó. (*Leül mellé, mintha várakozna valamire*) Nos?

MÁSİK Mi... Nos?

EGYIK Ennyi?!

MÁSIK Ennyi.
EGYIK Unalmas.
MÁSIK Elárulok neked valamit. Én is olyan voltam, mint te, idealista, mint-
ha nyú lett volna a fenekemben...
EGYIK (*gúnyosan közbevág*) Nahát...
MÁSIK Ne, ne... Csak hallgass végig! Nem fértem a bőrömben, de azután
rájöttem.
EGYIK És?
MÁSIK Hunyd be a szemed!
EGYIK Mire jó ez?
MÁSIK Csak hunyd be!
EGYIK Legyen...
MÁSIK Már látsz valamit?
EGYIK Hogyan láthatnék?
MÁSIK Nyugodtan... Gondolj valamire!
EGYIK (*egy pillanat múlva*) Gondoltam.
MÁSIK És... látsz?
EGYIK Igen, látom, hogy...
MÁSIK (*közbevág*) Ki ne mondd, ki ne mondd!
EGYIK De hát...
MÁSIK Pont ez a lényeg! Nem szabad kimondanunk. Úgy kezdődik minden.
EGYIK Azt hittem...
MÁSIK Rosszul hitted! Nézz körül, mit látsz?
EGYIK Már majdnem teljesen kivilágosodott. Ott áll az a rettenetesen
poros...
MÁSIK Állj!
EGYIK (*észreveszi a félhomályból körvonalazódó ablakot*) És az ablak...
MÁSIK Mondom, állj! Most rátapintottam a lényegre. Hát nem érted?
EGYIK Nem én...
MÁSIK Pedig értened kéne... Hallod? Közelednek! (*Zajok szűrődnek be*)
Jönnek, hallod?
EGYIK Hallom, de kik?
MÁSIK Sohasem lehet azt tudni. És neked most nem mondtam semmit,
és fogalmad sincs semmiről, világos?
EGYIK Mint a nap. Hát ez az igazság... (*Belép az állapotos nő*)
MÁSIK (*megkönnyebbülten*) Csak te vagy...
NŐ Szevasztok.
EGYIK Csókolom.

NŐ Ó...

MÁSIK Most helyezték át, onnan, ide.

NŐ Értem én azt, értem én...

MÁSIK Viszont ő nem érti. De remélem, beletanul.

NŐ A testfelépítését elnézve... (*Pásztázza*) én is remélem. Hány éves vagy, kisleány, húsz?

EGYIK Huszonegy.

NŐ Akkor időnk, mint a tenger.

EGYIK Nem szeretnék tolnakodó lenni... De mire?

NŐ Mindenre, mindenre!

MÁSIK Főleg arra, hogy beletanulj!

NŐ Ha ilyen hamar áthelyezték, azt jelenti, gyorsan belerázódik. Bizonyosan zseni.

MÁSIK Remélem, nem túlságosan. Tapasztalatom szerint, azokkal van a legtöbb baj.

NŐ Miért, mi nem voltunk zsenik? Előbb vagy utóbb úgyis megtörik.

MÁSIK Neked, biztos. Művezetők, államfők is hajoltak meg már előtted.

NŐ Sőt, maga a pátriárka!

MÁSIK De még mindig itt vagy közöttünk.

NŐ A hely szelleme... elvárásol. (*A fiúhoz*) Rá fogsz erre érezni.

EGYIK Biztosan...

NŐ Nemsokára gyűlés lesz.

MÁSIK Az, jó! (*A fiúhoz*) Élvezni fogod.

NŐ A jelenlegi kedvesem helyettese tartja.

MÁSIK A volt szeretőd!

EGYIK Tőle van a gyerek?

NŐ Még az kéne! A jelenlegi kedvesemtől.

EGYIK Ő meg a...

MÁSIK (*bizalmasan*) Ne faggasd!

NŐ Majd megtudod úgyis... Ő a macskaarcú!

MÁSIK (*színlelve*) Dehogy macskaarcú...

NŐ De... Tudom, mindenki így szólítja.

MÁSIK (*zavartan*) Csak híresztelés...

NŐ Így nevezik a háta mögött. A macskaarcú.

MÁSIK (*magában*) Itt a falnak is füle van...

EGYIK (*nevetve*) Macskapofa?

NŐ (*felháborodottan*) Nem macskapofa, macskaarcú! Nem mindegy...

MÁSIK Nehogy még egyszer macskapofának merd nevezni!

EGYIK Ő...

MÁSIK *(közbevág)* Ő irányít. Irányít itt mindent. Élet-halál ura.

NŐ Ugyan, őt is irányítják.

MÁSIK Nagyon felelősségteljes. *(A Nőhöz)* Komolyan mondtam.

EGYIK *(izgatottan)* Itt lesz a gyűlésen?

NŐ Nem az ő dolga. Ez a művezető úr dolga.

EGYIK Az egérfarkú...

MÁSIK Egérfarkú? Mért volna egérfarkú?

EGYIK Hát ha az igazgató úr macskaarcú, akkor a helyettese bizonyosan egérfarkú.

NŐ Nem, teljesen jellegtelen. Sajnos, erre csak később jöttem rá...

MÁSIK Olyan jellegtelen a művezetőnk, hogy még gúnynevet is képtelenség ráakasztani.

NŐ *(mosolyogva)* Egérfarkú... Ha jól belegondolok...

MÁSIK De hallgassunk! Nem azért vagyunk itt, hogy bárkit vagy bármit...

NŐ Legalábbis szemtől szembe...

MÁSIK *(közbevág)* Szemtől szembe?! A kertek alatt se...

NŐ Még a gondolataink kertje alatt se... *(Szünet)*

MÁSIK Azért néha jólesne...

NŐ Micsoda?

MÁSIK Tudod, jól odapirítani...

NŐ Nekem is. Viszont a vágyaink másról szólnak. Anélkül is lehetünk boldogok.

MÁSIK Sőt!

NŐ Megfizetnek?

MÁSIK Az igazság az...

NŐ *(közbevág)* Kit érdekel az igazság? Megfizetnek, vagy nem fizetnek meg?!

MÁSIK *(kiemelve)* Az igazság az... hogy megfizetnek.

NŐ *(a fiúhoz)* És téged is! Úgyhogy viselkedjünk. *(Bizalmasan)* Kisfiam, te meg nem hallottál semmit.

MÁSIK Már jönnek. *(Benyit a Művezető a dumással és a hallgataggal.)*

MŰVEZETŐ Jó reggelt kívánok mindenkinek! A gyűlést ezennel megnyitom. *(A fiúhoz)* Téged ismerlek, vagy nem ismerlek?

EGYIK Lehet.

MŰVEZETŐ Hát persze! Nemrég jöhettél át onnan. Én is dolgoztam ott, de itt sokkal jobb.

DUMÁS (*gépiesen*) A tehetségeket és az álmodozókat kiemelik, hogy hasznára váljanak...

MŰVEZETŐ Ez nem a mai gyűlés témája, amúgy köszönöm...

DUMÁS (*hadarva*) Bocsánat, bocsánat, de az egész ittlétünk célja ez. (*A Hallgatóhoz*) Ugye? (*A Hallgató erre némán mosolyog*)

MŰVEZETŐ Szóval, azért gyűltünk össze, hogy döntsünk az elkövetkezendőkről, mert feljebbvalóink eltökélt szándéka, hogy figyelembe vegyék akaratunkat és boldogulásunkat...

DUMÁS Vagyis, boldogok legyünk! Boldogok! (*A Hallgató tapsol*)

MŰVEZETŐ Köszönöm, köszönöm. Óhajainkat figyelembe véve, lenne-e esetleg valami?

DUMÁS Semmi! (*Gépiesen*) Folytatnunk kell azt az utat, amelyet elkezdünk. Tudjuk, részei vagyunk a folyamatnak...

MŰVEZETŐ (*közbevág*) Remek! Egyéb észrevétel? (*A Hallgatóhoz*) Neked? (*A Hallgató szélesen mosolyog*) Reméltem is!

DUMÁS Én felszólalnék, felszólalnék!

MŰVEZETŐ Már megint?! Jó lenne másokat is szóhoz...

DUMÁS (*izgatottan közbevág*) Rövid leszek. Csak annyit szerettem volna mondani, hogy minden a legnagyobb rendben. A legnagyobb rendben!

MŰVEZETŐ Köszönöm. Aranyos vagy. Másvalaki? (*Csend*) Kitűnő!

EGYIK Nekem...

MŰVEZETŐ ...igen?

EGYIK Lenne egy észrevételem.

MŰVEZETŐ Nocsak.

EGYIK Ahogy kinéztem az ablakon, észrevettem, az egyik ablakszem hiányzik. Pár szilánk viszont ott maradt belőle. Félek, nehogy megvágjuk magunkat. És kiégett a villanykörte. Hajnalban semmit sem látni.

MŰVEZETŐ Bocsánat, de ez nem egy, hanem két észrevétel volt. Megjegyezném, a villanykörte-problémán már dolgozunk hónapok óta, lekérvényeztük, és a kérvényezésnek előbb-utóbb meglesz az eredménye. Ami az ablakot illeti... Nem tudom, miről beszél.

DUMÁS Én sem.

MŰVEZETŐ Innen nézve, teljesen ép.

DUMÁS És tiszta. Mindig megmossák az ablakokat. Azért olyan világos itt minden.

MŰVEZETŐ (*fenyegetően*) Másvalaki szerint is be van törve az ablak?

MÁSİK (*habozik*) Legjobb belátásom szerint... Nincs.

MŰVEZETŐ *(a Hallgató felé)* És neked mi a véleményed? *(A Hallgató odamegy az ablakhoz, vigyorogva széttárja a karját.)*

MŰVEZETŐ Reméltem is.

EGYIK Hát optikai csalódás volna?

MÁSIK Illúzió, illúzió!

NŐ *(csábítóan)* Kisfiam, mivel ez az első, kihívásokkal teli napod közöttünk, kissé összezavarodtál, de holnap majd másképp fogsz látni.

DUMÁS Még a nyílászárók is kitűnően csukódnak. Egyáltalán nincs huzat.

Olyan a helyiség, akár egy vákuum. Nem panaszkodhat senki, hogy rossz a körülmények. Ember meg nem fázik. Fűtenek, akár a pokolban.

MŰVEZETŐ Akár a pokolban!

EGYIK Én határozottan állítom, hogy...

MŰVEZETŐ *(kedvesen)* Maga túl fiatal, hogy határozott véleménye legyen.

EGYIK Csak jelezni szerettem volna...

MŰVEZETŐ Azért nagyon jól tette, hogy jelezte. Mi minden visszajelzést szívesen fogadunk.

DUMÁS Tanulni fogunk a hibáinkból. A hibára meg figyelmeztetni kell!

MŰVEZETŐ Még akkor is, ha tévedünk. Vagyis, ha a hiba nem is hiba, csak annak tűnik.

MÁSIK Illúzió!

EGYIK Nem tévedtem.

MŰVEZETŐ Dehogynem. Ön az egyedüli, aki így látja. Nem gondolja, mégis magában volna a hiba?

EGYIK Nem.

DUMÁS Egoista! Képtelen vagy felfogni, milyen következményekkel jár az egész közösségünkre nézve, ha e torz látásmód eluralkodna rajtunk, és megmértelyezne mindenkit?! Pláné, félretájékoztatni! Felelőtlen hebehurgyaság!

MŰVEZETŐ Higgadjunk le! Elfelejtjük, a fiú még új minálunk.

MÁSIK Nem sokáig. A szárnyaim alá veszlek, és te leszel a legjobb közülünk.

Tegyél ugyanúgy, mint én!

EGYIK Az olyan, mintha...

MÁSIK *(közbevág)* Mintha! Fején találtad a szöveget. Majdnem megfejtetted.

DUMÁS Ha közöttünk akarsz maradni, úgy kell gondolkodnod, mint mi, úgy kell levegőt vened, mint mi, sőt még az orrod is úgy kell kifújnod, mint mi!

EGYIK És ha másképp...

DUMÁS: Belső szabályzatunk értelmében pontosan lefektették, bárki bármit megtehet addig, amíg megengedik neki. És a szabályzatot ne próbáld kijátszani, mert nem lehet. Ehhez tartsd magad!

MŰVEZETŐ Ne legyünk már ilyen kemények. Vegyük figyelembe tapasztalatlanságát. Még mielőtt elszabadulnának a kedélyek, a gyűlést berekesztem, ha nincs senkinek semmiféle ellenvetése. Egyéb észrevétel?

MÁSİK Nincs.

DUMÁS (*habozik*) Hát... Hát... Nincs. (*A Hallgató is jelzi a fejével, hogy nincs*) Uzsonnaszünet!

MŰVEZETŐ Uzsonnaszünet! (*Mindenki távozik, a Dumást és a Művezetőt kivéve*) Te dumás!

DUMÁS Igen, főnök!

MŰVEZETŐ Értékelem hűségedet intézményünk szellemiségéhez, és méltán képviseled belső szabályzatunkat, de... szenvedélyességed indulatokat gerjeszthet. Ne érts félre! Elvi tisztánlátásod fontos számunkra, viszont heves viszonyulásod a fiúhoz konfliktust okozhat. Ha nekiesünk és növeljük benne az ellenállást, akkor annál később fog betörni. És a konfliktust nem szeretjük, mert az egyre csak nő, meg nő... És aztán kicsúszhat az irányítás, mindenki azt tesz, amit akar... Szeretnél ilyen világban élni? Egy... szegényebb világban?

DUMÁS Ígérem, ezentúl finomabban fogalmazok. Néha előtör a régi énem. Mindent egy csapásra szeretnék megoldani, mintha így működnének a nagy dolgok. Tudom: káros szenvedély. Nap mint nap azon vagyok, hogy ne ragadjanak el a destruktív érzelmeim, az összes idegszálamat megfeszítem, de hiába... Újra és újra elbukom. (*Majdnem sír*)

MŰVEZETŐ Fel a fejjel, pajtás! Sokat fejlődöttél, még a vezetőség is észrevette. Az a baj, hogy túl kemény vagy önmagadhoz és környezetedhez. Lazán tekintsünk előre, így könnyebben leküzdjük a gyengeségeinket. Ne lógasd az orrod, gyere, meghívlak egy vodkára!

DUMÁS Legyen inkább kettő! (*Mindketten el, majd Egyik, Másik érkezik.*)

MÁSİK Jobb nem tudni, mi zajlik a fejünk fölött, és milyen erők hatnak ránk. Mi végezzük el, amit kiszabtak, az egyéb terheket viseljük a feleteseink, elvégre azért vannak ott.

EGYIK Az átláthatóságot hangoztatják.

MÁSİK Hogyne, mindenkinek szíve joga belelátni.

EGYIK Akkor miért lesznek idegesek, ha firtatjuk?

MÁSİK Mert eszükbe jut a nyomás, mely vállukra nehezedik.

EGYIK Olyan nehéz?

MÁSIK Egyszer, ha odakerülhetsz a te képességeiddel, akkor meglátod. Voltam olyan pozícióban, tudom, miről beszélek. A nyomás elviselhetetlenül telepedett rám, meghátráltam, nem bírtam idegekkel. Oda kötél-idegek kellene.

EGYIK És most?

MÁSIK Most? Majdnem boldog vagyok. Igen, boldog!

EGYIK Nekem akkor sem fér a fejembe. Márpedig az ablak kitörött.

MÁSIK Nézőpont kérdése.

EGYIK Hát pont olyan bentről kifele nézve, mint kintről befele: törött.

MÁSIK Halkabban, halkabban, megzavarjuk mások munkáját.

EGYIK Nem is kiáltoztam.

MÁSIK Itt nagyon érzékenyek a fülek.

EGYIK Márpedig...

MÁSIK *(közbeváág)* Idehallgass, ha ennyire marcangol az a fránya ablak, hát ird le. Attól kijön belőled az a sok izé... stressz. Könnyít majd a lelked. Feletteseink szerint is mindent le kell írni, mert csak így tudnak higgadtan és objektíven vizsgáldni. Ha nyikorog a szék: leírod, ha nedves a fal: leírod, ha náthás vagy: leírod!

EGYIK Jó, de előtte dolgozzunk!

MÁSIK Úgy van, dolgozzunk valamit! Építsük a jövőt! *(Leül)*

EGYIK Nos?

MÁSIK Elfáradtam, hosszú volt a nap, pihenjünk egy kicsit.

EGYIK Ma még nem csináltunk semmit.

MÁSIK Dehogynem fiacskám, úgy felkavartad az állóvizet, máris hivatalos levelet szükségeltetik írni. Nincs egy korty vodkád?

EGYIK Nincs...

MÁSIK Gyere, gyorsan kapjunk be egy pofa vodkát! *(A fiú vonakodik)* Gyere, csak gyere! Közben segíték megfogalmazni a beadványt. *(Mindketten el, közben belép az állapotos nő, mögötte a művezető)*

NŐ *(indulatosan)* Hagyjál békén!

MŰVEZETŐ Bocsáss meg! Hamut szórok a fejemre, csak fogadj vissza!

NŐ Fogadjalak vissza? *(Kitörve)* Fogadjalak vissza?! Miután eldobtál magadtól, mint egy rongyot?

MŰVEZETŐ Hibáztam, felfogtam: hibáztam, de ígérem...

NŐ *(közbeváág)* Nem egyszer hibáztál, tubicám! Mikor rajtakaptalak azzal a fruskával... meg azzal a másikkal.

MŰVEZETŐ Még egyszer olyat nem teszek.

NŐ Hagyjuk!

MÚVEZETŐ Ne mondd, hogy nem volt jó! (*Tolakodik*)
NŐ Hagyd abba, különben segítségért kiáltok!
MÚVEZETŐ Kérlek...
NŐ (*hidegen*) Ami volt, elmúlt. Most pedig menj a fenébe!
MÚVEZETŐ A gyerek...
NŐ A gyerek?
MÚVEZETŐ Nem tőlem van?
NŐ Szerencsére, nem.
MÚVEZETŐ Később nehogy kiderüljön, hogy mégis tőlem van. Nem telik gyerektartásra.
NŐ A művezetői béredből?! Még van pofád mondani?
MÚVEZETŐ Nagyok a kiadásaim. A házbér...
NŐ Meg a fruskáid! De megnyugodhatsz: nem a te gyereked.
MÚVEZETŐ Történjen akármi közöttünk, én mindörökre imádni foglak.
NŐ Persze...
MÚVEZETŐ Igazán. (*A Nőhöz simul.*)
NŐ Mondtam, sikítok! (*A férfi meghátrál*) Kihaszználád, hogy egy állapotot nem lehet állapotosan hagyni?
MÚVEZETŐ Félreérintesz... Csak arra szerettelek volna kérni, említsd meg nála...
NŐ Nála?
MÚVEZETŐ Igen, nála.
NŐ A... macskaarcúnál?
MÚVEZETŐ (*zavartan*) Dehogy-dehogy macskaarcú, nagyon is jóképű, sugárzik belőle a diszkrét elegancia, igazi...
NŐ (*indulatosan*) Nyögd ki már, mit akarsz?!
MÚVEZETŐ Rengeteget dolgozom. Felterjeszthetne érdemfizetésre.
NŐ Meglátom, tehetek-e valamit.
MÚVEZETŐ Mindig lelkes támogatója voltam a nagy tervnek.
NŐ A projektnek? A projekt már rég nem létezik. Azóta, amióta betettétek ide a lábatokat...
MÚVEZETŐ (*közbevág*) A projekt, igenis létezik! Végigjártam a hadak útját, kitartottam, nem úgy, mint mások.
NŐ (*gúnyosan*) Ó, hogyan.
MÚVEZETŐ Az tart életben, hogy megvalósulhat. Azért kelek fel az ágyból, nap mint nap. Megérdemlem a hűségpénzt. Segítesz? (*A Hallgatóg mosolyogva bepillant a törött ablakon keresztül.*)

NŐ Gyönyörű napunk van, nemde? (*A Művezető észreveszi a leselkedőt, és sietve távozik*) Éljen a projekt!

MŰVEZETŐ (*kintről*) Éljen!

NŐ (*a Hallgatóhoz*) Szép vagyok? Ha szép vagyok, gyere be. (*A férfi bemász az ablakon*) A jövő ritmusa lüktet bennem. (*A hasára teszi a férfi kezét*) Érzed, hogy dobog a szíved? (*A Hallgató táncolni kezd*) A tam-tam egyre vadabb és vadabb lesz, elfojtott lázadó gondolataink (*A férfi egyre hevesebben vonaglik*), a megaláztatásaink, újra és újra lenyelt keserűségünk diktálják majd a tempót, míg szét nem repedek! Elfáradtam. (*Mindketten leülnek, a férfi a fejét a Nő hasára hajtja*) Mikor kijössz belőlem, legalább te merd kinyitni a szád! Addig is álmodjál tovább! (*Megsimogatja a férfi fejét*) Mert az a fiú sem fogja megváltani a világot, előbb-utóbb megtörik, mint mindenki más. Ilyen az emberi természet. Az igazi projekt erről szól: csendben belesimulni a masszába. Amíg megvolt hozzá a hitünk, addig mi is ellenálltunk. Mások ugye, jobbnak látták, ha továbbállnak. Mi viszont itt maradtunk. Vajon miért? Azért, mert ki kell tartani, vagy csak egyszerűen kényelemből, mert nekünk ez így is jó? Inkább hunyjuk be a szemünket, mert úgy elviselhetőbb. (*A férfihoz*) Elképzelhetjük életünk nagy projektjét, azt, hogy nemes célként küzdünk, vagy azt, hogy ez a gyerek akár a te gyereked is lehetne. Elménket nehéz megölni. Hiába hallgatsz, mint a sír, a tekinteted mégis olyan, mint a jól képzett pásztorkutyáé. Ott ég benne a tűz.

EGYIK (*kissé pityókosan érkezik a Másikkal*) Megvan! Az egész világ tudni fogja!

MÁSIK (*alig forog a nyelve*) Közhírré tétetik!

EGYIK És ha mégsem fogalmaztunk elég árnyaltan?

MÁSIK (*magára mutogat*) Az öreg ért hozzá. Egy egész halom petíciót, reklamációt vagy egyéb folyamodványt szerkesztettem már életemben. Ennél árnyaltabbak nem is lehetünk.

EGYIK (*hangosan énekel, a Másik hozzá tapsol*) Allons enfants de la patrie...

MÁSIK (*legényes ütemben*) Hu-ju-ju-ju-ju-ju-ju!

NŐ Csendesebben!

MÁSIK (*a terhes hasra mutat*) Bocsánat, nem tud aludni a kicsike. Tyütyürű-mütyürű...

NŐ Felferitek az egész intézményt! Azt rühellik a leginkább!

MÁSIK Igaz... Csend lesz, mint a temetőben... (*A fiúhoz*) Zipzár! Szóshártya... szószátyárság kizárva!

EGYIK Legfeljebb mint ez az úr, itt ni! (*A Hallgatóra mutat*)

MÁSIK Maximum! *(Csendben dudorászik)* Allons enfants de la patrie...
EGYIK És a projekt? Mindenki emlegeti, de senki nem magyarázza meg.
MÁSIK Hát... van is, meg nincs is.
NŐ Inkább nincs, mint van.
MÁSIK Azt ígérték, újraindítják.
NŐ Kényes kérdés. Papíron létezik, gyakorlatilag megszűnt. Ezt sem szeretik, ha firtatják.
MÁSIK Különösen ezt nem. A sajtótól vagy máshonnan kérdezősködnek, annyit mondhatunk, hogy nem nyilvános.
EGYIK Titkos?
NŐ Nem nyilvános. Jól kitalálták.
EGYIK Állampolgári jogom belelátni...
MÁSIK Bele is láthatsz, fiacskám. A papírokkal minden rendben.
NŐ Kár a gőzért, kisfiam, érinthetetlenek vagyunk.
MÁSIK Ezért a papírokra ügyelni kell. Pontosan kitölteni, leírni. Rendszeresen hangoztatják, a papírokat ne felejtjük.
NŐ A papírok tartanak össze minket, és kovácsolnak cinkos közösséggé.
De most hallgassunk... *(Kis szünet)*
EGYIK Mintha huzat volna... Nehogy megfázzon, a maga állapotában. Az ablak a hibás.
NŐ Tényleg huzat van...
MÁSIK Az ablak, megint az ablak! Leírtuk, megfogalmazzuk, árnyaltuk, majd eldönti a jövő! Az ablakkal minden rendben... mert rendben vannak a papírjai. Innen kezdve, nem a mi dolgunk.
EGYIK Attól még huzat van!
NŐ Már nem érzem. Kinyithattak valahol egy ajtót... De visszazárták.
MÁSIK Nekem meg egyenesen melegem van. *(A Hallgataghoz)* Neked nincs meleged? Kíváncsi lennék a véleményedre! Mért nem szólsz egy szót sem?! *(A Hallgatag bárgyún mosolyog)*
NŐ Ne piszkáld! Lerekedt. Egy ideje hangdiétán van.
MÁSIK Vagy csak némán ellenáll... És közben az ideális munkaerőt tettetel!
EGYIK Lehet, egyszerűen depressziót kapott a körülményektől. A körülményekért meg valakik felelősek!
MÁSIK *(felfortyan)* Kinek hiszed magad, kisfiam, hogy számonkérhetsz bárkitől is bármit? Csak úgy becsöppensz ide, és máris te hozod a szabályokat? Még nagyon sokat kell tanulnod, nagyon sokat!
EGYIK Elnézést kérek mindenkitől, már össze vagyok zavarodva.

MÁSIK Helyes! Azt jelenti, jó úton jársz. Eleinte mind össze voltunk zavarodva.

EGYIK A fejemben alig kóvályog az értelem. És a rekedtség is környékez. Ő miért rekedt le?

MÁSIK Csak úgy... Azóta úgy tűnik, jobban koncentrálsz a feladatra.

EGYIK A projektre?

NŐ *(mereng)* Talán. Mindenkinek más a feladata.

MÁSIK Mindenkinek más, és mégis ugyanaz! *(Belép a Macskaarcú)*

MACSKAARCÚ Jó napot, uraim! *(A Nőhöz)* Drágám... Meneget a munka, meneget?

NŐ Minden a legnagyobb rendben.

MACSKAARCÚ Ezt szerettem volna hallani. Szóval itt az új fiú. Beilleszkedett?

MÁSIK Igyekszik.

MACSKAARCÚ Láttam, reformokat szeretne bevezetni. Elolvastam a reklamációját.

EGYIK *(zavartan)* Én...

MACSKAARCÚ *(közbeváág)* Rajta vagyunk az ügyön, nyugodjon meg. De sajnos nem lehet mindent egyszerre elintézni. Vannak égetőbb problémáink is.

EGYIK Az égők...

MACSKAARCÚ Az égők?

EGYIK A villanyégők.

MACSKAARCÚ Hogyne, azok is, azok is... Ha már ilyen jól halad a munka, megérdemelnék egy kis pihenést. Állandó nyomás alatt nem lehet dolgozni. Menjenek és fújják ki magukat! *(Mindenkire el, kivéve a Nőt és a Macskaarcút)*

NŐ *(masszírozza a férfi nyakát)* Kikészültél?

MACSKAARCÚ Három órán keresztül kínoztak. Részletesen bemutatták, miről, hogyan kell jelentést írni.

NŐ A projektet említették?

MACSKAARCÚ A projekt miatt járunk el ilyen körülményesen. Ezért van az egész céccó.

NŐ Beindul újra?! Hisz megígérték!

MACSKAARCÚ Az a baj, hogy gyakorlatilag nem lehet újraindítani valamit, ami elméletileg be sem fejeződött. Majd, ha elkezdik a jóváhagyási procedúrát. Inkább hagyjuk! Amíg én távol voltam, sokat ólálkodott körülöttem a művezető úr? Ki nem állhatom azt az alakot.

NŐ Teljesen ártalmatlan. Viszont fizetésemelést ne adj neki. Folyamatosan lóg.

MACSKAARCÚ Túl rövid gyűléseket tart? Meg kell találni az arany közép-utat, nem győzöm eleget hangsúlyozni. Ha túl rövid egy gyűlés, hiányérzete támad az embernek, és kikíváncsoznak belőle olyan dolgok, amelyek mindenkit kellemetlenül érinthetnek. Ha meg túl hosszúra nyúlik, felvetődhetnek olyan kérdések, amelyekről különben fölösleges beszélni. Egy gyűlésnek addig kell tartania, hogy mindenkinek pont elege legyen belőle. Bizonyosan a fiút is a rossz gyűlés hatása készítette sötét polémiákra. A probléma engem különösen aggaszt. Talán jó lenne, ha elbeszélgetnél vele egy kicsit... érted?

NŐ Nehéz lesz. Igen ragaszkodik az elveihez. Idő kell neki.

MACSKAARCÚ Sajnos, időnk egyre kevesebb. Tehetnél róla, hogy változtasson rajtuk. Így kikerekedve is gyönyörű vagy. Kívánatosabb, mint valaha. *(Hízelegve)* Ki tudna ellenállni neked?

NŐ Ő más.

MACSKAARCÚ Talán nem tetszik? Tedd meg az intézményért, a projektért és... értünk. Hallgattasd el a fiút! Mert, ha nem tesszük meg a mi finom eszközeinkkel, akkor kibújik a szög a zsákból, és megteszi valaki más. Nekünk pedig annyi. Büszkeségből feláldoznád a biztonságunkat? Mindnyájan az utcára kerülünk! A te állapotodban... képzelted.

NŐ Látom, nincs más választásom.

MACSKAARCÚ Hát, nincs. Gondolj a gyerekekre. A gyermekünkre.

NŐ *(majdnem sírva)* Minden pillanatban rágondolok.

MACSKAARCÚ Akkor jó. *(Megcsókolja, majd el)*

EGYIK *(érkezik a Másikkal)* Választ majd mikor kaphatok?

MÁSIK Hamarosan... vagy soha.

EGYIK És ha soha, akkor kihez forduljak?

MÁSIK Arra még nem volt eset.

EGYIK Hogy ne kapjanak választ?

MÁSIK Hogy valaki még panaszkodjon. Eddig szigorúan objektív, de minden esetben vidám hangvétellő beadványokat fogalmaztunk.

EGYIK A projekt még mindig nem tiszta előttem. Elvégre arra alkalmaztak, vagy nem?

MÁSIK Ne ezen törd a fejed, hanem tedd azt, amit mondanak.

EGYIK De nem mondanak semmit!

MÁSIK Akkor ne tegyél semmit.

EGYIK Mit keresek én itt...

NŐ Túl sok kérdés, mely előbb-utóbb válaszra talál! *(A Másikhoz)* Magunkra hagynál?

MÁSIK Eszem ágában sincs! Dolgoznunk kell!

NŐ Felsőbb utasításra!

MÁSIK Az más! *(El)*

NŐ *(sírást színlelve)* Végem! Nincs tovább. Utcára fogok kerülni!

EGYIK Mért kerülne az utcára?

NŐ Mert senki se szeret. Így terhesen, a kutyának sem vagyok elég jó!

EGYIK Pedig gyönyörű!

NŐ Így hagytak... aztán eldobtak maguktól a férfiak.

EGYIK A macsk... az igazgató úr is?

NŐ Kijelentette: ez az én terhem, nem az ő terhe. Immár nem kellek neki.

EGYIK Micsoda gazember!

NŐ Itt állok számkivetetten, minden támasz nélkül. *(A fiú nyakába borul)*
Azt rebesgetik, hogy a temérdek reklamáció miatt leépítések következnek. Hol ez jelentget, hol az jelentget. Körmünkre fognak nézni, és én leszek az első, aki repül mint munkára alkalmatlan.

EGYIK Ilyet nem tehetnek!

NŐ *(vetkőztetni próbálja)* Dehogyan nem tehetnek. Mindenre képesek. Ismerem őket kívülről-belülről! Ahhoz, hogy egyeseket fizetni lehessen, másoktól meg kell szabadulni! A sok agitálás, referálás kapóra jön nekik. A kezükre játszol. *(Letepéri a fiút)* De minek panaszkodni, apellálni, mikor engedelmeskedni is lehet. És néha engedelmeskedni jó. Felejtsd el az ablakot, a projektet, és gondoljunk arra, mit adhatnánk egymásnak... most.

EGYIK Nem tehetem. Egyszerűen nem tudom kiverni a fejemből.

NŐ De miért?

EGYIK Magam sem értem.

NŐ Talán azt hiszed, az tesz emberré. Férfivá. Egy nyavalyát! Az tesz téged férfivá, ha itt most ketten... *(Betoppan a Művezető)*

MŰVEZETŐ Szóval így, szajha! Én már nem is vagyok jó neked, mi?!

NŐ *(hidegen)* Felsőbb utasításra teszem.

MŰVEZETŐ Aha! Mintha nem kívánnád a friss húst...

NŐ Azonnal menj ki! Megzavartál az ideológiai átnevelésben!

MŰVEZETŐ Feliratkozhatok konzultációra?

EGYIK Mit akarnak tőlem?

NŐ A lelkedet.

MŰVEZETŐ Tévedsz, neked elég a teste is.

EGYIK (*megrökönyödve*) A pokolba kerültem.
MŰVEZETŐ Hogy volna itt a pokol, mikor olyan jól élünk? Egyesek még rendes fizetést is kapnak! Talán nem elégedett az úr... az extraszolgáltatásokkal?! (*Megszorítja a Nő combját*)
NŐ Ne merd még egyszer, mert megöllek!
MŰVEZETŐ Nem hiszem, hogy nem kívánsz!
EGYIK Hagyja békén a hölgyet!
MŰVEZETŐ (*gúnyosan*) A hölgyet! Milyen szépen mondta: a „hölgyet”. A „hölgy” most velem diskurál. Várd ki a sorodat, zöldfülű, nem kaphatsz meg mindent egyszerre. Elvégre nekem is lehet ideológiám!
NŐ De van egy kis gond.
MŰVEZETŐ Milyen gond?
NŐ Az ablak.
MŰVEZETŐ (*rosszallóan*) Az ablak?
NŐ Aggódnak miatta a felsőbb szinteken.
MŰVEZETŐ A papírok szerint visszarakattuk, minden rendben!
NŐ A fiú leírta, hogy mégsem.
MŰVEZETŐ Leírta? Balzacnak képzeled magát?! Ej-ej, kolléga, ne legyen olyan egoista. Gondoljon másokra is. Mert a maga tettei bárkire kihathatnak. Mért zavarja az ablak? Mindenki más simán átnéz rajta!
EGYIK Az igazság...
MŰVEZETŐ Az igazságból nem lehet lakást bérelni, májas hurkát tölteni vagy tűzifát venni, az igazságtól mindnyájan éhen halunk!
EGYIK Egy ilyen jelentéktelen ügy...
MŰVEZETŐ Jelentéktelen, akár egy hógolyó, elindul, aztán addig gördül és növekszik, míg életeket el nem sodor.
NŐ (*a fiúhoz*) Te mondtad: jelentéktelen ügy. Akkor miért foglalkozol vele? Ne hagyd, hogy lavinává duzzadjon. Ha van szíved, nem bolygatod tovább.
MŰVEZETŐ Nem érdemes. Nézze a jó oldalát a dolgoknak. Szoros kapcsolatot ápolhatunk a kollégáinkkal.
NŐ És stresszmentesen lehet dolgozni.
EGYIK A projekten?
NŐ Azon is.
EGYIK És még micsodán?
NŐ Bármivel, amivel még megbíznak.
EGYIK Még nem bíztak meg semmivel!
NŐ Lehet, nem tartanak elég megbízhatónak. A feladatot ki kell érdemelni.

MŰVEZETŐ És ez a kis incidens az ablakkal, nem tesz jót a feladatnak.

Semmilyen feladatnak.

EGYIK Ha megpillantom...

MŰVEZETŐ (*közbevág*) Akkor nézzen máshová! Egyszerű: bámulja a plafont, a padlót, a falakat, bánom is én, hova téved a tekintete, csak azt az átkozott ablakot hagyja, ha már ennyire szúrja a szemét.

NŐ Vagy képzelj el valami megnyugtatót, harmonikust. Egy festményt, mely engem ábrázol, a fiammal az ölemben.

MŰVEZETŐ Hatalmas embertömeg zászlót lengetett és tapsolt. A tegnap álmodtam... Miért ne? Ezt is le lehetne festeni.

EGYIK Ehhez nincs képzelőerőm.

MŰVEZETŐ Magának nincs képzelőereje? Akkor miért helyezték volna ide?

EGYIK Nem tudom.

MŰVEZETŐ Mindenkinnek van képzelőereje. Még nekem is van. Erőltesse meg magát!

EGYIK Elegem van! (*Elrohan*)

MŰVEZETŐ Hová fut?

NŐ Jobb is így. Egyedül kell megértenie. Talán most fogja beadni a derekát.

MŰVEZETŐ Remélem, új emberként tér vissza. És te mikor adod be a derekadat, a csípődet, a combjaidat... (*Magához húzza a Nőt.*)

NŐ Kirúgatlak, te görény! (*Másik és a Dumás érkezik.*)

MÁSIK Pardon!

NŐ Jöjjenek, csak jöjjenek!

DUMÁS Nekem is jut egy kis püspökfalat?

MÁSIK Barom!

DUMÁS Azt nem te döntöd el, hogy egy nő mit akar. Jelen konfiguráció szerint, bárhol is tekintve, fontolóra vehetjük, hogy engem is akar.

MÁSIK Akar téged az ördög! Hova rohant az a fiú, olyan kétségbeesetten?

NŐ Megtörtént a felismerés. Még fel kell dolgoznia.

MÁSIK Nehogy felkösse magát. Ez élete legnehezebb pillanata.

DUMÁS Nem köti fel magát. Nálam egészen zökkenőmentesen ment, úgy szippantottam magamba az új irányelveket, mint csecsemő az anyatejet. A kétségeim egyáltalán nem szedimentálódtak, távoztak belőlem, mint a salak...

MÁSIK Mert te úgy hajlottál, mint a nád!

DUMÁS Nem hajoltam meg, csupán az egyéniségem könnyen formálható.

A mi szakmánkban ez előnyös. A fiúnak sem kéne úgy viselkednie, mint aki karót nyelt...

MŰVEZETŐ (*belevág*) Sokkal rugalmasabb hozzáállást követelünk meg. Az én időmben az irányelveket parancsszóra teljesítettük.

NŐ Neked nincsenek elveid, nem is voltak soha!

DUMÁS Ha nem volnának elvei, hogy vitte volna idáig a művezető úr? Ennyire nem blamálgathatjuk a rendszert! Az éleseszűség meg az ideológiai tisztánlátás ragyogta be rögös, de magabiztos útját. Nemkülönben követendő!

MŰVEZETŐ Köszönöm, de jómagam is meg tudom védeni a becsületemet.

NŐ Becsületedet?! Röhögnöm kell! (*Beront a Hallgatóg lélekszakadva, majd az ablakhoz siet.*)

MÁSİK Mi történt? Te jó szagú...

NŐ (*kinéz*) Felmászott a tetőre... (*Mindenki az ablakhoz nyomul.*)

MŰVEZETŐ Tényleg le akar ugrani...

DUMÁS (*hadar*) A nem megfelelő egyéniségnevelés szélsőséges megnyilvánulásokhoz vezethet intézményünkben. Ezért elkerülendő...

MÁSİK Fogd be! (*Kifelé*) Mássz le! Másszál le!

NŐ Menj arrébb, te szerencsétlen!

MŰVEZETŐ Nézni sem bírom!

DUMÁS Bármi lesz is a kimenetele, ezt nem fogják szó nélkül hagyni, és ezzel vége a jó hírünknek. Akárhonnan mérlegeljük, a konzekvenciát így is, úgy is leszűrjük.

NŐ Vigyázz, te gyerek! Szegény marha. Valaki másszon már utána!

MŰVEZETŐ Még kitörném a nyakam! Különben tériszonyos vagyok. (*Le-kuporodik az ablak alá, mint egy nyúl.*)

DUMÁS A célszemélyt nem szabad megzavarni, mert ilyenkor vetemedhet a legkétségbeesettebb mozdulatokra. Nyugtassuk meg, majd tereljük el a figyelmét, akkor talán lesből...

MÁSİK Ne pofázz annyit, hanem segíts!

DUMÁS Én? Miért pont én? Én elméleti alkat vagyok, a tetteket inkább másra bízom.

NŐ Menj a fenébe! (*Elsiet, a Másik meg a Hallgatóg követi.*)

DUMÁS (*kis szünet után, kitekint*) A rohadt életbe...

MŰVEZETŐ (*nem mer odanézni*) Mit csinálnak?

DUMÁS Nekiveselkedett a tűzlétrának. A nagy hasával!

MŰVEZETŐ Állapotosan? Megbolondult?! Agyára mentek a hormonjai!

DUMÁS (*mint aki futballmeccset közvetít*) A többiek követik a létrán. A kollegina gyors léptekkel szaporázza felfele, közben a hasát tolja előre. Mögötte lemaradnak. A fiú arcán rémület ül ki, mikor megpillantja az

áldott állapotban lévő munkatársunkat, majd felé nyújtja a kezét és...

(Csend)

MŰVEZETŐ És?

DUMÁS Leszállt a köd. Nem látni semmit.

MŰVEZETŐ Semmit?

DUMÁS Vastag ködfüggönybe burkolóztak. Jaj!

MŰVEZETŐ Mi történt?

DUMÁS Lényegtelen. Egy szilánk megszurta a kezem.

MŰVEZETŐ Talán inkább szálka.

DUMÁS Lehet, hogy tényleg szálka volt. Ó!

MŰVEZETŐ Még egy szálka?

DUMÁS Nem! Látom őket! Mintha ülnének... Mind feljutottak a tetőre.

MŰVEZETŐ És most?

DUMÁS Perspektivikusan befellegzett... Né, újra látom őket! Határozottan ülnék.

MŰVEZETŐ És...

DUMÁS Kisütött a nap. Az eget bámulják.

MŰVEZETŐ Csak ennyi?

DUMÁS Ennyi.

MŰVEZETŐ Nem akarnak lejönni?

DUMÁS Nem. Láthatóan élvezik.

MŰVEZETŐ Jobban érezném magam, ha már lemásznának. Nehogy még tömeges öngyilkosságot kövessenek el.

DUMÁS Az már végérvényesen tönkretethetné a boltot. Ezelőtt is történetek hasonló esetek, de valahogy mindig sikerült elsimítani. Most olyan furcsa érzésem támadt...

MŰVEZETŐ Furcsa?

DUMÁS Valahogy benne van a levegőben...

MŰVEZETŐ Ne fessük az ördögöt...

DUMÁS Végre! Elindultak.

MŰVEZETŐ *(rémülten)* Merre?

DUMÁS Lefele.

MŰVEZETŐ Az jó.

DUMÁS Hopp!

MŰVEZETŐ Hopp?

DUMÁS A fiú elvétett egy létrafokot. De sikerült megtámasztania a lábát az alatta lévő fején. Idetekinthetsz. Leértek.

MŰVEZETŐ Szent jó szag! Közel voltunk.

DUMÁS Rendkívül közel! Gyűlést! Gyűlést kell összehívni!
MŰVEZETŐ Nem hagyhatjuk szó nélkül!
DUMÁS A kiszivárogtatásnak meg gátat szabunk! Ha valakinek böki az oldalát, hát bökje, de ne az egész ország-világ előtt.
MŰVEZETŐ Valakiknek bizonyosan böki.
DUMÁS Gyógyírt a lelkükre, és propagáljuk az őszinteséget!
MŰVEZETŐ Annyira, hogy kinyíljon a szelep.
DUMÁS A szelep? Esetleg, tudod... Pandora szelencéje...
MŰVEZETŐ Na-na! Az a doboz, vagy micsoda, tele kukacokkal? Elég egy szelep, egy iciri-piciri szelep, és máris csökken a nyomás...
DUMÁS Sírják ki magukat a vállunkon, aztán megint csendesebb vizekre evezhetünk.
MŰVEZETŐ Indulatok nélkül.
DUMÁS Remekül értesz a tűzoltáshoz. Ravasz! Nemhiába vagy te művezető. Erre születni kell.
MŰVEZETŐ Aranyos vagy.
DUMÁS Mire mennék nélküled? Látszik, hogy már az anyatejjel magadba szívtad a művezetői hitvallást. Így lett belőled osztályon felüli művezető.
MŰVEZETŐ Köszönöm, de talpnyalás nélkül is tisztában vagyok a képességeimmel.
DUMÁS Ebben tévedsz. A talpnyalás az egymás iránti kedvességünk kifejezése, akár a karácsonyi ajándékozás. Mint a szeretet bármelyik jelét, ezt is meg kell tanulni befogadni. Ki minél hamarabb dolgozza fel, annál messzibbre jut. Te azért nem vagy még vezérigazgató, mert a talpnyalást nem tudod megfelelően értékelni.
MŰVEZETŐ Nem tanúsítok elég empátiát a beosztottjaim iránt?
DUMÁS Előfordul.
MŰVEZETŐ Szóval, egy tapló vagyok?
DUMÁS Úgy is lehet mondani.
MŰVEZETŐ Én igenis, vigyázok a beosztottjaim lelki világára! A fiút is tironítottatok el!
DUMÁS Nem volt mit elrontani. Így érkezett. Gyárilag hibásan. Nem tehetünk semmiről. Bocsánat!
MŰVEZETŐ Nem... Én kérek elnézést, az események hatására elragadtattam magam. Általában nem szoktam.
DUMÁS Engem is felkavart. Ezért olyasmit mondtam, ami nem helyénvaló.

MŰVEZETŐ De, de igazad volt. Egy jó vezetőnek, bármilyen körülmények között, önkritikát kell gyakorolnia. Mások előtt viszont sohase kritizálj, mert kirúglak! A fölöttesedet nem hozhatod nyilvánosan megalázó helyzetbe... De a barátságod pótolhatatlan, és megengedem, ha kedved szottyan, ezen túl bármikor nyalhatod a talpam.

(A tetőt megjártak érkeznek.)

MÁSIK Hallelúja!

NŐ Túl vagyunk rajta!

HALLGATAG *(suttogva)* Pampara-pam-pam-pam!

MÁSIK Olé!

EGYIK Megvilágosodtam!

MŰVEZETŐ *(összecsapja a tenyerét)* Végre!

DUMÁS Már majdnem felkészültünk a legrosszabbra.

MŰVEZETŐ Épek, egészségesek, mondtam, hogy nem lesz semmi baj.

DUMÁS Azt hittük, mind levetitek magatokat onnan!

MÁSIK Mért tettünk volna ilyet?

DUMÁS Mert meggyőzött a fiú.

NŐ Ő sem akart leugrani.

MŰVEZETŐ Nem? Akkor miért mászott oda fel?

EGYIK Magányra vágytam.

MŰVEZETŐ A háztetőn?

EGYIK Tisztább a levegő, és messzire ellátni. Gondolatokra sarkal, ha körültekintek.

MÁSIK Észlelni a fejlődést. A toronyházakat, melyek egyik napról a másikra kibújnak a földből.

NŐ És bezárták a régi kuplerájt.

MÁSIK Le fogják bontani. Helyette felhúznak egy hatvanemeleteset.

HALLGATAG *(fojtott hangon)* Hurrá!

MŰVEZETŐ Örömmel tölt el, hogy eme kis incidens...

DUMÁS Ami nem is volt incidens!

MŰVEZETŐ ...szerencsésen zárult, és szeretném, *(A fiúhoz)* ha megosztaná mindannyiunkkal megvilágosulásának folyamatát.

DUMÁS Azt az élményt, amikor a friss eszmék utat törnek maguknak...

MŰVEZETŐ Hagyjuk szóhoz jutni a fiút! Nos?

EGYIK Tudom.

DUMÁS Na, mit tud, mi tud?

MŰVEZETŐ Türelmesen, nehogy elfelejtse... Tehát?

EGYIK Tudom.

MÚVEZETŐ Ezt már mondta.
EGYIK Tudom, miért vagyok itt.
MÚVEZETŐ Szent jó szag!
DUMÁS Erre a pillanatra várunk, mióta betetted a lábad. Olyan boldogság tölt el, mintha gyermekem született volna.
MÚVEZETŐ (*a fiúhoz*) Gratulálok! Ezennel bajtársunkká értél, ünnepi gyűlést hirdetek a tiszteletedre.
DUMÁS Gyűlést, gyűlést!
MÁSİK Úgy van, tartsunk gyűlést!
MÚVEZETŐ És vegyük fel a jegyzőkönyvbe!
DUMÁS Kitűnő ötlet! Eddig többnyire csak unalmas és sematikus eseményeket vezethettünk be, vagy éppen értelmetlen egymásnak feszüléseket, de most végre egy igazi, őszinte optimizmusra okot adó tényt is elkönyvelhetünk, mindenféle kozmetikázás, vagy eufemizálás nélkül.
MÚVEZETŐ Azért óvatosan az őszinteséggel! Mindenesetre, vegyük jegyzőkönyvbe!
MÁSİK Csodájára jár majd a világ.
HALLGATAG (*viszafogottan*) Hipp-hipp!
DUMÁS Jegyzőkönyvünk dísze lesz!
MÚVEZETŐ Kis figyelmet! A gyűlést megnyitom. (*Ünnepélyesen*) Kedves munkatársak... Nem jegyzeteli valaki?
DUMÁS Én majd írom, hol a jegyzőkönyv?
NŐ A titkárságon. De mára bezárták. Lejárt a munkaidejük.
DUMÁS Nem baj, bevezetjük utólag.
MÚVEZETŐ Kedves egybegyűltek! A pillanat hevében nincs rá szó...
DUMÁS (*közbevág*) Nekem van: rendkívüli!
MÚVEZETŐ Nem eléggé lendületes...
MÁSİK Közhelyes...
DUMÁS Akkor legyen felbecsülhetetlen! A felbecsülhetetlen, szerintem jó lesz.
MÚVEZETŐ A fenébe! Ha nem kotyognál annyit bele, talán végig tudnám...
Tehát... (*Köszörüli a torkát*) felkérem az ifjú kollégát, osszon meg pár gondolatot életének eme fontos mozzanatáról.
MÁSİK Bátran, édes fiam, csak bátran.
EGYIK Azért vagyok itt... hogy változtassak. (*Dermedt csend*)
MÚVEZETŐ (*kis idő elteltével*) Minek változtatni, nem jó úgy, ahogy van?
DUMÁS Mégis, mi ellen van kifogásod, megfizetnek, nem?
EGYIK (*banyagul*) Meg, de ki van törve az ablak.

NŐ Fiacskám...

MÁSIK Édes fiam...

MŰVEZETŐ Az ablak, megint az ablak! Verje ki az ablakot... a fejből!

MÁSIK Azt hittük...

HALLGATAG (*visszafogottan*) Ujjujjj!

MÁSIK Illúzió, illúzió!

DUMÁS Te, te kis taknyos!

MÁSIK Megérdemelnél egy nagy, atyai pofont!

NŐ Ajj! (*Görcsbe rándul a teste.*)

HALLGATAG (*sejtelmesen*) Ujjujj!

MÁSIK A baba! Jön a baba!

DUMÁS A mindenit! Ez több kettőnél!

MÁSIK Ikrek lesznek?

DUMÁS Nem tudom, de a helyzet felettébb kritikus. Viszont némi derűlátásra ad okot. Szerintem, ha a bekövetkező eseményeket jegyzőkönyvbe vesszük, új színben tüntetné fel a vállalatunkat. (*Körbeállják a nőt, kivéve a Művezetőt, akit megint a rosszullét kerülget.*)

MŰVEZETŐ Szülni fog, uramisten, szülni fog! Oda sem merek nézni, nem bírom a vér látványát.

DUMÁS Nem is vérzik.

MŰVEZETŐ Hamarosan fog!

MÁSIK Lélegezzen mélyeket! (*A Művezető nagy levegőt vesz.*) Nem maga, marha!

MŰVEZETŐ Én, marha?! (*Kifújja a levegőt.*)

MÁSIK Most nyomjon!

DUMÁS (*az üzemvezetőhöz.*) Ne féljen, még a vize sem ment el!

HALLGATAG (*suttogva*) Hó-rukk, hó-rukk!

DUMÁS (*mint sportkommentátor*) ...és nemsokára érkezik a reménysugár, az új évezred gyermeke. Még egy utolsó nekifutás, egy utolsó nagy löket, hogy megpillantsuk... (*Csend*)

NŐ Nem akar kijönni...

MÁSIK Visszament.

NŐ Majd máskor. (*Feltámolyog*)

MÁSIK Vigyázz!

NŐ Semmi bajom.

MÁSIK Biztos?

NŐ Biztos. Már elmúlt.

DUMÁS A remény késik.

NŐ Nem jött el az ideje.
DUMÁS Mégse vegyük fel a jegyzőkönyvbe.
MŰVEZETŐ Pedig megírhatták volna az újságok...
DUMÁS (*mintha idézné*) ...rendkívüli, mi több, felbecsülhetetlen esemény-
nek voltunk...
HALLGATAG (*elkiáltja magát*) Lári-fári, hu-hu-hú! (*Döbbenetn nézik.*)
NŐ (*a Hallgataghoz*) Jól vagy?
DUMÁS Ritkán ennyire beszédes.
MÁSİK Kihoztuk a sodrából.
NŐ Csalódott szegény.
MŰVEZETŐ Én is csalódott vagyok. Már azt hittem...
MÁSİK Illúzió, illúzió!
EGYİK (*a Nőhöz*) Nagyon ránk ijesztett. Ne hívjunk orvost?
NŐ Nem szükséges.
EGYİK Földbe gyökerezett a lábam. Máskor is előfordult már?
NŐ Nem. Úgy látszik, bizonyos dolgoknak még nem szabad napvilágra ke-
rülniük.
MŰVEZETŐ Azt javaslom mint üzemi előljáró, igyunk erre az ijedtségre!
MÁSİK Én fizetetek! (*Belekarol a Nőbe.*)
NŐ Nem tudom, hogy az én állapotomban...
DUMÁS Gyűjteni kell az anyatejet, vagy nem kell gyűjteni?! (*Mindnyáján
leindulnak, kivéve a fiút.*)
MÁSİK Te nem jössz velünk?
EGYİK (*elgondolkodva*) Nem, nem... fáj a fejem. Azt hiszem, ma már ele-
get ittam.
MÁSİK De aztán semmi butaság!
(*A fiú egyedül marad, nemsokára megjelenik a Macskaarcú*)
EGYİK Igazgató úr...
MACSKAARCÚ Szólíthatsz nyugodtan macskaarcúnak.
EGYİK De...
MACSKAARCÚ Semmi „de”, tudom, így neveznek a hátam mögött. Engem
nem zavar. Sőt, megtisztel. És vajon miért neveznek macskaarcúnak?
Mert szép hosszú a bajszom? Vagy mert olyan cukin tudok pislogni?
Azért neveznek macskaarcúnak, mert ha szemébe nézek egy alkalma-
zottnak, nyomban elhűl benne a vér, és sarokba szorított kisegérnek érzi
magát, akit bármely pillanatban felfalhatok. Ugyanakkor, ha engedel-
meskedik, még lehetek barátságos, sőt, egyenesen hízelgő... nos, melyik
macskaarcomat mutassam?

EGYIK Igazgató úr, valami nincs rendjén.

MACSKAARCÚ (*mérgesen*) Keressük a kákán a csomót?! Keressük. Én vállalom a felelősséget. Mindenért, ami ebben a kócerájban történik, csakis én vagyok a felelős. Ha leszakad a rohadt budilehűző, én vagyok a felelős, és ha valaki rosszul nyeli le a sörét és megfullad, azért is én vagyok a felelős. És tudod, miért vagyok én a felelős? Mert azok, akik ide tettek, megbíznak bennem! Tehát, ha én azt mondom, hogy egy ajtó csukva van, akkor csukva van, vagy az ablak nincs betörve, akkor nincs betörve! Viszont demokráciában élünk... Bárki bármit igényelhet, kérvényezhet, jelenthet... Megoldás mindenre van. Még mindig kitart a véleménye mellett, amit megfogalmazott a reklamációjában?

EGYIK Igen.

MACSKAARCÚ Akkor drasztikus lépésekre kötelez az ügy megoldása érdekében.

EGYIK Örömmel fogadná mindenki.

MACSKAARCÚ Azt kétlem. És sok szerencsét, szüksége lesz rá. (*Menne*)

EGYIK Várjon!

MACSKAARCÚ Nocsak, meggondolta magát?

EGYIK Nem erről van szó... gondoltam, jobb, ha tudja... Majdnem apa lett... A társa szülni készült...

MACSKAARCÚ És?

EGYIK Végül nem jött napvilágra.

MACSKAARCÚ Kár. Az újságok szenzációként kezelték volna. De itt rajtam kívül senki nem képes valamit rendesen végigcsinálni. Talán szülni is én szüljek?

EGYIK Nagyon szenvedett. Rövid ideig, de szenvedett.

MACSKAARCÚ Ilyenkor az a dolga. Ha többet szenvedett volna, már megvolnánk! Még valami?

EGYIK Direktor úr... ha felvilágosítana... sokakat végigkérdeztem már, de még senki nem szolgált érdemleges válasszal arról, hogy miből is áll a... projekt.

MACSKAARCÚ Mi fán terem?

EGYIK Hát...

MACSKAARCÚ Eszik-e vagy isszák? Jön-e vagy megy?

EGYIK Miről is szól...

MACSKAARCÚ Tömören? A fejlődésről.

EGYIK Pletykálják, hogy nem működik...

MACSKAARCÚ Hazugság! Működik, csak... nem fejlődik. S miért nem fejlődik? Ezer oka lehet, amit nem lehet csak úgy egyszerűen kifejtteni. Viszont ígéretet tettek arra, hogy újra fejlődés lesz.

EGYIK Mikor?

MACSKAARCÚ Hamarosan. Ahogy jóváhagyják. Amint lesz rá keret. A költségvetéstől függ minden. Ezért járunk el holmi villanykörtékkel meg ablakokkal olyan körültekintően. A költségvetésre vigyázni kell! Együtt! Akár a fáklyavivők a lángra!

EGYIK De prométheuszi hitvallással...

MACSKAARCÚ Ne szimbolizáljon, kolléga! Átlátok én a szitán! És főleg ne reménykedjen! A fény nem érdekel senkit, hacsak nem a pénz csillogása vakítja... A tehén is magasról tesz arra, hogy külterjes vagy belterjes, attól boldog, ha megetetik. Én is milyen vígan élnék, ha csupán egy tehénfarmot igazgatnék. A tehéntartás egzakt tudomány. Előre tudni, mekkora trágyadomb halmozódik fel a hétvégére. De itt mindenkinek van lelkivilága. Minden áldott este szorulások közepette fekszem, mert sejtelmem sincs, melyik alkalmazottam fogja éppen keresztülhúzni a számításaimat. Olyan hajót irányítok a viharban, melynek se kormányja, se vitorlája, s közben folyamatosan merni kell belőle a vizet, különben elsüllyed.

EGYIK Már rég elsüllyedt.

MACSKAARCÚ Azt nem te döntöd el, kolléga, de még csak nem is én. Ha majd ott fenn úgy határoznak, hogy elsüllyedt, akkor elsüllyedt. De addig körömszakadtáig evezünk.

EGYIK Próbáltam, nem megy. Kérem a visszahelyezésemet.

MACSKAARCÚ Ilyen könnyen feladja, fiatalúr? Sebaj, legyen. Könnyen elintézhetem. Áthelyezhetem, akár a világ túlsó felére is. Sőt, melegen ajánlom, oda menjen.

EGYIK Én csak a régi munkakörömbe szeretnék visszakerülni.

MACSKAARCÚ Azt már nem lehet, kompromittálná a vállalatunkat. Még elhintené a hazugságait, kétségeket ébresztene, megosztottságot szülne, és nem vehetnék elejét a helyi kiszivárogtatásnak. Húzzon el minél messzebbre, a hírért se halljuk többé! Vagy... marad és alkalmazkodik... Gondolja meg!

EGYIK Már átgondoltam... Eltökélt szándékom, hogy változtassak.

MACSKAARCÚ Akkor viselje a következményeit. De hozzám ne jöjjön többé panaszkodni! A viszontlátásra, vagy menjen Isten hírével! *(El)*

EGYIK Éljen a szabadság! Rohadt egy helyzet... *(Magában)* Mitévő legyek?

MÁSIK (*betámolyog*) Gyere a kocsmába!
EGYIK Nem megyek. Nem old meg semmit.
MÁSIK Dehogynem. A nagy gondolatok a kocsmában születnek!
EGYIK Nem jövök, szükségem van a józan ítélőképességemre.
MÁSIK Azzal nem mész semmire. Itt nem.
EGYIK Te is sokat ittál. Abba kéne hagynod.
MÁSIK A feleségem szokta megmondani, mikor hagyjam abba. De mivel nincs itt, hát...
EGYIK Gúzsba kötnek a lehetőségeim. Elbizonytalanodtam. Nem tudok dönteni.
MÁSIK Inni mindig lehet.
EGYIK Más út nincs?
MÁSIK Van, de az járhatatlan. Illúzió, illúzió!
EGYIK Az emberség, meg az igazságosság? Állítsuk szembe a tényekkel! A sörszagú leheleteddel, hogy itt állsz előttem, és alig forog a nyelved. Ez a valóság nem túl szívderítő.
MÁSIK Édes fiam, te megvetsz engem. Az nem jó. Nem helyes.
EGYIK Félreéreted...
MÁSIK Nem akarsz te közénk tartozni... Értem én... Derogál.
EGYIK Ilyet nem mondtam...
DUMÁS (*betántorog*) Csiripelnek a madarak.
EGYIK Csiripelnek?
MÁSIK Valami készül.
DUMÁS Fontos döntést hoztak.
MÁSIK Miről?
DUMÁS Még nem tudni. De rebesgetnek valamit.
MÁSIK Ugyan, mindig rebesgetnek valamit, aztán mégis minden úgy marad, ahogy volt.
EGYIK És ha mégsem?
DUMÁS Itt nem mozdul előre semmi. Gyere inkább a...
MÁSIK Nem, ő nem jön velünk. Nem komálja a társaságunkat. (*Mindketten el*)
EGYIK Én igazán... Éljen a szabadság... Talán nekem is formalinba kéne áztatnom az agyam, és olyan nagy szavakat hangoztassak, melyek már semmit sem érnek, ha felszáll a rózsaszín köd. A változás nemcsak az égis éró épületek sokasága, hanem a szívünk mélyén pislákoló mécses, hogy jók és hasznosak lehetünk. El kell hinnünk, hogy képesek vagyunk túlmutatni a sötétségen, az emberi butaságon és vadállati vérszomjún-

kon. De ezek is csupán üres frázisok... Jobb lett volna, ha inkább velük tartok.

MŰVEZETŐ *(betekint az ablakon)* Te... te nyavalyás!

MÁSIK *(szintúgy)* Édes fiam, neked befellegzett!

NŐ *(kintről)* Bitófára!

MÁSIK *(benyúl, mintha el akarná kapni a fiút)* A keselyűk fognak szétmargolni!

DUMÁS *(az ablakból)* Halál rád!

MÁSIK A csinos kis petíciód hallgató fülekre talált!

DUMÁS Kitalálták, hogy teljesen felújítják belülről az intézményt!

EGYIK Végre!

DUMÁS De úgy szereztek rá keretet, hogy visszavágták a fizetéseinket.

MÁSIK Újra csórok leszünk!

NŐ Miből fogom a gyerekeket felnevelni, te kis... görény!

MÁSIK Nyomorba döntötted az életünket!

EGYIK *(rémülten)* Te fogalmaztad meg!

MÁSIK De te írtad alá! Különben sem hittem volna, hogy következménye lesz. Itt soha semminek nem volt még következménye!

MŰVEZETŐ Ezért te vagy a hibás, és meglakolsz!

DUMÁS Pusztulj, rohadék!

MÁSIK Jobb lett volna hallgatni!

NŐ Meg behunyni a szemed!

DUMÁS Megfojtalak! *(Mindenkinek megpróbálja az ablakon keresztül elkapni a fiút.)*

NŐ A májadból lakmározzanak!

MÁSIK Harmincezer évig! Harmincezer évig!

EGYIK Nem ezt...

DUMÁS Nyírjuk ki!

EGYIK Tényleg nem ezt...

NŐ Nincs kegyelem!

EGYIK Hallgassatok meg!

MŰVEZETŐ Márpedig te fogsz hallgatni!

DUMÁS Mindörökre!

NŐ Nyuvasszuk meg, mielőtt a sasok felzabálnák!

MÁSIK Végezzünk vele!

EGYIK Olyan voltál nekem, mint az apám...

MÁSIK Most hóhérod is leszek!

EGYIK Én csak jót akartam... a jót! Hát legyen...

NŐ Nincs kegyelem! *(Dühödt ordibálás kíséri.)*

EGYIK Hát legyen... itt így is, úgy is értelmetlen lett volna az életem. *(A kiáltás állati hörgésbe csap át, és könyörtelenül rázzák az ablakot.)*

HALLGATAG *(betekint a színpad felől, majd a fiú felé int, és halkán megszólítja)* Gyere ide! *(A fiú tétovázik)* Ne félj, gyere csak bátran!

EGYIK Itt vagyok... Tégy velem, amit akarsz.

HALLGATAG Nem bántalak. Segíteni jöttem.

EGYIK Te?

HALLGATAG Igen, én.

EGYIK Mért segítenél?

HALLGATAG Mert az ablakot... én törtem be. Nem bírtam a feszültséget.

Tudod, úgy érkeztünk ide, hogy részese lehetünk a nagy projektnek. Nemzetmentési tervet fogunk kidolgozni, meg hasonlók. Új energiaforrást kísérletezünk ki, megtisztítjuk a folyóinkat, meggyógyítjuk a betegeinket. A legélesebb gondolkodókat, kutatókat gyűjtötték be mindenhonnan, hogy a közös álmot teljesítsük. Csakhogy hirtelen elfogyott a pénz. Gyorsabban, mint gondoltuk volna. Hova lett, biztosan nem tudni, és figyelmeztettek, ne nagyon kérdezősködjünk. Végül a programot befagyasztották, és választás elé állítottak: vagy elmegyünk innen jó messzire, vagy hallgatunk, és cserébe megemelik a béreinket. Sokan maradtunk... De nemcsak kényelemből. Sokáig hitegettek, hogy újraindítják a programot, de aztán, hogy nem lett belőle semmi, nagy részünk belenyugodott, viszont én képtelen voltam, mert én tényleg hittem a nagy projektben... Ha én is elmegyek, akár Nobel-díjra is felterjesztenek... De maradtam. Most már késő. Számodra viszont nem. Hát ezért segíték.

EGYIK Itt semmi remény?

HALLGATAG Egy idő után újabbak érkeztek, de nem orvosok, közgazdászok, statisztikusok vagy félnótás filozófusok, hanem valakiknek a valakije. Ezeket meg azért vették fel, hogy vigyázzanak a hallgatásunkra. De szorgalmazták tovább a jobb képességű emberek toborzását is a vállalatunknál, mert rájöttek, hogy így könnyebben lehet őket pórázon tartani. Így kerültél ide te. Az elnémítás projektjébe, ahol vigyáznak rendszeren, nehogy rosszkor törjük a fejünket, rossz helyen. A tétlenség, a szabad akarat gyakorlásának kudarca, vad, belterjes marhákká gyúrt át. Mire rájöttem, nem volt visszaút. Még utoljára összeszedtem emberi mivoltomat, hogy kitörjek. Sóvárogva tekintettem ki az ablakon a fény felé... Aztán azon kaptam magam, hogy átlépek rajta, de az ablak zárva

volt... Üvegszilánkok hullottak a földre, és azt hittem, örökre elhallgattok. A többiek is hallgattak, mintha nem történt volna semmi. Mert ez volt a feladatunk. Hallgassunk. És én lettem a legnépesebb mind közül.

EGYIK Mostanáig. *(A háttérben falkaként kezdenek üvölni.)*

HALLGATAG Fussál, amíg megteheted! *(A közönség felé mutat)* Arra egérutat nyerhetsz! Menekülj, és tedd hasznossá magad! *(A fiú el, közben a többiek szétszedik az ablakot, és bemásznak rajta.)*

MŰVEZETŐ Dolgozzunk!

MÁSIK Úgy van, dolgozzunk!

DUMÁS Valamiért nagyon elfáradtam...

NŐ Én is...

MÁSIK A te állapotodban, nem is csoda...

MŰVEZETŐ Valahogy én sem érzem túl jól magam...

DUMÁS Akkor tartsunk egy kis szünetet. Irány a kocsmá!

Vége

Gianina Cărbunariu

SZOLITARITÁS

A 2013-as nagyszabeni ősbemutatón kilenc színész alakította a szerepeket. Az előadást az Avignoni Színházi Fesztivál főprogramjában is bemutatták. Fontos, hogy a nézővel való kommunikáció minden jelenetben folytonos legyen, és a színészek végig tudatában legyenek annak, hogy a néző részese az előadásnak.

SZEREPLŐK:

Első jelenet: Első Szereplő, Második Szereplő, Harmadik Szereplő, Negyedik Szereplő, Ötödik Szereplő, Hatodik Szereplő, Hetedik Szereplő.

Második jelenet: Polgármester, Első Tanácsos, Második Tanácsos, Harmadik Tanácsos (mind nők), a polgármesteri hivatal néhány alkalmazottja (lehetnek nők és férfiak), Rroma képviselő.

Harmadik jelenet: Férfi, Nő (házastársak).

Negyedik jelenet: Eugenia Ionescu, Eugenia Ionescu fia, Pap, Első színésznő, Második színésznő, A műszaki személyzet vezetője, Színházkritikus (nő), Marian elvtárs, Egyetemi hallgató.

Ötödik jelenet: Taxisofőr, A taxisofőr édesanyja, A taxisofőr lánytestvére, A lánytestvér férje, A taxisofőr sógora (a taxisofőr feleségének testvére), A taxisofőr sógornője (a taxisofőr sógorának a felesége), Házaló ügynök.

ELSŐ JELENET

A szereplők a folyosókról, a színpadról, az erkélyről lépnek színre, minden irányból, ahonnan csak megközelíthető a nézőtér. Az első jelenet játéktere a színpad, valamint a nézőtér. Az előadás színrevitelekor az alkotócsapat figyelembe veszi a széksorok számozását, a játéktér szerkezetét és a terem építészeti jellegzetességeit.

ELSŐ SZEREPLŐ Jó estét kívánok! Milyen szép terem. *(A nézőknek és többi szereplőnek)*

Ugye milyen szép?

MÁSODIK SZEREPLŐ Valóban szép. Hangulatos.

HARMADIK SZEREPLŐ *(a nézőknek és többi szereplőnek, akik a nézőtéren és a színpadon sétálnak)* És a díszlet is jól néz ki, ugye?

ELSŐ SZEREPLŐ *(egy nézőnek)* Jó estét kívánok! Kényelmesen ül? Mennyit fizetett a ma esti jegyért? Vagy meghívója van? Megengedi, hogy három másodpercre kipróbáljam a székét? *(Miután kipróbálta a székét:)* Számomra nagyon fontos az ön kényelme. Mert a szék, amin ül, tulajdonképpen az enyém. A tulajdonom.

NEGYEDIK SZEREPLŐ Tévedsz. Az én tulajdonom. A D, E, F jobb oldali sorok, ez a rész mind az enyém. A tied a jobb oldali A, B és C sor. A közösen jóváhagyott elosztás alapján ez a szék az enyém. Nem igaz? *(A kérdés mindegyik szereplőnek szól.)*

ÖTÖDIK SZEREPLŐ *(megnézi a térképet)* Így van. Ez az leosztás szerepel a térképen is. Mindnyájan aláírtuk, itt vannak az aláírások is.

ELSŐ SZEREPLŐ *(az Ötödik szereplőnek, de a többieknek is)* Szerintem... menet közben még lehet egyezkedni.

ÖTÖDIK SZEREPLŐ Igaz, megbeszéltük, hogy menet közben még változtathatunk a térképen jelzett leosztáson.

ELSŐ SZEREPLŐ *(a Negyedik Szereplőnek)* Akkor azt javasolom, hogy cseréljünk, odaadom az A jobb oldalt a D jobb oldalért cserébe.

NEGYEDIK SZEREPLŐ Az A jobb oldal nem érdekel, de ha már átcsatolásokról tárgyalunk, kellene nekem a bal oldali H és I.

HATODIK SZEREPLŐ Ez így engem is érdekel.

NEGYEDIK SZEREPLŐ Akkor odaadom a D jobb oldalt a H és I bal oldalért.

HATODIK SZEREPLŐ D és E jobb a H és I balért, ez egy korrektebb cseréjavaslat lenne.

NEGYEDIK SZEREPLŐ A D jobb ér annyit, mint két hátsó bal oldali sor. Ez az ajánlatom. Kell vagy sem?

HATODIK SZEREPLŐ Rendben.

HARMADIK SZEREPLŐ A szélén levő D, E és F sor bal oldali székeit, figyelem, kedvezményes árú székek, odaadom a bal oldali 10, 11 és 12 C székekért.

MÁSODIK SZEREPLŐ Gondolkodom rajta...

HATODIK SZEREPLŐ Az erkély utolsó két széksorát adom cserébe az erkély L soráért. *(Amennyiben a teremnek nincs erkélye, „az utolsó két széksort” a legrosszabb látószöggel rendelkező széksorokra lehet cserélni.)*

HATODIK SZEREPLŐ Erkély utolsó két széksor...

NEGYEDIK SZEREPLŐ Most licitálunk vagy játszunk? Azokat a székeket senki nem veszi meg, semmit nem lehet látni onnan. *(A nézőkhöz)* Önök látnak valamit?

HATODIK SZEREPLŐ De lehet egész nyugodtan aludni, ha nem tetszik az előadás.

ÖTÖDIK SZEREPLŐ Akkor adom a jobb oldali oldalerkélyt az utolsó két sorért.

HARMADIK SZEREPLŐ Bal oldal 10, 11 D az utolsó két sorért.

HATODIK SZEREPLŐ Rendben!

ELSŐ SZEREPLŐ Bal A, B a jobb oldali J sorért.

MÁSODIK SZEREPLŐ Bal A, a közép D, E és F sorért.

ELSŐ SZEREPLŐ Nem.

NEGYEDIK SZEREPLŐ Igen.

ÖTÖDIK SZEREPLŐ Nem.

HATODIK SZEREPLŐ Igen.

HARMADIK SZEREPLŐ Nem. Tehát nem érdekel minket.

MINDNYÁJAN Bal 12 G... stb., stb., stb. *(Egymásra licitálnak, egyre gyorsabban és egyre zajosabban.)*

HETEDIK SZEREPLŐ *(diszkréten végignézte a licitet, most hangos füttyentéssel vagy más figyelemfelkeltő gesztussal megszakítja)* Javasolom, hogy a kulisszák mögött folytassuk a megbeszélést. Ez nem közérdekű információ.

HARMADIK SZEREPLŐ De később folytathatjuk...

ÖTÖDIK SZEREPLŐ Ne aggódjanak, jó kezekben vannak!

HETEDIK SZEREPLŐ A lényeg az, hogy ez a terem tulajdonképpen a miénk. A színpaddal együtt. És a díszlettel együtt.

ELSŐ SZEREPLŐ Még a szerző is a miénk.

NEGYEDIK SZEREPLŐ A szerzőnő.

ELSŐ SZEREPLŐ A lényeg, hogy a tulajdonunk.

MÁSODIK SZEREPLŐ Még ez az utca is a miénk.

HARMADIK SZEREPLŐ Meg ez a város.

NEGYEDIK SZEREPLŐ Ez az ország.

HETEDIK SZEREPLŐ Az egész világ.

HATODIK SZEREPLŐ Megnyugtató érzés, nem? A saját tulajdon egészen különleges érzés.
HARMADIK SZEREPLŐ Mi tisztességtudóan fogunk ezután is viselkedni.
NEGYEDIK SZEREPLŐ Kérem, üljenek csak nyugodtan a székeikbe, legyenek csendben, és ne hagyják el a termet...
ELSŐ SZEREPLŐ Kérem, ne kommunikáljanak a szomszédos székben ülőkkel. Ez roppant zavaró.
MÁSODIK SZEREPLŐ És nem felel meg a konvencióknak.
NEGYEDIK SZEREPLŐ Figyelem, nagyon fontos: ülőhelyeiket ne adják át másoknak, még akkor sem, ha nagyon szépen kérik. Harcoljanak a helyeikért, mindenáron. Legyenek résen!
HARMADIK SZEREPLŐ Mert ha nem tisztelik meg ülőhelyeiket...
MÁSODIK SZEREPLŐ Biztosíthatom önöket, hogy a legnagyobb jóindulatunk ellenére is, mi bármire képesek vagyunk.
HARMADIK SZEREPLŐ Kérem, igyekezzenek betartani ezeket a szabályokat, különben...
HETEDIK SZEREPLŐ *(a többi szereplőnek)* Azt hiszem, megértették.
ELSŐ SZEREPLŐ És fölösleges lenne a technikai részletekkel terhelni őket.
HARMADIK SZEREPLŐ A lényeg az volt, hogy tájékoztassuk önöket. Nagy vonalakban.
HETEDIK SZEREPLŐ Van bárkinek bármi kérdése? Nincs. Akkor jó szórakozást kívánok!

MÁSODIK JELENET

POLGÁRMESTER Jó estét kívánok a város minden polgárának! Jó estét! Nagy megtiszteltetés számomra, hogy itt állhatok önök előtt, és bemutathatok egy roppant ambiciózus projektet. Azért szerveztük ezt a találkozót, mert mi tényleg hiszünk a párbeszédben, és szeretnénk meghívni önöket, hogy legyenek részesei a fókusz-csoportnak.
Hogyan nézzen ki egy város? Ez a kérdés. Csend, rend, közbiztonság – ezek jutnak eszünkbe először, nem igaz? A görögök, a régi görögökre gondolok most, vagyis a görögökre, akik régen éltek, szóval, a görögökre, akik ezer meg ezer évvel ezelőtt... a görögökre...
ELSŐ TANÁCSOS *(kiszegíti a Polgármestert)* Ókori görögök...
POLGÁRMESTER Az ókori görögökre természetesen...
MÁSODIK TANÁCSOS Akiknek semmi közük a mostani görögökhöz!

POLGÁRMESTER Pontosan. Szóval, az ókori görögök azt mondták, hogy egy lakosnak lakhelye van. Városlakók, építjük fel együtt ezt a lakhelyet, ahol lakunk.

Kedves polgártársak, elkísértek ma ide az önök által megválasztott tanácsosok is. Fiatalok, buzgók, tanultak, igazi európaiak – ők az új politikai generáció. Külföldi tanulmányaik vannak. Kérem.

MÁSODIK TANÁCSOS Mesteri tanulmányok Brüsszelben.

ELSŐ TANÁCSOS Párizsi doktorátus.

HARMADIK TANÁCSOS Craiovai magánegyetem.

POLGÁRMESTER Én is Bécsben végeztem közgazdaságtan kurzust. Amint látják, a polgármesteri hivatalban külön figyelem és tisztelet övezi a gyengébbik nemet. Hiszen ők a mi húgaink, lányaink, a mi anyáink. Amíg a férfiak az erejükkel lépnek fel, addig a nők, ugyebár, egy gyöngéd mosollyal, bölcs szóval, okos gondolatokkal cselekednek. A nők... De mielőtt rátérnék a projekt részletes bemutatására, végignézek ebben a teremben, és meg kell jegyeznem, hogy önök közül a legtöbben... mi itt legtöbben a középosztályt képviseljük. Tisztelt hölgyeim és uraim, a középosztályt én mindig kiemelt figyelemmel kísértem. A középosztály az a réteg, amely az oktatás, az elvégzett munka és a törvények betartása révén működteti a dolgokat. Önök megérdemlik mindazt, amijük van. Mindent. Önök a legkorábban kelnek és a legkésőbb fekszenek le. Ha továbbra is így dolgoznak, megtarthatják azt, amijük van, sőt még többet is ennél. Egyetlen kikötéssel. Meg kell érteniük, hogy nem tűrhetjük magunk között azokat, akik a legkorábban fekszenek le és a legkésőbb kelnek fel. Nagyon rossz hírem van a későn kelők számára. Igazából több rossz hírem is van, de ez az első: az állam nem egy karitatív szervezet. És mivel színházban vagyunk, a kultúra és oktatás kitüntetett otthonában, megengedek magamnak egy rövid kis párhuzamot. Minden előadásban vannak főszereplők, vannak mellékszereplők, és vannak, akiknek alig van tíz mondatuk, van, akinek csak egy van, és van akinek...

ELSŐ TANÁCSOS ...nincs egy sem.

POLGÁRMESTER Pontosan. De tegyük csak fel a kérdést, és válaszoljunk őszintén: miért is van replikája annak, akinek van replikája, és miért nincs annak, akinek nincs?

MÁSODIK TANÁCSOS Mert a rendező így dönt.

ELSŐ TANÁCSOS Vagy a dramaturg.

HARMADIK TANÁCSOS Ez a csillagok állásától függ, a bolygók elhelyezkedésétől... Merkúr és Uránusz a Kos jegyében... A szerencsétől függ, nincs mit köntörfalazni.

POLGÁRMESTER Pontosabban? Akinek van replikája, annak van bizonyos természeti adottsága, mely erre érdemesnek minősíti. Ez egy dolog. A másik, és ez a legfontosabb, hogy ő sokkal, de sokkal többet dolgozik, mint az, akinek nincs replikája. És mi a tanulság?! A tanulság az, hogy csak annak járjon a szája, akinek joga van hozzá.

HARMADIK TANÁCSOS Pontosan.

POLGÁRMESTER És mi, akik itt vagyunk, kiharcoltuk ezt a jogot magunknak. Bevallom őszintén: én nagyon szeretem a színházat. Ha nem volnék közgazdász, nagyon szívesen lennék főszereplő színész. Mindig szerettem a színházban *(Mutatványszerű cigánykereket, spárgát, valamilyen fizikai improvizációt hajt végre, hogy a vonalat jelezzék)* ezt a láthatatlan vonalat, ami elválasztja a színpadot a nézőtértől. Ezt a vonalat!

(Második Tanácsos lejön a színpadról, hogy jobban láthassa a mutatványt. A Polgármester a színpadról beszél a nézőknek a Második Tanácsosról.)

A kultúráért felelős Tanácsos asszony lesz most a néző, én pedig a színész. *(Második Tanácsos szégyenkezve visszamegy a színpadra, a Polgármester lelép vagy leszaltózik a színpadról a nézőtérre.)*

Most a kultúráért felelős Tanácsos asszony a színész, én pedig a néző. *(Többször ugrál fel-le a színpad és a nézőtér között.)*

Most színész vagyok, most néző. Néző, színész. Néző, színész, néző, színész! Ez a vonal, amilyen láthatatlan, mégis nagy ereje van. Nem lépi át senki. Ez kőbe van vésve: a nézőnek lent a helye, a színésznek a színpadon. A fény a színészt világítja, a nézőtérén sötét van. Mikor beszélhetünk jó előadásról?

HARMADIK TANÁCSOS Ritkán.

POLGÁRMESTER Amikor ezt a vonalat NEM lépjük át! Legalábbis a nézőtérrel nem jön fel senki a színpadra. Őszintén szólva, én azt sem szeretem, amikor a színpadról lelépnek a nézőtérre, nem bírom ezeket az úgynevezett interaktív előadásokat – „*Kényelmesen ül? Mennyit fizetett a ma esti jegyért?*”, de lehet, hogy ez csupán ízlés kérdése. Azt akarom mondani, hogy egy társadalom vagy egy színházi intézmény előmenetele attól függ, hogy mennyire tartjuk be ezeket a láthatatlan vonalakat, amelyeket már száz meg ezer éve meghúztak. Az ókori görögök. És mi történik, amikor nem tartjuk be ezeket a láthatatlan vonalakat?

MÁSODIK TANÁCSOS Káosz és anarchia...

ELSŐ TANÁCSOS Határokat feszegettünk. Ami nem feltétlenül rossz dolog...
HARMADIK TANÁCSOS Nem tudom, polgármester úr, én nem vagyok olyan jóba' a színházzal, mint maga.

POLGÁRMESTER Ez csak egy párhuzam volt, lányok... kedves kolléganők. Szóval, mit tehetünk az ilyen esetekben? Hogy tudjuk megakadályozni az ilyen helyzeteket? Ha az elválasztó vonalak már láthatatlanok, akkor láthatóvá tesszük őket. Megerősítjük őket. Renováljuk őket. Konszolidáljuk őket. Nulláról építjük újra, ha kell.

Folytassuk ezt a színpad–nézőtér párhuzamot. Ez a vonal itt elválasztja a színpadot a nézőtértől. *(A tanácsosoknak)* Kérem, üljenek rá. Kitűnő. *(A nézőknek)* Kezd már látható lenni, nem igaz?

HARMADIK TANÁCSOS A nézőknek háttal vagy szemben ülünk?

ELSŐ TANÁCSOS Szemben. Nem fogunk a polgártársaknak hátat fordítani.

MÁSODIK TANÁCSOS Azért ajánlottam így féloldalt, hogy kizárjak mindenféle interpretációt.

POLGÁRMESTER Kérlek, lányok... hölgyeim! Üljetek a nézőkkel szemben! Megoldásokkal gyertek, ne problémákkal.

ELSŐ TANÁCSOS *(a kulisszák felé)* Gyerünk, mindenki színpadra! *(A polgármesteri hivatal több alkalmazottja lép színre)* Üljetek ide mellénk egy sorba, és tartsatok két karhossz távolságot. *(Az alkalmazottak így tesznek.)*

POLGÁRMESTER *(felméri, mennyire egyenes a vonal, amit az alkalmazottak segítségével a tanácsosok láthatóvá tettek a színpad szélén)* Minden városban vannak polgárok, akik részt vesznek a rendfenntartásban, a város csendjének és jólétének kialakításában. És vannak, akik... mondjuk úgy, hogy... vonakodnak. Minden városban vannak szép területek, és kevésbé vonzó helyek: ahol kosz van, fertőzésveszély és erőszak. Idővel meg lehet ezeket oldani, de egyszerre nem lehet minden problémát kezelni. De bizonyos intézkedéseket lehet hozni. A szóban forgó közösség képviselőinek beleegyezésével, természetesen. *(Első Tanácsosnak)* Hol van... a képviselő?

ELSŐ TANÁCSOS Az egyik tévénél van, azt mondta, ahogy végez, idejön.

POLGÁRMESTER Hol is tartottam?

HARMADIK TANÁCSOS A falnál...

POLGÁRMESTER Nincs itt szó semmiféle falról! Egy vonalról beszélek, de...

HARMADIK TANÁCSOS ...markáció.

ELSŐ TANÁCSOS Demarkáció.

POLGÁRMESTER Demarkációs vonal. A roma közösség és a főút közötti vonalról. Az ide erőszakkal beköltöztetett roma közösség, a 10–15 éve

üresen hagyott munkásblokkokban lakik, és ezek a blokkok most a polgármesteri hivatal tulajdonában vannak... Miért van szükség egy ilyen demarkációs vonalra? Elsősorban azért szeretnénk felépíteni, mert számunkra nagyon fontosak ennek a közösségnek a gyerekei. A gyerekek! Mint minden gyerek, ők is játszanak, ugrándoznak, kergetőznek, és sokszor az úttestre szaladnak, veszélyeztetve így saját életüket. Meg kell őket védeni. Ennek az országnak a húszéves történetében én nemcsak a legfiatalabb polgármester vagyok, hanem az a polgármester, aki a legtöbb szavazatot kapta valaha is. 90%! Ez azt jelenti, hogy a polgárok felruháztak engem azzal a hatalommal, hogy rendet és csendet biztosítsak, és, hogy tisztaság legyen. És mi most ezt tesszük. Ezzel a demarkációs vonallal.

(Belép a rroma közösség Képviselője, a nézőtér irányából érkezik.)

RROMA KÉPVISELŐ Kész, mehet az első téglát a falba?

POLGÁRMESTER Bemutatom önöknek a szóban forgó közösség képviselőjét, a város egyik sikeres vállalkozóját, a közösség beintegrálását célzó egyesület elnökét...

RROMA KÉPVISELŐ És régi jó barátot...

POLGÁRMESTER És régi jó barátot. Isten hozott! Éppen a demarkációs vonalról beszéltem a...

RROMA KÉPVISELŐ Tulajdonképpen az én ötletem volt. Azt mondtam: *Uraim, szét kell választani a csőcseléket.* S akkor a Polgármester azt mondta: *megoldásokkal gyere, ne problémákkal, mert a problémát ismerem.* S akkor azt mondtam: *építsünk egy falat...*

POLGÁRMESTER Én meg azt, hogy... egy demarkációs vonalat.

RROMA KÉPVISELŐ Azt-azt. És létrehozunk majd egy rendőrorst is...

POLGÁRMESTER Mindkettőnknek megtetszett az ötlet. Én még azt is ajánlottam, hogy a fal mentén végig videokamerákat szereljünk fel... a demarkációs vonal mentén.

RROMA KÉPVISELŐ Fantasztikus ötlet! Igaz, ami igaz, okos és fiatal polgármesterünk van... a legfiatalabb az országban. És szép is, mit gondolnak, miért szavazott rá minden cigány lány... És élvezni az életet, uraim, tud beszélni a nagykuttyákkal is, de le tud ereszkedni a hétköznapi ember szintjére is...

POLGÁRMESTER Folytassuk a projekt bemutatását.

RROMA KÉPVISELŐ Mindjárt. Jóemberek, azok ott olyan szegények, mint a mezők madarai. És amikor szegény vagy, akkor lopsz, ez van, lopsz. Vagyis elveszed, ami a másé. Mert nem azt mondják, hogy lopás, hanem

hogy megoldottál egy családi problémát. S akkor azt mondtuk, jobb lenne, ha építenénk egy falat...

POLGÁRMESTER Demarkációs vonalat.

ROMA KÉPVISELŐ Igen, ezt a vonalat, amely elválasztja őket attól a helytől, ahonnan... be tudják szerezni a szükséges dolgokat. És képzeljék el, hogy beleegyeztek. Személyesen beszéltem velük, mer' én vagyok az anyjuk, s én vagyok az apjuk is, és azt mondták nekem: ha már ez a döntés született, hogy jövünk mi ahhoz, hogy nemet mondjunk... Jó, voltak olyanok is, akik szájalni kezdtek...

POLGÁRMESTER Olyan nincs, hogy mindig mindenkinek jó legyen...

ROMA KÉPVISELŐ Ezt mondtam nekik én is, pofa be, tessék csak befelé fordulni! Hát nem látjátok, hogy kisebbségben vagytok? Motorina, te kifizetted a rezsit? Honnan van neked villanyod? Csak lassan a testtel, mert véget ér a kolbász! Me' a polgármester úrnak is elfogy a türelme.

POLGÁRMESTER Visszatérve a vonalhoz... Pontosabban a méretekhez, arra gondoltunk, hogy legyen száz méter hosszú és egy hatvan magas.

HARMADIK TANÁCSOS Vagyis olyan magas, mint én.

ROMA KÉPVISELŐ (*megnézi a Harmadik Tanácsost*) Ez túl alacsony, ezek seperc alatt átugorják.

POLGÁRMESTER Akkor javaslom a két méter magasságot.

MINDNYÁJAN Három méter!

MÁSODIK TANÁCSOS Három méter, mert itt nemcsak a gyerekek biztonságáról van szó, hanem az esztétikáról is.

POLGÁRMESTER Kultúráért felelős tanácsos, kérlek, fejtsd ki!

MÁSODIK TANÁCSOS A tömbházak hihetetlenül koszosak, pedig nyolc éve meszelték le őket. Ezek a lakásban tüzelnek, az ablakon dobják ki a szemetet... szóval csúnya, mocskos, fertőző góc. Ha a falat három méter magasra építjük, az útról már csak a felső emeletek fognak látszani.

ROMA KÉPVISELŐ Rendben. Akkor három méter.

HARMADIK KÉPVISELŐ Én is szeretnék javasolni valamit... Felírtam, nehogy elfelejtsem. Szóval: valóban fontos az esztétikum, de hiába vannak a formák, ha nincs tartalom. Ezeknek az embereknek példamutatásra van szükségük, hogy legyen, akitől példát vegyenek. Hogy értsék meg, hogy másképp is lehet. Vegyenek ők is részt a változásban, mert csak közösen tudjuk az emberiséget előrébb vinni, és a várost széppé, civilizálttá, tisztává, csendessé, európaivá varázsolni... Az a javaslatom tehát, hogy fessük le a falat, vagyis a demarkációs vonalat, fessük valami szép színnel. Például türkizre. Nekem tetszik ez a szín. (*A Rroma képviselőnek*)

Persze, nektek, cigányoknak is kell tetsszen. Azt javaslom, hogy válasszátok ki ti a színt. Vagyis válasszák ki önök, e város polgárai, mert amíg mi döntést hozunk... És mivel a gyerekek lesznek a fal biztonságának elsődleges élvezői, azt javaslom, hogy minden év június elsején szervezzünk egy falfestő versenyt... vonalfestő versenyt. Európai finanszírozást is pályázhatnánk erre.

POLGÁRMESTER Nagyon jó ötlet! Kitűnő!

RROMA KÉPVISELŐ Az ötlet jó, nem mondom, de van egy kis baj: tudja, milyenek vagyunk mi, cigányok, minden putriban más a szokás... amíg ezek eldöntik, hogy milyen színt válasszanak, eltelik egy év... Én azt mondom, döntsük mi el, milyen színű legyen, és ha nem tetszik nekik, még alku-
dozunk. Mert így a demokratikus. És rajzolni azt rajzolhatnak, amit csak akarnak. Habár én azt mondom, túlságosan ne biztassuk őket, mert ezek nem szégyenlősek, mondom én.

POLGÁRMESTER Ez így van, időt takarítunk meg, és kikerüljük a közösségen belüli konfliktusok szítását.

MÁSODIK KÉPVISELŐ Kolléganóm javaslatai nagyon jók, nem mondom. De szerintem pragmatikus megoldások kellenek. Ahhoz, hogy a fal építésére szükséges anyagi források a közösségen belül maradjanak, azt javaslom, hogy helyi munkaerő felhasználásával épüljön fel a fal. Ugyan-
így a festés is. Fizessük meg az embereket, így legalább ők is érzik, hogy nekik van ez a projekt kitalálva.

POLGÁRMESTER Ez nagyon rossz ötlet. Licitet kell kiírni, hogy lássuk, milyen munkaerőforrás lenne a legmegfelelőbb...

RROMA KÉPVISELŐ Szerintem meg nagyon is jó ötlet... Milyen licit? A közösség képviselőjeként megcsinálom én a munkákat az építkezési céggel, helyi embereket alkalmazok, kapnak munkát. Ez így korrekt.

POLGÁRMESTER Licit nélkül nem lehet. A törvényt nem lehet megkerülni.

RROMA KÉPVISELŐ Nem lehet megkerülni? Hát jó. Ha nem lehet, akkor nem építünk semmilyen falat. S ha én azt mondom, akkor az úgy is lesz.

POLGÁRMESTER Megbeszéljük négyszemközt majd később, ez nem közérdekű információ.

RROMA KÉPVISELŐ Leszarom, hogy közérdekű vagy sem. *(Kimegy a kulisszák mögé, a Polgármester utána szalad)* Azt mondtad 60% neked, 40% nekem. A francba is, mondtam már, hogy vannak, akiknek nem tetszik ez az egész... Ne cigánykodjunk, mer' nem lesz jó vége. *(Visszajönnek a színpadra, a Tanácsosok és a többi Alkalmazott megtapsolja őket.)*

POLGÁRMESTER Mivel színházban vagyunk, és a kultúráért felelős tanácsos asszony javaslatot tett...

HARMADIK TANÁCSOS Kínos javaslatot...

MÁSODIK TANÁCSOS Performatív javaslatot!

POLGÁRMESTER Pontosan. Egy performatív lehetőséget ajánlott, hogy a polgártársak is kifejezhessék véleményüket a projekttel kapcsolatban, ezért azt javasolom...

ELSŐ TANÁCSOS Nekem is van pár konkrét javaslatom...

POLGÁRMESTER *(bosszúsan)* Csak egyet.

ELSŐ TANÁCSOS Javasolom egy óvoda és egy iskola létrehozását a közösségen belül.

RROMA KÉPVISELŐ Milyen iskola, asszonyom? Milyen óvoda?

HARMADIK TANÁCSOS Rroma úr, kérem szépen...

ELSŐ TANÁCSOS Azok a gyerekek azért vannak kint az utcákon, mert a legközelebbi iskola jó pár kilométerrel odébb van...

POLGÁRMESTER Tanácsos asszony, most a demarkációs vonalról beszélünk, és nem az oktatásról. Javasolom tehát...

ELSŐ TANÁCSOS Én azt hittem, hogy pontosan az oktatásról van itt szó.

RROMA KÉPVISELŐ Most komolyan, asszonyom, a fenébe is! Maga nem ért románul?

POLGÁRMESTER *(megpróbálja megnyugtatni őket és továbblépni)* Jóemberek, javasolom, hogy üljünk le mindannyian erre a demarkációs vonalra. Legyünk mindannyian *szolitárisak* ebben a...

ELSŐ TANÁCSOS Szolidárisak.

POLGÁRMESTER Miért, én mit mondtam?

ELSŐ TANÁCSOS Szolidáris, így mondják, nem *szolitáris*.

HARMADIK TANÁCSOS Én semmi különbséget nem látok.

ELSŐ TANÁCSOS D-vel mondják, szolidáris, nem t-vel, hogy szolitáris.

HARMADIK TANÁCSOS Jó, de mi a különbség?

ELSŐ TANÁCSOS A különbség az, hogy...

POLGÁRMESTER Menj ki! És nehogy meglássalak a következő jelenetben!

ELSŐ TANÁCSOS De hát van még két replikám. És egy reagálásom.

POLGÁRMESTER Csak volt.

EGY SZÍNÉSZ AZ ALKALMAZOTTAK KÖZÜL Átveszem én a replikákat.

MÁSİK SZÍNÉSZ Én meg a reagálást. *(Az Első tanácsost játszó színésznő bevágja maga mögött az ajtót, a többiek pedig, a Polgármestert leszámítva, azon vitatkoznak, hogy ki vegye át a replikákat és a reagálást.)*

POLGÁRMESTER Kérlek, fejezzétek be! Ez egy fontos és ambiciózus projekt, felelősségteljesen kell viselkednünk. Tehát, kedves polgártársak, kedves hölgyeim és uraim, csatlakoznak-e a mi projektünkhöz? Lépjen is vonalba a városodért!

RROMA KÉPVISELŐ *(egy ismert személyhez a közönségből)* Motorina, gyere te is ide a falba!

POLGÁRMESTER Biztos vagyok benne, hogy a teremben vannak olyan polgártársak, akiknek nagyon tetszik ez a projekt, de túl szégyenlősek, és nem mernek kiállni. Őket a honlapunkon várjuk véleménynyilvánításra: www.demarkaciosvonal.ro

HARMADIK JELENET

FÉRFI Jó estét!

NŐ Jó estét! Van gyerekük?

FÉRFI Nem vagyok benne biztos, hogy rögtön személyeskedni kell...

NŐ Miért ne? Azért jöttünk ide, hogy a személyes problémánkról beszéljünk, nem?

FÉRFI Igazad van. Ha valakinek önök közül itt a teremben nincs gyereke, akkor is egyetérthetünk abban, hogy egy társadalom jövője azon múlik, hogyan neveljük fel a gyerekeinket. Hogy hogyan tanítjuk őket. És mindnyájan jól tudjuk, hogy az oktatás nem könnyű dolog. Lépten-nyomon akadályokba ütközöl, veszélyekbe. Egyik rosszabb, mint a másik.

NŐ A mi történetünk elég friss... mélyen érintett engem is, és a férjemet is...

FÉRFI Mégis, arra gondoltunk, hogy ilyesmiről hallgatni bűn. Mert, személyes a történet, valóban, de releváns tud lenni szélesebb társadalmi réteg számára is. Ezért határoztuk el, hogy nyilvánosságra hozzuk *(Rövid szünet)* a veszélyt, amivel találkoztunk... a rémálmot, akit úgy hívnak, hogy Ofélia.

NŐ Igazából, úgy hívják, hogy Wa... *(Rövid szünet)* Van egy ötéves kisfiam... Brian. Hároméves volt, amikor ez az egész elkezdődött.

FÉRFI Az első három évben legalább tizenöt dadust kipróbáltunk. Mind románok voltak. Nehéz dolgunk volt, mert nálunk nem léteznek olyan személyek, akik hivatásból vigyáznának a gyerekekre. Nincsenek képzések. Nagyon sajnálom, hogy ezt kell mondanom, de nálunk a felhozatal kritikán aluli. Azt hiszem, ebben is egyetértünk. Ha szóba állsz velük, rögtön rájössz, hogy az oktatással nagy bajok vannak. A legegyszerűbb szin-

ten is. Idegen nyelvtudásról jobb, ha nem is beszélünk... szó se lehet róla, hogy esetleg idegen nyelven is beszéljenek.

NŐ És akkor arra számíthat, hogy munkával fogja pótolni a tudáshiányt. De nem. Ha megkéred szépen, hogy rakjon egy kis rendet, húzza az orrát. Hogy hát ez nem az ő dolga. Ha pedig mégis vállal valami pluszmunkát, fizetésemelést kér, és nem is keveset. Aztán... nem tudom, hogy ezt most itt el szabad-e mondanom, de... eltűnt egy-két dolog a házból.

FÉRFI Ennek ellenére mégsem rúgtuk ki őket. Figyelem! Nem rúgtunk ki senkit.

NŐ Önszántukból mentek el. Még levélkét is kaptunk, hogy: *Elmentem Spanyolországba. Vagy Olaszországba. Menjete a Fenébe!* – vagyis, hogy mi menjünk a fenébe. Nagy F-fel.

FÉRFI Úgyhogy elhatároztuk, hogy felkeresünk egy filippínó bébiszittereket alkalmazó céget. A honlapjukon biztató információk voltak: figyelmes, jóra való, dolgozó, türelmes, alázatos, szolgálatkész, napi huszonnégy órában rendelkezésre álló hölgyeket reklámoztak. Kérem, ne értsenek félre! Én tényleg hazafi vagyok.

NŐ Tényleg az.

FÉRFI Három éven keresztül próbálkoztunk a román munkaerővel. De mégis... nem kényszeríthet senki arra, hogy drága és pocskék minőségű terméket használjak, amikor használhatok olcsóbbat jobb minőségben. A cég ajánlata valahogy így szólt: reggeltől estig, minden napra van dadusod. Nálad lakik, vigyáz a gyerekedre, vele alszik, és ezen felül háztartási munkát is végez. Mindezt ugyanabban az árban.

NŐ Ráadásul angolul is beszél, egzotikus kultúrából érkezik, tulajdonképpen a gyereked már kicsikortól más kultúrával találkozhat, új távlatok nyílnak meg előtte... Számunkra nagyon fontos, hogy a gyermekünk nyitott legyen a világra, érzékeny a multikulturalitásra...

FÉRFI Több önéletrajzot is elolvastunk, Skype-on is tárgyaltunk, és közösen eldöntöttük, hogy Wa-t választjuk.

NŐ Oféliát. Így kereszteltük. Hogy könnyebb legyen, és persze, neki is könnyebb legyen. Három nevet ajánlottunk neki: Rodica, Florica, Viorica. Ő az Oféliát választotta. Eldöntöttük, hogy tiszteletben tartjuk a választását. Képzeltetik, milyen kiváltságos helyzet: kiválaszthatod azt a nevet, ami tetszik neked, ami téged képvisel...

FÉRFI Egy nevet, ami segít integrálódni a befogadó kultúrába, mármint a miénkbe. (*Rövid szünet*) Az elején minden szép volt és jó volt...

- NŐ Folyton mosolygott, nem lustálkodott, és közben olyan volt, mintha nem is velünk lakna. Jól végezte a dolgát, látszott, hogy van tapasztalata, érett nő... 45 éves.
- FÉRFI Te ragaszkodtál ahhoz, hogy 45 éves legyen. Mondtam neked, hogy jobb lenne egy fiatal lány, aki Brian nővére lehetne. Talán így kikerülhettük volna... lehet, hogy nem történik meg, ami végül megtörtént.
- NŐ Az elején minden tökéletes volt. El kell ismernem: elképesztő tehetősége volt ahhoz, hogy mindig azt mondja, amit hallani szeretnél.
- FÉRFI Figyelem: a szemedbe hazudik! Igazán jó színész nő lehetne. Túl szépek tűnt minden ahhoz, hogy igaz legyen, úgyhogy arra gondoltunk, ellenőrizzük valamiképpen.
- NŐ Mi reggel korán indulunk munkába, és este későn érünk haza. A munkánk nagyon igénybe vesz. Sokat gürcöltünk azért, hogy kényelemben tudjunk élni.
- FÉRFI Most is sokat dolgozunk. Nem vagyunk munkamániások, de szentül hisszük, hogy munka nélkül semmit nem lehet elérni az életben. *(A nézőknek)* Gondolom, ebben is mindnyájan egyetértünk. Nem?
- NŐ Megbeszéltük a dolgokat.
- FÉRFI És elhatároztuk, hogy bekamerázzuk az egész házat. Elvégre óriási a kockázat: a gyerekedet egy vadidegenre bízod. És mit gondolnak, mit fedeztünk fel? *(Kintről behallatszik az egyre hangosodó autóriasztó hangja.)*
- NŐ Ez nem a te autód?
- FÉRFI Már megint... Rögtön jövök. Mondd el te nekik, mit fedeztünk fel. Elnézést, mindjárt visszajövök.
- NŐ A felvételeken láttuk... szóval, amíg Brian aludt, a mi dadusunk elnyújtózott a kanapén, és szappanoperát nézett. Azt még megérteném, ha román műsorokat néz, hogy tanulja a nyelvet. De török sorozatot?! Egyszer még bele is aludt. Háromszor is Skype-olt. Félórákat. Leültünk beszélgetni vele, elmondtunk mindent, amit el akartunk neki mondani. Szemtől szembe. Azt hittük, hogy megértette. Nagyon szépen viselkedtünk vele, nem panaszkodhat. Velünk egy asztalnál evett. A ruháimból is adtam neki, márkás cuccokat. Olyan *volt*, mint egy... családtag. Mindketten úgy gondoltuk, hogy elvégre ő is emberi lény és, hogy emberségesen kell vele viselkednünk... *(A Férfit halljuk káromkodni, miközben visszajön a színpadra)* Jól vagy?
- FÉRFI Csak a szokásos. Diszkrimináció. *(A nézőknek)* Bizonyára önökkel is legalább egyszer megtörtént már... jó, lehet, hogy nem épp mindenki, de legalább egy-két emberrel önök közül megtörtént.

NŐ Voltak már figyelmeztető jelek...

FÉRFI Megtörtént már önökkel, hogy odajött egy... egy roki, és megkérdezte: *Uram, ne haragudjon, miért parkol az ön dzsipje a mozgássérültek számára fenntartott helyen?* Először is: ez nem egy dzsip, ez egy BMW, másodszer pedig: törvényesen parkoltam. És van mozgássérült igazolványom.

NŐ Tényleg van neki. Egész jó árban vettük...

FÉRFI De persze folytatja tovább, és a következő kérdése természetesen az, hogy: *Kérem, megmondaná, milyen betegségben szenved?* Az anyád betegségében. Uram így, meg uram úgy, de aztán nekem is felmegy a pumpám. Meg hogy majd a törvény igazságot tesz, és még ő csesztet engem. Hát van nekem időm ilyesmire?! Elnézésüket kérem... hol tartottunk?

NŐ Hogy voltak már figyelmeztető jelek...

FÉRFI Elmesélted a videofelvételt?

NŐ Most akartam...

FÉRFI Szóval, egyik este néztük a felvételeket... A dadus épp etette a kicsit...

NŐ Briant.

FÉRFI Igen. És egyszer csak azt mondja neki: *Köszönöm a finom vacsorát, Anya.* Többször újranéztük. Rewind, play. Rewind, play...

NŐ Gondoltuk, nem kell mindjárt a legrosszabbra gondolni...

FÉRFI Nem is tudtuk elhinni.

NŐ Amíg... be nem következett a katasztrófa.

FÉRFI Egyik este... vendégeink voltak, családi barátok, a mi filippínónk nagyon finom töltött káposztát készített... És egy adott pillanatban megkérdeztem a kicsit...

NŐ Briant.

FÉRFI Megkérdeztem, szokás szerint: *Bikkmakk, kit szeretsz te a legjobban? Anyát vagy apát?*

NŐ És Brian azt felelte: Anyát...

FÉRFI És akkor azt mondtam neki: akkor ülj szépen át az anyád ölébe... édesanyád ölébe. És ő odament az ölébe, a...

NŐ Ofélia ölébe. Azt hittem, hogy nem érti, mit mondott az apja, és megint megkérdeztem: *Kit szeretsz jobban, anyát vagy apát?*

FÉRFI És a kicsi átölelte a nyakát, és azt mondta: *Anyát!* A barátaink először tátott szájjal néztek, aztán meg úgy röhögtek, mint valami vadállatok. A feleségem pedig...

NŐ Hol van Anya? Ki a te anyukád, Brian?! Ki a kurva anyád a te Anyád?

FÉRFI És a kicsi megmondta: *Ő a én anyukám.* Ugye, milyen borzasztó?
(Szünet) Lehet, hogy mi is elkövettünk egy-két hibát. Nem mondom,
hogy csak az ő hibája.

NŐ Mi is tévedtünk, igen. Túlságosan... befogadóak voltunk.

FÉRFI Elvégre ez egy munkáltatói viszony, és ha átlépsz bizonyos határokat... Azt hiszem, főként a te hibád volt, mert odaadtad neki a ruhádat. Lélektanilag is meg lehet magyarázni, és azt hiszem, ebben mindnyájan egyetérthetünk (*A nézőknek*), a gyerek az anyja ruháiban látta, és összetévesztette őket, innen indult minden.

NŐ Onnan indult minden, hogy te is összetévesztettél minket. Lélektanilag ezt is meg lehet magyarázni, nem igaz?

FÉRFI Kérlek, ne kezd megint...

NŐ Amikor bekameráztad a házat, nem gondoltál arra, hogy... meg fogom látni?!

FÉRFI A feleségemnek élénkűs fantáziája van.

NŐ Tényleg nem értem, hogy voltál képes... egy 45 éves öregasszonyt tapogatni.

FÉRFI Csak kedves akartam lenni.

NŐ A fenekével? Tudod mit, nem érdekel.

FÉRFI Pont ez a baj, hogy nem érdekel...

NŐ (*a nézőknek*) Ez mind a férjem hibája. Nem az én ruháim miatt hitte Brian, hogy az anyja. Hanem mert látta az apját, hogy úgy kedveskedik vele, mint velem.

FÉRFI Te azt hiszed, hogy képes lennék a gyerek előtt ilyesmit csinálni?

NŐ Én azt hiszem, hogy te bármire képes vagy.

FÉRFI Ne csináljunk most jelenetet ebből, jó?

NŐ Jelenetet csinállok, mert egy jelenetben játszom, jó?

FÉRFI (*feláll és felrángatja a székről a Nőt*) Ennyi volt a mi történetünk, vigyázzanak, nehogy önök is így járjanak... Viszontlátásra!

(*Sikerül elrángatnia a Nőt a kulisszák irányába. Közben bökdösik egymást, előbb lökdösődnek, majd szó szerint verekedni kezdenek.*)

NŐ Te személtáda! Perverz állat! Rokkant igazolványos kecskepásztor!

FÉRFI (*a Nővel egy időben*) Az utcáról szedtelek fel, te szerencsétlen munkanélküli, te ágrólszakadt moldvai szőröstalpú...

DADUS (*megjelenik a színen, kezében mikrofon, a háta mögött a Férfi és a Nő továbbra is verekednek*) Jó estét! Az én nevem Ofelia Popii.

(*A szerző javaslata, hogy a Dadust játszó színésznő valódi neve hangozzék el: családnév és keresztnév. Ezt a keresztnévet kellene használni az előző*

szövegrészben is. Az ősbemutatón Dadust játszó színésznő valódi neve Ofelia Popii, példaként maradt meg a szövegben.)

35 éves vagyok. (Mint az előbb, itt is a színésznő valódi életkora hangzik el) Ne aggódjanak, a hátam mögött zajló jelenetet pontos koreográfia szerint játsszák. Kollégáim, Mati és Cristina (*A Férfit és Nőt játszó színészek valódi neve hangzik el*) testi épsége mindvégig biztonságban van. Az az igazság, hogy nekem... hogy én kellene játszom Oféliát. Ofélia, a filippínó dadus. Amint látják, nem vagyok filippínó. Tulajdonképpen egyáltalán nem hasonlítok egy filippínó nőre. És bármennyit próbáltam filippínós angol hangsúllyal megszólalni, nem sikerült. *Mam', Sir, Have a nice day!* Legjobb lett volna, ha egy filippínó színésznőt hívunk meg. De nem találtunk egyet sem. Én mondtam: Hívjatok egy filippínó színésznőt! De nem találtak. Nálunk, Romániában körülbelül ötszáz filippínó nő él, de egyik sem színésznő. Egy valakit érdekelt volna a dolog, de végül azt mondta, hogy egy színészi fizetésért nem jön el. Úgyhogy én kellett, illetve kellett volna eljátszom ezt a szerepet. Oféliát. Pedig életemben nem találkoztam filippínóval. Csak filmekben láttam. Ofélia monológja nem tartalmaz szöveget. Szerencsére. Csak rendezői instrukciókat. Én mondtam: vágjuk ki, vágjuk ki az egészet. Inkább bízunk a néző fantáziájára... de nem volt kivel beszélni. Őszintén, most nem tudom, hogy mitévő legyek: mondjam el a rendezői instrukciókat úgy, ahogy a rendező mondaná el, vagy... játszom el az instrukciókat, mint egy színész... Természetesen ezt a rendezővel kellett volna tisztázni a próbafolyamat alatt... De ő is, meg a koreográfus is mással voltak elfoglalva... például a hátam mögött zajló verekedés jelenettel, mert egy színésznő, mikrofonnal a kezében kevésbé érdekes a számukra. Úgy hogy ez úton szeretném megköszönni a jelmeztervezőnek... Szívből köszönöm. (*Csillogó teátrális ruhát visel, ami inkább zavart kelt, mert semmi köze nincs a filippínó Dadus karakteréhez*) Én nagyon alázatos színésznő vagyok, lelkiismeretes, alárendelem magam a rendezői akaratnak. Én vagyok a rendezők ideális rabszolgája, nem szólok bele, és igyekszem betartani a szabályokat. Nem vagyok kivétel, ez a román színjátszás hagyománya, sőt még ennél is több. A rendező maga az Isten, és a színész vakon követi rendezőjét. Lassan két évszázada! Van, aki néha morog, meg húzza az orrát... de általában a színész azt teszi, amit mondanak neki. Látták a hátam mögött a kollégákat... Tudják meg, hogy nem volt könnyű nekik. Az ütlegetések nem valódiak, de az izzadságcseppek azok. Térjünk vissza Oféliához. És a rendezői instrukciókhoz. Hogy a kecs-

ke is, meg a káposzta is megmaradjon, úgy döntöttem... arra a következtetésre jutottam, hogy elmondom a rendezői instrukciókat, mint egy rendező... majd eljátszom őket, mint egy színész.

Ofélia.

Ofélia nem szól, csak ha hozzászólnak. Általában nem szólnak hozzá. Ofélia gondolatban beszél, ha mégis lenne valami mondanivalója. De gondolatban is szépen kell beszélnie, mert ha csúnyán beszél, látszik az arcán.

Ofélia nem sír. De vajon elérzékenyülhet? Igen, de csak ritkán.

Ofélia munkaideje reggel 6-kor kezdődik, és este 11-kor ér véget.

Ofélia tanulja a román nyelvet. Az első és legfontosabb szavak: Jó napot, köszönöm, szívesen, megértettem.

Ofélia istenfélő. Isten mindent lát és megbüntet, ha nem takarítasz, ha nem mosol, ha nem vasalsz és nem főzöl, ha nem szellőztetsz, ha nem porszívózol, ha nem vered ki a szőnyeget, ha nem törölöd le a port, ha nem viszed ki a szemetet, ha nem sétáltatod meg a kutyát, ha nem sétáltatod meg a gyermeket, ha nem törölöd meg az orrát, ha nem nevelteted meg.

Oféliának tökéletesítenie kell az angol nyelvtudását, hogy ne fertőzze meg a gyermek angoltudását rossz kiejtésével.

Ofélia nem főz filippínó ételeket, mert a munkáltatói nem szeretik a filippínó étel szagát.

(*A színésznő*) Ezt tényleg nem tudom eljátszani, a nézők képzeletére bízom ezt a részt.

Oféliának otthon három gyermeke van, akik minden hónapban várják a pénzt, hogy iskolába járhassanak.

A szerződés ideje alatt Ofélia szülei, gyerekei vagy más manilai rokonai nem halhatnak meg. Ha mégis megteszik, akkor Ofélia Skype-on kísérheti végig a temetést.

Ofélia büszke az országára. És az országa is büszke rá, mert hazaküldi a pénzt, gazdasági hősként tartják számon.

Oféliára a munkáltatói is büszkék. Nem akárki engedhet meg magának egy filippínó bébiszittert. Nem akárki engedheti meg magának, hogy ezt nyilvánosságra is hozza. Az irigyek megnézhetik Ofélia fényképét több színes magazinban, amint egy seprűnyelet tart.

Ofélia a házon belül létezik. Wa csak az útlevelelben létezik. Wa útlevele a munkáltató egyik széfjében van. A széf kulcsa minimum két évre zárta oda be Wa útlevelét.

(*A színésznő*) Szóval az identitás elvesztése világos... a téma világos, de hogyan játszom el? Megvan a *mit*, de nincs meg a *hogyan*.

Ofélia nem mondhat fel. Csak felmondhatnak neki.

Ofélia Romániában tulajdonképpen nem létezik. És mivel nem létezik, ezért egyetlen törvény sem védheti meg a jogait. A jogok létező emberek számára lettek kitalálva.

(*A színésznő*) Valahogy így. És még valamit el kell mondanom: ezek a rendezői instrukciók nem a szerző sajátjai. Copy&paste-tel lettek összeollózva a Romániában munkát vállaló filippínó bébiszittereket alkalmazó cégek reklámjaiból. Szerintem gyengítik a darabot. Már-mint művészileg. Én a képzelőerőben hiszek, ami létre tud hozni egy kitalált történetet... (*Levágják a mikrofon hangerejét. Miközben távozik a színről, még elmond egy mondatot*) De ha egyszer nincs akivel!

NEGYEDIK JELENET

A MŰSZAKI SZEMÉLYZET VEZETŐJE (*mikrofonba*) Jó estét! Egy, kettő, egy-kettő. (*A hangosítónak*) Adj egy kis visszhangot! Egy-kettő, egy-kettő, teszt, teszt, teszt, teszt, egy-kettő, egy-kettő, egy... perc szünet. (*A nézőknek*) Lehet nyugodtan beszélgetni, mozogni, de nagyon szépen kérek mindenkit, hogy ne hagyja el a termet. Csukjátok csak be azt az ajtót!

(*Az improvizált szünet ideje alatt a színpadot egy temetési szertartáshoz rendezik be – behozzák a koporsót, amelyben Eugenia Ionescu fekszik, virágkoszorúkat stb.*)

A MŰSZAKI SZEMÉLYZET VEZETŐJE A szünetnek vége! (*A kulisszák felől bejönnek a Színésznők, a Színházkritikus, a Fiú, majd a nézőtér irányából megérkezik a Pap.*)

PAP (*mikrofonba*) „Színház az egész világ...” (*A hangosítónak*) Kérlek, vegyél le a visszhangból! „Színház az egész világ, És színész benne minden férfi és nő: Fellép és lelép: s mindenkit sok szerep vár életében.”¹ Jó estét kívánok. Megtiszteltetés számomra, hogy itt állhatok önök előtt, kultúránk egyik legkiemelkedőbb személyiségének lelki atyjaként. Eugenia Popes... Ionescut imádta a közönség, a kritika és kollégái is tisztelték, fiatal generációk lelkes pedagógusa volt. Természetesen szerető édesanya is volt. Sokat mesélhetnék arról az Eugenia Ionescuról, akit megis-

¹ William Shakespeare: *Ahogy tetszik*. Fordította: Szabó Lőrinc.

merhettem: Istenben mélyen hívó, adakozó és őszinte ember volt. Nemrég sikerült meggyőznie különböző politikusokat és üzletembereket, hogy személyesen vagy az állami kincstári alapból adakozzanak a Nemzet Megváltása Katedrális felépítéséhez szükséges pénzalapba, hisz a katedrális nemzeti büszkeségünk és európaiságunk szimbóluma. Hogy lássák, milyen tetemes hozzájárulásról van szó, elmondom önöknek, hogy ebből a pénzből egy, minimum 250 férőhelyes föld alatti parkolót fogunk építeni. Az egyház iránti ilyen mértékű elkötelezettséget mindenképp honorálni szeretnénk, így hálánk jeléül a parkoló bejáratánál egy Eugenia Ionescu emléktáblácskát fogunk elhelyezni.

EUGENIA IONESCU A parkoló bejáratánál?! Azt ígérted, hogy az emléktábla fent lesz, nem a föld alatt.

PAP És mivel itt állok önök előtt, színházszerető közönség előtt, aki rajongott a mi szeretett Eugenia Ionescunkért, meghívom önöket, hogy kövessék eme könyörületes és erényes példát: hozzájárulhatnak adójuk két százalékaival a szükséges hatszázmillióhoz. A legkisebb adomány is nagyon fontos számunkra. A begyűlt összeget kizárólag az építkezési munkálatok elvégzésére fogjuk fordítani. A jó Isten segítsen meg bennünket! *(A műszaki személyzet vezetőjéhez)* Légy olyan szíves, oszd ki az űrlapokat! *(A műszaki személyzet vezetője kiteszi az űrlapokat a színpad szélére, hogy aki akar, vehessen belőle.)*

Szeretett elhunytunk lelki atyjaként várom önöket holnap a Bellu temetőbe, a Művészek sétányához, ahol halottunk porhüvelyét örök nyugalóra helyezzük. Ugyanakkor kegyes végbúcsút veszünk a megboldogultól. Isten nyugosztalja!

EUGENIA IONESCU FIA *(a mikrofonhoz megy)* Szegény megboldogult... ő egy kiváló személyiség volt... édesanyám... számomra ő... ő volt az én édesanyám...

EUGENIA IONESCU Ki tette oda ezt, hogy beszéljen? Ráadásul elsőnek...

EUGENIA IONESCU FIA Mit is mondhatnék még? Ja, igen... a temetés holnap reggel lesz a Béke Veletek temetőben.

EUGENIA IONESCU Béke Veletek?!

EUGENIA IONESCU FIA Ez egy magántemető a 16-os villamos végmegállójánál.

EUGENIA IONESCU Nekem megvan a helyem a Művészek sétányán a Bellu temetőben...

EUGENIA IONESCU FIA A temetés után a közeli hozzátartozók számára lesz egy fogadás a temető melletti vendéglőben. Isten nyugtassa!

EUGENIA IONESCU Mit keresek én ott kinn a kukutyinban?

EUGENIA IONESCU FIA Isten nyugosztalja. Ezek után...

A MŰSZAKI SZEMÉLYZET VEZETŐJE (*a Fiúnak*) A műszaki személyzet közeli hozzátartozónak számít?

EUGENIA IONESCU Tudni akarom, mi történt a sírhelyemmel a Bellu temetőben?

EUGENIA IONESCU FIA Ez csak a nagyon közeli hozzátartozóknak... attól függ, hány fős személyzetről van szó.

A MŰSZAKI SZEMÉLYZET VEZETŐJE Akkor csak én jövök. A műszaki személyzet vezetőjeként. Szegény megboldogult nagyon szerette a fiúkat, ragaszkodott hozzánk. És természetesen legeslegjobban hozzám ragaszkodott.

EUGENIA IONESCU FIA Ezek után átadom a szót azoknak, akik bizonyára jobban ismerték, mint én, a színész kollégáknak.

EUGENIA IONESCU (*a Papnak*) Kérdezd meg, mit művelt a sírhelyemmel? (*A Fiúnak*) Várj egy kicsit!

PAP Várjon egy kicsit! Kedves művészek, tisztelt közönség, lelki atyjaként tudom biztosan, hogy Eugenia... hogy Ionescu asszony jó pár évvel ezelőtt megvásárolta magának a sírhelyet a Bellu temetőben. Jól tudom, mert én jártam közben, hogy... én kísértem el, amikor örök nyugalóhelyet keresett magának.

SZÍNHÁZKRITIKUS Ez így igaz, volt sírhelye a Belluban, pár évvel ezelőtt nyilatkozta nekem egy interjúban.

ELSŐ SZÍNÉSZNŐ Nekem is mondta. Jó sok pénzt adott érte.

MÁSODIK SZÍNÉSZNŐ Micsoda véletlen egybeesés, nekem is mondta!

EUGENIA IONESCU Igen, kedvesem, mindenki tudta, nem titkoltam.

EUGENIA IONESCU FIA Az a sírhely már nem a mi tulajdonunk. Eladtam.

EUGENIA IONESCU Hogy mit csináltál?!

MINDENKI El... adtad?

EUGENIA IONESCU FIA Igen, eladtam. (*A Műszaki személyzet vezetőjének*)

Kérlek, hozzád nekem is egy széket. (*Elveszi a széket, és kiül a nézőtérre a nézők közé.*)

PAP De hát nincs hozzá joga. A hagyatéki tárgyalásig nem tulajdoníthat el semmit abból, ami az édesanyjáé volt.

EUGENIA IONESCU FIA Még várok. Nem adtam még el, meg akarom várni az összes ajánlatot.

PAP Hogy volt képes... miért adta el az édesanyja sírhelyét? Ön erkölcstelen. Miért?!

EUGENIA IONESCU FIA Szükségem van a pénzre.
PAP Ezekben a nehéz időkben mindenkinek szüksége van pénzre, de fette magának a kérdést: vajon megéri?
EUGENIA IONESCU FIA 20 000 euró. Szerintem megéri. *(A nézőknek)* Van valakinek jobb ajánlata?
EUGENIA IONESCU Mire kell neked ez a pénz?
EUGENIA IONESCU FIA *(az egyik mellette ülő nézőnek magyarázza)* Akarok venni magamnak egy parkolóhelyet.
PAP Eladta az anyja nyugovóhelyét egy...
EUGENIA IONESCU Parkolóhelyért?!
EUGENIA IONESCU FIA *(továbbra is a körülötte ülőknek)* Az árban benne van a tető is. Amikor megvettem az apartmant a lakóparkban, nem maradt már pénzem parkolóhelyre is.
SZÍNHÁZKRITIKUS És az édesanyjára nem gondol?
EUGENIA IONESCU FIA Gondolni fogok rá, valahányszor leparkolom majd az autómat.
PAP És azokra, akik virágot szeretnének majd vinni a sírjára?
EUGENIA IONESCU Tényleg, kicsi szívem, ki fog majd nekem ott a világ végén virágot hozni?
EUGENIA IONESCU FIA *(a nézőknek)* A 16-os villamos egész jól jár.
PAP De mégis, az édesanyja kultúránk egyik fontos személyisége, nem lehet egy városvégi eldugott kis temetőben földbe tenni...
SZÍNHÁZKRITIKUS Ki tudja, kik mellé... Egész életében fontos emberek vették körül, kiváló személyiségek!
EUGENIA IONESCU FIA Ez van, a halál színe előtt mindannyian egyenlők vagyunk.
A MŰSZAKI SZEMÉLYZET VEZETŐJE *(átveszi a mikrofont)* Tessék elhinni, hogy nem is olyan rossz hely. Én is arra lakom... Persze, a szeméttelp csak két kilométerre van... Ha fúj a szél, elég büdös van, és nagyon sok a varjú, de a varjak nagyon intelligens madarak... de mit beszélek én itt... Kérem szépen, az egy jó hely, csendes, és biztos vagyok benne, hogy Ionescu asszonynak is nagyon tetszene.
MÁSODIK SZÍNÉSZNŐ Inkább beszélneél kevesebbet. Ki kérdezett?
A MŰSZAKI SZEMÉLYZET VEZETŐJE A művésznő... kicsit haragszik, mert nem neki adták oda Ionescu asszony szerepeit.
MÁSODIK SZÍNÉSZNŐ Ideállítasz részegen, és még van pofád...

A MŰSZAKI SZEMÉLYZET VEZETŐJE Hölgyem, én nem vagyok részeg. Csak kiábrándult. Ezek megint levágták a fizetésünket! (*A Második színésznő kiviszi a színpadról.*)

PAP Tisztelt művészek, kedves közönség, Isten mindent és mindenkit lát, és majd aszerint ítél. Amikor majd találkozni fogsz édesanyáddal a mennyországban...

EUGENIA IONESCU FIA Akkor majd elmagyarázom neki a helyzetet.

EUGENIA IONESCU Remélem, nekimesz az autóddal az első betonoszlopnak, és minél hamarabb találkozunk.

EUGENIA IONESCU FIA Addig is, találkozunk a Béke Veletek temetőben.

PAP Attól félek, nem lehetek ott.

EUGENIA IONESCU FIA Miért?

PAP Mert nem végezhetek temetési szertartást egy magántemetőben.

EUGENIA IONESCU FIA Miért?

PAP Mert ez a szabály. És én nem léphetem át az Egyház rendelkezéseit.

EUGENIA IONESCU FIA Még édesanyám kedvéért sem, akinek annyi éven keresztül volt lelki atyja?

EUGENIA IONESCU (*a Papnak*) Tényleg, húsz éven keresztül voltál lelki gondozóm.

SZÍNHÁZKRITIKUS A Nemzetközi Színházkritikus Egyesület nevében kérem, valaki tegyen már valamit!

A MŰSZAKI SZEMÉLYZET VEZETŐJE (*a kulisszák irányából*) És a műszakos fiúk nevében...

PAP Telefonálni fogok.

ELSŐ SZÍNÉSZNŐ (*a mikrofonnál*) Azt szeretném mondani... hogy Eugenia tagadhatatlanul a román színház, vagy talán az egyetemes színház egyik legkiemelkedőbb egyénisége volt. Mindenki tudja, hogy az utóbbi szerepei valóságos igazgyöngyök voltak...

EUGENIA IONESCU Amiket te örököltél!

ELSŐ SZÍNÉSZNŐ Amelyeket átvenni tőle számomra nagy megtiszteltetés.

Roppant nehéz feladat lesz... Remélem, nem fogok csalódást okozni a közönségnek, és szeretett megboldogult kolléganőm értékes örökségét méltón fogom képviselni. Kollégáim nevében is... Nyugodjon békében!

EUGENIA IONESCU Te közönséges ringyó, hát úgy nézek én ki, mint aki békében nyugszik?

ELSŐ SZÍNÉSZNŐ Biztos vagyok benne, hogy valahonnan fentről minket figyel szelíd tekintetével.

MÁSODIK SZÍNÉSZNŐ (*átveszi a mikrofont*) Comme c'est curieux, comme c'est bizarre et quelle coïncidence!² Eugenia tagadhatatlanul a román színház vagy talán az egyetemes színház, egyik legkiemelkedőbb egyénisége volt. Mindenki tudja, hogy az utóbbi szerepei valóságos igazgyöngyök voltak, amelyeket átvenni tőle számomra nagy megtiszteltetés. Roppant nehéz feladat lesz... Remélem, nem fogok csalódást okozni a közönségnek, és szeretett megboldogult kolléganőm értékes örökségét méltón fogom képviselni. Kollégáim nevében is... Nyugodjon békében! Biztos vagyok benne, hogy valahonnan fentről figyel minket szelíd tekintetével.

(*Míg a Második színésznő a monológot mondja, az Első színésznő is ugyanezeket a szavakat ismétli, előbb egyszerre mondják a szöveg egy részét, mint-ha egy előadói vagy szavalóverseny lenne, a vége felé a verseny annyira elfajul, hogy pofozkodni kezdenek.*)

A MŰSZAKI SZEMÉLYZET VEZETŐJE (*félbeszakítja a verekedést, átveszi a mikrofont*) Ebben a színházban Eugenia asszony volt a legtehetségesebb, és senki nem fogja tudni őt helyettesíteni, a mi szívünkben semmiképpen. Minden bemutató után hozott nekünk piát...

EUGENIA IONESCU És előtte is.

A MŰSZAKI SZEMÉLYZET VEZETŐJE És előtte is... mert megbízott bennünk.

EUGENIA IONESCU És csak finom dolgokat...

A MŰSZAKI SZEMÉLYZET VEZETŐJE És csakis finom dolgokat! Mi, fiúk mind szerettük. Ezért nem aludt ki soha a fény a fontos monológok alatt, soha ki nem tört a cipője sarka, és soha nem esett a fejére egyetlen tréger. Tudják, az ilyesmi azért előfordul... Igazi úriasszony volt, a szó minden értelmében. Éljen sokáig Eugenia Ionescu!

SZÍNHÁZKRITIKUS (*majdnem erőszakosan veszi át a mikrofont*) Micsoda helyzet, micsoda helyzet! Eugenia Ionescu elíziumi mezőkre való távozásával...

A MŰSZAKI SZEMÉLYZET VEZETŐJE Hogy hova távozott?

SZÍNHÁZKRITIKUS ...a színház egy személyiséggel, egy szent szörnyeteggel lett szegényebb. Mindenki számára nehéz pillanat a mostani. Én személy szerint hűséges útítársa voltam mindvégig. Mivel tudom ezt bizonyítani? Itt van ez a könyv, és benne a beszélgetéseink, a vele készített interjúk, beszámolók a turnékról, amelyeken elkísérhettem. Bizonyára sokan ismerik. Mármint a könyvet. Amit most itt tartok kezemben, az

² Részlet Eugen Ionesco *A kopsz énekesnő* c. darabjából.

a bővített kiadás. Luxuskiadvány. Még meleg, ma reggel jött ki a nyomdából. A szertartás után a színház előcsarnokában várom önöket a kötetdedikálásra. *Eugenia Ionescu – kultúránk kiváló személyisége* – 7,5 euró. Külön fejezetet szántam ragyogó pedagógiai munkásságának. Itt van velünk az ifjabb generáció egyik képviselője, átadom neki a szót, hogy beszéljen Eugenia Ionescu professzor asszonyról. *(A kulisszák irányába)* Gyerünk, fiatalember, ne szégyelld magad, nem eszlek meg. *(Bejön az Egyetemi hallgató.)*

EUGENIA IONESCU Honnan szedted ezt a jómadarat, kedvesem?

SZÍNHÁZKRITIKUS *(kinyitja a könyvet, és megmutatja az Egyetemi hallgatónak a felolvasandó részt)* Innentől eddig.

EGYETEMI HALLGATÓ Popescu asszony fantasztikus tanár volt. Kiváló pedagógus. Tőle tanultam meg, hogy a hagyományt, a nemzeti értékeket, valamint a klasszikus repertoárt szentül tisztelni kell.

(Az Egyetemi hallgató előveszi a gitárját, és elénekli Románia nemzeti himnuszának első szakaszát)

Ébredj fel, ó, román, ébredj halotti álmodból,

Melybe süllyesztettek barbár zsarnokok!

Most vagy soha, teremts magadnak eljövendő sorsot,

Melynek kegyetlen ellenséged is meghajolni fog!

(A nézőknek) Ez a mi nemzeti himnuszunk. Azt hiszem, illene felállnunk.

(Újabb szakaszt énekel)

Papok kereszttel az élen! Hisz a had keresztény,

A mottó a szabadság, a cél szent,

Inkább meghalunk csatában, teljes glóriában,

Mint hogy újból rabszolgák legyünk régi földünkön.

(Rock ritmusokban fejezi be az éneket, majd keresztet vet)

Isten legyen a mi segedelmünk!

(A nézőtéri előcsarnok irányából veszekedés hallatszik.)

PAP HANGJA Nem lehet, értse meg. Mert a magántemetők földje nincs megszentelve. És mi van akkor, ha az ilyen helyeken a papok elkezdenek piaci ár alatt temetni...

EUGENIA IONECU FIÁNAK HANGJA Akkor most mit csináljak anyámmal?

PAP HANGJA Meg kell értsél engem is valahogy, nekem azt mondták fentről, hogy ha beteszem a lábam egy magántemetőbe, egyszerűen kirúgnak.

A MŰSZAKI SZEMÉLYZET VEZETŐJE *(a félig nyitott ajtón kiszól)* Hallatszik...

PAP HANGJA *(kintről)* Mi hallatszik?

A MŰSZAKI SZEMÉLYZET VEZETŐJE Behallatszik a terembe.

PAP (*a Fiúval együtt bejön a terembe*) Mélyen tisztelt közönség, kedves művészek, ezt nem lehet. (*A Fiúnak*) És mindezért maga a hibás!

EUGENIA IONESCU FIA Ha már másoknak adományozott 250 parkolóhelyet, akkor csak természetes, hogy engem is meg fog segíteni egyetlen egy parkolóhellyel, elvégre a fia vagyok. Legalább ennyit.

PAP (*megragadja a Fiút a gallérijánál fogva, és megrázza*) A 250 parkolóhely nem személyes érdekeltetés, hanem a közösség javát szolgálja. Te tényleg nem látod a különbséget?!

EUGENIA IONESCU FIA (*reverendájától fogva földhöz vágja a Papot*) Nem. (*A levegő megfagy egy pillanatra, aztán mindenki megmozdul. A színésznők és a Színházkritikus a Paphoz sietnek, hogy felsegítsék és elrendezzék a reverendáját.*)

SZÍNHÁZKRITIKUS Milyen különbséget lássanak ezek, atyám? A mai fiatalok képesek az anyjukat is vásárba vinni. Csakhogy elfelejtik, hogy az anyjuk nem a saját tulajdonuk, hogy ő a miénk, az egész nemzeté.

EUGENIA IONESCU FIA Ha az egész nemzeté, akkor temesse el az egész nemzet.

SZÍNHÁZKRITIKUS Te anyaáruoló! (*A Fiú rögtön a színpadon terem, hogy összemehessen a Színházkritikussal.*)

MARIAN ELVTÁRS Elnézést, hogy megszakítom önöket.

EUGENIA IONESCU Marian elvtárs! Micsoda kellemes meglepetés!

PAP Ááá... Marian úr!

MARIAN ELVTÁRS Akaratom ellenére is hallottam mindent. A szegény megboldogult jó barátjaként megpróbálhatnék a fenti körökben közbenjárni...

EUGENIA IONESCU FIA Kicsoda maga?

SZÍNHÁZKRITIKUS (*a Fiúnak*) Bemutatkozott már: egy régi barát. Mindezek után még kérdőre is vonja?

EUGENIA IONESCU FIA (*a Színházkritikusnak*) Nem szégyelled magad, ideállítasz ezzel a szar könyvvel, és még te cseszegetsz engem?

(*Ismét neki akar menni a Színházkritikusnak.*)

EUGENIA IONESCU Kész. Állj! Mindenki pofa be, mert nagyon az agyamra mentetek. (*Marian elvtársat kivéve, mindenki mozdulatlan lesz. A nézőknek*) Ezt tényleg el kell mesélnem önöknek. Nem felejttem soha azt a napot, amikor Marian elvtárs virágot küldött nekem az öltözőmbe, aztán meghívott egy kávéra a Berlin vendéglőbe. Azt mondta...

MARIAN ELVTÁRS Maga elképesztő személyiség, nekünk ilyen emberekre van szükségünk, mint maga. Elfogadná az ajánlatot, hogy nekünk dolgozzon? Semmi mást nem kell tennie, mint a színésztársairól portrét rajzolni. Természetesen fedőnév alatt fog jelenteni. Van valami preferenciája, egy szerep esetleg, amihez nagyon ragaszkodik?

EUGENIA IONESCU Akkoriban fiatalabb voltam, mégis egy összetett szerepen dolgoztam... Arkagyina, megfelel?

MARIAN ELVTÁRS Arkagyina. Elég nehéz megjegyezni, de ha ehhez ragaszkodik, rendben van.

EUGENIA IONESCU Két év alatt több tíz színészportrét alkottam. „Forrásszemély jelenti: a két felvonás közötti szünetben D. C. elvtársnő, a nemzet művésze a romániai nélkülözésekről és nyomorról beszélt. Azt mondta, hogy *a mézsárszék előtt százával állnak sorban az emberek, hogy vaj, tojás, túró és sajt egyáltalán nem kapható. És amíg a nélkülözések láncsorozatban követik egymást, addig a párt legfelsőbb vezetője új rendeletet adott ki, hogy az arcképét minden iskolában, gyárban és üzemben színes fényképre cseréljék. El tudjátok képzelni, hány milliót fognak ezekre a színes fényképekre költeni?* A beszélgetésben részt vett a teljes szereposztás, valamint a Műszaki személyzet vezetője. Amíg meg nem szólaltam, senki a jelenlevők közül nem foglalt állást az elhangzottak ellen. Forrásszemély Arkagyina.” A forradalom után is kapcsolatban maradtunk Mariannal... Marian elvtárssal. Az első behálózást ugyanúgy nem lehet elfelejteni, mint az első szerelmet.

MARIAN ELVTÁRS (*amíg a többiek kilépnek a kimerevített képből, addig ő telefonozik*) Halló, én vagyok, a segítségedre lenne szükségem... Már tudjátok... azt a kurva szekuritátés anyátokat! Értem, értem, de mégiscsak a kultúránk egyik kiemelkedő személyiségről van szó, nem hagyhatjuk lógni holmi városszéli kerítésen... Akkor, hogy legyen? Igen, ez a kapitalizmus. Jó, akkor megelőlegezem én az összeget. (*A Fiúnak*) Kapsz tőlem húszszret. Kp. Számla nélkül.

EUGENIA IONESCU FIA Rendben. (*Elveszi a pénzt*) Kösz.

MARIAN ELVTÁRS (*Eugenia fülébe súg*) Írjál majd! Minden érdekel, ami odaát történik. Minden beszélgetés.

EUGENIA IONESCU Arkagyina fedőnév alatt jelentsek?

MARIAN ELVTÁRS Természetesen.

PAP Minden jó, ha a vége jó. Kedves művészek, mélyen tisztelt közönség, találkozunk mindannyian holnap reggel a Bellu temetőben. A Művészek sétányán. És ne feledjék adójuk két százalékát a Nemzet Megvál-

tása Katedrális felépítésére adományozni, hisz a katedrális nemzeti büszkeségünk és európaiságunk szimbóluma. *(Mielőtt kimenne, kezét ráz a Fűvel)* Gratulálok!

ÖTÖDIK JELENET

LÁNYTESTVÉR 150 euró jó lesz?

SÓGORNÓ 150 euró?!

TAXISOFŐR 450 euróért vettük...

LÁNYTESTVÉR FÉRJE Ez van a háztartási gépekkel. Egy év után már féláron sem lehet eladni őket.

TAXISOFŐR Ti mennyit tudnátok érte adni?

LÁNYTESTVÉR Nem kell ezért megharagudni.

TAXISOFŐR Nem haragszom. Csak nagyon fáradt vagyok.

ÉDESANYA Három éjszakája nem alszik, szegény...

LÁNYTESTVÉR Szerintem nem okés, hogy úgy vezetsz ebben a városban, hogy három éjszakája nem alszol. Anya, most komolyan, te miért engedted így el?

TAXISOFŐR És ha itthon ülök, ki fizet nekem szerinted?

LÁNYTESTVÉR A feleséged tudja, hogy így vezetsz?

SÓGOR Tudd meg, hogy Ioana sem alszik hónapok óta.

LÁNYTESTVÉR Csakhogy ő nem vezet taxit.

SÓGOR Nincs most időnk ilyesmikre. Egy család vagyunk, és segítenünk kell egymáson. Bár mi nem állunk most valami fényesen anyagilag.

SÓGORNÓ Kifejezetten rosszul állunk.

ÉDESANYA Ki az, aki egyáltalán jól áll ma anyagilag?

SÓGORNÓ Maguknak, nyugdíjasoknak legalább van havi nyugdíjuk, ha törlik, ha szakad.

ÉDESANYA Milyen nyugdíj? A közköltségre sem elég.

SÓGORNÓ Mi dolgozunk, és nekünk is csak a közköltségre futja. Mondtam is, minek jövünk ide, ha úgyszólván pénzünk?

SÓGOR Mert a húgom, és ha ilyen nagy bajban van, akkor muszáj segíteni neki...

SÓGORNÓ És ha nincs miből? Nézz csak magadra, már négy hónapja keresel munkahelyet... neked segít valaki?

SÓGOR *(a Lányttestvér férjének)* Nálátok nincs szükség új munkaerőre?

LÁNYTESTVÉR FÉRJE Holnap menesztenem kell még tíz embert. Borzasztó! Hogy válasszak, fej vagy írás? Két éjszakája nem jön álom a szememre.

SÓGOR Elképzelem, hogy tudnak aludni azok, akiket kirúgtál.

LÁNYTESTVÉR FÉRJE Azt hiszed, nekem könnyű?

SÓGOR Azt hiszem, nekik azért nehezebb.

SÓGORNÓ Nem kell ezeket megsiratni. Ezeknek a magánszektorban több ezer eurós fizetésük volt. És ha nem tettek félre semmit akkor, amikor jól ment nekik, hát akkor hülyék. Nálunk az állami szektorban tényleg nehéz. Mit tudsz félretenni ebből a nyomorúságos tanári fizetésből?

LÁNYTESTVÉR A tanügyben valóban kicsik a fizetések. De te magánórákat is adsz... és azok után nem fizetsz adót...

SÓGORNÓ Az én magánóráimat össze sem lehet hasonlítani a ti hálapénzeitekkel ott a kórházban...

LÁNYTESTVÉR Én nem fogadok el hálapénzt. Ki mondta neked, hogy hálapénzt fogadtam el?

SÓGORNÓ Nem rólad beszélek, hanem úgy, általában. *(A Taxisofőrnek)* Te mondtad, hogy annyi hálapénzt adtatok már, hogy ráment a gatyátok is.

TAXISOFŐR Adtunk és adunk... nincs más választásunk.

SÓGORNÓ *(a Lánytestvérnek)* Persze megértem. Nektek, orvosoknak rosszul megy sorotok. Mint nekünk, tanároknak. Én nem ítélem el az orvosokat, hogy hálapénzt kérnek. Én is kérnék. Persze, nálatok más a helyzet. Matei a magánszektorban van, jól keres. Neked nincs szükség hálapénzre.

LÁNYTESTVÉR Ez hozzáállás kérdése. Soha nem tudnék hálapénzt elfogadni. És tudd meg, hogy nekünk is van bankkölcsönünk, és nálunk is levágták a fizetéseket...

LÁNYTESTVÉR FÉRJE És nincs kizárva, hogy engem is meneszteni fognak... Sőt, elég valószínű...

LÁNYTESTVÉR Tessék?

LÁNYTESTVÉR FÉRJE Csak azt mondom, hogy megvan a lehetősége. Mind egy, miért is beszélünk erről? Ezeknek az embereknek segítségre van szükségük, most azonnal. *(A Taxisofőrnek)* Ha már nem tudunk kölcsönadni nektek, legalább segítsünk így... mindenki, amennyit tud.

TAXISOFŐR Tudom, hogy senkinek nem könnyű. De ha már eldöntöttük, hogy eladunk mindent, gondoltuk, szóljunk nektek is.

SÓGORNÓ Jobb is, hogy a családban marad. Nézd, én 65 eurót tudok adni a tévéért.

LÁNYTESTVÉR 70.
SÓGORNÓ 75.
LÁNYTESTVÉR 80.
SÓGORNÓ 85.
TAXISOFÓR Az újságban is fel kellene adni egy hirdetést...
ÉDESANYA Erre már nincs idő, az orvos azt mondja, minden nap számít.
TAXISOFÓR Rendben, 80 euró.
SÓGORNÓ De mi 85-öt ajánlottunk.
TAXISOFÓR Jó, 85.
LÁNYTESTVÉR 90.
SÓGORNÓ 95.
LÁNYTESTVÉR 110.
SÓGORNÓ 120.
LÁNYTESTVÉR 130.
SÓGORNÓ 150.
LÁNYTESTVÉR Használjátok egészséggel!
SÓGORNÓ Hát igen, ha egészség nincsen, akkor...
LÁNYTESTVÉR FÉRJE Mondjad, hogy a bútort is el akarjátok adni.
LÁNYTESTVÉR A bútorokkal kicsit nehezebb.
TAXISOFÓR A szomszédok felajánlották, hogy megveszik a konyhabútort...
Hallották, hogy bajban vagyunk. Azt mondták, megveszik az eredeti áron.
LÁNYTESTVÉR Komolyan?
TAXISOFÓR Mi is hat hónapja vettük...
LÁNYTESTVÉR Fiatalok?
TAXISOFÓR Olyan egyidősök vagyunk.
SÓGOR És a lakás az övék?
TAXISOFÓR Igen. Megvették. A szülők is besegítettek.
LÁNYTESTVÉR Egyesek milyen szerencsések! Minket a szüleink tanácscsal segítettek. *(Az Édesanyának)* És a tanácsaik sem voltak a legjobbak.
ÉDESANYA Miből tudtunk volna segíteni? Azt hiszed, nem szerettünk volna? Iskoláztattunk, ez neked nem segítség?
(Szünet)
TAXISOFÓR *(a színész)* Ez a replika nem is volt itt.
ÉDESANYA *(a színésznő)* Nem volt itt, de úgy tűnt, hogy jól találta. Helyzetben volt.
LÁNYTESTVÉR *(a színésznő)* Egyáltalán nem talál. Itt az Édesanya lehajtja a fejét, mintha szégyenlené magát. Ez a szituáció.

ÉDESANYA *(a színésznő)* Azt hiszem, még el tudok játszani egy szituációt.

SÓGORNÓ *(a színésznő)* Minden tiszteletem, de most akkor szabályszerűen játszunk, vagy kinek hogy szottyán kedve? *(Táskájából kivesszi a példányt, és hangosan olvassa)* Egyesek milyen szerencsések! Minket a szüleink tanáccsal segítettek. És a tanácsok sem voltak a legjobbak. És erre én azt mondom...

ÉDESANYA *(a színésznő)* Foglalkozzál te csak a saját szerepeddel!

SÓGORNÓ *(a színésznő)* Nem, nem ezt mondom...

ÉDESANYA *(a színésznő a Sógort játszó színésznek)* Te, úgy tudom, iszol, és négy hónapja minden este el vagy ázva.

SÓGOR *(a színész)* Ezt most a szereplő mondja, vagy...

ÉDESANYA *(a színésznő)* Tudom, zavaró lehet ez az italdolog. De ez most szerepből volt. Ti, fiatalok csak szórakozni tudtok: szórakozás, szórakozás és megint csak szórakozás. És még ti ítéltetek fölöttünk, akik végigdolgoztuk egy életet... Szégyen! Szégyelljétek magatokat, szégyen, szégyen!

SÓGORNÓ *(a színésznő)* Elmondhatom a replikámat?

ÉDESANYA *(a színésznő)* Te csak hallgass! Visszajöttél gyermeknevelésről, hogy megint elmenjél gyesre. És mindezt az állam pénzén.

SÓGORNÓ *(aki hét hónapos terhes nőt játszik)* Ezt most a karakteremre érti, vagy rám?

ÉDESANYA *(a színésznő)* Mindkettőre!

SÓGORNÓ *(a színésznő)* Hogy lehet ilyet mondani?!

ÉDESANYA *(a színésznő)* Az én időmben szülés után rögtön mentél vissza a gyárba vagy a színpadra, vagy ahol dolgoztál... Nem ült senki otthon az állam pénzén.

SÓGORNÓ *(a színésznő)* Tessék csak hagyni, mert az a gyereknevelési segély, amit az állam ad, nem sok mindenre elég...

ÉDESANYA *(a színésznő)* Annyi, amennyi, de az én időmben nem volt Ikea-bútor meg effélék...

SÓGOR *(a színész)* Mert akkoriban még nem létezett Ikea.

ÉDESANYA *(a színésznő)* Jó, hogy ezeknek van mit eladni. A fiataloknak, a szereplőknek. Ne sajnáljuk már őket ennyire.

LÁNYTESTVÉR FÉRJE *(a színész)* Ki sajnálja őket, asszonyom?

ÉDESANYA *(a színésznő)* Minden replika a tietek, én meg csak annyit mondok, hogy szegények, nem így van?

LÁNYTESTVÉR *(a színésznő)* Szóval ez a baj, a replikák...

A SZÍNÉSZ, AKI A PROVIDENTES HÁZALÓ ÜGYNÖKÖT FOGJA JÁTSZANI Asszonyom, engem sem vet fel a sok replika, mégsem csinállok cirkuszt belőle.

ÉDESANYA *(a színésznő)* Én a generációm szempontjait képviselem, a generációt, aki végiggürölte az életet, és úgymint szar nyugdíjakat fogunk kapni...

TAXISOFŐR *(a színész)* Akkor fejezze be a mondanivalóját és... folytathatjuk?

ÉDESANYA *(a színésznő)* Most mondtam el. Remélem, nem felejtettem ki semmit. Igen: Szégyen! Szégyelljétek magatokat!

LÁNYTESTVÉR *(a színésznő)* Belenézhetek?

ÉDESANYA *(a színésznő)* Csak tessék.

LÁNYTESTVÉR *(a színésznő)* Tehát, a kis valóság-intermezzónk után a megszakítás előtti replikától kell újravenni a szöveget. Az én karakterem azt mondja: Egyesek milyen szerencsések! Minket a szüleink tanácssal segítettek. És a tanácsok sem voltak a legjobbak.

SÓGORNÓ Mikor ilyen jól szituált párokat látok, mint ezek a szomszédok, felforr az agyvizem... Mindenesetre nem kéne minden jöttment idegent beengedjétek a házba...

SÓGOR A kanapét is eladjátok?

SÓGORNÓ Ez kell neked most, kanapé? Hogy ott döglődjél egész nap sörrel a kezdedben a focimeccs előtt.

SÓGOR Én rád gondoltam, hogy hátha kellene neked is valami kényelmesebb...

SÓGORNÓ Egyetlen kikötésem volt, mikor elhatároztuk, hogy ide jövünk: olyasmit vásárolunk, amire ténylegesen szükségünk van. Pontosabban: olyan dolgokat *vásárolok*, amire szükségünk van. Mert neked egy budi-fedőre sincs pénzed.

LÁNYTESTVÉR FÉRJE Drágám, nekünk nem kellene egy kanapé?

LÁNYTESTVÉR Én inkább valami bőrt szeretnék...

LÁNYTESTVÉR FÉRJE A bőr nem jó, nyáron izzadsz rajta, télen meg fázol...

LÁNYTESTVÉR *(a Taxisofőrnek)* 250 euró megfelel?

TAXISOFŐR Meg.

(A Lánytestvér férje odaadja a pénztárcát a Lánytestvérnek, aki felfedezi, hogy kevesebb pénz van benne, mint 250 euró.)

LÁNYTESTVÉR *(a Taxisofőrnek)* Adok most 150 eurót, és a többi százat majd fizetéskor.

TAXISOFŐR Két nap múlva kell vigyem a pénzt a kórházba.

LÁNYTESTVÉR *(a Férjnek)* Neked mikor utalják a fizetést?

LÁNYTESTVÉR FÉRJE Két nap... alatt megszerzem a száz eurót.
LÁNYTESTVÉR Istenem, nagyon sajnálom... ha lenne rá lehetőségünk...
TAXISOFŐR Rendben van. Tudom, hogy nektek sincs miből.
LÁNYTESTVÉR Tegnap több imát is elmondtam a templomban. A kislány egészségéért. Talán nem ártana, ha Ioana is elmenne, ennek a kolostornak nagyon jó sztárece van...
TAXISOFŐR Ioana egész nap a kórházban van, nem hagyhatja egyedül Mariát.
SÓGORNŐ Arra gondoltam... persze, lehet, hogy nem akarjátok, de... hamarosan szükségünk lesz egy babakocsira...
TAXISOFŐR A babakocsit nem adjuk el, még szükségünk van rá... vagyis remélem, hogy még szükségünk lesz... *(Rövid szünet)* 135 euró.
SÓGORNŐ 90 euró.
TAXISOFŐR 135-ért vettük, ennyiért adjuk.
SÓGORNŐ 90 euró. Többet egyszerűen nincs miből adjak.
SÓGOR Hozzáteszek én még 45-öt, és megvesszük.
SÓGORNŐ Miből teszed hozzá, a munkanélküli segélyedből, amit már elittál?
SÓGOR A munkanélküli segélyből, amit jövő hónapban kapok. Akkor tudom odaadni.
SÓGORNŐ Nagyon kedves tőled, hogy az én pénzemen jótékonykodsz.
SÓGOR A húgom, és szeretnék valahogy segíteni rajta... Rendben, négy hónapja a te pénzeden élünk, de ez most nehéz időszak, megérthetnéd, vagy legalább megpróbálhatnád... Nem lehet így élni... Nekünk gyerekeink lesz... Én nem bírom, én egyszerűen nem bírom tovább... minden nap reggeltől estig falhoz szorítva. Nem bírom... ezt én nem bírom tovább. Ne haragudjatok!
HÁZALÓ ÜGYNÖK Jó reggelt!
TAXISOFŐR Szia, Cristi!
HÁZALÓ ÜGYNÖK Vendégeid vannak?
TAXISOFŐR Igen.
HÁZALÓ ÜGYNÖK Ilyen korán?
TAXISOFŐR Sürgős?
LÁNYTESTVÉR Mi van veled, Cristi? Nagyon rég nem láttalak.
HÁZALÓ ÜGYNÖK Cristian Iulian Dobrescu. Házaló ügynök. Itt a névjegykártyám.
ÉDESANYA Cristi, ha kölcsönkérni jöttél, nagyon rosszul időzítettél.
HÁZALÓ ÜGYNÖK Hogy kérnék én kölcsön?

ÉDESANYA Ahogy máskor is tetted.

HÁZALÓ ÜGYNÖK Nem, asszonyom. Ma pénzt hoztam. Hívott minket, és én itt vagyok.

ÉDESANYA Ki hívott téged?

TAXISOFÓR Én hívtam.

ÉDESANYA Kit hívtál?

HÁZALÓ ÜGYNÖK *(egy szuszra mondja el a mesét, de belenézhet időnként a reklámanyagba, amit a kezében tartogat)* Brit háttérű vállalatunk vezető szerepet tölt be a nemzetközi piacon a lakossági hitelek otthoni szolgáltatásában. Fedezet nélküli kölcsönöket ajánlunk, nincsenek rejtett és extra költségek. Mindezt bürokrácia mentesen. A kamat nem változik. Otthoni szolgáltatásunk segítségével két napon belül kézhez kapja a kölcsönt saját otthonában. A törlesztési összegeket ugyancsak otthona kényelmében fizetheti ki. Munkatársunk heti rendszerességgel keresi fel önt az otthonában. Ezek a látogatások lehetővé teszik számunkra, hogy felmérjük minden háztartás egyedi helyzetét, hogy azonnal tudjunk cselekedni, akár újabb kölcsönt felajánlani, akár a törlesztések átütemezését. Itt van egy információs csomag a vállalatunkról. Itt van a szerződés. Itt pedig a pénz.

ÉDESANYA És a részlet... az mennyi?

HÁZALÓ ÜGYNÖK Itt írja a szerződésben.

TAXISOFÓR Anya, megbeszéltem már telefonon a bankkal... a vállalattal.

SÓGORNÓ Láttam a tévében egy reklámot erről a cégről...

LÁNYTESTVÉR FÉRJE Ez olyan...

HÁZALÓ ÜGYNÖK Vállalatunk a lehető leg...

LÁNYTESTVÉR FÉRJE *(az Ügynökkel egy időben beszél)* Uzsorás cég.

HÁZALÓ ÜGYNÖK *(befejezi a mondatot)* törvényesebb!

LÁNYTESTVÉR *(a Taxisofórnek)* Te tényleg fel akarod venni ezt a kölcsönt?

ÉDESANYA Miért ne... mi a gond?

LÁNYTESTVÉR Anya, már nyakig benne vannak az adósságban... Én a helyetekben...

TAXISOFÓR Nem vagy a helyünkben.

ÉDESANYA *(az Ügynöknek)* Mi rég ismerjük egymást... Cristi, ugye nem mártanál be minket valami mocskos üzletbe...

HÁZALÓ ÜGYNÖK Jaj, hát mi rég ismerjük egymást, asszonyom... Brit háttérű vállalatunk vezető szerepet tölt be a nemzetközi piacon a lakossági hitelek otthoni szolgáltatásában.

ÉDESANYA Micsoda véletlen... hogy pont téged küldtek ki hozzánk, te Cristi.

HÁZALÓ ÜGYNÖK Ez nem véletlen, asszonyom. A vállalat azokat a munkatársakat küldi ki, akik az igénylő körzetében laknak. Én minden héten el fogok jönni önökhöz, hogy behajtsam a tartozást. Önöknek semmi más dolguk nincs, mint hogy itthon legyenek, és adják ide a pénzt. Jövő szombaton ugyanebben az időben jelentkezem. Megihatunk egy kávét is...

LÁNYTESTVÉR És mióta dolgozol ennek a cégnek?

HÁZALÓ ÜGYNÖK Két napja. Ez lesz az első szerződéselem.

SÓGOR És jól fizetnek?

HÁZALÓ ÜGYNÖK Ez attól függ, mennyit dolgozol, és milyen hatékonyan végzed a munkádat.

SÓGOR És kell felsőfokú végzettség?

HÁZALÓ ÜGYNÖK Be kell csengetni az emberekhez, ehhez nem kellene egyetlen tanulmányok. Hamar kiképeznek.

SÓGOR És mit kell megtanulni?

HÁZALÓ ÜGYNÖK Mindenféle *meggyőződési* technikát. Vagyis, hogy adják oda neked minden héten a tartozást. Mert vannak, akik rosszul fizetnek. Önöknél ez természetesen nem fog előfordulni... de tudják, milyenek az emberek.

SÓGOR És alkalmaznak még új embereket?

HÁZALÓ ÜGYNÖK Persze, az üzlet nagyon jól megy, főként ezekben a mostani időkben...

SÓGOR Engem is érdekelne...

HÁZALÓ ÜGYNÖK Hívd fel őket, minden nap vesznek fel új embereket.

SÓGOR Még ma felhívom őket, hátha holnaptól felvesznek.

HÁZALÓ ÜGYNÖK Mennyibe került a tévé?

SÓGORNŐ 150 euró.

HÁZALÓ ÜGYNÖK (*a Taxisoförtől kérdezi*) Ilyen olcsó? És a kanapé?

LÁNYTESTVÉR 250.

HÁZALÓ ÜGYNÖK (*a Taxisoförtől kérdezi*) Másodkézen vettétek?

TAXISOFÖR Másodkézen adjuk. Érdekelne valami?

HÁZALÓ ÜGYNÖK Engem nem... És mindent el akartok adni?

TAXISOFÖR Mindent.

HÁZALÓ ÜGYNÖK A lakást is?

ÉDESANYA Reméljük, hogy nem kerülünk ilyen helyzetbe.

HÁZALÓ ÜGYNÖK Hát, az elég kellemetlen volna... Régi jó szomszédok vagyunk... Nagyon sajnálnám ha... már nem lennénk.

TAXISOFŐR Nekem tényleg mennem kell.

HÁZALÓ ÜGYNÖK Boldogultok a cipekedéssel? Segítek.

ÉDESANYA Hagyd csak, Cristi, te munkaidőben vagy.

HÁZALÓ ÜGYNÖK Elvégre szomszédok vagyunk. Ha a közelállók nem segítenek, ki segítsen?

LÁNYTESTVÉR Megoldódik minden. Benevet a szerencse a ti házatokba is.

SÓGORNÓ Úgy mondják: rámosolyog a szerencse a ti házatokra is.

SÓGOR Elvonulnak a sötét felhők, és rátok mosolyog a szerencse csillaga.

LÁNYTESTVÉR FÉRJE Eső után... napsütés.

HÁZALÓ ÜGYNÖK Ahová nem süt be a nap, oda az orvos fog bekopogni.

(Mindenkire kimegy, a Taxisofőr egyedül marad a színen.)

TAXISOFŐR 8.45. Öt perce jöttem ki, és már van egy fuvarom. Ki kell vinnem a reptérre valakit. Ez annyi, mint három fuvar. Szerencsém van. Ma tényleg szerencsém lesz. Összegyűjtöm azt a pénzt, túléljük, jól leszünk, rendben leszünk. „257, mennyi idő alatt érsz oda?” „Egy jelzőlámpánál állok a Nép Háza³ mellett. Mondd meg a csajnak, hogy hét perc és ott vagyok. Remélem, nem zárták le azt az utcát a tömbházak között. De kibogozom én valahogy.” Szerencsém van ezzel a hóval, több kliensem lesz ma. Ki akarja ilyen időben tönkretenni az autóját? Ha nem sütne így a nap, még jobb lenne.

Egy buzi sétál a Central Parkban. A tó mellett meglát egy aranyhalat, megfogja és visszadobja a vízbe. „Richard, hé, Richard, hova mész? Én vagyok az aranyhal, te lúzer. Mert megmentetted az életemet, teljesítem három kívánságodat. Igazából csak egyet, mert buzi vagy.” „Hát, szeretnék egy... egy Gucci napszemüveget.” „Te hülye buzi, megy tönkre az egész világ, és te csak egy Gucci napszemüveget kérsz?!” Richard gondolkodik, majd azt mondja „Ok, then... Gucci for everybody!”

Jó vicc, mi? Az az igazság, hogy nekem is kellene egy napszemüveg, na jó, nem muszáj Gucci legyen, de... Mi a francért állunk itt ennyit? A mentőautót sem engedik átmenni. Úgy üvölt ez a sziréna, hogy mindjárt szétrobban az agyam. Hát persze. Hivatalos konvoj. Ezek le se szarják. A diszpécser szól, hogy telefonált a kliens, hogy mi történik, hogy miért nem értem még oda. Megkérem a diszpécsert, kérdezze meg a csajt, tud-e még várni öt percet. Mit csináljak, nem repülhetek át az út-

³ Casa Poporului, Bukarest

kereszteződésen. Megkérdezek egy rendőrt, meddig kell még itt rostokolni. A rendőr megvonja a vállát. A diszpécser visszaszól. A kliens megvár. Jaj de jó! A diszpécser megkérdezi, hogy van Maria. Hogy legyen, holnapután műtik. Vagyis akkor műtik, ha megszerzem rá a pénzt. A diszpécser azt mondja, biztos meglesz. Tudom is én? Még az összeg felét is alig kapartuk össze. Hova a бүdös francba mennek ezek szombaton reggel? „Hova menjenek, 257-es, sízni mennek. Ragyog a nap, sziporkázik a hó. Csak mi ülünk itt nyakig munkában.”

A kliens ismét telefonál. Maria hároméves. Nagyon okos kislány. Nem tudom, mire ütött. Talán a húgomra. Ioana se, én se nagyon szerettünk iskolába járni. Vagyis szerettünk éppenséggel, csak amikor 18 évesen jön a gyerek... nehezebb egyetemre menni. Ioana legalább elmehetett volna, rá kellett volna kényszerítenem, hogy egyetemet végezzen. „257-es, sajnálom, a kliens más taxit hívott.” Hát persze, nem fogja miattam lekésni a repülőt. Vajon hova utazik? Hova megy ez a sok repülő? Hova mehetsz... hova lehet innen elmenni?

Szemembe süt a nap. Égeti a retinámat. Nem kapok levegőt. Szeretnék mondani valamit ennek a lánynak, a diszpécsernek. Szeretném megköszönni. Amióta megtudta, hogy bajban vagyunk, a legjobb rendelkezést folyton nekem adja. De nem tudom kinyitni a számat. Elhalad előttem a hivatalos konvoj. Sötétített ablakos autók. Napszemüveg-ablakos autók. Gucci Originals. Körülöttem minden autó megindul, nagy sebességgel, neki az útkereszteződésnek. Én maradok.

Maria, nem valószínű, hogy látjuk még egymást. Képtelen vagyok elmozdulni innen. A hóban nem találtam aranyhalat. Ebben a városban nincs aranyhal. A sofőrök rám dudálnak. Káromkodnak. A közepső ujjukat mutogatják. Egy nagydarab fickó megállt az ablakom előtt, és elkezd ütni. Lábbal rúgja az ajtót. Kivehetném azt a botot az ajtó mellől. Szétverhetném az agyát. Megtehetném... „Basszam azt a kurva anyádat!” Ezt most ő mondja, vagy én?! Ki a faszom mondja ezt? A rendőr is integet nekem. „257-es, hívtak a rendőrségről, valami baj van? 257-es, miért állsz az útkereszteződésben?”

Itt ragadtam. Itt maradok. Szemembe süt a nap.

2013. május

EGY VÁROS TÖRTÉNETE

HONTI REZSŐ FORDÍTÁSA ALAPJÁN
RÁDIÓRA/TÉVÉRE/SZÍNPADRA ALKALMAZTA
MESTERHÁZI MÁRTON.

1.

(Tanterem)

TANÍTÓ: Dicső eleink: Szytopka.

SZTYOPKA: Dicső eleink a Vaskobakok. Sokkal különbek voltak a szomszédságukban lakó törzseknél.

TANÍTÓ: Akik, Ivaska.

IVASKA: A madzagrágók, az ürgefogók, a babfogatók...

TANÍTÓ: És legfőképpen?

IVASKA: A...

TANÍTÓ *(pálccával elveri)*

PROFISKA: A kajlahasúak.

TANÍTÓ: Akik?

PROFISKA: Akik a döntő öklelőzésekor megadták magukat, mikor mi, Vaskobakok, varázslattal rávettük a Napocskát, hogy a szemükbe süssön.

TANÍTÓ: A Vaskobak-birodalom rendje: Tyimoska.

TYIMOSKA: A Vaskobakok uralmuk alatt egyesítették a törzseket, majd intézkedéseket hoztak.

TANÍTÓ: Éspedig.

TYIMOSKA: Fürdőbe hurcolták a borjút...

TANÍTÓ: Továbbá, Proska.

PROSKA: Harangszóval fogadták a rákot, nyolc versztát futottak egy szűnyog után...

TANÍTÓ: Ámde, Szjomka.

SZJOMKA: Mindeme hősie próbálkozások kudarcba fúltak, s a Vaskobak-birodalmat ismét belviszály marcangolta. Pusztították egymás földjét, elhurcolták egymás feleségét, meggyalázták egymás lányait.

TANÍTÓ: Ekkor, Filka.

FILKA: Ekkor elhatározták, hogy fejedelmet keresnek maguknak.

TANÍTÓ: Az első és a második fejedelem vadszamárnak csúfolta, és elzavarta őket azzal, hogy nem elég buta hozzájuk. A harmadikhoz egy ármányos madzagszájú irányította őket, bele a mocsárba, melyen hősiiesen átgázoltak, bár néhányan odavesztek a Hazáért. Sztyopka, hova bámulsz! *(Pálcával elveri)* Ez a fejedelem ismerte a Vaskobakok vitézi tetteit, Ivaska.

IVASKA: Harangszóval fogadtuk a rákot, nyolc versztát futottunk egy szünyog után, esőn szárítottuk a kapcát.

TANÍTÓ: Helyes. Ezért ez a fejedelem az uralma alá fogadta őket, de az adót behajtani helytartót küldött maga helyett. A Vaskobakok pedig egy jó lápos helyet találván, ott megalapították ősi városunkat, Glupovot.

TANULÓK: Glupov a birodalom díszé, Kormányzóit a Szentpéterváron székelő kormányzat helyezi városunk élére.

KRÓNIKÁS: A Szentpétervár által városunk élére helyezett Kormányzók arcképcsarnoka:

Klementyij, Amadeusz Manojloviics:

A kurlandi herceg hozta el Olaszországból, mivel művészi módon tudott makarónit főzni. Midőn Kormányzónak nevezték ki, sok glupovi polgárt rákényszerített e mesterségre, mellyel ő maga annyi dicsőséget szerzett. Árulásért 1734-ben megkorbácsolták, orrát letépték, majd száműzték.

Ferapontov, Fotyij Petroviics, brigadéros:

Ugyanazon kurlandi herceg szakállnyíró mestere. Számos hadjáratot vezetett az adóhátralékosok ellen. Rajongója volt a látványosságoknak, távollétében senkit nem volt szabad megkorbácsolni. 1738-ban az erdő mélyén kutyák tépték széjjel.

Gigászij, Iván Matvejeviics:

Magánpénztára javára minden lakosra három kopejka adót vetett ki. Előtte a folyóba fojtatta a főpénztárost. Több rendőr-főkapitányt véresre vesszőztetett. 1740-ben szerelmi légyotton kapták A. Lopuhinával, megkorbácsolták, nyelvét kivágták, majd száműzték.

Urusz-Kugus-Kildibajev, Manil Szamiloviics, testőr-kapitány:

Egyszer hírhedten vakmerő rohammal vette be Glupov városát. Bár ezért semmiféle dicséretet nem kapott. 1754-ben hivatalából elbocsátották.

Lambrokákisz, görög szökevény, keresztneve, atyai neve, rendfokozata ismeretlen:

Razumovszkij gróf talált rá a nyezsini piacon, ahol görög szappant, spongyát és diót árult. Híve volt a klasszikus műveltségnek. Ágyában poloskák marták halálra, 1756-ban.

Pelikán, Iván Matvejevics, brigadéros:

Két méter huszonkét centiméter magas volt, elmondása szerint egyenesen a Nagy Iván harangtoronytól származott. 1761-ben egy vihar alkalmával kettétört.

Pfeifer, Bogdan Bogdanovics, holsteini származású gárda-őrmester:

Nem csinált semmit. Tudatlanság miatt 1762-ben leváltották.

Torzonborzszkij, Dementij Varlamovics.

2.

(A kormányzósági épület előtt)

TANÍTÓ: A mi új Kormányzó atyuskánk is bizonyosan kitűnő koponya.

TITKÁR: Pétervár mindig remek koponyákat küld.

ÍRNOK: Hej, a mi gyönyörű méltóságos atyuskánk!

POLGÁRMESTER: Jön! Uraim, vigyázz!

(Kocsi érkezik, ajtó; ostorral vernek egy embert)

TORZONBORZSZKIJ *(kissé furcsa hang)*: Felkoncolom!

KOCSIS: Nagyságos úr, ne bántson! Mit vétettem?

(Csönd)

POLGÁRMESTER: Mélyen tisztelt, méltóságos Kormányzó urunk, Dementij Varlamovics...

TORZONBORZSZKIJ: Nem fogom túrni!

POLGÁRMESTER: Mélyen... *(Ajtó csapódik)* Elment. Visszavonult hivatali helyiségeibe.

TANÍTÓ: Tekintélyt parancsoló személyiség. Bár azért...

TITKÁR: Lehetett volna pár jó szava. Pelikán brigadéros bezzeg rögtön megmondta, kinél fog ünnepnapokon pástétomot uzsonnázni.

TITKÁR: No, mi volt?

ÍRNOK: Írt egy rendeletet az adóhátralékosokról. Azt mondta, hogy nem fogja túrni.

TITKÁR: Mást nem mondott?

ÍRNOK: Nem fogom túrni! Ennyit.

TITKÁR: És hogy mennyit akar kapni tőlünk fejenként, arról nem szólt?

ÍRNOK: Egy mukkot se.

TITKÁR: Haj, haj. Nagy a baj.

ÍRNOK: Éjfélig dolgozik. Egyik rendeletet írja a másik után.

TANÍTÓ: Szigorú egyéniség. Persze a szigor rendszerint üdvös.

FŐKAPITÁNY: Nem győzöm rendőrrel. Itt is intézkedni, ott is intézkedni.

Hátralék-behajtás, kihallgatás, botozás...

ISKOLAIGAZGATÓ: Járuljunk elébe testületileg, térdeljünk le, valljuk meg bűneinket, kérjünk bocsánatot.

FŐKAPITÁNY: Idefigyeljen, Bajbakov! Mit keres maga éjnek évadján a méltóságos Kormányzó úr hivatali helyiségeiben?

BAJBAKOV: Én, kérem, óras- és orgonakészítő mester vagyok, mit keresnék egy ilyen nagy ember helyiségeiben?

TITKÁR: Egy jó kupicával, Bajbakov, tudom, hogy nem veti meg.

BAJBAKOV (*megissza*): Dehogy, köszönettel.

FŐKAPITÁNY: A maga egyik inasa azt vallotta, hogy a méltóságos Kormányzó úr egyik éjszaka magáért küldetett, maga pedig egy óra múlva egy kis batyuval bezárkózott a műhelyébe.

BAJBAKOV: Nem beszélhetek, Főkapitány úr. Nem fogja tűrni.

ÍRNOK: Végre! Megmondja, mennyit akar kapni.

TITKÁR: „Idézés. A városi intelligencia... 23-án délután... kihallgatásra Hatóságomnál...” Értésítse, akiket illet.

POLGÁRMESTER: Méltóságos Uram...

TISZTIORVOS: Megtisztel, hogy elfogadja...

FŐKAPITÁNY: Ezt a csekélységet...

ISKOLAIGAZGATÓ: Őszinte szeretetünk jeléül...

TORZONBORZSZKIJ (*rossz géphang*): ...Rrrni! (*Ajtó csapódik*)

TANÍTÓ: Tekintélyt parancsoló személyiség. Bár azért...

TISZTIORVOS: Roppant indulatos alkat.

POLGÁRMESTER: Honnan szedték elő ezt a...

FŐKAPITÁNY: Ez egy pribék, tisztesség ne essék szólván. Megismerem a fajtáját.

POLGÁRMESTER: Nyugalom, Uraim. Nem mi felelünk érte, hanem Pétervár.

ÍRNOK (*ordít*): Titkár úr! (*Suttog*) Titkár úr!

TITKÁR: Mi lelte magát? Kísértetet látott?

ÍRNOK: Rosszabb. A méltóságos Kormányzó úr... egyenruhában, ahogy il-
lik... ült az íróasztalánál... és előtte, az iratokon... mint valami levélne-
hezék... jaj! (*Sír*)

TITKÁR: Mondja már!

ÍRNOK: A feje! Külön! Karnyújtásnyira, külön!

TITKÁR: A Főkapitányt és a Tisztiorvost! Hamar!

FŐKAPITÁNY: A szemtanú megesküdött, hogy sem vért, sem más külsérel-
mi nyomot nem látott. Viszont látott egy vésőt vagy srófhúzó, egy fi-
nom fúrót és egy kis angol fűrész.

TITKÁR: Bajbakov? Lehetséges, hogy a méltóságos Kormányzó úr maga
választotta el testétől a fejét? Méghozzá vérontás nélkül, és talán nem
is először?

FŐKAPITÁNY: Akkor viszont vissza is kellett illessze. Tisztiorvos úr?

TISZTIORVOS: Netán valamely kormányzói fluidum segítségével... vissza-
ragad... De hát nem, ilyen nincs... Az orvostudomány egyelőre még nem
tud magyarázatot az ilyesmire.

TITKÁR: Bajbakov?

FŐKAPITÁNY: Bajbakov.

BAJBAKOV: „Vaszilij Ivanovics Bajbakov írásbeli vallomása. Tavaly télen
egy éjjel fölébresztettek, és egy rendőrtizedes a méltóságos Kormányzó
úrhoz kísért. Dementij Varlamovics négyszemközt fogadott. A fejét
ide-oda ingatta, és egy cédulát adott a kezembe. „Ne csodálkozz, csi-
náld meg, ami elromlott.” Ezután a méltóságos Kormányzó úr saját ke-
zűleg levette a fejét, és átadta nekem, melyet én a műhelyben megvizs-
gáltam. A dobozában egy kis verkli van, mely két zenedarabot tud
lejátszani. Az egyik az, hogy „Nem fogom túrni!”, a másik az, hogy
„Felkoncolom!”. De a használatból néhány kis tű meglazult, egypár pe-
dig egészen kiesett. Megjavítottam, de megint elromlott, aztán megint.
Javasoltam, hogy őméltósága írjon Winterhalter mesternek Pétervárra,
amit a Kormányzó úr meg is tett. Főkapitány úr utasításához híven a
méltóságos Kormányzó úr fejét a lehető legjobban meg fogom reparál-
ni. Kérésére válaszolva közlöm, az új fejet, ha megérkezik, fel tudom
erősíteni, és működni is fog, bár gondolkodni nem lesz képes. A kiad-

mány hitelül Vaszilij Ivanovics Bajbakov, vadházasság okán büntetett előéletű órásmester.”

FŐKAPITÁNY: Ez mind nagyon szép, de mikor érkezik a fej?

TITKÁR: És ha nemcsak fejet küldenek?

FŐKAPITÁNY: Mindegy, csak küldjék. A városban mindjárt kitör a zendülés, a rendőreim pedig használhatatlanok: a nagy fejtelenségben leitták magukat.

(A kormányzósági épület előtt)

TÖMEG: Hol a méltóságos úr? Hová tettétek a méltóságos Kormányzó atyuskát?

IRAIDA: Ha nem adjátok elő, átveszem a hatalmat. A városnak vezető kell, és én, Iraida Paleogovna, a bizánci császár leszármazottja vagyok.

POLGÁRMESTER: Emberek, térjenek eszükre! Menjenek szépen haza! A méltóságos Kormányzó úr bezárkózott, és meghagyta, hogy ne háborgassák.

TÖMEG: Hol a mi méltóságos atyuskánk? Eltettétek láb alól?

(Kocsizörgés, csöngettyű)

TÖMEG: Atyuskánk! Itt a mi méltóságos atyuskánk!

TORZONBORZSZKIJ 2: Felkoncolom!

POLGÁRMESTER: Mélyen tisztelt méltóságos Kormányzó urunk, Dementij Varlamovics...

TORZONBORZSZKIJ 1: Nem fogom túrni!

TORZONBORZSZKIJ 2: Nem fogom túrni!

TORZONBORZSZKIJ 1: Felkoncolom!

(A két Torzonborzszkij géphangon felelget egymásnak)

POLGÁRMESTER: Pétervár... Bajbakov...

TÖMEG: Bitorlók!

(Kravál, ordítás, törés-zúzás)

3.

(Kisebb tanácsterem)

TITKÁR: Azért szégyen, hogy ilyen gyáván meghúzzuk magunkat.

POLGÁRMESTER: Szégyen, de hasznos. Itt az előjáróságon senki nem keres bennünket. A csőcselék az utcán tombol.

IRAIDA: Elismertek kormányzónak?
TÖMEG: Éljen a mi anyuskánk!
IRAIDA: Osszátok ki a kopejkákat hű alattvalóim között!
TÖMEG: Éljen a mi anyuskánk! Az árulókkal mi legyen?
IRAIDA: Úsztassátok meg őket!

TITKÁR: Két jámbort a folyóba dobtak, kettőt lehajítottak a harangtoronyból. Ez a némbor három részeg veteránnal betört a főpénztárba, és elvitte, amit talált. Mi lesz itt?
POLGÁRMESTER: Mi lenne? Majd kialakul.

KLEMENTINA: Én, De Bourbon Klementina, bitorlónak nyilvánítom a jobbagynyúzó, uzsorás Iraidát, és – miután atyám a tisztséget már viselte – magamat nyilvánítom Kormányzónak. Elismertek?
TÖMEG: Elismerünk.
KLEMENTINA: Aki velem tart a bitorló ellen, annak a győzelem után a kedvenc pálinkámból három hordót csapra veretek.
TÖMEG: Hurrá!

KLEMENTINA: Add meg magad, bitorló!
IRAIDA: Szégyentelen! Alázkodj meg előttem!
KLEMENTINA: Jobbagynyúzó uzsorás! Ki volt a te férjed? Egy szeszellenőr!
Az én atyám kormányzó volt!
IRAIDA: Amíg hamiskártyázásért el nem csapták!
KLEMENTINA: Hazudsz, gaz némbor!
(*Bunyó*)

TITKÁR: Végül is Paleologovné megúszatták a folyóban két párthívével együtt; további kettőt ledobtak a harangtoronyból.
FŐKAPITÁNY: És mit kezdünk ezzel a De Bourbonnal?
POLGÁRMESTER: Küldtem futárt Pétervárra. További intézkedésig.
FŐKAPITÁNY: További intézkedésig? Nincs egy rendőröm, szétszaladtak, falun bujkálnak.
TITKÁR: Mi meg itt, az előljáráson.

AMÁLIA: Vitéz uraim! Íme, a feslett életű, tajt részeg De Bourbon Klementina, akit felsőbb utasításra elő kellett keríteni, hogy törvény elé állítsuk. Megnéztétek?

TÖMEG: Megnéztük.
AMÁLIA: Jól megnéztétek?
TÖMEG: Jól! Olyan részeg, meg se bír szólalni.
AMÁLIA: És felismeritek benne ugyanazt a feslett életű Klementinát, akit felsőbb utasításra elő kellett keríteni és törvény elé állítani?
TÖMEG: Felismerjük! Mi legyen vele?
AMÁLIA: Így, ahogy van, egy ingben, zárjátok ketrecbe, és állítsátok ki a térre. Én pedig, Stockfisch Amália, az új Kormányzó öméltósága érkezéséig átveszem a hatalmat. Elismertek?
TÖMEG: Elismerünk!
AMÁLIA: Három hordó habzóbort vitézlő népemnek!

TITKÁR: Ez a némben nem áttal adókat kivetni. Minden portára három kopéjkát, minden kereskedőre egy font teát és egy nagy süvegcsukrot.
POLGÁRMESTER: Stockfisch Amália. Elment az esze.
FŐKAPITÁNY: A laktanyában minden katonának egy kupica pálinkát és egy kalácsot osztott. Saját kezűleg.
POLGÁRMESTER: De úgy elbízta magát, hogy katonai védelem nélkül alszik az eszement.

NYELKA: No, te jóhúsú leányzó, Amálka Stockfisch, reszketsz-e parancsolód előtt? Mivelhoggy egy szál ingben csíptünk el.
AMÁLIA: Szégyentelen, ármányos lengyel rima, Anyelija Ljadohovszkaja, becsületes párviadalban sose győztél volna le.
NYELKA: Becsületes párviadal? Méltó volnál rá? Az összes kormányzói jogcímed annyi, hogy valamikor egy kormányzóval „pompadúrkodtál”.
AMÁLIA: Neked még ennyi jogcímed sincs, hogy kormányzó akarjál lenni.
NYELKA: Ki tanított így ki, te cafat, te rondaság?
AMÁLIA: Ha van itt ronda cafat, az nem én vagyok.
NYELKA: Vitézeim! Vigyétek a ketrecbe, zárjátok a feslett életű Klementina mellé, szájaljon azzal.
(Hurrázás, röhögés, kravál)

POLGÁRMESTER: Uraim, eljött a cselekvés ideje.
FŐKAPITÁNY: A katona-telepről megindult a vastaglábú Dunyka, a sztrelecek telepéről pedig a tág orrlíkú Matrjonka, mind a kettő Kormányzónak nyilvánítja magát, mind a kettő a maga csőcselékével.

TISZTIORVOS: A két korábbi, De Bourbon Klementina és Stockfisch Amália felkoncolta és részben felfalta egymást.

TITKÁR: Anyelija Ljadohovszjaka a város közepén még tartja magát.

POLGÁRMESTER: Vele könnyű dolgunk lesz: elterjesztjük, hogy bezárátja Isten szent házait, és római pápista templomokat nyittat helyettük.

TITKÁR: Viszont a vastaglábú Dunyka és a tág orrlíkú Matrjonka meg a cseléjük zabolátlanul garázdálkodik. Beverik a járókelők fejét, kifosztják és szétverik a kocsákat, pincébe zárják a katonakorú legényeket, trágár szavakat ordítóznak, és már embert is ettek.

FŐKAPITÁNY: Viszont a rémület összetelerelte a rendőreimet: három hadra fogható szakaszom van, továbbá egy önkéntes különítmény Szila Szilics Pocakov vezetésével.

FŐKAPITÁNY: No, te tág orrlíkú Matrjonka, kik voltak a felbujtóid? *(Csönd)* Hallgatsz? Mártogassátok meg, legények! *(Üdvrivalgás)* Kik voltak a cinkosaid? *(Csönd)* Mártogassátok meg, legények! *(Üdvrivalgás)* Makacsodik. Úsztassátok meg! *(Üdvrivalgás)*

TITKÁR: A körülményekre tekintettel a lengyel Anyelija visszavonult a közélettől, és mézeskalács-árudát nyitott.

POLGÁRMESTER: Hány úsztatás és egyéb népítélet foganatosított ma?

TISZTIORVOS: Negyvennél több.

POLGÁRMESTER: Akkor mostanra nyilván csak jóra való emberek maradtak itt életben.

TITKÁR: Vitéz polgárok! Akinek lelkében még él a pártütés szikrája, lépjen elő!
(Csönd)

POLGÁRMESTER: Mindnyájan megtisztultatok?

TÖMEG: Megtisztultunk.

POLGÁRMESTER: Vessetek keresztet, vitéz polgárok!

(Zokogás, fohászok)

FŐKAPITÁNY: A vastaglábú Dunyka ellen általános népfölkelést hirdetek.
(Hurrá)

DUNYKA: Nem fogtok ki rajtam, puhapucások! Ugye rettegték a gyorstüzelő poloska-ágyúmtól? Hiába jöttök rám tűzzel, vízzel, én pontosan célok! És rengeteg munícióm van! Menekültök, puhapucások? Menjetekek is a sunyi... Na! Engem ne! *(Jajgat)*

POLGÁRMESTER: A poloskái halálra marták az utolsó bitorlót. Glupov városa fölkészült az új Kormányzó őméltósága fogadására.

KRÓNIKÁS:

Tyukovszkij, Szemjon Konsztantyinovics, lovag, államtanácsos:

Kiköveztette a Nagy utcát és a Nemesurak utcáját, méhsör-főzdet rendezett be, meghonosította a mustár és a babérlevél használatát, behajtotta a hátralékos adókat. Pártfogolta a tudományokat, azóta elkallódott emlékiratot terjesztett elő egy glupovi akadémia alakításáról. Erős testalkatú lévén nyolc szeretője volt egymás után. Felesége, Lukerja Tyerentyevna szintén végtelenül nyájas volt, ezzel nagyban hozzájárult a kormányzat fényéhez. Őméltósága természetes halállal halt meg 1770-ben.

De Sanglot márki, Anton Protaszjevics, francia emigráns:

Szeretett egyetlen nótákat énekelni. Könnyelmű személyiség lévén, a sétatér fölött a levegőben röpködött. Ruhája egy ízben beakadt a torony hegyébe, ahonnan csak nehezen tudták leszedni. Ötletéért 1772-ben elbocsátották.

4.

Ferdisenko, Pjotr Petrovics, brigadéros. Potyomkin herceg volt tiszti legénye.

FERDISENKO: Szép ifiasszony, lenne-é kedved vélem szeretkezni?

ALJONA: Köllesz is te nékem, te göthös! Van énnékem derék férjem! Tágulj innen!

(Kisebb tanácssterem)

POLGÁRMESTER: Pjotr Petrovics, már megint egyenruhában jön a testületi ülésre?

FERDISENKO: Semmi Pjotr Petrovics!

FŐKAPITÁNY: Node, uramöcsém...

FERDISENKO: Méltóságos úr, ez a megszólítás! A pecsétes köntös és a kvász ideje lejárt! Nem báméskodtok, előre néztek!

TITKÁR: Mi lelte, méltóságos úr?

FERDISENKO: Ki a ti kormányzótok? Én, vagy nem én?

POLGÁRMESTER: Ki más volna? A méltóságos Kormányzó úr a kormányzónk.

FERDISENKO: Nahát! Te, kapitány, tüstént kiküldesz két rendőrt Dmitrij Prokofjevics fuvaros portájára, azzal a meghagyással, hogy a nejét magánkihallgatásra beidézem.

FŐKAPITÁNY: Igenis, méltóságos Kormányzó úr.

ALJONA: Mondjátok meg a gazdátoknak, ne akarjon férjes asszony dunyhájára mászni. Poloska a gazdátok, hogy ilyet akar? Takarodjatok, mert beverem a fejeteket!

FERDISENKO: Mit érdekel az ilyen engedetlenség?

POLGÁRMESTER: Példás büntetést, méltóságos Kormányzó úr.

FERDISENKO: No, te titkár, mi áll a könyvekben, mennyi hatalmam van?

TITKÁR: Ahány csillag az égen, annyi hatalma van a méltóságos Kormányzó úrnak.

FERDISENKO: Nohát! Vessetek ki annyi adót erre a fuvarosra, amennyi a papírra ráfér. Most ilyen idők járnak. Ha nem fizeti ki, deresre a férjet is, az asszonyt is. Kinek-kinek a magáét.

ALJONA: Megkaptuk a leckét. Addig fog gyötörni, amíg a szeretője nem leszek.

DMITRIJ: Ha megteszed, porrá töröm a csontodat, és a porát szélnek eresztem! (*Ordít*) Ferdisenkó! Szétverem a pofádat! Szemét gazember!

FERDISENKO: Mit érdekel az ilyen nyílt, nyilvános lázadás?

POLGÁRMESTER: Megvasalni, fogdába vele!

FERDISENKO: Tovább.

FŐKAPITÁNY: Megkorbácsolni a főtéren!

FERDISENKO: Tovább.

TITKÁR: Bélyeget rá, és aló mars Szibériába!

FERDISENKO: Az engedélyt megadom.

FERDISENKO: Ostoba néember, eszedre tértél?

ALJONA: Nesze, kutya! Ha eddig nem láttál pucéran, zabálj!

FERDISENKO: Midet félted? Tejben-vajban foglak fürösztetni. Máris hoztam neked finom, illatos pomádét, meg mézeskalácsot. Mit bógsz?

ALJONA: Mitykát sajnálom.

FERDISENKO: Engedélyezem, csak ne vidd túlzásba.

TITKÁR: Szent György napja óta egy csepp eső nem esett.
TISZTIORVOS: Iszonyú a hőség, szinte pörköli az emberek torkát.
FŐKAPITÁNY: Az ostobák vígan élnek a tavalyiból.
POLGÁRMESTER: A brigadéros bűnben él a Jezabeljével. Ezt nem tűri az ég.
FERDISENKO *(be)*: No, barátocskáim! Min morfondíroztok?
FŐKAPITÁNY: Méltóságos Kormányzó úr, mi fog történni a földművelés
dolgában? Lesz rá gondja?
FERDISENKO: Lesz, barátocskám, lesz rá gondom.
POLGÁRMESTER: Egyebekben nem kéne valamin változtatni a méltóságos
Kormányzó úrnak?
FERDISENKO: Nekem? Ugyan.

TITKÁR: A kerti vetemény kiégett, ami rozs termett, olyan hitvány, hogy
nem érdemes learatni.
TISZTIORVOS: Az emberek nélkülöznek, őrölt fenyőkérgyet kevernek a
lisztbe.
FERDISENKO *(be)*: No, barátocskáim! Min morfondíroztok?
FŐKAPITÁNY: Az emberek el vannak keseredve, méltóságos uram.
FERDISENKO: Járőröztess a városban, és aki feltűnően szomorú képet vág,
gyűjtsd be a fogdába, hadd viduljon két-három napig.
POLGÁRMESTER: Biztosan jó dolog méltóságodnak ez a vadházas állapota?
FERDISENKO: Nekem jó, nektek meg coki.

TITKÁR: A legelők kiszültek, kaszálni való széna alig, nincs mivel etetni a
marhát, a jószág bent ténfereg az utcákon.
TISZTIORVOS: Aki még jó erőben van, elvándorol más kormányzóságba. A
maradék sorvadozik, betegeskedik.
FŐKAPITÁNY: Az emberek morognak.
FERDISENKO *(be)*: Mit morognak az emberek? Te, kapitány, rendezz pik-
niket a ligetben, hadd viduljanak. Ha már ott az a rengeteg marha, amit
amúgy is le kell vágni. Tűzijátékot is csináljatok!
POLGÁRMESTER: Az emberek akkor is morogni fognak.
FERDISENKO: Legyetek még egy kis türelemmel, barátocskáim, minden lesz
bőviben.
POLGÁRMESTER: Morogni fognak erre az új Jezabelre, akivel méltóságod
együtt él.
FERDISENKO: Ki az a Jezabel?

PÓPA: Jézabel, akinek gyilkos paráznasága és ármányos varázslása mindig nagyobb lett. És mikor Jéhu Jezréelbe ment, és Jézabel ezt meghallotta, arcát megékesíté kenettel, felékesítette fejét, és kitámaszkodott az ablakon. Jéhu pedig feltekintve az ablakra, monda: Vessétek alá őt. És aláveték, és az ő vére szétfrecskendezett a falra és a lovakra, és eltapodtatá őt. De mikor kimentek, hogy eltemetnék őt, már semmit sem találtak belőle, csak a koponyáját, a lábait és a keze fejeit. Így betelt az Úr beszéde, a melyet szólott az ő szolgája, Illés által, mondván: Az ebek eszik meg Jézabel testét a Jezréel földén.

FERDISENKO: Azt mondom, szentatyám, vessem a kutyák elé Aljonkát? Mikor olyan jól megvagyunk?

PÓPA: Azt azért így nem mondom. De gondolja meg, méltóságos Kormányzó úr, az élelem fogy, az emberek közönyösesek, hiába csitítaná őket az egyház.

FERDISENKO: Ó jaj, vén fejem! Megzavarta az Úristen! Bűnben élnék, csakugyan?

PÓPA: Majd megbocsátja a Jóisten, méltóságos Kormányzó úr.

FERDISENKO: Írok Pétervárra, küldjenek segítséget.

FERDISENKO: Csukasd le a rágalmazókat, te vagy a főkapitány! Börtönbe velük!

FŐKAPITÁNY: Tele a börtön, brigadéros úr.

TISZTIORVOS: És tele a temető. Hullanak az öregek, hullanak a gyerekek. A legnyomorultabb utcákban el se temetik őket tisztességgel.

FERDISENKO: Csináljatok egy szükségkórházat!

TISZTIORVOS: Hány ágyra tervezteszük?

FERDISENKO: Legyen tízágyas.

POLGÁRMESTER: Aztán kapott-e választ Pétervárról, brigadéros úr?

FERDISENKO: Nem kaptam, barátocskáim. De biztos küldenek vagy kényeret vagy katonát.

POLGÁRMESTER: Tudja-e, mit mondanak magáról az emberek, brigadéros úr? Azt, hogy vén ótvaros!

FERDISENKO: Takarodjatok innen, barátocskáim! El vagytok csapva! Nincs több ülésezés! Elboldogulok a várossal egymagam is.

JEVSEJICS: Sok évet éltem, brigadéros, sok kormányzót megértem. Engem küldött a község követségbe, ha már előljáróságunk nincs, mert én vagyok a legöregebb.

FERDISENKO: Halljam, mit bíztak rád!

JEVSZEJICS: Van-e tudomásod róla, brigadéros, hogy mi, árvák itt pusztulunk, ahányan vagyunk?

FERDISENKO: Van.

JEVSZEJICS: És arról van-e tudomásod, hogy kinek a zsványságából jött a nyakunkra ez az állapot?

FERDISENKO: Nincs. Elmehetsz.

FERDISENKO: Mi van, vénember? Visszaküldött a község?

JEVSZEJICS: Magamtól is jöttem volna. Ha az igazság az én oldalamon áll, ha az én ügyem igaz ügy, akkor akár számúzhatsz a világ végére, énnekem ott is jó lesz.

FERDISENKO: Hogyne, az igaz ügy jó dolog. Hanem idehallgass, vénember! Jobban tennéd, ha megülnél otthon az igaz ügyeddel, mint hogy bajt hozz a fejedre.

JEVSZEJICS: Nem ülhetek odahaza, mert az igazság szigorú anyuska. Ha megülnék a szobában, ha felmásznék a padlása, az igazság anyuska kikerget a napvilágra.

FERDISENKO: Felőlem kergessen. Csak az igazság anyuskádnak nehogy betörjön a bicskája.

FERDISENKO: Mi van, vénember, harmadszor is eljöttél?

JEVSZEJICS: Van-e tudomásod róla, kártékony kuvasz...

FERDISENKO: Verjétek vasra! Bolond vénember.

GLUPOVI 1: Véle az igazság a börtönben is.

GLUPOVI 2: Jó az Isten, megbocsát neki.

PAHOMICS: Ne küldjünk új követet, azt is csak lecsukatja az ótvaros kuvasz.

GLUPOVI 1: Akkor hogy segítsünk magunkon?

PAHOMICS: Kérvényt kell írni, meg folyamodványt.

GLUPOVI 2: De kinek? A brigadérosnak?

PAHOMICS: A felsőbbségnek.

GLUPOVI 1: De ki írja meg?

PAHOMICS: Én ismerek valakit.

GLUPOVI 2: De ki az? Nehogy aztán miatta nyúzzon meg minket a brigadéros.

PAHOMICS: Olyan, aki ismeri a dörgést. Hétpróbás legény.

BOGOLEPOV: „Az orosz birodalom minden helységébe.

A fölöttébb szerencsétlen Glupov város nyomorúságos polgárainak kérelme.

Ezennel tudtára adjuk az orosz birodalom minden helységének és lakójának, hogy mi, árvák egytől egyig elpusztulunk. Magunk fölött olyan Kormányzót látunk, aki adóval sanyargat minket, de az ínségen nem segít. Közöljük továbbá, hogy ama brigadérosnál található Aljonka, a száműzött fuvaros volt felesége, kizárólagos eredő forrása minden bajunknak, mert más okát nem látjuk. Félünk, miszerint ha mindnyájan kipusztulunk, a brigadéros meg az ő Aljonkája félrevezeti a fölöttes hatóságot.

Eme kérvény Glupov város lakói nevében – mondottak az írás mesteriségében nem lévén jártasak – kétszázharminc kereszt jelével íratott alá. Az ő kérésükre lejegyezte B. nyugalmazott írnok.”

FERDISENKO: No, te címeres ökör, te Bé! Te írtad ezt a förmedvényt?

BOGOLEPOV: Én csak lejegyeztem, méltóságos Kormányzó úr.

FERDISENKO: Bé! Bé! Mintha nem tudnám, hogy az állandó vodkázás miatt bocsátottak el a szolgálatból.

BOGOLEPOV: Remegett a kezem, méltóságos Kormányzó úr.

FERDISENKO: Ha csak lejegyezted, ki diktálta?

BOGOLEPOV: Többen, méltóságos Kormányzó úr. *(Kap egyet)* Jaj!

FERDISENKO: A nevüket!

GLUPOVIAK: Én csak jót akartam, méltóságos Kormányzó úr.

Engem a Sztyopka vett rá, méltóságos Kormányzó úr.

Én nem is írtam alá, tessék megnézni, méltóságos Kormányzó úr.

Ivaska, Proska és Porfiska is aláírta, méltóságos Kormányzó úr, azokat mért nem hozták be?

Elég nagy a tömlöc, méltóságos Kormányzó úr, lesz benne elég helyünk?

(A kormányzósági épület előtt)

TÖMEG: Al-jon-kát! Al-jon-kát! Add ki! *(Ütemesen ismétlik.)*

ALJONKA: Bújtass el, brigadéros! Ne adj ki nekik! *(Ajtó csapódik)* Szánjátok meg, vitéz urak! Szánjátok meg fehér testemet!

TÖMEG: Boszorkány!

ALJONKA: Ti is tudjátok, hogy erőszakkal hurcolt el a férjemtől.

TÖMEG: Te hoztad az aszályt a városra! Boszorkány! A harangtoronyba vele!

(Zuhanás)

FERDISENKO: És az ebek eszik meg Jézabel testét...

(Menetelő század, trombita)

Pétervár csak küldött katonát. Akkor most már rend lesz.

(Időmúlás)

FERDISENKO: No, barátocskáim, gondoltam valamit.

POLGÁRMESTER: Aztán mit, Pjotr Petrovics?

FERDISENKO: Azt, uramöcsém, hogy utazni fogok.

FŐKAPITÁNY: A Krisztus áldja meg, Pjotr Petrovics, mire volna jó az efféle csavargás? Gonosz a világ, nem jobb itthon?

FERDISENKO: Jó itthon, megvagyunk magunk között, én meg ti, a testület. De unom már a pecsétes köntösömet. Díszegyenruhában akarok kimenni a világ elébe.

TISZTIORVOS: Aztán hova utazna, Pjotr Petrovics?

FERDISENKO: Körbeutaznám a rám bízott kormányzóságot. És akkor kövérek lesznek a földek, bővizűek a folyók, felvirágzik az állattenyésztés, messze visznek az országutak, része leszünk a világkereskedelemnek.

TITKÁR: Igen ám, bátyuska, Pjotr Petrovics, de a glupovi kormányzóság mindösszesen a város meg a marharét.

TISZTIORVOS: Bár a marharét igazán tekintélyes méretű.

FERDISENKO: Akkor a marharétet fogom beutazni. Dolgozzátok ki a marsrutát, uramöcsém!

TITKÁR: A marharét keleti sarkában lesz a Keleti tartomány. Ott egy napot tölt a brigadéros. Másnap átszeli a térséget, és eléri a Nyugati tartományt. Ott ismét egy napot tölt. Majd enyhe körívben megközelíti és eléri a Középső tartományt. Egy nap után pedig az utazás véget ér.

FŐKAPITÁNY: A tartományok lakosságát utcánként kijelölöm és kivezényelem.

TITKÁR: De mindenkit csak arra az egy napra. Ne legyen kavarodás!

FŐKAPITÁNY: Gondom lesz rá.

POLGÁRMESTER: Aztán készüljenek is valamivel. Zene lesz?

TITKÁR: Dobok és cintányérok biztosan.

FŐKAPITÁNY: Vagy kondérok és vassfödők.

POLGÁRMESTER: Ének? Vers?

TISZTIORVOS: Lehet. De az étel-ital fontosabb. A brigadéros szereti a hasát.

(Kondér-födő zenebona)

GLUPOVI 1: Isten hozta, Pjotr Petrovics atyuskánkat a Keleti tartományban.

(Kórus: Isten hozta!)

GLUPOVI 1: Szívből jövő tiszta szándék, Atyuskánknak szánt ajándék.

FERDISENKO: Hadd lám, mit szántatok nekem.

GLUPOVI 2: Egy meszely szózott tokhal-ikra...

FERDISENKO: Kevés.

GLUPOVI 2: Egy tepsi szárított süllő...

FERDISENKO: Szárított!

GLUPOVI 2: Egy szép darab sonka.

FERDISENKO: Ez se friss! Több tiszteletet, barátocskáim!

GLUPOVI 1: Húsz ezüst félrubeles, önkéntes adomány.

FERDISENKO: Elfogadom. Lássuk a tartomány nevezetességeit!

GLUPOVI 1: Egy hordócska finom vodka. Egészségedre, atyuskánk!

(Isznak)

FERDISENKO: Nohát. Mi látnivalótok van?

GLUPOVI 1: A végtelen láthatár.

FERDISENKO: És az a dombocska?

GLUPOVI 2: Trágyadomb a tűzvész idejéből, benőtte a gyom.

FERDISENKO: És a föld mélyének kincsei?

GLUPOVI 1: Biztos bőven vannak, csak nem kaptunk rá engedélyt, hogy megvizsgáljuk.

FERDISENKO: Gyáva népnek nincs hazája. *(Időnként iszik)* Hol van a folyami hajózás, kérdem én. A mi folyónk egyenest a Volgába ömlik! Mért nem építtek hajókat? Kávét, cukrot kellene szállítanotok. És a bányászat? Most mondtátok, hogy kincseket rejt a föld méhe. Ha volna bányászat, lehetne pénzverdék is. De nincs. Mitől viduljon fel az én atyai szívem?

GLUPOVI 1: Húsz ezüst félrubeles önkéntes adomány. És az ebéd.

FERDISENKO: Igazatok van, remélem, felvidít. Hanem az idő borzasztó lassan telik, a nap is mintha visszafelé járna.

FERDISENKO: Derék ebéd volt, ittunk rá egyet, aludtunk rá egyet, mégsincs este. Pedig ma itt alszunk, a Keleti tartományban, így írja elő a mars-ruta. De mivel üssük el az időt?

GLUPOVI 3: Pjotr Petrovics, atyuskánk, nekem van otthon, a fészkerben egy kerekcs ágycskám, szárított borsóm is hozzá, bőven.

FERDISENKO: Ide vele tüstént!

(Ágyúcska pukkra lő, többször.)

FERDISENKO: Remek szerszám! De a trágyadombra már eleget lődöztem, nem akar valamelyiktek kiállni céltáblának?

GLUPOVI 1: Pjotr Petrovics, atyuskánk, inkább igyunk egy kis kvászt, nem jó, hogy mindig csak a vodka meg a vodka.

FERDISENKO: Jó. Hol az a kvász?

GLUPOVI 1: Bent a városban, de mindjárt szalajtok érte.

FERDISENKO: Micsoda vircsaft!

GLUPOVI 2: Addig teázgatunk, atyuskánk, Pjotr Petrovics, esetleg az ágycskával lőhetsz egyet-kettőt.

FERDISENKO: A kvászt megittuk, a vodkát megittuk, hál'istennek a napnak is vége. Észre se vettük, ránk esteledett. Tegyük el magunkat holnapra.

(Kondér-cintányér zenebona)

GLUPOVI 4: Isten hozta atyuskánkat, Pjotr Petrovicsot a Nyugati tartományban!

Szavalat: Mit kívánnak a fruskák? Éljen soká atyuskánk!

Jóságának párja nincs, éljen Pjotr Petrovics!

Szeretetünk dúskeblű, nem sovány, üdvözöl a Nyugati tartomány!

GLUPOVI 4: Szívből jövő tiszta szándék, Atyuskánknak szánt ajándék.

FERDISENKO: Köszönettel elfogadom, tegyétek a többi közé a kocsiba.

Igyunk egyet, aztán mulassunk!

GLUPOVI 5: Micsoda remek kis ágyú!

FERDISENKO: Szárított borsóval működik. *(Pukk!)*

GLUPOVI 4: Hát ez az atyafi ki légyen?

FERDISENKO: Útközben fogtuk. Valószínűleg kém. Idehoztam, hogy együtt vallassuk ki.

GLUPOVI 4: Mi a neved?

PÁSZTOR: Iván.

GLUPOVI 4: Ki vagy, mi vagy?

PÁSZTOR: Pásztor.

GLUPOVI 5: Mit csavarogsz itt, a tartományban?

PÁSZTOR: Hát csak úgy.

FERDISENKO: Gyanús. Motozzátok meg!

GLUPOVI 6: Egy darabka kenyér. Egy kapcafoszlány.

FERDISENKO: Titkos levél?

GLUPOVI 6: Semmi.

FERDISENKO: Mit forgattál a fejedben, te állítólagos pásztor?

PÁSZTOR: Ne bántson, nagyságos úr.

FERDISENKO: Ki a megbízód?

PÁSZTOR: Jaj! *(Bőg)*

FERDISENKO: Tudod, hogy ki fogunk végezni?

PÁSZTOR: *(bőg)*

FERDISENKO: Tölts! Cél! Tűz!

(Pukk, Pásztor bőg, Glupoviak röhögnek.)

Akkor most ebéd, aztán csendes pihenő, aztán mulatunk vacsoráig.

(Nagydob, cintányér, hegedű)

GLUPOVI 7: Isten hozta Pjotr Petrovics atyuskánkat a Középső tartományban!

Szavalat: A lányok legszebb ruhájukban virítnak,

Csatanégyszögben állnak az ifjak,

Pjotr Petrovics atyuskánk jövetele ünnep,

Hadd érezze igaz, forró szeretetünket.

FERDISENKO *(italos érzélgősség)*: Érzem a szeretetet, gyermekeim, uram-öcséim, érzem, hogy szerettek! *(Sír)*

(Mindnyájan sírnak.)

GLUPOVI 7: Ezek az öröm könnyei, drága Pjotr Petrovics, atyuskánk!

FERDISENKO *(meghatott)*: Te miért sírsz, anyóka?

ANYÓKA: Hogyne sírnék, atyuskánk, tápláló atyánk! Az életben is sírok, a templomban is sírok, most meg íme, eljöttél közénk, drága atyuskánk!

FERDISENKO: Ez a nép igaz szeretete! Az ajándékokat tegyék a kocsiba, a többi közé. Iszogassunk, beszélgessünk, aztán jöhet az ebéd.

GLUPOVI 7: A Középső tartomány konyhájának büszkesége: káposztaleves szózott hússal!

FERDISENKO: Állunk elébe!

GLUPOVI 7: A Középső tartomány ősi konyhájának büszkesége: tejfölös malacpecsenye. Láss hozzá, atyuskánk!

FERDISENKO: Járnom kéne egyet.

GLUPOVI 8: Hova kéne futnod, atyuskánk? Csak nem a malacpecsenye elől?

FERDISENKO: Hogy én egy malacpecsenye elől? Soha!

GLUPOVI 7: A Középső tartomány ősi orosz konyhájának büszkesége: libasült káposztával!

FERDISENKO: Előbb egy kis gyomorerősítő, (*Iszik*) aztán hurrá!

FERDISENKO: Megálltuk a helyünket... Engem szeret a nép... Az én népem... Mmm...

GLUPOVI 8: Emberek, a brigadéros megkrepált. Kaputt.

GLUPOVI 7: Majd küldenek másikat.

5.

KRÓNIKÁS: Bibircsov, Bazilisz Szemjonovics.

BIBIRCSOV: „Gondolataim, összes műveimből.

A hadsereg és a hajóhad átfogó jelenléte a föld arculatán hathatósan lehetővé teheti a régi Bizáncnak (jelenleg Isztambul) az orosz nagyhatalom védszárnyai alatt leendő visszaállítását.”

BIBIRCSOV (*mindig túl hangos, mondhatni, ordít*): A városi krónika szerint az esztelenségből egyetlen kormányzó emelkedik ki: Tyukovszkij Szemjon Konsztantyinovics. Halljam, hogyan jellemeznék!

POLGÁRMESTER: Nem szólhatna halkabban, Kormányzó úr?

BIBIRCSOV: Nem bírok.

POLGÁRMESTER: Sok kavarodás volt minálunk. Vesszőzés, botozás, korbácsolás, Szibéria...

BIBIRCSOV: Lázadások voltak?

POLGÁRMESTER: A botozás nyilvánvalóan lázadást jelent.

FŐKAPITÁNY: Ha nincs lázadás, nincs botozás. Márpedig botozás van.

TITKÁR: Tyukovszkij Kormányzó úr viszont soha nem botoztatott vaktában, csakis vizsgálat alapján.

BIBIRCSOV: És mit vizsgált?

TITKÁR: A mustártermelést és -fogyasztást.

TISZTIORVOS: A mustármag-ültetvények nyomán virágzásnak indult külkereskedelmünk, akár a mezők lilioma, becses fémeket kaptunk a mustárért, és értékes prémeket.

FŐKAPITÁNY: De a méltóságos úr utódai hagyták az ültetvényeket tönkremenni, aztán az emberek inkább káposztát ültettek, meg borsót vetettek.

BIBIRCSOV: No, majd én megmutatom nekik. Kapitány, hívassa gyűlésbe a lakosságot!

BIBIRCSOV: „A bűnösök remegjenek, a többiek engedelmeskedjenek. A polgár mindig bűnös valamiben, ezért bűnös akaratára mindig befolyást kell gyakorolni. Első rendszabály a szigorú arckifejezés, melytől a lakosság térdre hulljon. Emellett a beszéd pattogó, a járás görcsösen rángatózó legyen, a tekintet további rendszabályokat ígérjen.”

(Trombita, dob)

BIBIRCSOV: Lakosság! A mustár minden étkezéshez fogyasztandó. Mert egészséges, és segíti az emésztést. Akár a provanszi olaj, melynek fogyasztását úgyszintén ajánlom. A mustármag-ültetvények létesítését ezennel elrendelem. Valamint a vásártér kikövezését. Megértettétek, lakosok? *(Csönd)* Térdre hulltatok, ez jó. De lelkesedésnek nyomát sem látom. Ez nem jó. Végrehajtani! És vigyázat: a felbujtókat felakasztatom, megátalkodott makacskodás esetén pedig lövetek!

TITKÁR: A lakosok rendben dolgoznak az ültetvényeken.

BIBIRCSOV: Lelkesen?

TITKÁR: Azt nem mondanám, méltóságos uram.

BIBIRCSOV: Nem baj. Ellenszegülés?

TITKÁR: A sztrelec-telepen. Most is összetartanak.

BIBIRCSOV: Amennyiben?

TITKÁR: Röpcédulákon agitálnak a mustár ellen.

BIBIRCSOV: Felháborító! A mustár a felvilágosodás hordozója.

TITKÁR: Előállt egy jós azzal, hogy méltóságod a Jelenések könyvében leírt fenevad leszármazottja.

BIBIRCSOV: Primitív babonaság! Az embernek elmegy az étvágya.

TITKÁR: Széltében szavalnak egy versikét, melyben a méltóságos Kormányzó úr édesanyját is említik.

BIBIRCSOV: Miszerint?

TITKÁR: Miután nem kedvezően említik, nem jegyeztem meg a szöveget.

BIBIRCSOV: Gazemberek! Igaz: ha a Kormányzó azonnal lövetne, igen megritkítaná az adófizető lakosságot. A sztreleceket föl kell készíteni a rendszabályok befogadására. Értesítse a főkapitány urat: holnap hadgyakorlat.

BIBIRCSOV: „A szelíd rendszabályok főképpen az üdvözlésekben és a nyájas kívánságokban nyilvánulnak meg. Az aljanép mindezt igen kedveli. Ám ilyenkor feltétlenül szükséges, hogy a Kormányzó szolgálati egyenruhát öltjön, arckifejezése nyílt, tekintete jóindulatú legyen. Arcán továbbá mosoly játszadozzék.”

FŐKAPITÁNY: Úticél?

BIBIRCSOV: A sztrelec-telep.

FŐKAPITÁNY: Félóra alatt odaérünk.

BIBIRCSOV: Nem rohanunk ajtóstul a házba. Hadicselt alkalmazunk, ne is sejtsék, hogy jövünk.

TITKÁR: A vezérkari térkép, méltóságos uram.

BIBIRCSOV: Facértelep, Dunya szakadékja, Ganajka útvonalon átkaroló manővert hajtunk végre.

FŐKAPITÁNY: Század, vigyázz! Irány az egyenes, lépés indulj!

BIBIRCSOV: „Ha úgy érzed, hogy a törvénykönyv akadályként áll utadban, vedd le az asztalról, és ülj rá! Ez az intézkedés nagymértékben meg fogja könnyíteni munkádat.”

TITKÁR: Kormányzó úrnak alássan jelentem, köd van.

BIBIRCSOV: Látom. Vezényeljének álljt!

FŐKAPITÁNY: Csapat, állj, egy-kettő.

KATONA: Kém! Fegyveres kém!

(Kravál)

BIBIRCSOV: „Jó kormányzás esetén a nemesember előkelően engedelmeskedik, és udvariasan előadja észrevételeit. A kereskedő készségesen engedelmeskedik, és tisztelettel felajánlja szolgálatait. Az aljanép egyszerűen csak engedelmeskedik, és bűnösnek érezvén magát, bűnbánattal bocsánatot kér.”

(Kürtszó)

FŐKAPITÁNY: Ébresztő, legények!

BIBIRCSOV: Veszteség?

TITKÁR: Húsz fő sebesült. Nagy verekedés volt.

FŐKAPITÁNY: Kvártélyozzák be őket, rekviráljanak élelmet, szedjenek tíz fő túszt!

BIBIRCSOV: A vezérkari térkép szerint Sztreleckajáig van még egy község. Hol van?

TÚSZ: Nincs ott semmi, méltóságos úr. Volt község, de a katonák elpusztították.

FŐKAPITÁNY: Egy régebbi kormányzó részegségében lázadónak nézte.

BIBIRCSOV: Azért csak fenyítsék meg ezeket.

TITKÁR: A szabályzat szerint a túszt, megkorbácsoltatván, hazabocsátandó gyógykezelésre.

BIBIRCSOV: Fuvassanak gyülekezőt! Indulás!

BIBIRCSOV: „Amennyiben a tömeg a szigorú beszéd ellenére dacos marad, a következő rendszabály: nekirontani, kiragadni egy vagy két embert, mint felbujtót, majd némi távolságra visszavonulni, és intézkedni. Ha ez nem elég, tíz embert kiragadni, és mint lázadókkal elbánni velük, lásd fentebb.”

BIBIRCSOV: Mi ez a hegy?

TITKÁR: A vezérkari térkép szerint a Furujka.

BIBIRCSOV: Vezényeljen rohamot! Bevesszük.

FŐKAPITÁNY: Meredek a hegy, ilyen esőben nem bírják a legények.

BIBIRCSOV: Hoztunk tűzértséget, nemdebár? Ágyúzzák meg ezt a Furujkát, mindjárt elbírunk vele.

(Ágyúk, majd hurrá)

BIBIRCSOV: „Amennyiben a tömeg mintegy megcsontosodva durvaságában és megrögzöttségében kitart makacssága mellett, akkor lövetni kell. Az általános gondolat-egység jegyében képzett Kormányzók egyöntetűen intézkednek, tehát egyöntetűen lövetnek is.”

FŐKAPITÁNY: Méltóságos uram, nehéz a járás. Nem lehetséges, hogy mozsárhoz értünk?

BIBIRCSOV: A térképet!

TITKÁR: A vezérkari térkép, igenis.

BIBIRCSOV: Referáljon!

TITKÁR: Kaszáló, legelő, törpe cserjés.

BIBIRCSOV: Van mocsár? Nincs mocsár! Mars!

FŐKAPITÁNY: Irány az egyenes, lépés indulj!

(Mocsár-gázolás)

BIBIRCSOV: Az ágyúim! Mit csinálnak maguk? Az ágyúim! Hogy fogok ágyú nélkül kormányozni?

BIBIRCSOV: „Lázadások megfékezésekor nem annyira a kiirtásra, mint inkább a kijózanításra kell törekedni.”

BIBIRCSOV: No te pópa! Sztreleckajában vagyunk?

PÓPA: Igenis, méltóságos úr.

BIBIRCSOV: Hol vannak a lakosok?

PÓPA: Még az imént itt voltak.

BIBIRCSOV: És most? Elszaladtak?

PÓPA: Hová szaladtak volna? Biztosan elrejtőztek előled, méltóságos úr.

BIBIRCSOV: Akkor bújjanak elő! Hé, akik vagytok! Bújjatok elő!

(Sóhajok)

Hol sóhajtoztok, mocskos dögök? Katonák, felkutatni őket!

TITKÁR: És ha nem bújnak elő?

BIBIRCSOV: Gyűjtsátok rájuk a falut! Nem, nem tanácsos. Kijózanítani, nem kiirtani. Romboljátok le a kunyhóikat! Kezdjétek rögtön, itt!

(Rombolás, sóhajok, nyögések)

Előbújtok végre? Folytassátok a szomszéd házzal!

(Rombolás, nyögések)

SZTRELECEK: Irgalmazz, nagyságos úr!

BIBIRCSOV: Nohát! Megvilágosodtatok? Elfogadjátok a mustárt?

SZTRELECEK: Elfogadjuk, méltóságos úr.

BIBIRCSOV: Jó. Akkor mondjátok meg, ki szerezte az én szeretett anyukámról azt a sértő költeményt?

(Sóhajok)

SZTRELECEK: Állj elő, Fegyka!

FEGYKA: Én voltam, kegyelmes úr.

BIBIRCSOV: Hát te vagy az? Nem lehet mindenkit felkoncolni, érted? De vezekelni fogsz. Minden héten szerzel egy költeményt, amelyben az én szeretett anyukám emlékét dicsőíted, és a költeményt minden alkalom-

mal elhozod nekem. – A tudatlanságot eltiportuk, a felvilágosodás mustármagját elplántáltuk. Hajtsák be az adóhátralékot két és fél rubel értékben.

FŐKAPITÁNY: És a hadizsákmány, méltóságos uram?

BIBIRCSOV: Szolgálják ki magukat a vitézek illendően.

BIBIRCSOV: „Ma, szeptember 17-én, háromórás nehéz, de diadalmas hadjárat után bekövetkezett a forrón epedett, örvendetes esemény. A házak kőalapzatának fontosságát mindenki, mindenütt elismerte. Egy csepp vért sem kellett a veszteséglistára írni: az ellenállás fészke, Ganajka község a lángok martalékául vettetett, de a lakosságot időben evakuáltuk.”

POLGÁRMESTER: Követségbe jöttünk hozzád, atyuskánk. Mutasd meg nekünk a célt!

BIBIRCSOV: El innen, felforgatók, lázadók!

POLGÁRMESTER: Hogy volnánk mi lázadók?

TISZTIORVOS: Ha megmagyaráztad volna, miért helyes a faházakat kőalapra építeni, nem kellett volna felgyújtanod Ganajkát. Egyetértésre jutottunk volna háború nélkül.

BIBIRCSOV: A Kormányzó iránti bizalom abban áll, hogy ellentmondás nélkül teljesítitek azt, amit nem értetek. Ha érteni akarjátok, akkor nem bízok bennem, tehát lázadók vagytok.

POLGÁRMESTER: De mi nem akarunk lázadni! Inkább elviselünk egy mérsékelt hatályú botozást, csak szabadíts fel bennünket, kegyes atyuskánk, áruld el, mi a következő célkitűzés.

BIBIRCSOV: Keressétek az új kiáltványomat!

POLGÁRMESTER: Hová fogod kifüggeszteni, atyuskánk?

BIBIRCSOV: Nem mondom meg. Keressétek!

FŐKAPITÁNY: Nem tudnád nappal kiragasztani, méltóságos urunk?

BIBIRCSOV: Eszemben sincs! Fáradozzatok!

BIBIRCSOV: „Felsőbb hatóságnál kezdeményeztem Academia Glupoviensis alapítását. E cél érdekében, mely városunk hírnevét birodalom-szerte öregbítendő, minden lakos köteles fél rubel külön kontribúciót adományozni. Ellenszegülők megbüntettetnek.”

BIBIRCSOV: Befolyt a különadó?

TITKÁR: A kereskedők már befizették, a belső városból is érkezget.

BIBIRCSOV: A külvárosok?

TITKÁR: A facértelepiek panaszkodnak, hogy nem értik a kiáltványt. Az egyetlen írni tudó lemásolta méltóságod kiáltványát, de a kontribúció szóba belezavarodott...

BIBIRCSOV: És revolúciót írt?

TITKÁR: Azt talán nem, de valami zagyvaságot.

BIBIRCSOV: Lázadás! Lázadás! Hívassa a főkapitányt!

TITKÁR: Igenis.

BIBIRCSOV: Ezt megkeserülöd, Facértelep!

FELSŐBB HATÓSÁG: „Az ismeretes külhoni események ismeretében gondosan ügyeljen arra, hogy eme gyógyíthatatlan szellemi métely minden eszköz felhasználásával kiirtassék. A glupovi akadémia alapítása iránti kérelmét elutasítom.

Kelt Szentpétervárott, 1794 június havában.”

BIBIRCSOV: A legjobbkor jártam el Facértelep ellen. Miután a különadó, úgy is mint kontribúció befolyt, gyűjtőfogházat építünk belőle. Kiirtjuk a francia szellemet!

TITKÁR: Az adófizetési fegyelem állapota aggasztóra fordult. Alig folyik be valami.

BIBIRCSOV: A kereskedők?

TITKÁR: Siránkoznak, hogy a mustármag eladhatatlan.

BIBIRCSOV: Hogyhogy? Rekordtermés volt!

TITKÁR: Azt mondják, hogy éppen azért. Hogy a piac, vagy mi.

BIBIRCSOV: Lázadás! Francia revolúció! A főkapitányt, azonnal! Rájuk gyűjtöm ezt az átkozott várost! Rájuk gyűjtöm! (*Megüti a guta.*)

TISZTIORVOS: Őméltósága, Baziliszka Szemjonovics nincs többé.

POLGÁRMESTER: Majd küldenek másikat.

KRÓNIKÁS: Zsivánov, Onofrij Ivanovics, volt udvari fűtő:

Azokat a köveket, melyekkel elődei az utcákat kikövezték, fölszedette, és a szomszédos kormányzóságokban értékesítette. A meggyőzésnek oly mértékben híve volt, hogy Glupov egyetlen lakosa sem tudott mutatni a testén olyan pontot, melyet korbács nem ért. Kizárólag a fogház tatarozását engedélyezte. Elrendelte az általa megszabott fejadagon felüli élelmiszerek beszolgáltatását, majd azt is a szomszédos kormányzósá-

gokban értékesítette, magánpénztára javára. Négy év után leváltották és áthelyezték.

6.

Mikaladze, Xavér Georgijevics, cserkesz herceg.
(*Kisebb tanácssterem*)

MIKALADZE: Miért méltóztatnak vetkőzni, uraim?

POLGÁRMESTER: Testületi ülés előtt fenyítés jár nekünk.

MIKALADZE: Ma nem jár.

FŐKAPITÁNY: Se korbács, se bot?

MIKALADZE: Egyik sem.

TISZTIORVOS: Még vesszőzés se lesz?

MIKALADZE: Vesszőzés sem. Öltözzenek föl, esedezem ! Bátorkodom megjegyezni, egyenruháik állapota megbotránkoztató. A városi tisztségviselők külseje legyen megnyerő.

TITKÁR: Rég nincs pénzünk új ruhára.

TISZTIORVOS: Ennivalóra is alig. A Kormányzó úr minden fejadagon fölüli élelmiszert begyűjtött.

MIKALADZE: Hová? Ha szabad kérdeznem.

FŐKAPITÁNY: A depó-raktárba. Ha még el nem adta.

TITKÁR: Nem adta el. Már nem volt rá ideje.

MIKALADZE: Bátorkodom megjegyezni, hogy a város kormányzója én vagyok. Azt a raktárat szíveskedjenek kinyitni, s az élelmet családonként kiosztani.

POLGÁRMESTER: De abból borzasztó nagy bajunk lesz.

FŐKAPITÁNY: Ne haragudjék, méltóságod, félünk.

TITKÁR: Nagyon félünk. Glupovban mindenki fél.

MIKALADZE: De a mocskos kurva életbe... Pardon. Ismételten van szerencsém közölni, a fenyítések foganatosítását időlegesen beszüntetem.

POLGÁRMESTER: Milyen időlegesen, méltóságos uram?

MIKALADZE: Amíg maguk félnek. Majd ha tisztességesen méltóztatnak táplálkozni és öltözködni, fontolóra veszek bizonyos kötelező rendszabályokat. Addig viszont engedelmükkel a rendeletek alkotását is felüggesztem.

MIKALADZE: „A kormányzók megnyerő külsejéről. Essai.
Alak, végtagok, arc, hang. Egyenruha.

A kormányzónak gyakran kell bizalmas jellegű érintkezést folytatni a női nemmel. A női nemen keresztül a gyakorlott kormányzó minden időben tudomást szerezhet alárendeltjeinek minden titkos mozdulatáról. Én a magam részéről ezt a módszert a gyakorlatban kipróbáltam, és tanúsíthatom, hogy néhány nappal ezelőtt ez úton lepleztem le egy kerületi rendőrkapitány üzelmeit, akit aztán megfosztottam hivatalától. Az ingatag női nem meghódításakor a kormányzónak az elszigeteltséget kell keresnie; ez irányú tevékenységét a világért sem szabad fülek és szájak martalékául kiszolgáltatnia.”

KRÓNIKÁS: Mikaladze herceg megnyerő külsejű férfiú volt, és szenvedélyesen rajongott a női nemért. Következésképp örömdetesen növelte Glupov lakóinak számát. Nyolc év kormányzás után hunyt el erőkiműlésben.

7.

Benevolenszkij, Feofilakt Irinarhovics, államtanácsos.

BENEVOLENSZKIJ: Gyermek- és ifjúkorom óta egy cél vezérel: a törvényalkotás. Erre glupovi kormányzói méltóságom és államtanácsosi előéletem kiválóan alkalmassá tesz.

TITKÁR: Méltóságod átnézte a rendelet-tárat, tehát nagyon jól tudja, hogy erre nincs mód.

BENEVOLENSZKIJ: Dehát Ferdisenkó az Aljonka nevű asszony férjét megkorbácsoltatta, bebörtönözte, megbélyegeztette, Szibériába vitette...

TITKÁR: ...és Bibircsov három rubel adóhátralékért porig égette Ganajkát.

BENEVOLENSZKIJ: Én csak jóakarató törvényeket akarok alkotni, a nevem is mutatja.

TITKÁR: Törvény nélkül gazemberséget is csinálhat. Amit csak akar. De sem Ferdisenkó, sem Bibircsov nem alkotott törvényt soha. Törvényt írni nem lehet.

BENEVOLENSZKIJ: A főhatósághoz fogok folyamodni.

TITKÁR: Azt lehet.

BENEVOLENSZKIJ: „Glupov városába érkezvén azt találtam, hogy a törvények világító szövetneke hiányában a lakosok az éji sötét közepette börtörkálnak. Kérem méltóságokat, tétessék lehetővé nékem mint kormányzónak, miszerint mihamar magam-kitalálású törvényeket alkossak.

Elsőrendű törvényekre gondolni se mernék, de másod- és harmadrendűekre igen.”

FÓHATÓSÁG: „1. Amennyiben tetemes számú területen a kormányzók másodrendű törvényeket kezdenének alkotni, nem származnék-e ebből hátrány az Orosz Birodalom rendszerére?

2. Amennyiben a kormányzóknak engedélyoznánk a másodrendű törvényalkotás jogát, nem kell-e majd a falusi bíróknak is engedélyezni, hogy harmadrendű törvényeket alkossanak?”

BENEVOLENSZKIJ: Ezek szerint elutasítottak. Kár.

(Hálószoza, szereplők illedelmes negligzában)

BENEVOLENSZKIJ: Tudja, Marfa Tyerentyevna, galambom, én csak jobb híján foglalkozom ezekkel a vallási dolgokkal. Persze ez sem érdektelen. Teszem azt Kempis Tamás. De imitatione Christi... Hogy fordítsa az ember? „De” az rendben van. „Christi” az is rendben van. Krisztusnak a valamijéről. De mijéről? Utánzásáról? Mert az imitáció azt jelenti, tudja, kedvesem...

RASZPOPOVA: Hogy maga milyen tudós ember, Feofilakt Irinarhovics...

BENEVOLENSZKIJ: Netán Krisztus majmolásáról? Nem, talán mégsem. De hogy egyik szavamat a másikba ne öltsem, a törvényalkotás lenne az én igazi hivatásom.

RASZPOPOVA: Nem lehetne, hogy csak úgy magának alkossa a törvényeket, szívem, Feofilakt Irinarhovics?

BENEVOLENSZKIJ: Nem lehet, galambom, Marfa Tyerentyevna. Ezek az emberek nem lehetnek boldogok, ha semmilyen törvény nem sarkallja őket. Hízhatnak, híznak, de boldogtalanok. Mennyivel boldogabbak lennének, ha én engedélyt kapnék rá, hogy naponta legalább egy törvényt kibocsássak. Adjon még egyet abból a húsos-gombásból, galambom.

BENEVOLENSZKIJ: „1. sz. törvény. Minden polgár megfontoltan járjon. Az adóbérlő szolgáltatassa be köteles ajándékát.” Lemásolom, kiszórom. Negyven példány elég lesz.

ADÓBÉRLŐ: Méltóságos uram, én voltaképp magamtól is hajlandó lettem volna.

BENEVOLENSZKIJ: Mikor?

ADÓBÉRLŐ: Lehetőség szerint.

BENEVOLENSZKIJ: Az ilyen kifejezés nem szól az embernek sem az eszé-
hez, sem a szívéhez. A törvény a világos beszéd.

ADÓBÉRLŐ: Akkor mennyi legyen? Évi háromezer?

BENEVOLENSZKIJ: Megfelel.

ADÓBÉRLŐ: Ezt tekintjük a törvényes összegnek.

BENEVOLENSZKIJ: Amíg a törvények változást nem idéznek elő.

BENEVOLENSZKIJ: „2. sz. törvény az előírással lepénysütésről.

a. Ünnepra mindenki süssön lepényt. Sütés hétköznap is eszközöl-
hető.

b. A töltelék az eszközlő anyagi helyzete szerint lehet: 1. hal, 2. mar-
hahús, 3. káposzta, 4. egyéb.

c. Vaj és tojáskenet felrakása után a lepény kemencébe teendő, és ott
tartandó, amíg meg nem pirul.

d. A kemencéből történt kivétel után a lepényből egy ízletes darab kivá-
gandó, és ajándék gyanánt elhozandó.

e. Mindezek elvégeztetvén, a lepény elfogyasztandó.”

Kiadós törvény, elég lesz húsz példány.

GLUPOVIAK: Atyuskánk biztosan szereti a húsosat.

A herceg idejében nem volt szokás, de hát nem is volt az rendes orosz
ember.

Nagyobb öröm, ha mi adhatunk.

Mindenki jobban jár.

RASZPOPOVA: Alkotott új törvényt a napokban, Feofilakt Irinarhovics,
kedvesem?

BENEVOLENSZKIJ: Alkottam. A babérlevél hasznáról.

RASZPOPOVA: Nagyon jól megy magának ez a törvényalkotás, galambom.

BENEVOLENSZKIJ: Én is érzem, Marfa Tyerentyevna, szívem. Olyannyira,
hogy immár egy alkotmány kidolgozását fontolgatom.

RASZPOPOVA: Az valami masinéria?

BENEVOLENSZKIJ: Törvények összefüggő masinériája, édesem, nem afféle
gépezet, mint a szövőszék. Mondhatni, törvények szövődéke.

RASZPOPOVA: Uramisten, Feofilakt Irinarhovics, a maga esze, kedvesem,
mint a tűz.

BENEVOLENSZKIJ: Az állampolgári kötelességek és jogok összefoglaló gyűj-
teménye. Mert mik a kötelességek?

RASZPOPOVA: Tisztelni a felsőbbiséget. Elmenni vasárnap a templomba.
BENEVOLENSZKIJ: Leróni az adót. Ésatöbbi, ésatöbbi. Igen ám, de a jogok. Adjon egy pirogot, Marfa Tyerentyevna, drágaságom. A húsból. A jogok...
RASZPOPOVA: Hát, hogy mindenki nyugton legyen. Gondolom.
BENEVOLENSZKIJ: Ki-ki a maga otthonában, elégedett lélekkel nyugton legyen. Avagy megnyughasson.
RASZPOPOVA: És ne csináljon galibát.
BENEVOLENSZKIJ: Persze ez egy kicsit rövid. Bár ha nagyon kiterjeszteném ezeket a jogokat, maguknak a glupoviaknak volna nyomasztóan nehéz. Adjon még egy hússat, galambom.
RASZPOPOVA: Ó, Feofilakt Irinarhovics, lángeszű kedvesem!

BENEVOLENSZKIJ: „Szabályzat úgy is mint alkotmányvázlat.

1. A kormányzó legyen jószívű.
2. Aki eljön hozzá, hallgassa meg, ne kezdjen rögtön ordítózni meg verekedni.
3. Aki vétséget követ el, nem kell azonnal megvesszőztetni, csak gondos vizsgálat után.
4. Kivégeztetni, száműzni vagy egyéb módon fogyasztani a lakosságot csak óvatosan szabad, nehogy az efféle apasztás veszteséget okozzon az orosz államkincstárnak.
5. Népi multságokon vagy csődületek alkalmával nem kell a lakosokat zaklatni. Az arcon üljön elnéző mosoly, nehogy a vigadozók rémületbe essenek.”

RASZPOPOVA: Mondja, galambom, Feofilakt Irinarhovics, milyen ember az a Napóleon?

BENEVOLENSZKIJ: Sejtelmem sincs, én soha nem láttam.

RASZPOPOVA: Szerintem dicsőségesen daliás férfi. Nem akar a mi földünkre látogatni?

BENEVOLENSZKIJ: Már miért akarna, Marfa Tyerentyevna, drágaságom?

RASZPOPOVA: Úgy hallottam, nagy barátja a mi cár atyuskánknak. Együtt agyabugyalják a németet.

BENEVOLENSZKIJ: Látja, kedvesem, ez meglehet.

RASZPOPOVA: Akkor erre is kerülhetne, mifelénk. Olyan gusztusom támadt rá! Mit nem adnék, ha színről színre láthatnám!

BENEVOLENSZKIJ: Ostobaság! Már megbocsásson, Marfa Tyerentyevna, drágaságom.

RASZPOPOVA: Miért? Maga, drága Feofilakt Irinarhovics, gyönyörű beszédet mondana neki latinul, hiszen tudós ember. Én pedig megkínálnám. Hisz az én pirogomnak párja nincs.

BENEVOLENSZKIJ: Már ez igaz. Adjon is egy káposztásat, galambom!

BENEVOLENSZKIJ: „Napoleon Bonaparte imperátornak. Főhadiszállás.

Amennyiben Méltóságod, rebus hic stantibus, birodalmunkba látogatna, tisztelje meg szerény municípiumunkat, Glupovot, ahol szerető szívek fogadnák.

Servus humillimus, Benevolenski Feofilakt, gubernátor, 1811. október havában.”

KRÓNIKÁS: 1811 novemberében Benevolenszkij volt kormányzó Napoleon Bonaparte iránti gyanús rokonszenvét a kiküldött különbizottság kivizsgálta, és nevezettet vétkesnek találván, száműzetésre ítélte.

8.

Ragyásov, Iván Pantyelejevics, törzstiszt, alezredes.

RAGYÁSOV: Nos, testületi urak, éljünk békességben. Ti ne bántsatok engem, én se bántlak titeket. Szántsatok, vessetek, egyetek, igyatok, ha gyárat alapítottok, azt se bánom, gyarapodjatok! Felőlem szobrot is állíthattok, nem fogom megtiltani. Csak a tűzre vigyázzatok, a Joisten áldjon meg, mert a tűz: veszedelem.

POLGÁRMESTER: És törvényeket se fogsz alkotni?

RAGYÁSOV: Én egyszerű ember vagyok, nem azért jöttem, hogy törvénykezdek. Az én kötelességem arra ügyelni, hogy a törvények épségben maradjanak, és ne hányódjanak szanaszét az irodában. A régi törvényeket szeretem, az újakat ki nem állhatom.

FŐKAPITÁNY: Csak azért mondtuk, amit mondtunk, atyuskánk, mert a miatt a Benevolenszkij miatt ugyan kijutott nekünk. Nehogy aztán miattad is ránk húzzák a vizes lepedőt.

RAGYÁSOV: Én nem vagyok liberális, sose voltam. Egyenes ember vagyok, katonaeMBER, megvan a haditervem: pihengetni, gyarapodni.

TISZTIORVOS: De ha bálba hívunk, atyuskánk, ugye eljössz?

(Báli zene)

POLGÁRMESTER: Nem táncolsz, atyuskánk?

RAGYÁSOV: Lehet, hogy az én helyemben sokan rohamra vágat vezetnének, de én nem lelek örömet a rohamban.

POLGÁRMESTER: De a gyarapodásban csak örömet leled.

RAGYÁSOV: Már amikor ideértem, szépecskén volt vagyonom. Parancsnok voltam, nem tékoztam, szereztem. Ti pedig, barátaim, tovább gyarapítjátok: gabonával, ezüst rubellel, bankóval. A ti bőségtekből nekem is jut.

TITKÁR: Hogyne jutna, atyuskánk! A nap is akkor süt, az eső is akkor esik, amikor kell. Szépen teremnek a földek, a kertek, még a méhek is megsaporodtak, annyi mézünk van, a szomszédba is szállítunk jó pénzéért.

RAGYÁSOV: Egészségünkre!

NEMESI MARSALL: Megbocsásson, méltóságod, milyen pomádét használ a hajára?

RAGYÁSOV: Amilyet bárki más. Egyszerű ember vagyok, nem liberális.

NEMESI MARSALL: Távol legyen még a gondolat is! Csak feltűnt, hogy milyen kellemes illata van. Engedelmet az alkalmatlankodásért. *(El)*

POLGÁRMESTER: A nemesi marsallunk.

FŐKAPITÁNY: Nem egy lángelme.

TISZTIORVOS: A legnagyobb haspók. Olyan ínycenc, hogy párja nincs. S a szaglása! Járja a várost, és az ügyesebb polgárasszonyok konyhájából kiáradó illatokból hiba nélkül megmondja, milyen fűszert használnak.

RAGYÁSOV: Sajátlagos.

(Vadászat)

POLGÁRMESTER: Az én vizslám se kutya, haha, de a te két agarad, atyuskám, prima vadász.

FŐKAPITÁNY: Mindjárt hajtják a nyulakat, nem akarsz egyet lőni?

RAGYÁSOV: Én nem vettem részt ütközetekben, de a parádékon rendkívül megacélosodtam. Viszont lődözni nem kívánok. Majd fog nekem nyulat az én két agaram.

NEMESI MARSALL: Szerelmetes méltóságos uram, hadd csókolom azt a drága feje búbját, oly drága, édes, illatos... *(Elalél)*

TISZTIORVOS: Ez az ember elájult. Lázroham? Lázroham. Vigyék az árnyékba, megvizsgálom alaposabban.

RAGYÁSOV: Minek nézte ez a szerencsétlen a fejemet?

POLGÁRMESTER: Megbocsáss, atyuskánk, érthetetlen, hogy egyesek mire nem vetemednek. Érthetetlen.

(Díszebéd)

POLGÁRMESTER: Ez a harmadik fogás, atyuskánk, ez a malac-fejhús tejfölszen: mennyei.

RAGYÁSOV: Megint itt ez az ember. Mit akar?

FŐKAPITÁNY: Intézkedjek...?

NEMESI MARSALL: Csak egy darabkát, drága méltóságos...

RAGYÁSOV: Magánál kés van!

NEMESI MARSALL *(egyre vadabb szexuális izgalomban)*: Mert akarom! Mert kell nekem!

RAGYÁSOV: Hát adok a magaméból...

NEMESI MARSALL: Igen, a magáéból! Adja! Adja!

RAGYÁSOV: Hagyjon! Ne bántson! A fejem! *(Rövid küzdelem után meghal.)*

NEMESI MARSALL: Szívecském! Ó! Mennyei! Ez az íz! Még! Még egy szelletet! Puha, mint a vaj!

FŐKAPITÁNY: Kannibál! Letartóztatom!

NEMESI MARSALL: Még! Még! Börtön, Szibéria, mit bánom én! Mmm! Isteni!

TISZTIORVOS: Nem kannibál. Az egész koponya disznósajtból volt.

POLGÁRMESTER: Majd küldenek másikat.

KRÓNIKÁS: Ivanov, Nyikogyim Oszipovics, államtanácsos:

Oly kis természetű ember volt, hogy semmi terjedelmes dolog nem fért el benne. Viszont épp akkortájt jöttek divatba a hosszú lélegzetű szenátusi törvények és rendeletek. Ezek egyikét meglátván, Ivanov kételkedni kezdett, hogy meg fogja-e érteni. A kétely átcsapott rémületbe; melybe a kis természetű kormányzó belepusztult.

Du Chariot, Angel Dorofejevics, vikomt, francia emigráns.

9.

(Díszebéd)

CHARIOT: Tudják, messieurs, a jog 'atalmas eszme. „Minden ember szabadnak és jogokban egyenlőnek születik és marad; a társadalmi különbségek csakis a közösség szempontjából való hasznosságon alapulnak.” Bizony mindnyájan meztelenül tétetünk a pályába. Bár nem mindegy, milyen az a pálya. 'Ogy zsákvászón-e, vagy csipkés gyolcs. Te'át az új világban bizonyos jogokat jobban illő respektálni, mint a plebs jogait. Melyek persze úgyszintén számosak.

POLGÁRMESTER: Akkor az uralkodóházak jogait jobban kell respektálni, ha jól értem méltóságodat.

CHARIOT: Jól érti méltóságomat. A Bourbon-ház jogai respektálandók.

TISZTIORVOS: Bár a plebs jogai is, ha jól értem.

CHARIOT: Persze azok is. Vannak respektálandó, és vannak még inkább respektálandó jogok. De hát ez csak une facon de parler.

FŐKAPITÁNY: Hogy ízlik a menü, méltóságos uram?

CHARIOT: Délicieux.

TISZTIORVOS: A békacombot kifejezetten méltóságod kedvéért szervíroztuk.

CHARIOT: Merci, merci. De miért 'ajigálják a kenyeret egy-két arapás után az asztal alá?

FŐKAPITÁNY: A kenyeret egye meg a disznó. Mi majd a disznót esszük meg, és benne megesszük a kenyeret is.

CHARIOT: Sont-ils betes, ces gentilhommes de Gloupoiff!

CHARIOT: La belle, si tu voulais, la belle, si tu voulais,
Nous dormirions ensemble, nous dormirions ensemble.

FŐKAPITÁNY: Lefordítaná méltóságod? Nem mindnyájan értünk franciául.

CHARIOT: Szép, a akarnád, szép, a akarnád, együtt aludnánk, együtt aludnánk.

FŐKAPITÁNY: Talán inkább hálnánk, nem?

CHARIOT: Együtt álnánk – így kell mondani?

TISZTIORVOS: Így, így. De jó nótákat tud méltóságod.

CHARIOT: Abban hiba nincs. Abban sincs, 'ogy én megfogadtam, 'ogy a kormányzásba so'a nem avatkozom bele. 'Anem egy furcsaságot mégis megemlítek. A minap 'ordárnak öltözve sétálgattam, és úgy találtam, 'ogy a földeken nem dolgozik senki.

POLGÁRMESTER: Nézze meg, méltóságod, micsoda jólétben élünk. Tekintse ezt az asztalt: dúskálunk a javakban. Nem szántunk, nem vetünk, mégis lesz termés. Majd kimegyünk aratni.

(Spontán népgyűlés)

ARHIPUSKA: Ne higgyetek a papoknak! Ne higgyetek a papok istenének!

GLUPOVIAK: Mindig ugyanaz a templom, mindig ugyanaz a prédikáció – unalmas!

Van nekünk régi, jó istenünk nem is egy.
A levéltárban őrzik őket.

TÖMEG: A levéltárba! A levéltárba! *(Csődület)*

(A kormányzósági épület előtt)

POLGÁRMESTER: Ésszel éljünk, emberek!

FŐKAPITÁNY: És tartsunk rendet.

POLGÁRMESTER: Tehát. Közakarattal elhatároztuk és elrendeltük, hogy a város nemesi és kereskedői Perun istent fogják tisztelni, a népbeliek pedig Volosznak áldoznak.

(Lelkesedés)

A szertartások rendjét a hívek közösségére bízuk.

(Lelkesedés)

CHARIOT: Sont-ils bêtes ces gens de Gloupoiff!

KRÓNIKÁS: Du Chariot vikomt a kiküldött különbizottság tüzetes vizsgálata során leánynak bizonyult. 1821-ben kitoloncolták a birodalomból.

A befejező részt októberi számunkban közöljük.

NÉVJEGY

A mondat mondatot műl.
A gondolat gondolatot.
Milyen mondat műl gondolatot?
I milyen gondolat mondatot??
Hent igazságon or "idővel".
Ha nem birtok, tudom, mi or!
"Ha birtok, nem tudom ..."

Idővel, Bismarck

Lapunk állandó támogatói:

Aranka György Alapítvány, Nemzeti Kulturális Alap,
Communitas Alapítvány, Bethlen Gábor Alap

A szerkesztőség székhelye: Marosvásárhely, Tusnád u. 5. sz.; Postacím: 540027 Târgu Mureș, str. Tușnad 5, vagy Of. P. 1. C. P. 89; Telefon: 0040-(0)265-267091; 0040-(0)365-801946; Telefax és üzenetrögzítő: 0040-(0)265-267087; E-mail: lato@lato.ro; Kiadóhivatal: 540028 Târgu Mureș, str. Primăriei 2. Kéziratokat nem őrünk meg és nem küldünk vissza. Nyomta az Alutus Rt., Csíkszereda. Igazgató: Hajdú Áron. Belföldi előfizetés egy évre 96, fél évre 48, negyedévre 24 lej. Külföldi olvasóinknak egy évre 35 EURO, tengerentúlra 45 USD. Előfizetéseket a szerkesztőségben vesszünk föl.

ISSN 1220-5982